

XUNTA DE GALICIA

VICEPRESIDENCIA E CONSELLERÍA DE PRESIDENCIA,

ADMINISTRACIÓNS PÚBLICAS E XUSTIZA

Dirección Xeral de Relacións Institucionais
e Parlamentarias

VICEPRESIDENCIA E CONSELLERÍA DE PRESIDENCIA,
ADMINISTRACIÓNS PÚBLICAS E XUSTIZA
DIRECCIÓN XERAL DE RELACIÓNS INSTITUCIONAIS E PARLAMENTARIAS

13 MAI. 2019

SAIDA

Num. 96..

galicia

PARLAMENTO DE GALICIA
REXISTRO XERAL ENTRADA

13 MAI. 2019

Núm. 49891

Detectado erro no “Informe anual de seguimento da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero 2018”, que foi remitido ao Parlamento de Galicia o 2 de maio 2019 (núm. de rexistro de entrada 49532) coa finalidade de dar cumprimento ao preceptuado na Disposición adicional cuarta da Lei 11/2007, do 27 de xullo, damos traslado novamente do mesmo Informe para a súa remisión aos Grupos Parlamentarios, coas rectificacións das táboas correspondentes, en formato dixital, co rogo que se substitúa ao enviado anteriormente.

Santiago de Compostela,

A directora xeral de Relacións Institucionais e Parlamentarias

(ASINADO DIXITALMENTE)

Sr. presidente do Parlamento de Galicia

Asinado por: GARCIA-SEÑORANS AL VAREZ, BLANCA
Cargo: Directora Xeral
Data e hora: 13/05/2019 13:55:17

CVE: m1zj9k4y02
Verificación: <https://sede.xunta.gal/cve>

Xacobeo 2021

XUNTA DE GALICIA

VICEPRESIDENCIA E CONSELLERÍA DE PRESIDENCIA,
ADMINISTRACIÓNS PÚBLICAS E XUSTIZA
Secretaría Xeral Igualdade

galicia

INFORME ANUAL DE
SEGUIMIENTO DA LEI
11/2007, do 27 de xullo,
Galega para a Prevención
e o Tratamento Integral
da Violencia de Xénero

2018

Informe anual de violencia de género 2018

Informe elaborado por:

Secretaría Xeral da Igualdade.

Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza.

Xunta de Galicia.

Abril de 2019

ÍNDICE

1. PRÓLOGO.....	5
2. ANÁLISE E MAGNITUDE DA VIOLENCIA DE XÉNERO NA COMUNIDADE AUTÓNOMA DE GALICIA AO LONGO DO ANO 2018.....	8
2.1 Introducción.....	8
2.2 Chamadas por violencia de xénero ao 016. Comparativa co resto das Comunidades Autónomas.....	17
2.3 Vítimas mortais por violencia de xénero. Galicia 2018.....	20
2.4 Violencia xénero: Casos 2018.....	23
2.5 Acreditación da situación de violencia de xénero.....	30
2.6 Ordes de protección solicitadas e adoptadas nos Xulgados de Violencia sobre a Muller. Galicia 2018. Comparativa cos datos globais do territorio español.....	31
2.7 Denuncias e renuncias presentadas nos Xulgados de Violencia sobre a Muller. Galicia 2018. Comparativa co total de denuncias e renuncias presentadas no territorio español.....	32
3. MEDIDAS E ACTUACIÓNS LEVADAS A CABO POLA COMUNIDADE AUTÓNOMA DE GALICIA AO LONGO DO ANO 2018, NO MARCO DA LEI 11/2007, GALEGA PARA A PREVENCIÓN E O TRATAMENTO INTEGRAL DA VIOLENCIA DE XÉNERO.....	34
3.1 Introducción.....	34
Título I: Prevención da violencia de xénero.....	35
Capítulo I: Medidas de sensibilización contra a violencia de xénero.....	35
Capítulo II: Medidas de investigación e de formación en materia de violencia de xénero...	82
Capítulo III: Medidas no ámbito educativo.....	109
Título II: Protección e asistencia fronte á violencia de xénero.....	121
Capítulo I: Medidas no ámbito sanitario e psicolóxico.....	122
Capítulo II: Medidas no ámbito xudicial.....	136
Capítulo III: Outras medidas de apoio e protección.....	142
Capítulo IV: Medidas no ámbito da formación e do emprego.....	148

Capítulo V: Medidas de carácter económico.....	159
Titulo III: Da organización do sistema de protección e asistencia integral e especializada fronte á violencia de xénero.....	179
DISPOSICIÓN ADICIONAIS.....	251

1. PRÓLOGO

O presente informe dá cumprimento ao disposto na Disposición Adicional Cuarta primeira da Lei Galega 11/2007 do 27 de xullo para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, modificada pola Lei 12/2016, do 22 de xullo, que obriga ao Goberno da Xunta de Galicia a remitirlle ao Parlamento de Galicia, con carácter anual, un informe sobre a situación da violencia de xénero en Galicia, contando coas achegas de todos os departamentos implicados na prevención e no tratamento desta problemática que constitúe un atentado contra a integridade, a dignidade e a liberdade das mulleres, independentemente do ámbito no que se produza.

Esta Lei constitúe un fito histórico no ordenamento xurídico xa que é a primeira lei galega elaborada para a prevención e o tratamento da violencia de xénero e que foi aprobada co voto favorable de todos os grupos parlamentarios, o cal indica o grao de sensibilización e de concienciación sobre a importancia do fenómeno da violencia de xénero na nosa sociedade.

Así mesmo, esta lei segue o camiño iniciado no marco do Estado español, grazas a sucesivos adiantos lexislativos en materia de loita contra a violencia de xénero; así, a Lei orgánica 11/2003, do 29 de setembro, de medidas concretas en materia de seguridade cidadá, violencia doméstica e integración social dos estranxeiros; a Lei orgánica 15/2003, do 25 de novembro, pola cal se modifica a Lei orgánica 10/1995, do 23 de novembro, do Código Penal; ou a Lei 27/2003, do 31 de xullo, reguladora da orde de protección das vítimas da violencia doméstica, que establece un novidoso sistema de coordinación dos órganos xudiciais e administrativos, concentrando nunha única resolución xudicial a adopción de medidas de natureza civil e penal e a activación dos instrumentos de protección social destinados ao amparo e apoio das mulleres que sofren violencia de xénero. A Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro de medidas de protección integral contra a violencia de xénero, recoñece un feito diferencial de xénero; recolle no artigo 19, co título « Dereito á asistencia social integral », que « as mulleres vítimas de violencia de xénero teñen dereito a servizos sociais de atención, de emerxencia, de apoio e acollemento e de recuperación integral. A organización destes servizos por parte das comunidades autónomas e das corporacións locais responderá aos principios de atención permanente, actuación urxente, especialización de prestacións multidisciplinaria e profesional».

Cómpre destacar a modificación lexislativa operada no Parlamento galego no ano 2016, no que se procedeu á modificación da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero.

Así, a Lei 12/2016, do 22 de xullo, pola que se modifica a Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, mellora substancialmente a cobertura económica das mulleres vítimas, pois garante un prazo de solicitude aberto durante todo o ano para a prestación periódica regulada no artigo 39, á vez que establece como potenciais beneficiarias desa prestación tamén ás vítimas de trata con fins de explotación sexual.

Outras Comunidades Autónomas que tamén aprobaron leis especificamente dirixidas a sensibilización, prevención e tratamento da violencia de xénero son:

- Andalucía: Lei 7/2018, de 30 de xullo, pola que se modifica a Lei 13/2007, de 26 de novembro, de medidas de prevención e protección integral contra a violencia de xénero.
- Aragón: Lei 4/2007, de 22 de marzo, de Prevención e Protección Integral ás Mulleres Vítimas de Violencia en Aragón.
- Canarias: Lei 16/2003, de 8 de abril, de prevención e protección integral das mulleres contra a violencia de xénero.
- Cantabria: Lei 1/2004, de 1 de abril, Integral para a Prevención da Violencia Contra as Mulleres e a Protección ás súas Vítimas.
- Castela- A Mancha: Lei 5/2001, de 17 de maio, de prevención de malos tratos e de protección ás mulleres maltratadas.
- Castela e León: Lei 13/2010, do 9 de decembro, contra a Violencia de Xénero en Castela e León
- Cataluña: Lei 5/2008, de 24 de abril, do dereito das mulleres a erradicar a violencia machista.
- Comunidade de Madrid: Lei 3/2018, de 22 de xuño, de modificación da Lei 5/2005, de 20 de decembro, Integral contra a Violencia de Xénero da Comunidade de Madrid

- Comunidade Foral de Navarra: Lei Foral 14/2015, do 10 de abril, para actuar contra a violencia cara as mulleres
- Comunidade Valenciana: Lei 7/2012, do 23 de novembro, da Generalitat, integral contra a violencia sobre a muller no ámbito da Comunitat Valenciana.
- Extremadura: Lei 8/2011, do 23 de marzo, de igualdade entre mulleres e homes e contra a violencia de xénero en Extremadura
- Illes Baleares: Lei 11/2016, de 28 de xullo, de Igualdade de Mulleres e Homes.
- La Rioja: Lei 3/2011, do 1 de marzo, de prevención e coordinacións institucional en materia de violencia.
- Pais Vasco: Lei 4/2005, de 18 de febreiro, para a Igualdade de Mulleres y Homes.
- Principado de Asturias: Lei do Principado de Asturias 2/2011, do 11 de marzo, para a igualdade de mulleres e homes e a erradicación da violencia de xénero.
- Región de Murcia: Lei 11/2016, de 15 de xuño, pola que modifícase la Lei 7/2007, de 4 de abril, para a Igualdade entre Mulleres e Homes, e de Protección contra a Violencia de Xénero na Rexión de Murcia.

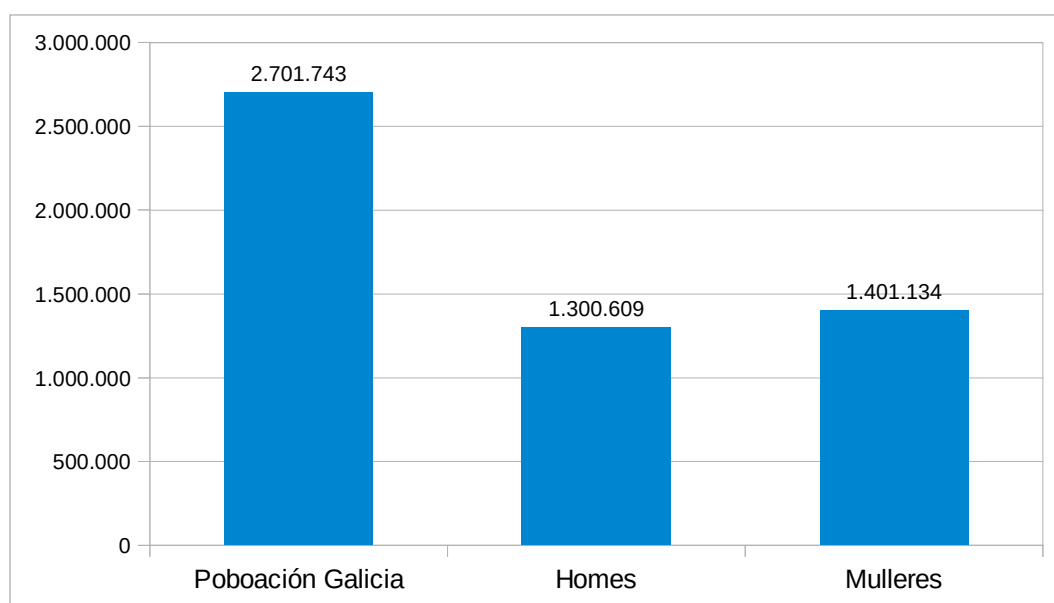
É este o undécimo ano consecutivo, (2008-2018), en que en Galicia se fai balance das políticas públicas implementadas polo Goberno galego en materia de violencia de xénero, proporcionando información detallada sobre as actuacións e medidas desenvolvidas dende a Xunta de Galicia nesta materia.

Este informe está organizado seguindo a estrutura da propia lei galega para facilitar o seu obxectivo principal, que é verificar o seguimento de todos os compromisos e medidas nela establecidos, e incorporando unha breve introdución con datos estatísticos relativos á poboación feminina galega relativos ao ano obxecto de referencia.

2. ANÁLISE E MAGNITUDE DA VIOLENCIA DE XÉNERO NA COMUNIDADE AUTÓNOMA DE GALICIA AO LONGO DO ANO 2018.

2.1 Introducción

A poboación en Galicia, en 2018, ascende a 2.701.743 persoas, das cales 1.300.609 son homes (48,14%) e 1.401.134 (51,86%) son mulleres, que constitúen no seu conxunto o 5,78% da poboación estatal, 46.722.980 persoas.

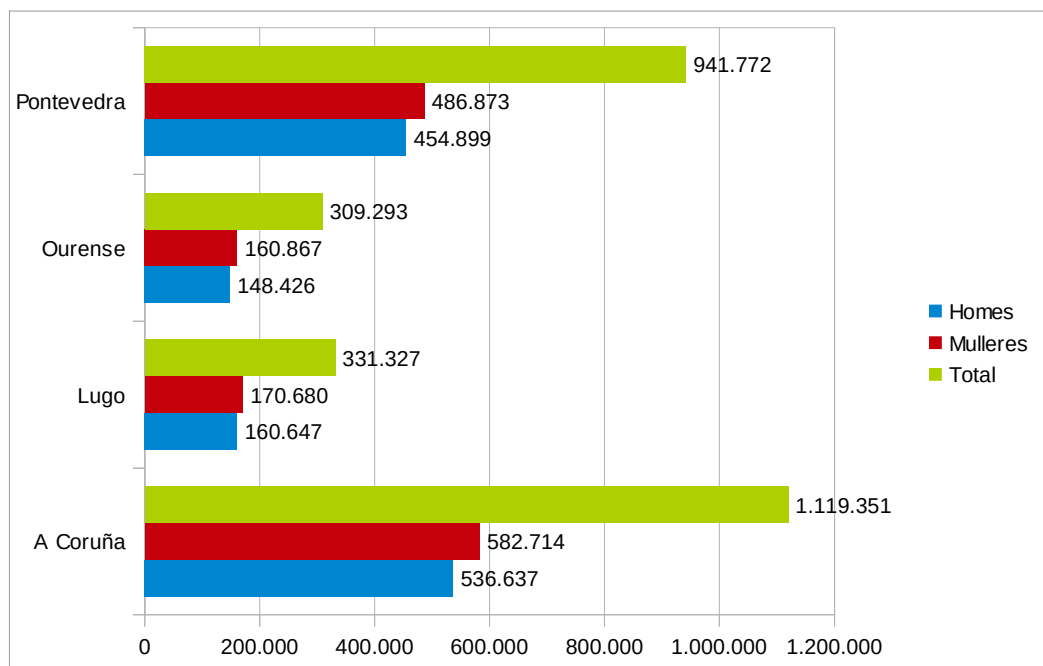

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

■ Cifras oficiais da poboación segundo provincia e sexo. Ano 2018

Provincia	Homes		Mulleres		Total	
A Coruña	536.637	47,94 %	582.714	52,06 %	1.119.351	41,33 %
Lugo	160.647	48,49 %	170.680	51,51 %	331.327	12,23 %
Ourense	148.426	47,99 %	160.867	52,01 %	309.293	11,42 %
Pontevedra	454.899	48,30 %	486.873	51,70 %	941.772	34,77 %
Total	1.300.609	48,16 %	1.401.134	51,84 %	2.701.743	100,00 %

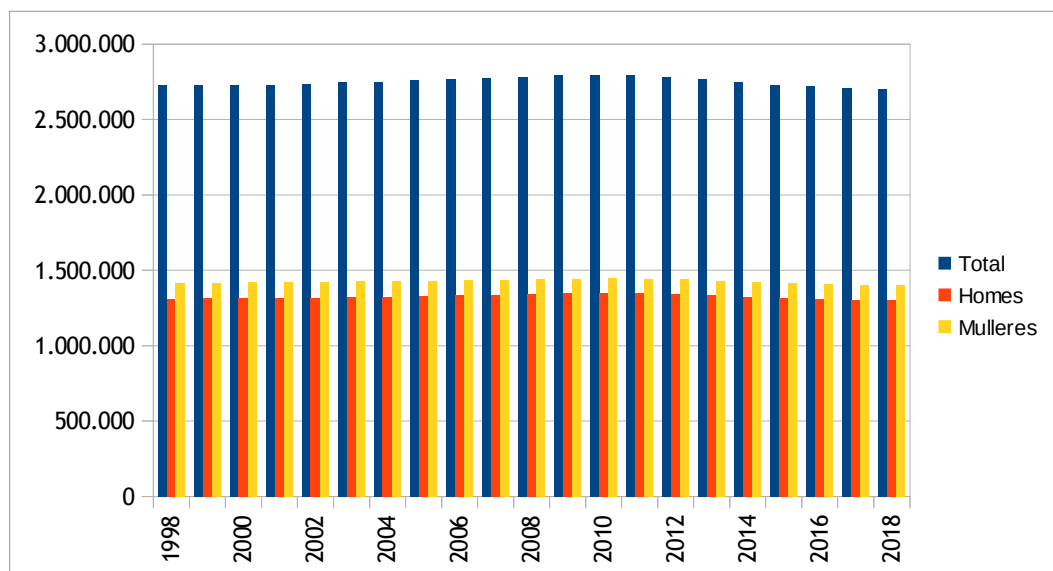
Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

• Evolución da poboación. Galicia 1998-2018:

Ano	Total	Homes	Mulleres
1998	2.724.544	1.310.415	1.414.129
1999	2.730.337	1.312.881	1.417.456
2000	2.731.900	1.312.391	1.419.509
2001	2.732.926	1.314.078	1.418.848
2002	2.737.370	1.316.721	1.420.649
2003	2.751.094	1.324.385	1.426.709
2004	2.750.985	1.324.987	1.425.998
2005	2.762.198	1.330.703	1.431.495
2006	2.767.524	1.333.797	1.433.727
2007	2.772.533	1.337.159	1.435.374
2008	2.784.169	1.344.268	1.439.901
2009	2.796.089	1.349.603	1.446.486
2010	2.797.653	1.350.547	1.447.106
2011	2.795.422	1.349.591	1.445.831
2012	2.781.495	1.343.328	1.438.170
2013	2.765.940	1.335.122	1.430.818
2014	2.748.695	1.325.657	1.423.038
2015	2.732.347	1.317.054	1.415.293
2016	2.718.525	1.309.809	1.408.716
2017	2.708.339	1.304.392	1.403.947
2018	2.701.743	1.300.609	1.401.134

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

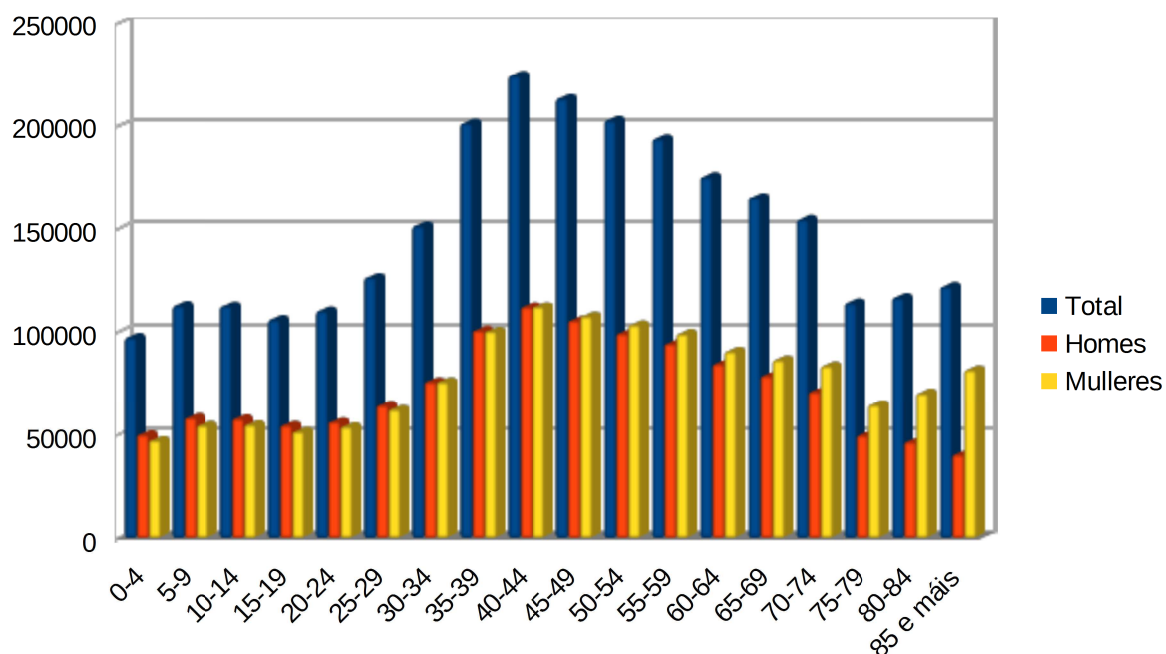

• **Poboación por sexo e grupos quinquenais de idade. Ano 2018:**

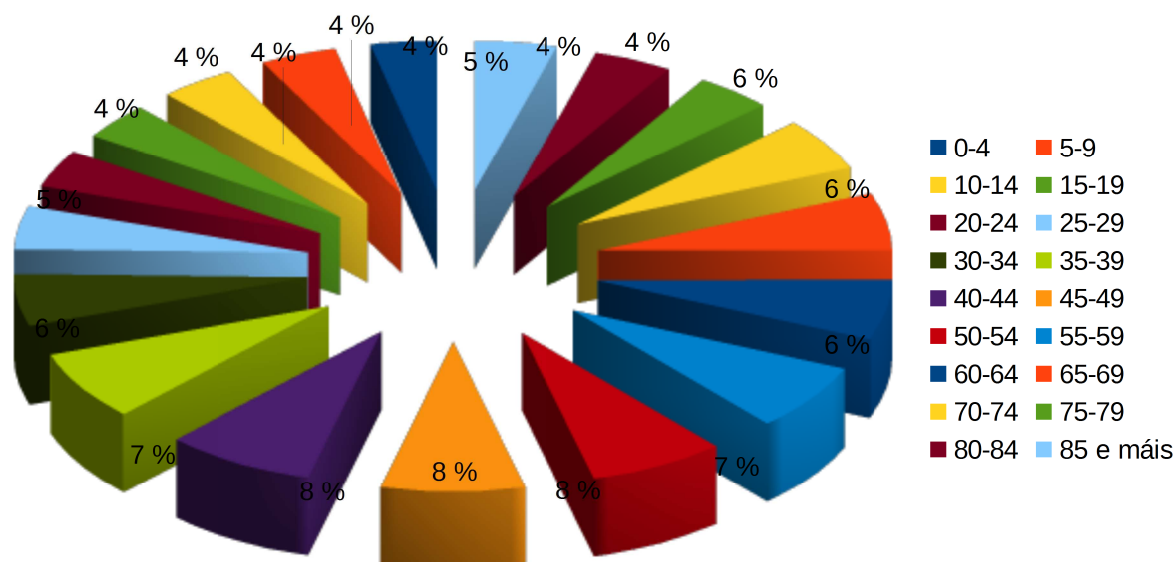
Idade	Total	Homes	Mulleres	% mulleres
0-4	97.430	50.147	47.283	1,75%
5-9	112.798	58.300	54.498	2,02%
10-14	112.715	57.773	54.942	2,03%
15-19	106.191	54.645	51.546	1,91%
20-24	110.281	56.321	53.960	2,00%
25-29	126.563	64.185	62.378	2,31%
30-34	151.674	75.922	75.752	2,80%
35-39	201.308	100.837	100.471	3,72%
40-44	224.690	112.290	112.400	4,16%
45-49	213.519	105.664	107.855	3,99%
50-54	202.727	99.260	103.467	3,83%
55-59	193.656	94.425	99.231	3,67%
60-64	175.261	84.527	90.734	3,36%
65-69	165.222	78.666	86.556	3,20%
70-74	154.632	71.023	83.609	3,09%
75-79	114.284	49.765	64.519	2,39%
80-84	116.687	46.457	70.230	2,60%
85 e máis	122.105	40.402	81.703	3,02%
Total	2.701.743	1.300.609	1.401.134	51,86%

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

Comparativa da poboación segregada por sexos e grupos quinquenais de idade

% de mulleres por grupos quinquenais de idade

▪ **Evolución da taxa de nacementos segundo sexo. Galicia 1996 - 2018**

Ano	Total	Homes	Mulleres
1996	18.597	9.529	9.068
1997	18.683	9.647	9.036
1998	18.538	9.621	8.917
1999	18.784	9.691	9.093
2000	19.418	10.052	9.366
2001	19.361	9.955	9.406
2002	19.327	9.987	9.340
2003	20.423	10.539	9.884
2004	20.621	10.652	9.969
2005	21.097	10.867	10.230
2006	21.392	11.075	10.317
2007	21.752	11.216	10.536
2008	23.175	11.981	11.194
2009	22.537	11.572	10.965
2010	22.047	11.500	10.547
2011	21.594	11.256	10.338
2012	21.089	10.990	10.099
2013	19.727	10.084	9.643
2014	19.630	10.262	9.368
2015	19.427	10.032	9.355
2016	19.062	9.773	9.289
2017	18.445	9.471	8.974
2018 (ata 30/09/2018)	12.516	6.472	6.044

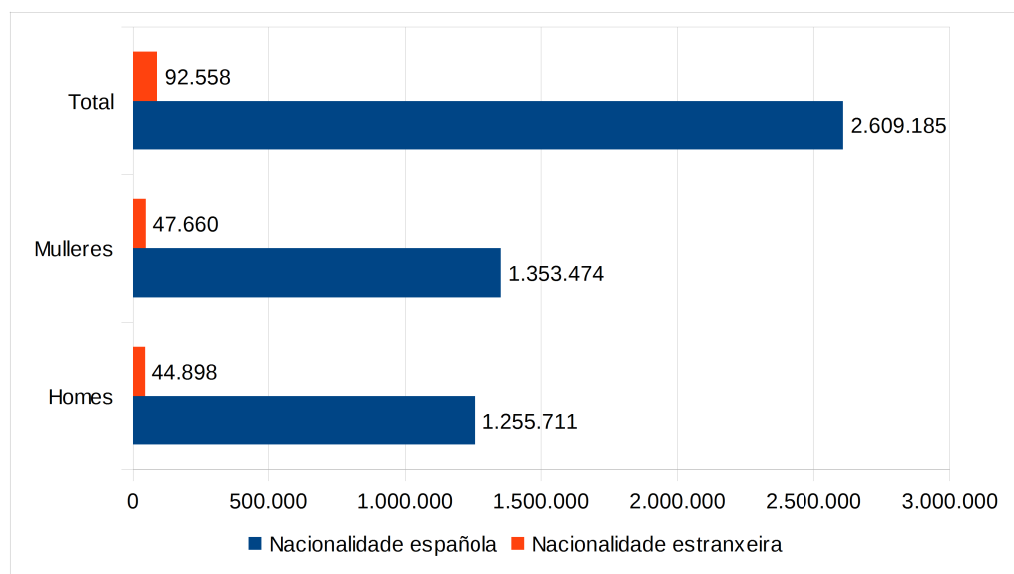
Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

En Galicia, ao igual que no resto do mundo, nacen máis homes que mulleres; sen embargo, ao ter as mulleres unha esperanza de vida superior á dos homes, ao final da vida, a proporción queda equilibrada ou incluso sobreviven máis mulleres.

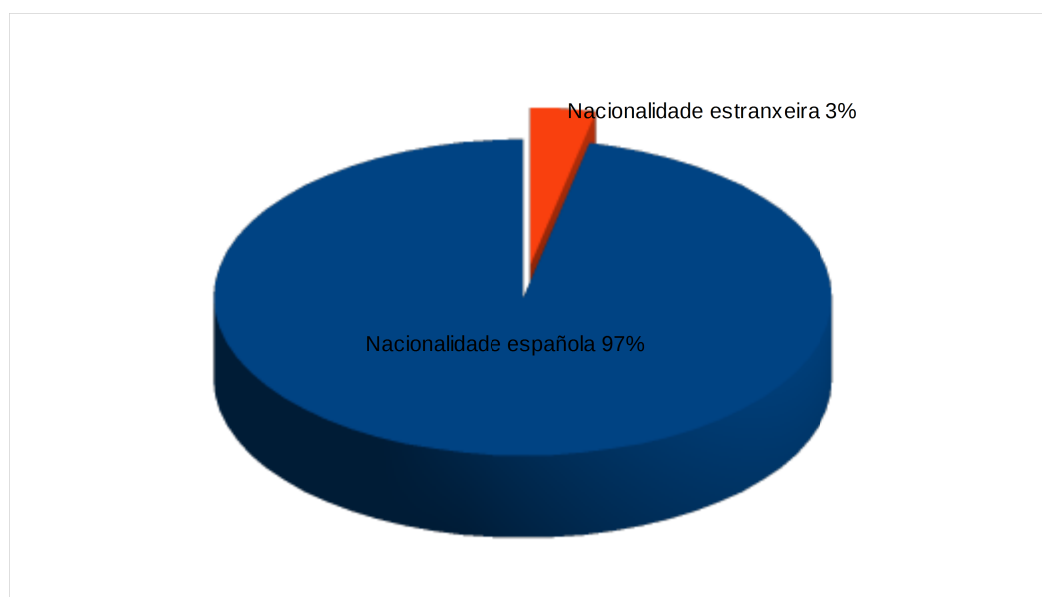
▪ **Poboación segundo nacionalidade e sexo. Galicia 2018**

	Nacionalidade española	Nacionalidade estranxeira	TOTAL
Homes	1.255.711	44.898	1.300.609
Mulleres	1.353.474	47.660	1.401.134
Total	2.609.185	92.558	2.701.743

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

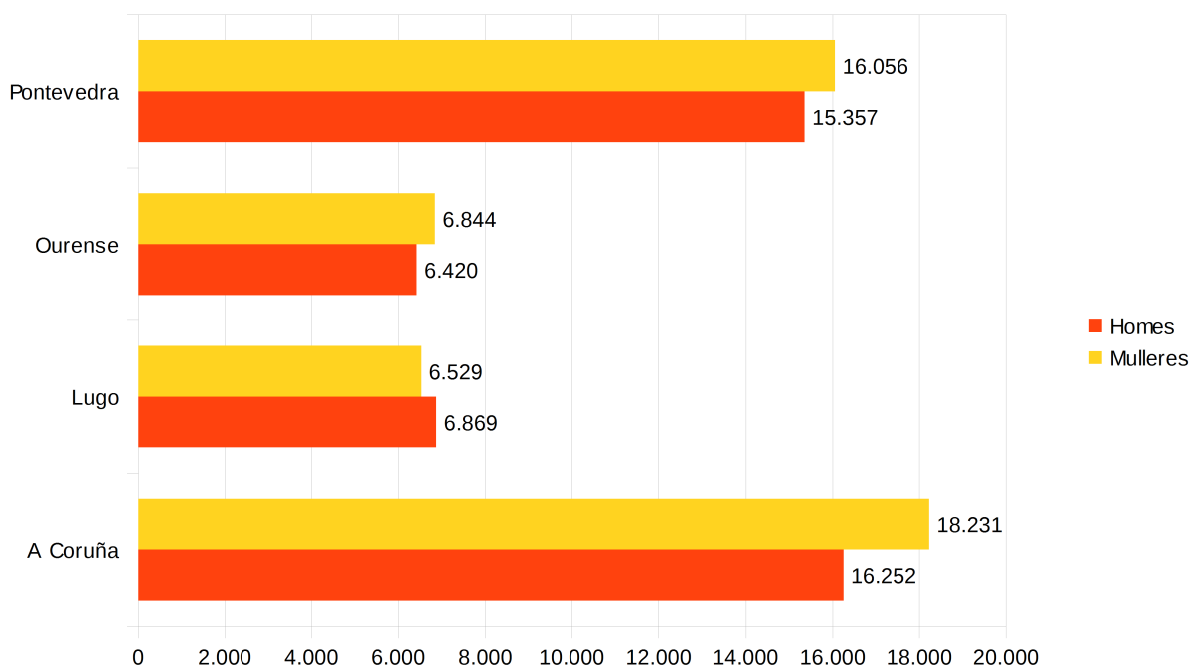

Proporción de mulleres españolas e estranxeiras

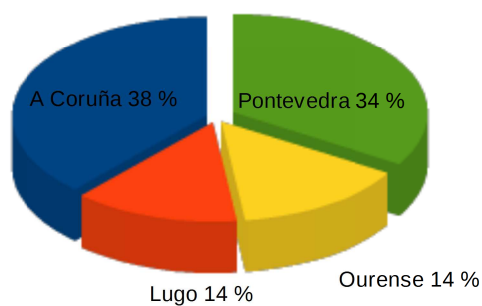
▪ Poboación estranxeira distribuída por provincias. Galicia 2018

Provincia	Total	Homes	Mulleres	% mulleres
A Coruña	34.483	16.252	18.231	19,70 %
Lugo	13.398	6.869	6.529	7,05 %
Ourense	13.264	6.420	6.844	7,39 %
Pontevedra	31.413	15.357	16.056	17,35 %
Total	92.558	44.898	47.660	51,49 %

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

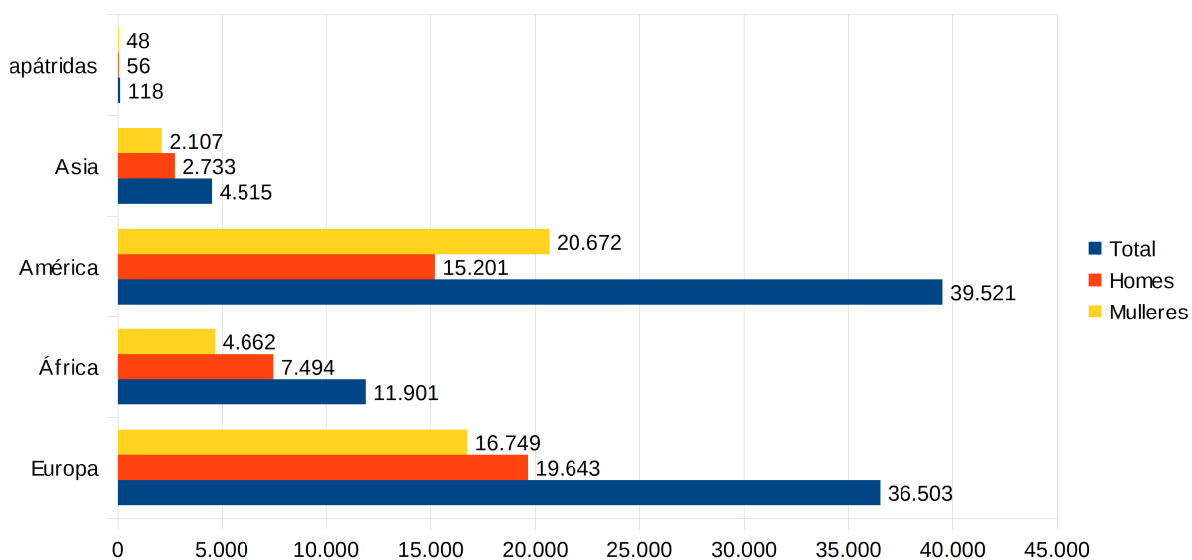
% de mulleres estranxeiras distribuídas por provincia

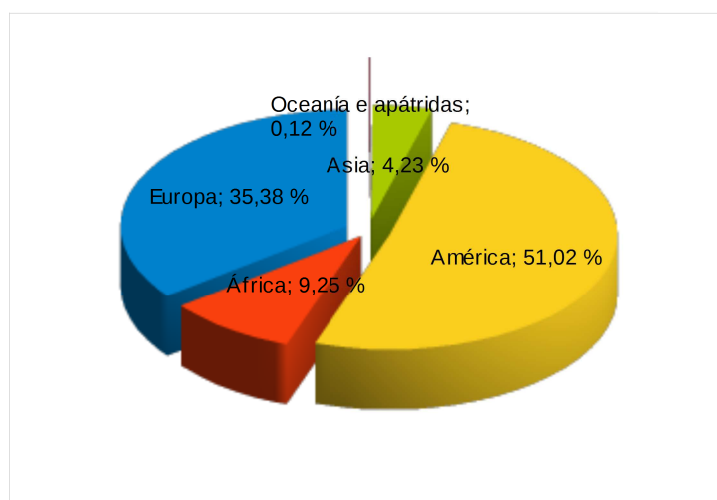
▪ Poboación estranxeira segundo sexo e lugar de nacemento. Galicia 2018

	Total	Homes	Mulleres	% mulleres
Europa	36.503	19.643	16.749	35,38 %
África	11.901	7.494	4.662	9,25 %
América	39.521	15.201	20.672	51,02 %
Asia	4.515	2.733	2.107	4,23 %
Oceanía e apátridas	118	56	48	0,12 %
Total	92.558	42.951	44.238	100,00 %

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

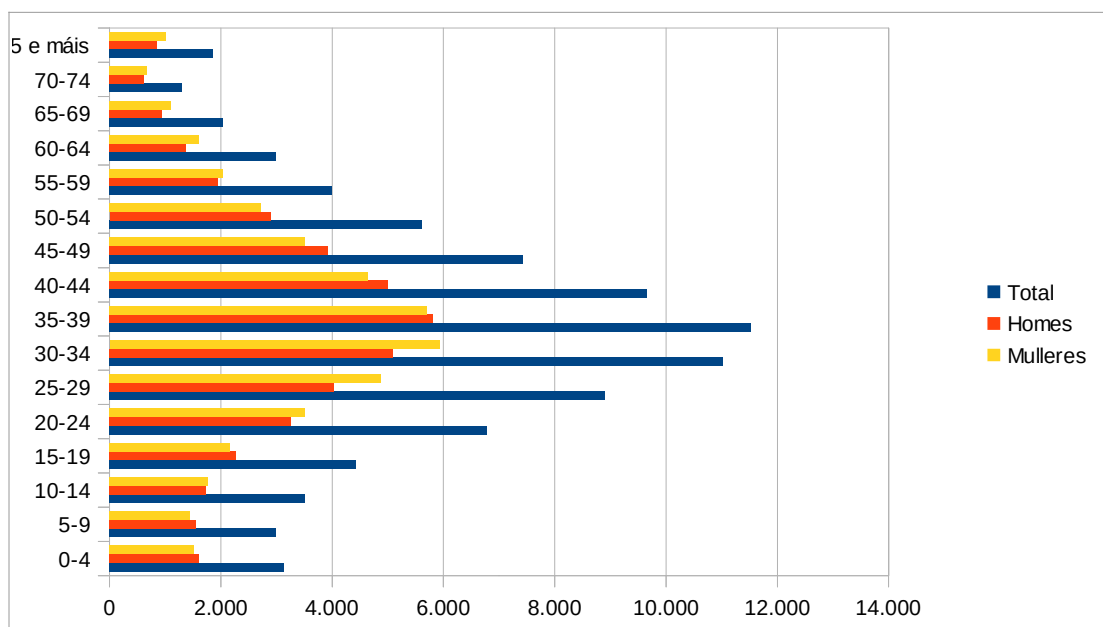
% de mulleres estranxeiras segundo nacionalidade

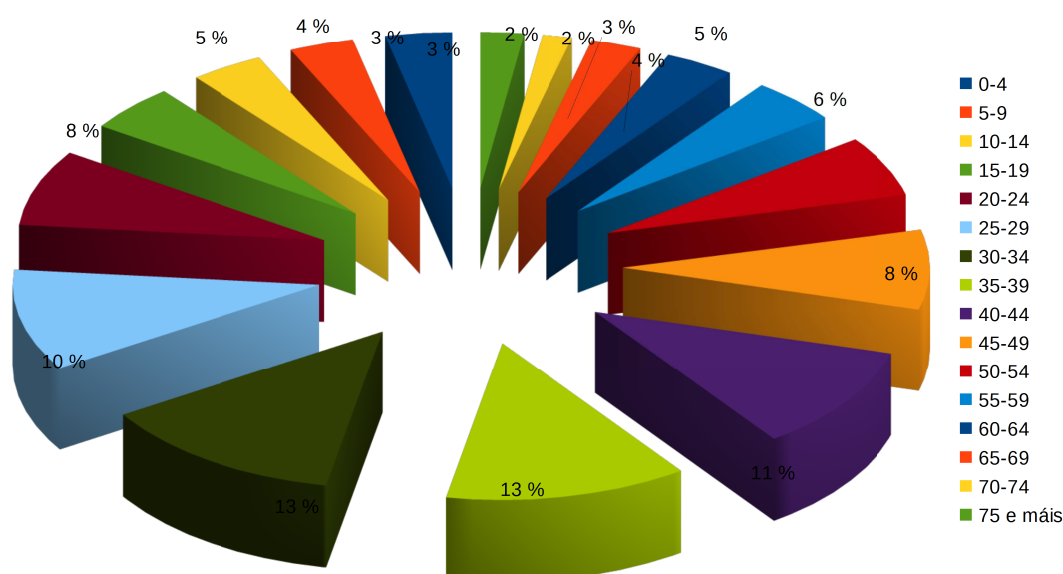
▪ **Poboación estranxeira segundo idade. Galicia 2018**

Idade	Total	Homes	Mulleres	% Mulleres
0-4	3.459	1.789	1.670	3,50%
5-9	3.250	1.641	1.609	3,38%
10-14	3.661	1.809	1.852	3,89%
15-19	4.655	2.358	2.297	4,82%
20-24	7.169	3.424	3.745	7,86%
25-29	9.171	4.170	5.001	10,49%
30-34	11.379	5.116	6.263	13,14%
35-39	11.883	5.788	6.095	12,79%
40-44	10.469	5.305	5.164	10,84%
45-49	8.038	4.121	3.917	8,22%
50-54	6.086	3.100	2.986	6,27%
55-59	4.377	2.167	2.210	4,64%
60-64	3.251	1.497	1.754	3,68%
65-69	2.304	1.037	1.267	2,66%
70-74	1.399	662	737	1,55%
75 e máis	2.007	914	1.093	2,29%
Total	92.558	44.898	47.660	100,00%

Fonte: IGE, INE. Padrón municipal de habitantes

% de mulleres estranxeiras por grupos de idade

2.2 Chamadas por violencia de xénero ao 016. Comparativa co resto das Comunidades Autónomas.

Dende a súa posta en marcha en setembro do 2007, o teléfono 016 ofrece información e asesoramento xurídico en materia de violencia de xénero as 24 horas do día os 365 días do ano, ten carácter gratuíto e caracterízase pola universalidade na prestación do servizo especializado, que se efectúa en 52 idiomas: castelán, galego, catalán, euskera, inglés, francés, alemán, portugués, chino mandarín, ruso, árabe, rumano, búlgaro, e outros 39 idiomas a través dun servizo de teletraducción.

A prestación do servizo de información compete a un equipo de persoas especializadas en violencia de xénero, producíndose unha derivación automática das chamadas de emerxencia e urxencia aos centros 112 autonómicos.

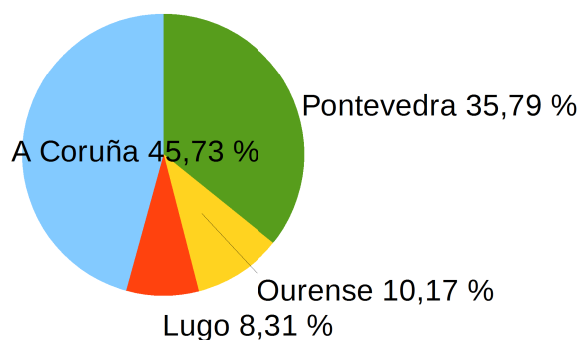
A cifra total de chamadas referentes á violencia de xénero atendidas polo 016 dende o 1 de xaneiro de 2018 ata o 31 de decembro de 2018 no conxunto de España, foi de 73.454, das cales 3.057 foron efectuadas desde Galicia.

Provincia	Nº	%
A Coruña	1.398	45,73 %
Lugo	254	8,31 %
Ourense	311	10,17 %
Pontevedra	1.094	35,79 %
Total	3.057	100,00 %

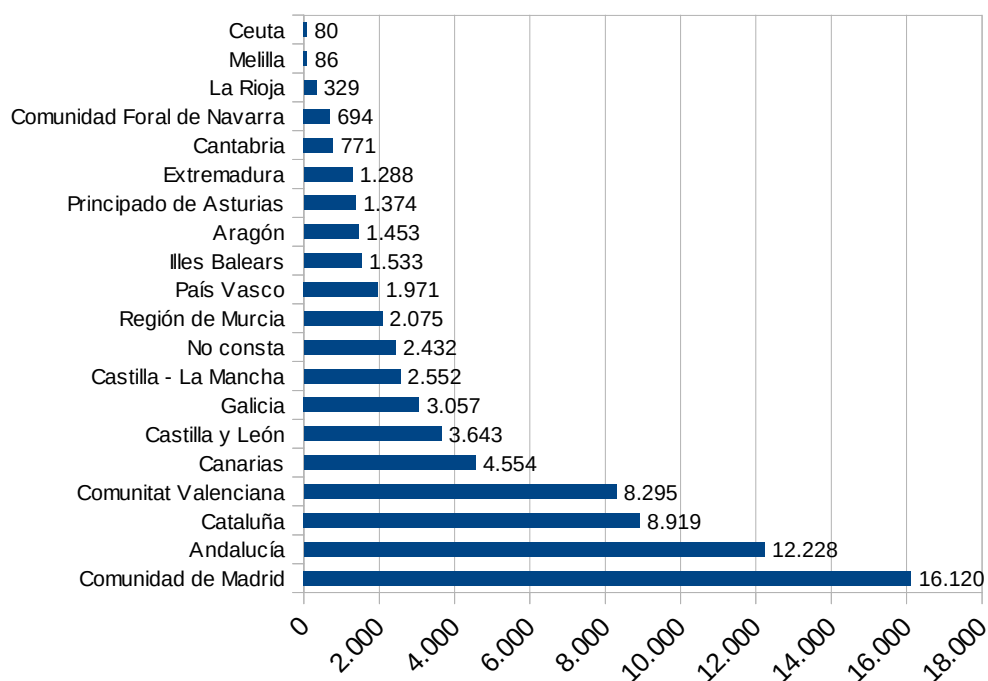
Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdadeo

Enlace: <http://estadisticasviolenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/>

Das 73.454 chamadas recibidas a cifra mais elevada de chamadas correspóndese coa Comunidade de Madrid (16.120), seguida de Andalucía (12.228), de Cataluña (98.919) e da Comunidade Valenciana (8.285). **Galicia, cun rexistro de 3.4057 chamadas posiciónase nun sétimo lugar.**

Comunidade autónoma	Número de llamadas	%
Comunidad de Madrid	16.120	21,95 %
Andalucía	12.228	16,65 %
Cataluña	8.919	12,14 %
Comunitat Valenciana	8.295	11,29 %
Canarias	4.554	6,20 %
Castilla y León	3.643	4,96 %
Galicia	3.057	4,16 %
Castilla - La Mancha	2.552	3,47 %
Región de Murcia	2.075	2,82 %
País Vasco	1.971	2,68 %
Illes Balears	1.533	2,09 %
Aragón	1.453	1,98 %
Principado de Asturias	1.374	1,87 %
Extremadura	1.288	1,75 %
Cantabria	771	1,05 %
Comunidad Foral de Navarra	694	0,94 %
La Rioja	329	0,45 %
Melilla	86	0,12 %
Ceuta	80	0,11 %
No consta	2.432	3,31 %
TOTAL	73.454	100,00%

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

Enlace: <http://estadisticasviolenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/>

2.3 Vítimas mortais por violencia de xénero. Galicia 2018

▪ Mulleres vítimas mortais por violencia de xénero

Galicia rexistrou ao remate do 2018 tres mulleres vítimas mortais por violencia de xénero, que son o 6,38% dos 47 casos rexistrados no conxunto de España ao remate do ano 2018.

Mulleres vítimas mortais por Violencia de Xénero nas provincias galegas	
A Coruña	2
Lugo	0
Ourense	0
Pontevedra	1
TOTAL	3

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

Enlace: <http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasmortales/fichaMujeres/home.htm>

CC.AA.	Nº casos	
Andalucía	12	25,53%
Aragón	3	6,38%
Principado de Asturias	3	6,38%
Illes Balears	1	2,13%
Canarias	2	4,26%
Castilla y León	2	4,26%
Castilla - La Mancha	2	4,26%
Cataluña	7	14,89%
Comunitat Valenciana	2	4,26%
Galicia	3	6,38%
Comunidad de Madrid	5	10,64%
Región de Murcia	1	2,13%
Comunidad Foral de Navarra	2	4,26%
País Vasco	2	4,26%
TOTAL	47	100%

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

Enlace: <http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasmortales/fichaMujeres/home.htm>

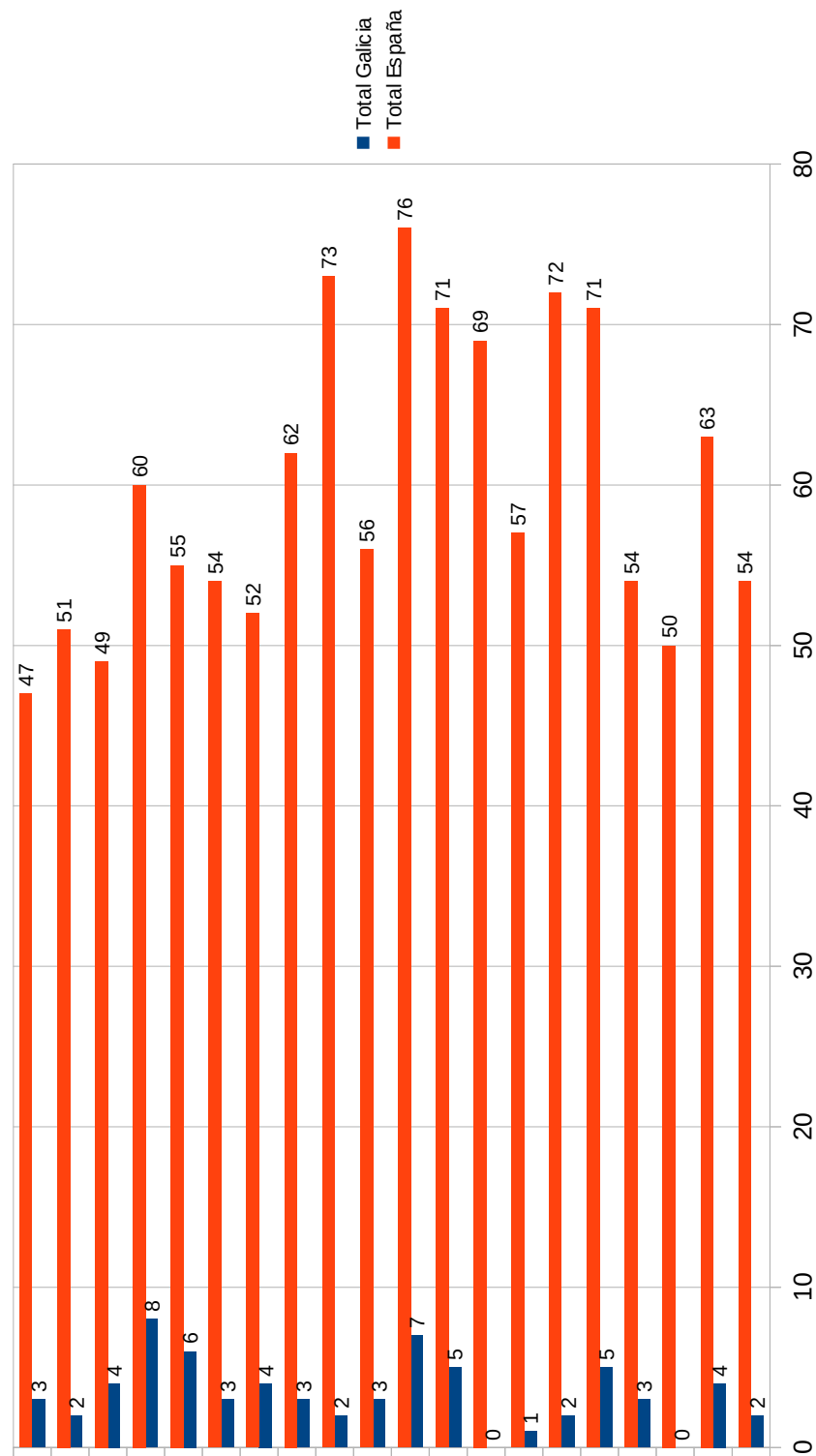
Das dezasete CC.AA. e dúas cidades autónomas Andalucía con 12 casos rexistrados de mulleres mortas por violencia de xénero sitúanse como a comunidade autónomas co maior número de mulleres mortas por violencia de xénero en 2018. Galicia, Aragón e o Principado de Asturias -con 3 casos confirmados de mulleres mortas por violencia de xénero (6,38% do total)- son a cuarta comunidade autónoma en número de casos.

- Evolución do número de mulleres vítimas mortais por violencia de xénero en mans da súa parella ou ex parella por CC.AA. (período:1999-2018)

CC.AA.	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Andalucía	13	10	12	10	13	19	9	21	8	9	14	18	17	8	11	10	14	5	7	12
Aragón	0	0	1	3	2	2	4	1	2	1	0	2	2	1	2	0	1	3	0	3
Asturias	1	0	2	0	2	0	1	3	2	1	0	5	2	1	1	0	3	2	0	3
Baleares	3	1	2	4	4	2	4	3	1	1	1	2	1	2	2	3	1	6	0	1
Canarias	2	5	5	7	6	2	6	4	6	5	5	7	3	2	2	1	3	3	4	2
Cantabria	1	0	0	0	1	2	0	0	2	0	0	0	0	0	2	0	1	0	0	0
Castilla y León	3	3	1	4	4	2	4	3	3	6	1	4	2	2	3	3	2	6	0	2
Castilla - la Mancha	5	3	2	0	2	4	2	4	5	3	1	3	1	4	4	0	1	2	6	2
Cataluña	9	8	7	7	12	11	8	10	12	10	10	11	9	13	4	13	6	6	8	7
C. Valenciana	6	7	9	9	7	9	6	8	10	10	9	8	8	6	9	7	11	6	8	2
Extremadura	1	1	0	1	1	2	0	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	1	2	0
Galicia	2	4	0	3	5	2	1	0	5	7	3	2	3	4	3	6	8	4	2	3
Madrid	4	17	6	4	5	5	4	5	9	11	5	7	9	6	9	7	4	3	8	5
Murcia	1	1	2	0	3	4	2	3	2	4	2	1	2	0	0	0	1	0	3	1
Navarra	1	1	0	1	1	1	2	0	1	3	0	0	1	0	0	0	0	0	1	2
País vasco	1	2	1	1	0	4	3	3	2	3	2	2	2	2	1	3	3	1	2	2
La Rioja	1	0	0	0	2	1	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ceuta	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Melilla	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	2	0	1	0	0
Total	54	63	50	54	71	72	57	69	71	76	56	73	62	52	54	55	60	49	51	47

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade
 Enlace: <http://estadisticasviolenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/>

Evolución totais

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade
Enlace: <http://estadisticasviolenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/>

▪ **Menores vítimas mortais por violencia de xénero**

Galicia non rexistrou en 2018 ningún menor vítima mortal por violencia de xénero. No conxunto de España rexistráronse un total de 3 menores vítimas mortais por violencia de xénero.

Menores vítimas mortais por Violencia de Xénero nas provincias galegas	
A Coruña	0
Lugo	0
Ourense	0
Pontevedra	0
TOTAL	0

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMenores/home.htm>

CC.AA.	Nº casos	%
Andalucía	1	33,3%
C. Valenciana	2	66,7%
TOTAL	3	100%

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMenores/home.htm>

2.4 Violencia xénero: Casos 2018

▪ **Características dos casos de mulleres vítimas mortais por violencia de xénero en España no ano 2018**

▪ *Mulleres vítimas mortais por violencia de xénero, e presuntos agresores, segundo grupos de idade.*

Grupos de idade	Mulleres vítimas mortais		Presuntos agresores	
	Número	%	Número	%
< 15 anos	0	0,0%	0	0,0%
16-17 anos	0	0,0%	0	0,0%
18-20 anos	1	2,1%	0	0,0%
21-30 anos	6	12,8%	3	6,4%
31-40 anos	12	25,5%	8	17,0%
41-50 anos	17	36,2%	15	31,9%
51-60 anos	4	8,5%	10	21,3%
61-70 anos	3	6,4%	6	12,8%
71-84 anos	3	6,4%	3	6,4%
≥ 85 anos	1	2,1%	2	4,3%
TOTAL	47	100%	47	100%

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMujeres/home.htm>

- Mulleres vítimas mortais por violencia de xénero, e presuntos agresores, segundo país de nacemento.

País de nacemento	Mulleres vítimas mortais		Presuntos agresores	
	Número	%	Número	%
España	30	63,8%	29	61,7%
Outro país	17	36,2%	18	38,3%
TOTAL	47	100%	47	100%

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMujeres/home.htm>

- Mulleres vítimas mortais por violencia de xénero, segundo tipo de relación sentimental e de convivencia co presunto agresor

Tipo de relación	Número	%
Parella	30	63,8%
Exparella ou parella en fase de ruptura	17	36,2%
TOTAL	47	100%

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMujeres/home.htm>

Convivencia	Número	%
Convivían	28	59,6%
Non convivían	16	34,0%
Non consta	3	6,4%
TOTAL	47	100%

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMujeres/home.htm>

- Mulleres vítimas mortais por violencia de xénero, segundo características relacionadas coa tutela institucional.

Denuncia previa/continuación do proceso por parte da vítima	Número	%
Con unha ou máis denuncias previas	14	29,8%
<i>Interpostas pola vítima</i>	13	92,9%
<i>Interpostas por outros</i>	1	7,1%
Sen denuncia previa	33	70,2%

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMujeres/home.htm>

Casos con denuncia previa	Número	%
Continuación do proceso	10	71,4%
Non continuación do proceso	4	28,6%
Non consta	0	0,0%
Total	14	100%

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMujeres/home.htm>

- Mulleres vítimas mortais por violencia de xénero, que interpuxeran denuncia. Solicitude, concesión e vixencia de medidas de protección en favor da vítima.

Solicitude/vixencia de medidas concedidas	Número	%
Casos con denuncia previa	14	100%
Solicitáronse medidas	11	78,6%
<i>Adoptáronse</i>	9	81,8%
<i>Non se adoptaron</i>	2	18,2%
<i>Non consta</i>	0	0,0%
Non se solicitaron	3	21,4%

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMujeres/home.htm>

Casos con medidas adoptadas	Número	%
Vixentes	5	55,6%
Non vixentes	4	44,4%
<i>Por renuncia da vítima</i>	1	25,0%
<i>Por fin do período de vixencia</i>	3	75,0%
<i>Por outros motivos</i>	0	0,0%

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMujeres/home.htm>

- Mulleres vítimas mortais por violencia de xénero, con medidas de alonxamento vixentes quebrantadas polo presunto agresor.

Quebrantamento de medidas de alonxamento	Número	%
Sin oposición da vítima	1	20,0%
Con oposición da vítima	2	40,0%
Non consta	2	40,0%
Total	5	100%

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMujeres/home.htm>

- *Presuntos agresores de mulleres vítimas mortais por violencia de xénero , segundo tentativa de suicidio.*

Tentativa de suicidio	Número	%
Suicidio consumado	7	14,9%
Tentativa non consumada	6	12,8%
Non houbo tentativa	34	72,3%
Total	47	100%

- *Características do caso da muller vítima mortal por Violencia de Xénero en Galicia no ano 2018*

Características do caso da muller vítima mortal por Violencia de Xénero en Galicia no ano 2018	
Caso 1	Data: 18/06/2018 Localidade: O Porriño (Pontevedra) Idade da vítima: 47 anos Idade do agresor: 56 anos Nacionalidade da vítima: española Nacionalidade do agresor: español Tipo de relación: matrimonio Método do crime: disparo con arma de fogo Denuncia previa por violencia: non Orde de protección vixente: non Fill@s menores de idade: non Personación da Xunta de Galicia no caso (acción popular): Non procede por suicidio do agresor
Caso 2	Data: 18/07/2018 Localidade: A Coruña (A Coruña) Idade da vítima: 57 anos Idade do agresor: 54 anos Nacionalidade da vítima: española Nacionalidade do agresor: española Tipo de relación: marido Método do crime: arma branca Denuncia previa por violencia: non Orde de protección vixente: non Fill@s menores de idade: non Personación da Xunta de Galicia no caso (acción popular): Si
Caso 3	Data: 19/08/2018 Localidade: Cabana de Bergantiños (A Coruña) Idade da vítima: 50 anos Idade do agresor: 56 anos Nacionalidade da vítima: española Nacionalidade do agresor: española Tipo de relación: matrimonio

	Método do crime: disparo con arma de fogo Denuncia previa por violencia: non Orde de protección vixente: non Fill@s menores de idade: non Personación da Xunta de Galicia no caso (acción popular): Si
--	---

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ **Características das/dos menores vítimas mortais por violencia de xénero en España no ano 2018**

▪ **Menores vítimas mortais en casos de violencia de xénero contra a súa nai e presuntos agresores, segundo grupos de idade.**

Intervalo de idade	Menores vítimas mortais		Presuntos agresores	
	Número	%	Número	%
< 1 anos	0	0,0%	/	/
1-2 anos	1	33,3%	/	/
3-4 anos	0	0,0%	/	/
5-6 anos	1	33,3%	/	/
7-8 anos	1	33,3%	/	/
9-10 anos	0	0,0%	/	/
11-12 anos	0	0,0%	/	/
13-14 anos	0	0,0%	/	/
15-17 anos	0	0,0%	0	0,0%
18-20 anos	/	/	0	0,0%
21-30 anos	/	/	0	0,0%
31-40 anos	/	/	0	0,0%
41-50 anos	/	/	2	100,0%
51-60 anos	/	/	0	0,0%
61-70 anos	/	/	0	0,0%
71-84 anos	/	/	0	0,0%
≥ 85 anos	/	/	0	0,0%
TOTAL	3	100%	2	100%

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMujeres/home.htm>

▪ **Menores vítimas mortais en casos de violencia de xénero contra a súa nai e presuntos agresores, segundo país de nacemento.**

País de nacemento	Menores vítimas mortais		Presuntos agresores	
	Número	%	Número	%
España	3	100,0%	1	50,0%
Outro país	0	0,0%	1	50,0%
TOTAL	3	100%	2	100%

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMujeres/home.htm>

- *Menores vítimas mortais en casos de violencia de xénero contra a súa nai e presuntos agresores, segundo parentesco co presunto agresor e convivencia da súa nai con este.*

Tipo de relación	Número	%
Filla/o	2	66,7%
Outra relación	1	33,3%
TOTAL	3	100%

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMujeres/home.htm>

Convivencia	Número	%
Convivían	1	50,0%
Non convivían	1	50,0%
Non consta	0	0,0%
TOTAL	2	100%

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMujeres/home.htm>

- *Menores vítimas mortais en casos de violencia de xénero contra a súa nai, segundo características relacionadas coa tutela institucional desta.*

Denuncia previa/continuación do proceso	Número	%
Con unha ou máis denuncias previas	1	50,0%
<i>Interpostas pola nai</i>	<i>1</i>	<i>100,0%</i>
<i>Interpostas por outros</i>	<i>0</i>	<i>0,0%</i>
Sen denuncia previa	1	50,0%

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMujeres/home.htm>

Casos con denuncia previa	Número	%
Continuación do proceso	0	0,0%
Non continuación do proceso	1	100,0%
Non consta	0	0,0%
Total	1	100%

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMujeres/home.htm>

- *Menores vítimas mortais en casos de violencia de xénero contra a súa nai con existencia de denuncias previas. Solicitude, concesión e vixenci de medidas de protección a favor da nai.*

Solicitude/vixencia de medidas concedidas	Número	%
Casos con denuncia previa	1	100%
Solicitáronse medidas	1	100,0%
<i>Concedéronse</i>	0	0,0%
<i>Non se concederon</i>	1	100,0%
<i>Non consta</i>	0	0,0%
Non se solicitaron	0	0,0%
Non consta	0	0,0%

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMujeres/home.htm>

Casos con medidas adoptadas	Número	%
Vixentes	0	0,0%
Non vixentes	1	100,0%
<i>Por renuncia da nai</i>	0	0,0%
<i>Por fin do período de vixencia</i>	0	0,0%
<i>Por outros motivos</i>	1	100,0%

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMujeres/home.htm>

- *Menores vítimas mortais en casos de violencia de xénero contra a súa nai con medidas de alonxamento vixentes quebrantadas polo presunto agresor.*

Quebrantamento de medidas de alonxamento	Número	%
Con consentimento da nai	0	0,0%
Sin consentimento da nai	0	0,0%
Non consta	0	0,0%

Total	0	0%
-------	---	----

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMujeres/home.htm>

- *Menores vítimas mortais en casos de violencia de xénero contra a súa nai, segundo tentativa de suicidio.*

Tentativa de suicidio	Número	%
Suicidio consumado	1	50,0%
Tentativa non consumada	0	0,0%
Non houbo tentativa	1	50,0%
Total	2	100%

Fonte: Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/victimasMortales/fichaMujeres/home.htm>

2.5 Acreditación da situación de violencia de xénero

Para os efectos da Lei 11/2007, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, a situación de violencia acreditarase por calquera das seguintes formas:

- a) Certificación da orde de protección ou da medida cautelar, ou testemuño ou copia autenticada pola secretaria ou polo/a secretario/a xudicial da propia orde de protección ou da medida cautelar.
- b) Sentenza de calquera orde xurisdiccional que declare que a muller sufriu violencia en calquera das modalidades definidas nesta lei.
- c) Certificación e/ou informe dos servizos sociais e/ou sanitarios da Administración pública autonómica ou local.
- d) Certificación dos servizos de acollida da Administración Pública Autonómica ou local.
- e) Informe do Ministerio Fiscal que indique a existencia de indicios de violencia.
- f) Informe da Inspección de Traballo e da Seguridade Social.
- g) Calquera outra que se estableza regulamentariamente.

2.6 Ordes de protección solicitadas e adoptadas nos Xulgados de Violencia sobre a Muller. Galicia 2018. Comparativa cos datos globais do territorio español

Nos xulgados de violencia sobre a muller, no ano 2018, incoáronse, no territorio español, un total de 39.176 solicitudes de ordes de protección e medidas (dos artigos 544 ter e 544 bis), das cales foron adxudicadas 27.093 (o 69% das solicitudes). Das 39.176 solicitudes, atribúenselle a Comunidade Autónoma de Galicia 2.021 solicitudes, das que se resolveron favorablemente 1.357 (o 67% do total).

Total ordes de protección e medidas solicitadas e adoptadas						
Período	Territorio	Incoadas	Resoltas adoptadas	Resoltas inadmitidas	Resoltas denegadas	% adoptadas
1º trimestre	Galicia	459	312	6	141	68%
	Total España	9.104	6.254	172	2.678	69%
2º trimestre	Galicia	482	303	3	176	63%
	Total España	9.906	6.714	188	3.004	68%
3º trimestre	Galicia	523	355	1	167	68%
	Total España	10.257	6.966	189	3.099	68%
4º trimestre	Galicia	557	387	0	170	69%
	Total España	9.909	7.159	79	2.674	72%

Total 2018	Galicia	2.021	1.357	10	654	67%
Total 2018	España	39.176	27.093	628	11.455	69%

Fonte: Consejo General del Poder Judicial

Enlace: <http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Estadistica-Judicial/Estudios-e-Informes/Violencia-sobre-la-Mujer/>

Dentro da Comunidade Autónoma de Galicia, foi na provincia da Coruña na que máis ordes de protección e medidas se incoaron (767), e onde máis se adoptaron (504). A menor porcentaxe de adoptadas en relación coas incoadas dase na provincia de Lugo (55%), e a maior porcentaxe de ordes de protección e medidas adoptadas foi nas provincias de Ourense (78%) e Pontevedra (78%) seguidas da Coruña (66%).

Total ordes de protección e medidas solicitadas e adoptadas en Galicia por provincias					
Provincia	Incoadas	Resoltas adoptadas	Resoltas inadmitidas	Resoltas denegadas	% adoptadas
A Coruña	767	504	9	254	66%
Lugo	196	107	0	89	55%
Ourense	533	418	1	114	78%
Pontevedra	525	328	0	197	78%
Total	2.021	1.357	10	654	67%

Fonte: Consejo General del Poder Judicial

Enlace: <http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Estadistica-Judicial/Estudios-e-Informes/Violencia-sobre-la-Mujer/>

2.7 Denuncias e renuncias presentadas nos Xulgados de Violencia sobre a Muller. Galicia 2018. Comparativa co total de denuncias e renuncias presentadas no territorio español

Nos xulgados de violencia sobre a muller, no ano 2018, rexistráronse, no conxunto do territorio español, un total de 166.961 denuncias por violencia de xénero, ao mesmo tempo que se contabilizaban 17.347 renuncias por acollerse a vítima á dispensa de declarar como testemuña (un 10% do total). Das 166.961 denuncias, compútanselle á Comunidade Autónoma de Galicia 6.537 (4%) das cales 378 a vítima acolleuse á dispensa de declarar como testemuña (un 6% do total).

Denuncias e renuncias presentadas nos Xulgados de Violencia sobre A Muller					
Período	Territorio	Denuncias recibidas	Renuncias (a vítima acóllese á dispensa de declarar como testemuña)	Ratio renuncias/denuncias	Ratio ordes/denuncias
1º trimestre	Galicia	1.254	76	6%	37%
	Total España	39.586	4.231	11%	23%
2º trimestre	Galicia	1.725	117	7%	28%
	Total España	42.077	4.426	11%	24%
3º trimestre	Galicia	1.784	92	5%	29%
	Total España	43.560	4.453	10%	24%
4º trimestre	Galicia	1.774	93	5%	31%
	Total España	41.738	4.237	10%	24%
Total 2018	Galicia	6.537	378	6%	31%
Total 2018	España	166.961	17.347	10%	23%

Fonte: Consejo General del Poder Judicial

Enlace: <http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Estadistica-Judicial/Estudios-e-Informes/Violencia-sobre-la-Mujer/>

Dentro da Comunidade Autónoma de Galicia, foi na provincia da Coruña na que máis denuncias se recibiron nos xulgados de violencia sobre a muller (2.652), seguida de Pontevedra (2.370). A ratio entre renuncias, por acollerse a vítima á dispensa de declarar como testemuña, e denuncias é do 15% na provincia de Ourense, do 8% en Lugo, do 4% en Pontevedra e na Coruña. Non obstante é na provincia de Ourense na que a ratio entre ordes de protección incoadas e denuncias recibidas é maior (66%).

Denuncias e renuncias presentadas nos Xulgados de Violencia sobre a Muller de Galicia por provincias				
Provincia	Denuncias recibidas	Renuncias (a vítima acóllese á dispensa de declarar como testemuña)	Ratio renuncias/denuncias	Ratio ordes/denuncias
A Coruña	2.652	115	4%	29%
Lugo	709	60	8%	28%
Ourense	806	117	15%	66%
Pontevedra	2.370	86	4%	22%
Total	6.537	378	6%	31%

Fonte: Consejo General del Poder Judicial

Enlace: <http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Estadistica-Judicial/Estudios-e-Informes/Violencia-sobre-la-Mujer/>

3. MEDIDAS E ACTUACIÓNS LEVADAS A CABO POLA COMUNIDADE AUTÓNOMA DE GALICIA AO LONGO DO ANO 2018, NO MARCO DA LEI 11/2007, GALEGA PARA A PREVENCIÓN E O TRATAMENTO INTEGRAL DA VIOLENCIA DE XÉNERO.

3.1 Introducción

A Lei parte de 7 principios xerais que orientan todo o seu contido:

1- A violencia é considerada como unha forma extrema de desigualdade entre homes e mulleres. Segundo este principio, constitúe unha das formas máis graves de discriminación cara as mulleres, e por conseguinte, atenta radicalmente contra o principio de igualdade, principio constitucional do noso Estado Democrático e de Dereito.

Este postulado leva implícito que as políticas para loitar contra a violencia dirixida ás mulleres, están intimamente vinculadas ao logro da igualdade entre as persoas e que, en definitiva, o obxectivo último de toda intervención en violencia de xénero deba ir dirixido a modificar a estrutura básica e universal de desigualdades e asimetría nas relacións entre homes e mulleres.

2- O carácter integral tradúcese en varios aspectos. Por un lado, a erradicación da violencia é unha cuestión pública e compete aos poderes públicos a súa abordaxe, tanto na prevención como no tratamento. Por outro lado, obriga a todas as instancias a intervir na totalidade dos danos ocasionados ás vítimas e en todas as fases do proceso (detección, denuncia, asistencia, recuperación, reinserción, etc.).

3- O seu tratamento é complexo, transversal e multidisciplinar e esixe incorporar un enfoque global.

4- Os instrumentos de intervención deben partir dunha análise diferenciada e sistemática das necesidades específicas de ambos sexos e do diferente impacto que as políticas públicas teñen sobre mulleres e homes, na formación especializada en xénero dos operadores públicos e no desenvolvemento de accións combinadas dirixidas ás mulleres e accións xerais para toda a sociedade.

5- Incorpora a lei o concepto de vitimización secundaria: unha persoa que resulta vitimizada pola vivencia de situacións de maltrato pode volver a ser vitimizada ao recorrer ás institucións ou a profesionais de axuda se estes non fan un axeitado manexo da intervención. Evitar a segunda vitimización ou retraumatizacións debe ser obxectivo inmediato e para iso a lei contempla medidas que garanten a especialización e a formación en xénero de todos os

colectivos profesionais que interveñen no proceso e a integridade psicolóxica, autonomía social e económica das mulleres, a través da disposición dos recursos axeitados.

6- Así mesmo, promulga os principios de cooperación e coordinación: estes principios deben inspirar as actuacións de todos os poderes públicos para optimizar os recursos, os mecanismos e a eficiencia das políticas, así como a participación dos colectivos e asociacións de mulleres; en definitiva, a organización da sociedade civil fronte ao maltrato.

7- Tamén está presente o principio de equidade territorial: Con este principio a lei pretende asumir a realidade da dificultade de acceso aos recursos e á información de moitos colectivos de mulleres, especialmente ás que viven no medio rural. Así, o desenvolvemento da rede de recursos e mecanismos de protección deberá ter en conta sistemas de compensación destes desequilibrios territoriais.

Título I: Prevención da violencia de xénero

Neste apartado faise referencia ás disposicións adoptadas e enfocadas a abordar diferentes medidas de prevención da violencia de xénero, como son as dirixidas a unha axeitada sensibilización social, resaltando o papel que deben cumprir os medios de comunicación, as medidas de investigación e formación e por último as medidas no ámbito educativo.

Capítulo I: Medidas de sensibilización contra a violencia de xénero.

Artigo 6. Deseño, elaboración e difusión de campañas.

Artigo 7. Fomento do movemento asociativo.

Artigo 8. Actividades culturais e artísticas.

Artigo 9. Tratamento da información.

Artigo 10. Convenios de autorregulación.

Artigo 11. Contidos e publicidade en relación coa violencia de xénero.

Ao longo do ano 2018 e coa finalidade de favorecer que todos os colectivos, ámbitos públicos e privados, así como toda a sociedade en xeral, acaden unha sensibilidade cara este grave problema social e sobre o que urxe dar unha resposta eficaz, leváronse a cabo dende diversos departamentos da Xunta de Galicia importantes actuacións neste sentido:

Artigo 6:Deseño, elaboración e difusión de campañas

❑ Campaña do 18 de outubro de 2018. Día europeo contra a trata de persoas.

A trata de seres humanos xa foi recoñecida como delito na Convención das Nacións Unidas contra a Delincuencia Organizada Transnacional en decembro do ano 2000 (Protocolo de Palermo), é dende o ano 2011 aparece recollida como delito autónomo no artigo 177 bis do Código Penal. Neste artigo se define a trata como : a captación, o transporte, o traslado, a aollida, a recepción ou o aloxamento de persoas, cando se empregue violencia, intimidación, engano, ou se abuse dunha situación de superioridade ou de necesidade ou vulnerabilidade dunha vítima, xa sexa nacional ou estranxeira,e con algunha das finalidades seguintes:

- a) A imposición de traballo ou servizos forzados, a escravitude ou prácticas similares á escravitude, a servidume ou a mendicidade.
- b) A explotación sexual, incluída a pornografía.
- c) A extracción dos seus órganos corporais.

A Trata de Seres Humanos con fins de explotación sexual, especialmente de mulleres e de nenas, as súas principais vítimas, é unha manifestación máis da situación de desigualdade e de indefensión na que se atopan as mulleres en moitos lugares do mundo e constitúe unha clara expresión da violencia exercida contra a muller.

Por iso, e con motivo do Día Europeo contra a Trata de Persoas, celebrado o día 18 de outubro, a **Secretaría Xeral da Igualdade** puxo en marcha unha campaña informativa coa finalidade de seguir concienciando ao global da sociedade no combate contra esta lacra.

Para iso distribuíronse 4.000 carteis nos concellos galegos, CIMs, Centros da Rede Galega de Acollemento, Centro de Recuperación Integral (CRI), Delegacións territoriais da Xunta, Xulgados

de violencia de xénero, oficinas de atención ás vítimas, nas ONGs que traballan coa Xunta de Galicia nos programas de apoio ás vítimas da trata, e nos centros de saúde.

Ademais o Consello da Xunta aprobou unha Declaración Institucional con motivo do día 18 de outubro que se recolle a continuación:

○ **Declaración Institucional da Xunta de Galicia na celebración do 18 de outubro, Día Europeo contra a trata de seres humanos.**

“Con motivo do DÍA EUROPEO CONTRA A TRATA DE PERSOAS, que se conmemora o 18 de outubro, o Goberno galego quere expresar un ano máis o profundo rexeitamento á escravitude do noso tempo e, lamentablemente, a unha realidade en Europa e no noso país.

Supón unha profunda violación dos dereitos humanos, da dignidade e da liberdade da persoa e constitúe unha forma de delincuencia grave. A trata de seres humanos está expresamente prohibida pola lexislación internacional e europea vixente, e penalizada como delito grave no noso Código Penal.

A trata de seres humanos con fins de explotación sexual segue sendo a principal forma de trata na UE, pois segundo reflicten as estatísticas, o 67% das vítimas deste delito foron explotadas sexualmente, e desa porcentaxe, o 95% son mulleres e nenas.

Con estes datos, queda de manifesto que a trata de seres humanos con fins de explotación sexual non é un crime neutral en termos de xénero pois a maioría das súas vítimas son mulleres e nenas, constituíndo ademais unha forma de violencia contra as mulleres.

En Galicia aprobouse a Lei 12/2016, do 22 de xullo, pola que se modifica a Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, precisamente para poder ampliar os dereitos das vítimas de trata con fins de explotación sexual que sufran este delito na nosa Comunidade Autónoma, que adquiren así a condición de beneficiarias das axudas económicas periódicas previstas para as vítimas da violencia de xénero en Galicia.

Ademais a nosa Comunidade é pioneira na implicación da Administración autonómica na loita contra esta lacra, coa sinatura en xaneiro de 2010, e actualizada en 2012, do protocolo entre a Fiscalía Superior de Galicia e a Xunta de Galicia sobre a adopción de medidas de prevención, investigación e tratamento ás mulleres vítimas de trata con fins de explotación sexual. As últimas reformas lexislativas no marco do Estado español e o vixente Protocolo marco de protección das vítimas de trata de seres humanos, configuraron un impulso vital na persecución deste delito e no apoio e protección das súas vítimas.

Todos os datos apuntan ademais a que e trata, a prostitución e a explotación sexual, en calquera das súas manifestacións, se encontran fortemente interrelacionadas entre si. Son moitos os instrumentos internacionais que inciden nesta dobre cuestión.

Por iso, dentro da violencia de xénero e da desigualdade en xeral entre homes e mulleres, a trata con fins de explotación sexual, a prostitución e outras formas de explotación sexual teñen una especial gravidade, pois supoñen a redución máxima dunha persoa a un mero obxecto, e a persoa reducida a esta condición está exposta a un trato vexatorio e incluso violento.

Dende o Goberno galego con motivo do Día Europeo contra a Trata de Persoas, pon en marcha unha campaña de sensibilización social coa finalidade de seguir concienciando á sociedade na loita contra esta lacra, baixo o lema:

A TRATA CON FINS DE EXPLOTACIÓN SEXUAL DENIGRA E DESTROZA A VIDAS DAS MULLERES.

Consideramos necesario sensibilizar e informar sobre a terrible realidade que hai detrás da trata de mulleres. Cando se paga por sexo están a pagarse redes de extorsión, vexacións e torturas e ése cómplice da peor das escravitudes e as lacras do século XXI. A trata de seres humanos é unha das vulneracións máis abominables dos dereitos humanos, nos que a persoa pasa a converterse nunha mercadoría.

A trata con fins de explotación sexual supón, ademais do anterior, unha manifestación execrable de violencia contra as mulleres.

O Goberno da Xunta de Galicia reafírmase, por unha banda, na súa clara e decidida condena a esta grave violación dos dereitos humanos, calquera que sexa a súa forma e mostra o seu firme compromiso na prevención e na loita contra a trata seres humanos, facendo especial fincapé no apoio incondicional ás vítimas, que teñen unha especial incidencia nunha alta porcentaxe mulleres e nenas.”

❑ Campaña do 25 de novembro 2018: Día Internacional contra a violencia de xénero

No marco das campañas institucionais que se realizan anualmente con motivo da conmemoración do día internacional contra a violencia de xénero, o 25 de novembro, a **Secretaría Xeral da Igualdade** puxo en marcha en 2018 a campaña **““Fronte á violencia de xénero só cabe unha resposta. Sen ningún xénero de dúbida. NON”**

Con este lema, a xunta quere decirlle non a todas as formas de violencia de xénero que están recollidas na lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero e que se recollen no seu artigo 3: violencia física, violencia psicolóxica, violencia económica, violencia sexual e abusos sexuais, acoso sexual, e Trata de mulleres e nenas con fins de explotación sexual.

Difusión da Campaña:

Co obxectivo de sensibilizar á cidadanía e buscar a complicidade de toda a sociedade para erradicar a violencia contra as mulleres a Xunta de Galicia, a través da Secretaría Xeral de Medios, difundíuse activamente a campaña institucional en prensa escrita, radio, internet e portais dixitais:

- ❖ Elaboración e difusión masiva por toda Galicia de **40.000** carteis co lema da campaña
- ❖ Emisión de 500 cuñas nas principais emisoras de radio en Galicia.
- ❖ Publicación de 31 anuncios na prensa
- ❖ Máis dun cento de banners e varias vallas por toda Galicia
- ❖ Presenza nas redes sociais, a través de [twitter](#) e [facebook](#).

Doutra banda, no marco do Día Internacional para a Eliminación da Violencia de Xénero, o domingo, 25 de novembro, desenvolveuse a quinta edición da andaina contra a violencia de xénero: “**Camiño ao respecto**”, organizada pola Xunta de Galicia e que percorreu o camiño que separa o Monte do Gozo da Praza do Obradoiro, onde rematou a andaina coa lectura dun manifesto de repulsa e rexeitamento da violencia de xénero.

O obxecto desta andaina é promover a participación cidadá a prol do rexeitamento público e formal contra a violencia de xénero e sensibilizar sobre a importancia de valores como o respecto e a igualdade entre homes e mulleres, valores que encarna o Camiño de Santiago.

Ademais, e como en aos anos anteriores, o Consello da Xunta aprobou unha Declaración Institucional con motivo do día 25 de novembro:

- **Declaración Institucional da Xunta de Galicia na celebración do 25 de novembro, Día Internacional para a eliminación da violencia contra as mulleres.**

“A Xunta de Galicia, con motivo do Día Internacional para a eliminación da violencia de xénero que se conmemora o día 25 de novembro, quere amosar un ano máis o seu firme compromiso contra a violencia de xénero, a manifestación máis cruel e inhumana da desigualdade existente entre mulleres e homes no mundo.

A eliminación da violencia contra as mulleres é un reto de toda a sociedade, unha tarefa conxunta que require unha actuación unitaria e a máxima coordinación, colaboración e cooperación, sempre desde o respecto ao réxime de distribución competencial, en todas as accións que se desenvolvan, posto que o traballo que se realiza para conseguir a súa erradicación implica a multitude de axentes, tanto desde o sector público como desde o privado.

Para iso necesítase un consenso institucional, político e social que mostre, sen fisuras, o compromiso de todas as institucións coa sociedade galega para alcanzar os acordos que permitan avanzar na erradicación da violencia contra as mulleres.

Así o esixe a sociedade no seu conxunto xa que, nesta materia, só se conseguen avances se hai un compromiso integral dende todos os ámbitos, para seguir impulsando na axenda como un asunto prioritario, a loita contra todas as formas de violencia cara ás mulleres.

Así, a campaña institucional da Xunta de Galicia para este ano 2018, ten unha mensaxe clara e directa: Fronte á violencia de xénero só cabe unha resposta. Sen ningún xénero de dúbida: NON

Con este lema queremos dicirlle NON a todas a formas de violencia de xénero recollidas na Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, sinaladas no seu artigo 3: violencia física, violencia psicolóxica, violencia económica, violencia sexual e abusos sexuais, acoso sexual, e a trata de mulleres e nenas con fins de explotación sexual.

A loita contra todas as formas de violencia cara ás mulleres é un asunto prioritario para o Goberno galego, conscientes de que se trata dunha cuestión que nos afecta como sociedade e como país e da que depende o futuro da nosa convivencia.

Máis aló da resposta para acabar coa impunidade e garantir a seguridade e a reparación do dano ás vítimas, debemos impulsar na sociedade os cambios necesarios para previr a violencia sobre as mulleres e rexeitala de forma unánime. A concienciación social foi e é esencial para erradicar o problema.

Contamos agora cunha ferramenta moi importante, o Pacto de Estado contra a Violencia de Xénero, aprobado de maneira unánime en decembro de 2017 polas Comunidades Autónomas, e que nos debe axudar a seguir traballando na senda da máxima coordinación, colaboración e cooperación entre todas as institucións e seguir concienciando á sociedade da necesidade de rematar con esta lacra para entre todos erradicar completamente a violencia de xénero.

Toda a sociedade ten que involucrase no rexeitamento aos maltratadores e previr a violencia.

Este é o momento crucial para impulsar definitivamente a construción dunha sociedade libre de violencia sobre as mulleres.”

Outras das actuacións levadas a cabo pola Xunta entorno ao día 25 de novembro foron:

- **Colaboración da Federación Galega de Balonmán coa Xunta de Galicia na campaña de sensibilización contra a violencia de xénero**

- O 7 de novembro de 2018 a Xunta de Galicia, a través da Vicepresidencia e Consellería de Presidencia Administracións Públicas e Xustiza, e a Federación Galega de Fútbol asinaron un convenio de colaboración coa finalidade de que estes clubs se sumasen á campaña do 25 de novembro.

En virtude deste convenio os clubs poñían lazos e pañoletas violetas e difundían a campaña da Xunta do 25N.

O obxectivo era dar un paso máis para concienciar a máis persoas e, especialmente, á xente máis nova, sobre o problema social que supón a violencia de xénero dado que o deporte constitúe unha ferramenta moi útil para aumentar a sensibilización ante este problema.

- **Colaboración da Federación Galega de Baloncesto coa Xunta de Galicia na campaña de sensibilización contra a violencia de xénero**

A Xunta de Galicia, a través da Vicepresidencia e Consellería de Presidencia Administracións Públicas e Xustiza, e a Federación galega de Baloncesto asinaron o 14 de novembro un convenio de colaboración co obxectivo de sumar aos clubs deste deporte na loita contra a violencia de xénero e no compromiso coa igualdade entre homes e

mulleres.

E virtude deste acordo, e con motivo da celebración do 25 de novembro, os xogadores e xogadoras levarían pañoletas violetas, ademais de que os clubs difundirían tamén a campaña da Xunta de Galicia contra a violencia de xénero.

- **Colaboración da Federación de Prazas de Abastos de Galicia (Fepragal) coa Xunta de Galicia na campaña de sensibilización contra a violencia de xénero**

En novembro de 2018 a Federación de Prazas de Abastos de Galicia tamén se adheriu á difusión da campaña da Xunta de Galicia con motivo da conmemoración do 25 de novembro, Día internacional contra a violencia de xénero.

Fepragal aglutina un total de 13 prazas de abastos que constitúen un espazo fundamental de encontro a nivel local e que, polo tanto, supuxo unha importante contribución á divulgación da campaña.

A través desta colaboración a Xunta facilitoulle ás prazas material relacionado coa campaña institucional do 25N e tamén doutro material relacionado coa concienciación nesta materia,

como trípticos con información coas preguntas máis frecuentes ou consellos relacionados coa seguridade, así como carteis para dar a coñecer a aplicación “Agresións OFF”.

- **Concurso de imaxes e vídeos para a campaña do 25N, Día internacional contra a violencia de xénero, dirixido aos centros educativos.**

Con motivo da celebración do 25 de novembro, Día Internacional contra a Violencia de Xénero, a Secretaría Xeral da Igualdade e a Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa convocaron un concurso de imaxes gráficas e pezas audiovisuais.

O obxecto do concurso era promover a reflexión sobre a loita contra a violencia de xénero dentro dos centros educativos de Galicia, a través dunha acción que fomenta a participación cidadá no rexeitamento público e frontal contra a violencia de xénero e sensibilizar sobre a importancia de valores como o respecto e a igualdade entre mulleres e homes.

Tema: reflexión contra a violencia de xénero

Lema obrigatorio: 25 de novembro. Día Internacional contra a Violencia de Xénero

Destinatarios: centros de ensino non universitario; poderán presentarse por cada categoría e modalidade

Participación: equipos constituídos por 1 docente e ata 5 alumnos/as; procurárase o equilibrio na participación de alumnas e alumnos en cada equipo.

Categorías:

1ª categoría: alumnado de 5º e 6º de primaria e 1º e 2º da ESO

2ª categoría: alumnado de 3º e 4º da ESO e 1º e 2º de bacharelato

Modalidades:

- Imaxe gráfica (formato A3)
- Audiovisual

En Imaxe gráfica, os primeiros premios recaeron no IES Moncho Valcarce de As Pontes e no IES de Melide.

IES Moncho Valcarce das Pontes

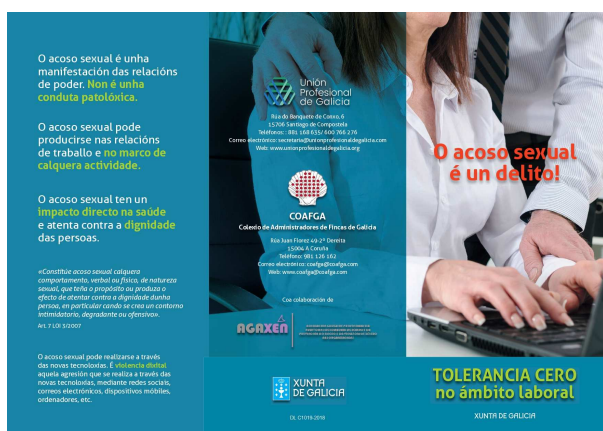
IES de Melide

Os segundos premios de imaxe gráfica recaeron no CEIP Monseivane de Vilalba e no IES Sánchez Cantón de Pontevedra.

No apartado de pezas audiovisuais, os gañadores foron o IES Vilalonga de Sanxenxo e o IES María Soliño de Cangas do Morrazo, e os segundos premios foron para o CEIP Santiago Apóstolo, de Mugardos e o Colexio Galaxia de Ribeira.

- **Campaña de prevención do acoso sexual e da violencia de xénero nas comunidades veciñais**

Continuando coa campaña iniciada en 2017, o 20 de xullo de 2018 a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza, a través da Secretaría Xeral da Igualdade, asinou un novo convenio de colaboración co Colexio Oficial de Administradores de Fincas de Galicia (COAFGA) e coa Asociación Galega da Auditoría Sociolaboral de Xénero e de

prevención do acoso e da violencia de xénero nas organizacións (AGAXEN), coa finalidade de

impulsar a prevención da violencia de xénero e a prevención do acoso sexual no entorno veciñal.

A través desta iniciativa téntase chegar, directa ou indirectamente, a todas as asociacións de veciños/as de Galicia, en tanto constitúen o primeiro nivel de asociacionismo e coñecen de primeira man o seu contorno e os problemas que afectan aos seus veciños e veciñas. Deste xeito, poden xogar un papel vital á ora de axudas ás vítimas e detectar estas situacións.

O convenio asinado en 2018 inclúe como novidade a prevención do acoso sexual, e ten como obxectivo o apoio a prevención e detección de situacións de violencia de xénero nas comunidades de propietarios e propietarias nas que estean presentes os administradores e administradoras de fincas, así como a distribución e difusión de material informativo e de sensibilización a prol da eliminación da violencia contra as mulleres.

❑ Campaña “De troula con sentido”

A Xunta de Galicia, a través da Secretaría Xeral da Igualdade, a Federación galega de municipios e provincias (Fegamp), e o Colexio Oficial de Psicoloxía, promoveron esta campaña para previr as agresións sexuais nas festas populares.

Esta colaboración inscríbese nas actividades impulsadas pola Xunta para loitar contra o acoso e a violencia sexual

A campaña co lema “De troula con sentido” inclúe cartelería con varios consellos para previr a violencia sexual. Ademais, anima ás persoas que sufran ou presencien algunha agresión sexista a denuncialo aos teléfonos de emerxencia e ás forzas e corpos de seguridade. O cartel estaba púxose a disposición dos concellos para poder descargalo e personalizalo.

O obxectivo é seguir concienciando á cidadanía sobre o respecto e a igualdade, especialmente en ambientes festivos onde se pode rexistrar unha maior incidencia de comportamentos inadecuados, acoso ou agresións sexuais.

❑ Campaña Agresión OFF: Eu digo non á violencia sexual

Esta campaña foi creada pola Xunta para levala a cabo nos principais festivais musicais de Galicia coa finalidade de sensibilizar e evitar agresións sexuais contra as mulleres.

O obxectivo principal da campaña “Agresión OFF” é que as mulleres estean seguras nestes grandes eventos.

Como parte das estratexias a desenvolver no marco desta campaña inclúese a presenza de tótems nos distintos festivais, coa distribución dun Decálogo contra a violencia sexual: dez

cousas que tes que saber, distribución de material informativo, proxección de vídeos nos escenarios dos festivais, ademais de persoas in situ dando información e formación de como actuar ou a quen acudir en caso de agresións.

A campaña estivo presente nas seguintes festas e festivais:

O Son do Camiño (Santiago de Compostela, do 28 ao 30 de xuño)

Portamérica (Caldas, 5 ao 7 de xullo)

Resurrection Fest (Viveiro, do 11 ao 14 de xullo)

Atlantic Fest (Illa de Arousa, do 20 ao 22 de xullo)

Festa da Dorna (Ribeira, 24 de xullo)

Festival Sinsal (Illa de San Simón, do 26 ao 29 de xullo)

Sonrías Baixas (Bueu, do 2 ao 4 de agosto)

Entroido de verán (Redondela, 18 de agosto)

Festival da Luz (Boimorto, setembro 2019)

Ademáis, a campaña acompañouse de obradoiros formativos a voluntarios/as chalecos morados que colaboraron na seguridade dos Festivais de Verán 2018

Tendo en conta as accións desenvolvidas no marco desta campaña Agresión OFF pódese falar dun impacto directo da orde entre 3.500 e 4.000 persoas, o que supón unha media de entre 600 e 700 persoas atendidas en cada cita, das cales, aproximadamente o 20% personalizaron as súas camisetas con ata emoticonos.

-Deste total de persoas atendidas nos puntos de información, cabe salientar que aproximadamente o 70% eran mulleres e o restante 30% eran homes, a maioría moi sensibilizados coa temática.

-A franxa de idade oscilaba entre os 20 e os 35 anos e os 30 e os 45 anos, dependendo das citas e as peculiaridades de cada festival.

-Á cifra total de visitantes do punto informativo Agresión OFF hai que engadir o impacto directo que supuxo a distribución de aproximadamente 2.900 chapas entregadas á organización do Sinsal que garantiu o reparto das mesmas entre os/as asistentes no momento de embarcar para seren trasladados á Illa (único medio de transporte para acudir ao festival). Polo tanto, asegurouse que cada asistente contase xa de antemán con material informativo da campaña.

-Destacar a excelente acollida da acción entre todos os/as asistentes aos distintos festivais e festas locais, que valoraron a necesidade deste tipo de accións para conciencia a sociedade sobre a violencia sexual.

❖ Outras actuacións no ámbito da prevención e da sensibilización fronte á violencia de xénero.

- **Obradoiros “Igual a nós”: Actividade de dinamización en igualdade e prevención da violencia de xénero nos centros socio-comunitarios de Galicia**

Esta actividade, organizada pola Secretaría Xeral da Igualdade (Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza) en colaboración coa Dirección Xeral de Inclusión Social (Consellería de Política Social), tiña como obxectivo principal

Dinamizar en igualdade e en prevención violencia de xénero os centros socio-comunitarios de Galicia, fomentando a participación social das mulleres maiores.

Outros obxectivos da actividade eran:

- Mellorar a calidade de vida da mulleres maiores
- Promover e sensibilizar na educación en igualdade, a corresponsabilidade, a coeducación e a prevención da violencia de xénero.
- Sensibilizar e concienciar para a ruptura dos estereotipos de xénero existentes
- Potenciar entre as mulleres maiores o uso das novas tecnoloxías como ferramenta de comunicación e formación.
- Fomentar a participación social e o encontro entre mulleres como ferramenta de autoestima persoal e grupal.

Os obradoiros “Igual a nós” empregaron o teatro como medio de intervención e transformación da realidade e conciencia social sobre a igualdade de oportunidades, a partir da reflexión individual e grupal das persoas. A iniciativa ofreceu a posibilidade de reflexionar sobre a igualdade, as discriminacións, os estereotipos de xénero, a corresponsabilidade ou a coeducación. Ademais de fomentar o uso do teléfono móbil, a través da aplicación Escapp, e de sensibilizar sobre a necesidade de cambiar os modelos de socialización existentes cara un modelo máis xusto e igualitario no

A estrutura da actividade constou das seguintes fases:

- Representación escénica de 30 minutos de duración, dirixida a abordar conceptos básicos de igualdade. Como eixo vertebrador empregáronse as novas tecnoloxías, especialmente o uso do teléfono móbil o que posibilitou manter a atención das persoas participantes e motivalas cara unha aprendizaxe significativa.
- Charla-coloquio para afondar e debater sobre os conceptos e aspectos abordados na representación.
- A actividade rematou coa realización dunha performance contra a violencia de xénero e deconstrución do patriarcado co obxecto de reforzar o aprendido na actividade e para acadar cambios que permitan a evolución cara unha sociedade máis igualitaria.

Esta activade desenvolveuse nun total de centros socio-comunitarios:

CENTRO SOCIOCOMUNITARIO	PROVINCIA:
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE CARBALLO	A CORUÑA
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE CORCUBIÓN	A CORUÑA
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE CORUÑA (A)	A CORUÑA
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE FENE	A CORUÑA
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE FERROL	A CORUÑA
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE FERROL - CARANZA	A CORUÑA
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE OLEIROS - MERA	A CORUÑA
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE POBRA DO CARAMIÑAL (A)	A CORUÑA
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE AS PONTES	A CORUÑA
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE SANTIAGO DE COMPOSTELA	A CORUÑA
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DA CORUÑA-TORRENTE BALLESTER	A CORUÑA
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE LUGO - MILAGROSA (A)	LUGO
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE RIBADEO	LUGO
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE CARBALLIÑO	OURENSE
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE MACEDA	OURENSE
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE OURENSE	OURENSE
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE PETIN	OURENSE
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE RIBADAVIA	OURENSE
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE VERIN	OURENSE
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE VIANA DO BOLO	OURENSE
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE XINZO DE LIMIA	OURENSE
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE BAIONA	PONTEVEDRA
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE LALÍN	PONTEVEDRA
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE MARÍN	PONTEVEDRA
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE PONTEVEDRA	PONTEVEDRA
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE PORRIÑO	PONTEVEDRA
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE TUI	PONTEVEDRA
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE VILAGARCIA DE AROUSA	PONTEVEDRA
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE VILAXOÁN	PONTEVEDRA
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE VIGO - CALVARIO (O)	PONTEVEDRA
CENTRO SOCIOCOMUNITARIO DE BENESTAR DE VIGO - TEIS	PONTEVEDRA

Participaron un total de 684 persoas:

Provincia	Mulleres	Homes	Total
A Coruña	234	44	278
Lugo	8	3	11
Ourense	177	34	211
Pontevedra	144	40	184
Total	563	121	684

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

- **Obradoiros "Violencia de xénero e o novo contexto dixital"**

Dende a **Secretaría Xeral da Igualdade** entre as actuacións ofertadas ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero, ao abeiro do convenio de colaboración asinado coa FEGAMP (véxase páxina 260) , incluíuse o obradoiro 'Violencia de xénero e o novo contexto dixital'; Trátase de obradoiros educativos para nenos, nenas e adolescentes, preferentemente expostos a situacións de violencia de xénero centradas no coñecemento e prevención das novas formas de violencia que xorden no contexto dixital: ciberviolencia de xénero, grooming, sextorsión. Un total de 15 entidades locais foron seleccionadas para o desenvolvemento do citado obradoiro:

Provincia	Concello
A Coruña	CAMARIÑAS
	FISTERRA
	O PINO
	SOBRADO
	TEO
	TORDOIA
	ZAS
Lugo	CHANTADA
	PARADELA
	PORTOMARIN
	QUIROGA
Ourense	MONTERREI
Pontevedra	A LAMA
	CANGAS
	MEIS

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Tamén se ofertou este obradoiro sobre a violencia de xénero e o novo contexto dixital aos centros educativos participantes no programa “Por 365 de respecto e igualdade”, programa de prevención da violencia de xénero dende o ámbito educativo desenvolvido pola Secretaría Xeral da Igualdade dentro do Plan Proxecta da Consellería Educación Universidade e Formación Profesional (véxase páxina 95).

- **Charlas Informativas sobre as consecuencias da violencia de xénero nas mulleres, nos nenos e nas nenas e pautas para a súa abordaxe**

Entre as actuacións ofertadas ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero, pola Secretaría Xeral da Igualdade, ao abeiro do convenio de colaboración asinado coa FEGAMP (véxase páxina 256), inclúense Charlas informativas a cargo de persoal do Centro de recuperación integral para vítimas de violencia de xénero sobre as consecuencias desta violencia nas mulleres, nos nenos e nas nenas e pautas para a súa abordaxe. Un total de 13 entidades locais foron seleccionadas para o desenvolvemento do citado obradoiro:

Provincia	Concello
A Coruña	PORTO DO SON
	CARIÑO
	TOURO
	ABEGONDO
	A BAÑA
Lugo	SAMOS
	SOBER
	LOURENZÁ
	CARBALLEDO
Ourense	OIMBRA
Pontevedra	ARBO
	MOAÑA
	FORCAREI

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Tamén se ofertan estas charlas aos centros educativos participantes no programa “Por 365 de respecto e igualdade”, programa de prevención da violencia de xénero dende o ámbito educativo desenvolvido pola Secretaría Xeral da Igualdade dentro do Plan Proxecta da Consellería Educación Universidade e Formación Profesional (véxase páxina 95).

- **Charlas informativas sobre agresións sexuais e violencia sexual**

Estas charlas, a cargo de persoal especializado é outra das actuacións ofertadas pola Secretaría Xeral da Igualdade ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero, e, ao abeiro do convenio de colaboración asinado coa FEGAMP (véxase páxina 256):

Provincia	Concello
A Coruña	OUTES
	CEE
	CERCEDA
	BERGONDO

	ORDES
Lugo	SARRIA
	LÁNCARA
	BURELA
	MONDOÑEDO
Ourense	VIANA DO BOLO
	BANDE
Pontevedra	SILLEDA
	SANXENXO
	PONTEAREAS
	PORRIÑO

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

• **Prevención de situacións de violencia de xénero: curso de defensa persoal e autocapacidades**

Esta actuación, tamén foi ofertada pola pola Secretaría Xeral da Igualdade ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero, ao abeiro do convenio de colaboración asinado coa FEGAMP (véxase páxina 256) , e foille concedida a 28 entidades locais.

As persoas instrutoras son técnicas e técnicos en defensa persoal que forman parte das forzas e corpos de seguridade con coñecementos en violencia de xénero e con ampla experiencia en formación e técnicas de intervención.

Provincia	Concello
A Coruña	LOUSAME
	ORTIGUEIRA
	NEGREIRA
	MAZARICOS
	VIMIANZO
	MUGARDOS
	CABANAS
	VALDOVIÑO
	SANTISO
	RIBEIRA
	OROSO
	SANTIAGO DE COMPOSTELA
	LAXE
	CERDIDO
	FRADES
Lugo	VILALBA
	RÁBADE

	CONCELLO DE POL
Ourense	MANCOMUNIDAD DE CONCELLOS SANTA ÁGÜEDA
	AVIÓN
	MACEDA
	MANCOMUNIDADE TERRA DE CELANOVA
	MANCOMUNIDADE DO RIBEIRO
Pontevedra	NIGRÁN
	BAIONA
	PONTE CALDELAS
	CUNTIS
	PAZOS DE BORBEN

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

- **Proxecto europeo “Draw the line” (Traza a liña)**

O Proxecto Draw the Line(Debuxa unha a liña) desenvolveuse entre os anos 2016 e 2018 e o seu obxectivo era formar a mulleres inmigrantes que vivían en Galicia, para que colaboraran en entender e combater a violencia de xénero, e traballando con elas para que se convertesen en líderes da súa comunidade e nesa comunidade exercer como axentes multiplicadores ante outras mulleres inmigrantes que poden non ser conscientes das consecuencias do acoso sexual e a violencia.

As actuacións que desenvolvidas no marco do Proxecto Draw the Line(Debuxa unha liña), ían dirixidas a:

- Empoderar a varias mulleres inmigrantes(Peer líderes) para abordar o problema da violencia e comprender o seu propio papel na prevención desa violencia, para que se convertan en líderes formadoras nas súas comunidades

- Desenvolver obradoiros con outras mulleres inmigrantes configurando grupos con mulleres inmigrantes, baseándonos na súa etnia, idioma e diferenzas culturais, para que a actuación das mulleres líderes poida lograr unha mellor aproximación ao problema, dun xeito máis próximo, e establecendo unha relación de maior confianza.
- Preparar un plan de estudos para a formación de persoal técnico e persoal responsables de servizos sociais, que axuden ás líderes a tomar medidas activas contra a aparición da casos de acoso sexual e violencia nas súas comunidades.
- Entrenar ás líderes dos grupos para converterse en multiplicadoras
- Facilitar ás mulleres inmigrantes a posibilidade de formar grupos de autoaxuda, como poden ser a organización de axuda mutua en caso de ameaza de violencia.
- Traballar coas todas as institucións locais e autonómicas para a prevención da violencia, contando coas casas de acollida, a policía, etc para lograr unha comprensión máis ampla do problema, así como promover accións en contra da violencia de xénero

O proxecto levouse a cabo coa colaboración da Rede galega contra a trata, e as mulleres que se formaron como Peer líderes participaron en encontros transnacionais con mulleres dos países que participan no Proxecto, para así compartir experiencias e ampliar a súa formación.

Para o primeiro ciclo de formación, que se levou a cabo entre **xaneiro e xuño de 2017**, foron seleccionadas 8 mulleres de catro grupos étnicos e/ou lingüísticos (América Latina, Brasil, Senegal e Rumanía). Estas mulleres participaron nun proceso formativo e posteriormente realizaron accións de información e sensibilización con outras mulleres en diferentes localidades galegas, como A Coruña, Vigo, Ourense, Ferrol e Lugo.

O segundo ciclo de formación, desenvolveuse entre **xullo e decembro de 2017**. Neste ciclo foron seleccionadas 10 mulleres de cinco grupos étnicos e/ou lingüísticos (América Latina, Brasil, Senegal, Rumanía e Marrocos). Despois da súa participación nun proceso formativo e posteriormente realizaron accións de información e sensibilización con outras mulleres pertencentes ao seu grupo étnico ou lingüístico en diferentes localidades galegas, como A Coruña, Vigo e Santiago.

O terceiro, e último, ciclo de formación, desenvolveuse entre **xaneiro e maio de 2018**. Neste ciclo foron seleccionadas 10 mulleres de cinco grupos étnicos e/ou lingüísticos (América Latina, Brasil, Senegal, Rumanía e Marrocos). Despois da súa participación nun proceso formativo e posteriormente realizaron accións de información e sensibilización con outras mulleres pertencentes ao seu grupo étnico ou lingüístico en diferentes localidades galegas, como A Coruña, Vigo, Ferrol, Lugo e Santiago.

En total, máis de 100 mulleres inmigrantes des nacionalidades como romanesa, brasileira, marroquí ou senegalesa, residentes en Galicia participaron dalgún dos obradoiros formativos impartidos polas Peer líderes do proxecto

❑ Reserva de praza en campamentos de verán 2018, para fillos e fillas de mulleres vítimas da violencia de xénero.

Dende a Secretaría Xeral da Igualdade, en colaboración coa Dirección Xeral de Xuventude, Participación e Voluntariado, da Consellería de Política Social, ofertóuselles un ano máis, ás e aos menores dependentes de mulleres vítimas de violencia de xénero que residen ou residiron nos últimos anos nalgún centro de acollida, a posibilidade preferentemente de participar nos campamentos xuvenís organizados pola Dirección Xeral de Xuventude, Participación e Voluntariado da Consellería de Política Social dentro do programa Campaña-Verán 2018, a través dunha reserva específica de prazas.

A través da oferta da devandita campaña ofrécese a posibilidade de que as/os rapaces empreguen o seu tempo libre vacacional participando en actividades de carácter lúdico, cultural, deportivo e formativo, que sirvan non só para divertirse senón tamén para o enriquecemento persoal e vital.

Nº rapazas e rapaces beneficiarios destas prazas:

Provincia	Nenos	Nenas	Total
A Coruña	8	11	19
Lugo	5	1	6
Ourense	2	1	3
Pontevedra	10	14	24
Total	25	27	52

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ Prazas en Residencias xuvenís.

A Consellería de Política Social, a través da Dirección xeral de Xuventude, Participación e Voluntariado desenvolveu a Orde do 201 de xullo de 2018 pola que se determinan as bases reguladoras e se convocan prazas de persoas colaboradoras-bolseiras para residencias xuvenís dependentes da Consellería de Política Social para o curso 2018-2019. Os criterios de selección que se teñen en conta para estas prazas son, entre outros, as mulleres vítimas de violencia de xénero ou persoas solicitantes cuxas proxenitoras a sufrisen.

Tamén tramitou a Orde do 30 de maio de 2018 pola que se convocan prazas nas residencias xuvenís dependentes da Consellería de Política Social para o curso 2018-2019. Do total de prazas resérvase un 9 % para o caso de mozas que sufran violencia de xénero ou para mozos e mozas cuxas proxenitoras a sufrisen, e establécese coma un dos criterios de adxudicación de prazas ser muller vítima de violencia de xénero ou persoa solicitante cuxas proxenitora a sufrise

❑ **Centros Quérote+.**

Dende os centros Quérote+ levaronse a cabo en 2018 as seguintes actividades do Servizo Quérote+:

- Participación de persoal técnico do servizo Quérote+ nunha mesa redonda sobre violencia de xénero.

Acción formativa co profesorado en Santiago e Vigo (35 persoas)

Artigo 7:Fomento do movemento asociativo

Convocatoria de axudas e subvencións a entidades de iniciativa social sen ánimo de lucro, para programas para mulleres en situación de especial vulnerabilidade. (Inclúe as vítimas de violencia de xénero como colectivo de especial vulnerabilidade.)

A través da Resolución do 29 de decembro de 2017, da **Secretaría Xeral da Igualdade** (DOG núm. 18, do 25 de xaneiro de 2018), establecéronse as bases reguladoras e convocáronse para o ano 2018 as subvencións a entidades de iniciativa social sen ánimo de lucro para programas dirixidos a mulleres en situación de especial vulnerabilidade.

As axudas tiñan como finalidade a realización dos seguintes programas

- a) Programa de recursos integrais específicos para mulleres xestantes ou lactantes con fillas ou fillos menores de tres anos, en situación de especial vulnerabilidade.

- b) Programa de recursos integrais de atención personalizada e especializada para mulleres en situación de especial vulnerabilidade, pertencentes a un ou varios colectivos nos que conorra dita situación, segundo a relación que figura na disposición adicional única desta resolución.

Para efectos desta convocatoria tiñan a consideración de mulleres en situación de especial vulnerabilidade, entre outras, as **vítimas de violencia de xénero ou de violencia doméstica e as vítimas de explotación sexual-laboral en redes de prostitución ou de trata de persoas.**

As actuacións desenvolvidas no correspondente programa deben encadrarse nalgún dos seguintes tipos:

- a) Servizos de orientación e información sobre recursos singularizados, de atención, orientación e asesoramento persoal e social, así como de apoio directo nas relacións con outras entidades, organismos e servizos que faciliten ás persoas usuarias o seu proceso de integración social.
- b) Servizo de atención psicolóxica.
- c) Servizo de asesoramento xurídico.
- d) Servizo de mediación intercultural e/ou familiar.
- e) Actividades para a adquisición de habilidades persoais e sociais básicas ou de competencias para a mellora da empregabilidade.
- f) Servizos ou medidas de apoio e orientación laboral para a mellora da empregabilidade e de acompañamento na busca de emprego, incluído o emprego por conta propia e o emprendemento, así como a prospección do mercado de traballo, a intermediación e a titorización laboral e profesional.

Ás subvencións obxecto desta convocatoria dedicouse un orzamento total de 1.580.700,28 euros, que conta cun cofinanciamento do 80% polo Fondo Social Europeo do Programa Operativo FSE-Galicia 2014-2020, e foron **beneficiarias no ano 2018 un total de 68 entidades**.

Artigo 8: Actividades culturais e artísticas

- ❑ **“I’ ll be Watching You (Hei estar vixiándote)”**: Espectáculo lúdico-musical e pedagóxico que analiza os roles de xénero a través das cancións de amor.

O espectáculo, denominado I’ ll be watching you, da compañía tetral Chévere, toma o seu título dunha das frases da canción Every breath tou take, do grupo musical Police, que fala da obsesión dun amante abandonado que repite hei estar vixiando, ti perténcesme.

Baixo ese punto de partida, analiza as cancións e produtos musicais que consume a mocidade, dende unha perspectiva de xénero, mediante actividades creativas e participativas.

A sesión inclúe unha escolma de temas coñecidos que falan das relacións de parella, do namoro, da paixón, da posesión, da dependencia e dos ideais románticos, para fomentar o espírito crítico e a toma de conciencia da necesidade de actuar para previr situacións susceptibles de derivar en relacións desiguais ou en violencia de xénero.

Esta actuación formaba parte da oferta de actividades da Secretaría Xeral da Igualdade á Rede de entidades locais contra a violencia de xénero, creada ao abeiro do convenio de colaboración coa Federación Galega de Municipios e Provincias, FEGAMP (véxase páxina 260), e concedéuselle a nove entidades locais, no último trimestre de 2018:

Provincia	Concello
A Coruña	SANTA COMBA
	AMES
	CARNOTA
Lugo	BÓVEDA
Ourense	CELANOVA
Pontevedra	A GUARDA
	POIO
	CALDAS DE REIS
	LALIN

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ Curtametraxe “MIÑA”, unha reflexión sobre a violencia de xénero.

Sara é unha muller vítima dos malos tratos do seu marido, Roberto. Un veciño que coñece a situación tenta axudala pero esperta a ira e os celos de Roberto. Ambos se encerellan nunha forte pelexa e Sara descobre que os dous homes loitan por ela coma se tratáse dunha propiedade. Este é o argumento da curtametraxe “Miña” rodado integramente en Vigo, dirixido por Michael J. Cassidy, que aborda coa súa visión persoal un caso de violencia machista, e protagonizado por Elba Pedrosa, Antón Canceles e Carson Jones. O traballo inclúe ademais temas da cantante Wöyza, artista altamente comprometida contra a violencia de xénero, que achega de maneira altruísta a súa música.

Esta curta, que conta coa colaboración da Xunta de Galicia e da **Secretaría Xeral da Igualdade** foi ofertada por esta, no último trimestre do ano 2018; ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero, xunto cunha e charla-debate con profesionais sobre a abordaxe da violencia de xénero no ámbito veciñal (véxase páxina 256), e estivo en 15 entidades locais.

Provincia	Concello
A Coruña	DODRO
	FERROL
	MELIDE
	CEDEIRA
	FENE
	MUROS
Lugo	PALAS DE REI
	MONFORTE DE LEMOS
Ourense	CONCELLO DE RIBADAVIA
	VILAMARTÍN DE VALDEORRAS
Pontevedra	O GROVE
	VILA DE CRUCES
	PONTECESURES
	VILAGARCIA DE AROUSA
	TOMIÑO

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade

❑ Exposición Express-arte

A exposición “Express-arte”, foi creada no marco do programa de inserción laboral para vítimas da violencia de xénero, subvencionado pola Secretaría Xeral da Igualdade, e impulsado pola Asociación de Xóvenes Emprendedores Lucenses (AXEL).

“Express Arte” é unha mostra do traballo feito polas participantes, versionando obras de arte pictóricas, ofrecendo unha perspectiva diferente das realidades representadas nos cadros.

Esta exposición que foi ofertada pola **Secretaría Xeral da Igualdade**, no último trimestre do ano 2018; ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero (véxase páxina 256), e estivo en 9 entidades locais.

Provincia	Concello
A Coruña	CORCUBIÓN
	PADRÓN
	COIRÓS
	BETANZOS
	CARBALLO
Lugo	PANTÓN
Ourense	PADERNE DE ALLARIZ
	MANCOMUNIDADE DE VERÍN (CIM)
Pontevedra	MARÍN

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ Exposición "Á Violencia de Xénero...Dille Non!"

A exposición "Á Violencia de Xénero... Dille NON!", impulsada pola Xunta de Galicia, está dirixida a axudar á mocidade a recoñecer, identificar e rexeitar condutas sexistas e nocivas nas súas relacións, a visibilizar e crear conciencia social e a impulsar valores como o da liberdade, a tolerancia e o respecto.

Xunto coa exposición, a Secretaría Xeral da Igualdade facilita un caderno divulgativo baseado en dita exposición e que tamén ten por finalidade a prevención e sensibilización da xente moza sobre a violencia de xénero. A exposición que foi ofertada pola **Secretaría Xeral da Igualdade**, no último trimestre do ano 2018; ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero (véxase páxina 256), e rotou por 15 entidades locais.

Provincia	Concello
A Coruña	BRIÓN
	BOQUEIXÓN
	VEDRA
	MALPICA DE BERGANTIÑOS
	A CORUÑA
Lugo	O PÁRAMO
	ALFOZ
	TABOADA
	VIVEIRO
Ourense	A RUA DE VALDEORRAS
	DE XINZO DE LIMIA
	A VEIGA
Pontevedra	O ROSAL
	RODEIRO
	REDONDELA

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade

Tras o seu paso polos concellos a mostra estará tamén en varios centros educativos que desenvolven o programa “Por 365 días de respecto e igualdade”, programa de prevención da violencia de xénero dende o ámbito educativo desenvolvido dentro do Plan Proxecta da Consellería Educación Universidade e Formación Profesional (véxase páxina 95).

❑ Exposición “Cartas de Amor”

Cartas de Amor é unha mostra do cómic galego sobre violencia de xénero, xa convertida nunha ferramenta de uso continuado dende a Secretaría xeral da Igualdade, que ten como finalidade sensibilizar á poboación máis nova sobre a existencia de violencia nas súas relacións de parella,

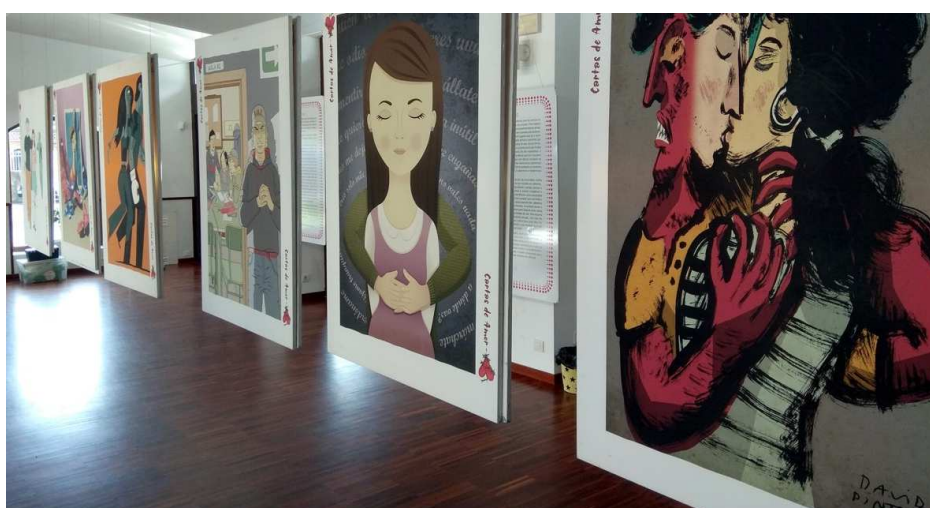
nos seus modos de relacionarse. Axudarlles a decatarse de que formas e modos de comportamento habituais como as demostracións de celos, o control sobre a vestimenta da parella, as súas chamadas telefónicas, mensaxes e correos electrónicos, a limitación dos seus movementos en relación ás súas amizades, son en realidade demostracións dun comportamento violento, e polo tanto a eliminalo.

A mostra está composta por traballos de Miguel Calatayud (premio nacional de ilustración), Paco Roca (premio nacional de cómic), así como outras figuras galegas, como Patricia Castelao, Pirusca, David Pintor e Óscar Villán. Tamén participaron autoras e autores que están acadando grande éxito entre a xente máis nova, como Eva Vázquez, Javier Olivares, Primitivo, Sonia Pulido, Jack Mircala ou Sergi San Julián. Ademais o escultor Méndez, a escritora Anxos Sumai e o deseñador Fausto, uníronse a esta mostra con tres achegas diferentes.

No último trimestre do ano 2018, foi ofertada pola **Secretaría Xeral da Igualdade**, ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero , ao abeiro do convenio de colaboración asinado en 2012 entre esta Secretaría Xeral e a FEGAMP (véxase páxina 256), e desenvolveuse nun total de 10 entidades locais.

Provincia	Concello
A Coruña	VAL DO DUBRA
Lugo	BECERREÁ
	MONTERROSO
Ourense	OURENSE
	RIÓS
	MANCOMUNIDADE DE CONCELLOS DE CONSO FRIEIRAS
	CASTRELO DE MIÑO
	A MEZQUITA
Pontevedra	VILABOA
	SOUTOMAIOR

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

A exposición acompáñase dun Obradoiro Práctico, explicativo da mostra no mesmo lugar da exposición, guiándose dos paneis expositivos, como un xeito máis de traballar na prevención da violencia de xénero coa xente máis nova.

Tanto a mostra “Cartas de amor” como o obradoiro práctico tamén forman parte dos recursos ofertados pola Secretaría Xeral da Igualdade aos centros educativos participantes no programa “Por 365 de respecto e igualdade”, programa de prevención da violencia de xénero dende o ámbito educativo desenvolvido dentro do Plan Proxecta da Consellería Educación Universidade e Formación Profesional (véxase páxina 95).

❑ Actuacións de sensibilización e prevención da violencia de xénero dos departamentos dependentes da Consellería de Cultura e Turismo.

1. Actividades dos Arquivos

A realización de actividades nos arquivos dependentes da Subdirección Xeral de Arquivos, da Consellería de Cultura e Turismo, durante o ano 2018 foron as seguintes:

Arquivo de Galicia (Santiago de Compostela)

- Durante o ano 2018 o Arquivo de Galicia realizou unha nova edición da serie de exposición Mulleres sobranceiras, esta vez co Título: Música en feminino. Con esta exposición inaugurada o día 8 de marzo, celebración do Día Internacional da muller, o Arquivo quixo contribuír un ano máis a dar visibilidade ao traballo e papel desenvolvido polas mulleres á vez que difundir a importancia dos arquivos como institucións garantes de dereitos e obrigas e da memoria da sociedade. Neste caso concreto, os documentos seleccionados ilustraron ao visitante sobre o papel desenvolvido pola muller no mundo da música, tanto desde unha perspectiva da esfera cotiá e doméstica, como no ámbito profesional e intelectual dentro da escena musical.

En total foron expostas 28 pezas entre documentos textuais, fotografías e partituras que se distribuíron en seis vitrinas, procedentes, entre outros, dos fondos da Real Sociedade Económica de Amigos do País de Santiago, o do músico galego Germán Lago ou o da Casa de Banco e Comercio Bengoechea, todos eles custodiados no propio centro.

- Como complemento desta actividade, ao longo do ano foron publicadas no Facebook do arquivo seis noticias, dúas delas relacionadas coas noticias sobre a exposición, e as outras catro con comentarios acerca dos contidos en referencia ás mulleres doutros docu-

mentos procedentes dos fondos da Fábrica de Conservas Massó, da Real Sociedade Económica de Amigos do País de Santiago e da Casa de Banco e Comercio Bengoechea.

Arquivo Histórico Provincial de Lugo

Estableceuse no AHP de Lugo na base de datos de persoas usuarias un campo que serve como indicador e nos permite saber o nº de cidadáns e o de cidadás que realizaron o seu traballo no arquivo cada ano, establecendo así un marcador de xénero que serve para identificar o nº de persoas as que se dirixe a acción do arquivo cada ano.

Sínálase que non se aplica o criterio de xénero para as consultas realizadas pola administración, posto que as consultas se agrupan baixo o nome da administración produtora, á que, como persoa xurídica, no se lle aplican criterios de xénero.

Os datos para 2018 son:

Nº total persoas investigadoras en 2018	Homes	2.585	Total cidadanía	3.928	Total xeral	4.098
	Mulleres	1.343				
	Administración	116	Administración	116		

Arquivo Histórico Provincial de Ourense

Visitas teatralizadas “Os segredos dos franciscanos”

Trátase dunha visita teatralizada ao Arquivo, combinada con espazos emblemáticos da cidade cos que tivo relación a Orde Franciscana. É esencialmente unha actividade destinada aos centros de ensino, desde infantil a secundaria; se ben tamén participaron escolas de adultos.

Na visita visibilízanse, entre outros aspectos, as diferencias de xénero que existiron no pasado, co caso dunha labandeira que mostra como se ve obrigada a casar para poder subsistir con comodidade na súa sociedade. Tamén se envía unha mensaxe da necesidade de asumir a igualdade nos rols de xénero, demostrando como mulleres e homes poden facer as mesmas cousas: no relato cóntase como en certo momento os franciscanos vense obrigados a vivir coas clarisas, pero que isto non significa que elas lles fagan as cousas. A perspectiva de xénero aparece con certa transversalidade ao longo da actividade.

Día internacional dos arquivos: Unha viaxe a través da porta do tempo: Indalecio, Pepita. Ruth

A temática e documentación escollida na visita teatralizada do Día dos Arquivos de 2018. Se centrou principalmente na figura da muller e máis concretamente na violencia de xénero presentada dende diferentes perspectivas e momentos históricos.

Tamén se buscaba con esta temática por en valor e dar a coñecer a figura de mulleres que destacaron pola súa loita e polo seu pensamento adiantado o momento histórico no que lles tocou vivir.

Empregando como base para o contido a obra o libro de Olga Gallego Domínguez, *Historia de Mulleres, mulleres ourensás dos séculos XIV - XVIII* se traballou sobre as seguintes figura:

BÁRBARA DE CARRANZA: Axustizada polo seu propio marido, pois fora acusada de adúltera o 24 de abril de 1570. Foi así que Alonso de Piñeiro, “*con una espada que traya en la çinta mató a su muger, por deçir que le auia fecho adulterio con un tal Villafranca al qual ansymesmo mato el dicho Piñeiro en el dicho cadahalso, y mató primero a la muger que al adúltero, y el adúltero estaua syn belo ni otra cobertura ninguna sobre los ojos*”.

O adulterio era contrario as leis xa que, esencialmente, supuña o maltrato e destrución da honra do marido. A lexislación (Leis de Toro) foi consecuente con esta percepción, culpando as mulleres, ao establecer que o marido tiña dereito a castigar, incluso coa morte a súa esposa e ao adúltero sempre que os sorprendera no acto. Fonte: *Frona. Voandeira do AHPOu*. nº36. Setembro - outubro 2011

MANUELA: Esta muller de carácter xunto con outros veciños foron vítimas oprimidas en abril de 1909 por participar nunha manifestación en contra da decisión do bispo de Ourense de trasladar o baldaquino de Oseira. Manuela ía ao fronte da manifestación en contra da desmantelamento do conxunto do altar maior e foi tiroteada, falecendo no momento. Manuela estaba embarazada de varios meses. No mesmo acto faleceu María Paz Fernández de tan só 14 anos. Isto mostra como as mulleres foron protagonistas na historia e sen arredarse defenderon o que consideraban xusto.

ASUNCIÓN GONZÁLEZ: Podemos dicir que se trata dunha morte por violencia de xénero. Este feito recolleuse no Faro de Vigo e aconteceu o 28 de abril do ano 1891, se publicaba unha pequena crónica de sucesos: ‘Despois de comezar o sermón do descendemento e cando a praza achábase chea de xente, oíuse unha detonación de arma de fogo que puxo en alarma a todos. Das investigacións resultou que a Juan González da parroquia de Reza disparóuselle un dos tiros da pistola que levaba. A crónica do Faro dicía que a consecuencia do disparo de Juan González resultou lesionada gravemente a noiva Asunción González, de cuxa ferida faleceu horas máis tarde. Juan González foi detido e instrúense dilixencias na investigación dos feitos’.

Esa investigación dos feitos deu como resultado que ao tal Juan, a pistola de dous canóns non se lle disparou senón que a utilizou voluntariamente contra Asunción, dando paso a unha das historias locais que máis intrigas e preguntas esperta no que visitan o fermoso cemiterio de San Francisco.

‘Pobre Asunción!! Venres Santo do 91 é o expresivo e sentido epitafio dunha sinxela tumba, a primeira entrando no cemiterio, á que dá acubillo un fermoso ciprés que, xunto cun vello banco de madeira, forman un dos recunchos máis románticos de todo o recinto.

O asasinato de Asunción conmocionou á cidade, non só por ocorrer en plena Praza Maior, abarrotada nese momento de xente e nunha cerimonia relixiosa do Venres Santo, senón tamén porque nese momento a bela Asunción estaba acompañada polo seu mozo namorado, Juan Fernández Pérez (Xesta), e o causante dos celos de Juan, o motivo que, segundo parece, levouno ao asasinato premeditado. Juan Xesta nacera en 1870 -tiña 21 anos o día do suceso e el foi quen mandou colocar o libro de mármore sobre a sepultura e plantar o ciprés.

As mulleres se viron sometidas e aldraxadas de moitos xeitos pois os matrimonios de conveniencia, fan que a muller se converta nun mero obxecto de intercambio. Os matrimonios son pactados entre familias ilustres, como medio para mellorar socialmente e o caso de:

ANTONIA DE VILLAMARÍN, nada en 1579, foi casada por poderes co seu tío Pedro Pardo de Villamarín sendo aínda moi nena , pode ser que tivera 10 anos. Estarán casado 10 anos e terán unha filla que morre pronto. Casada previa dispensas de parentescos e a oposición da súa nai, pero como o seu pai morrera deixándoa como herdeira, pasa a ser tutelada por outro home da familia, o seu tío avó Juan de Nóvoa.

O seu marido desta tiña consigo á súa manceba Justa de Puga, o adulterio por parte do home non estaba penado, e chegou a maltratar a súa muller e sobriña. Antonia filla de Dona Aldonza de Cadórniga e deixándose aconsellar por ela, dunha vez que o seu marido marcha a Sevilla, Antonia desvalixa o que de valor hai na casa da Corredoira en Ourense, e noutras propiedades do matrimonio, e aproveitou tamén para presentar a demanda de nulidade alegando defecto de idade, aínda que en 1600 non lle concederon a nulidade nunca máis volverán a estar xuntos; ela primeiro entra nun convento e despois, cando consegue a nulidade por unha bula do bispo de Tui, casará en segundas nupcias.

INES PEREZ BELMONTE: muller destacada na historia de Ourense do século XVI, casada co corrixidor de Ourense, a quen mataron as hostes do señor do Palacio de Ocas. Con afán de xutiza, Inés preiteou contra os asasinos do seu marido durante tres anos. Finalmente acabou casándose co de Ocas. E cando o seu segundo marido morreu, o primoxénito herdou o palacio e ela tivo que irse co resto dos seus fillos a seguir buscando un futuro. Mentres tivo poder económico e social, foi unha auténtica mecenas. Soubo facerse visible nunha sociedade hostil e discriminatoria cara á muller, participando activamente na vida social da cidade. Sempre fixo

valer os seus dereitos non evitando preitos nos que defendía os seus intereses e os dos seus fillos.

Se pode dicir que as mulleres ao longo da Idea Media, solteiras ou casadas, xudías ou cristiás todas se atopaban sometidas a autoridade dun home, pai ou titor no caso de falecemento deste. Ao contraer matrimonio quedaban baixo do marido, a quen debían obediencia, fidelidade e afecto. Para a educación moral, relixiosa e civil da muller, o marido tiña unha autoridade sen límites, de tal forma que, mesmo, o Dereito penal non consideraba como punibles as feridas e os golpes inflixidos polo marido á súa muller —o mesmo que os do pai ao fillo menor de idade, ou os do mestre ao discípulo—, xa que o Dereito presupón que o castigo ten como finalidade a corrección e emenda.

Outras figuras femininas xa de períodos máis contemporáneos das cales se falou na obra:

OLGA GALLEG0 : Cursou o primeiro ensino e o bacharelato na súa cidade natal e a carreira de Filosofía e Letras, Sección de Historia, na Universidade de Santiago de Compostela (1942-1946). Unha vez rematados os estudos universitarios, e por mediación de Canellas, profesor de Paleografía e Diplomática, vinculouse intelectualmente con Xesús Ferro Couselo, quen a axudou a preparar oposicións non arquivo de Facenda de Ourense, onde el estaba destinado.

Froito do seu esforzo, ingresou en 1955 por oposición no Corpo de Auxiliares de Arquivos, Bibliotecas e Museos, cun primeiro destino na Biblioteca Provincial de Ourense, e en 1958 tamén por oposición no Corpo Facultativo de Arqueólogos, Bibliotecarios e Arqueólogos, profesión esta das poucas que permitían obter independencia económica a unha muller, e acceder ao coñecemento, á investigación, e ao desempeño de cargos de xestión de certa responsabilidade. O seu primeiro destino foi o Arquivo da Subdelegación de Facenda, unido á Biblioteca Pública de Vigo, centro este de dependencia mixta estatal e municipal, como directora, de onde pasaría por concurso de traslado ao Arquivo Histórico Provincial e Arquivo da Delegación de Facenda de Ourense (1969-1989), sucedendo a Ferro Couselo, con quen tivo unha forte vinculación intelectual, na dirección do Centro, antes unido ao Museo Arqueolóxico Provincial.

CONCEPCIÓN ARENAL PONTE: (1820-18) Visitadora de prisións, licenciada en Dereito, periodista e escritora encadrada no Realismo literario e pioneira no feminismo. O longo da súa vida e obra denunciou a situación nos cárceres de homes e mulleres, a miseria nas casas de saúde ou a mendicidade e a condición da muller. Esta é unha muller que no persoal era unha rebelde e no social unha reformista. Unha muller que nun tempo e nun mundo de homes chegou a se disfrazar de home para acceder aos espazos prohibidos ás mulleres.

Para rematar a actividade un dos personaxes fixo súas as palabras de esta gran muller como conclusión dunha actividade onde a muller foi o centro de todo o discurso. Decía así:

"O primeiro que precisa a muller é afirmar a súa personalidade, independente do seu estado e convencerse de que, solteira, casada ou viúva, ten deberes que cumprir, dereitos que reclamar, dignidade que non depende de ninguén e debe ter a idea de que a vida é unha cousa seria, grave e que se a toma como un xogo ela será o xoguete"

Día 8 de marzo. Día da muller. Entrada no noso facebook

MULLERES ARQUIVEIRAS. No Día da Muller lembramos ás que foron pioneiras dos arquivos galegos. Nas fotografías que publicamos aparece Olga Gallego Domínguez como docente do "Curso sobre organización y administración de archivos", realizado en colaboración coa Organización de Estados Americanos, acompañada de varias/os bolseiras/os de 1975. Olga Gallego (Ourense, 1923-2010) ingresou no Corpo Facultativo de Arqueiros, Bibliotecarios e Arqueólogos en 1958. Entre 1969 e 1989 dirixiu o Arquivo Histórico Provincial de Ourense e converteuse nun referente da Arquivística española e Iberoamericana. Séculos antes, as mulleres xa se incorporaran a este sector cando se fixeron cargo dos arquivos dos conventos das distintas ordes relixiosas. No fondo documental de Santa Clara de Allariz que conservamos no Arquivo Histórico Provincial de Ourense pode atoparse a pegada das "madres archiveras" ou "señoras archiveras" na boa organización do seu arquivo e en dilixencias e advertencias que deixaron asinadas das que tamén publicamos algúns exemplos. Na actualidade os arquivos son un sector profesional maioritariamente feminino. Nos da Xunta de Galicia o 83,67 % do persoal técnico son mulleres e no caso da provincia de Ourense o 75 %.

Arquivo Histórico Provincial de Pontevedra

- Dun total de 2380 consultas atendidas polos/as técnicos/a, 1029 foron mulleres.
- Dun total de 181 investigadores/as, 50 foron mulleres e, delas, 25 era a primeira vez que viñan a este arquivo a investigar.

Arquivo do Reino de Galicia

Rexistros descritivos nos que se fai mención expresa ás identidades femininas

FONDO	Nº total rexistros	Nº Referencias femininas	Porcentaxe (%)
Audiencia Provincial A Coruña. Causas	2251	269	12
Colección cartográfica e iconográfica	9	0	0
Colección de diplomas en pergamino	1	1	100
Colección de postais	3	0	0
Colexio de orfas / Escola de nenas	36	36	100

de Betanzos			
Familia Bermúdez de Castro	7	2	28,57
Colección de fotografías: Francisco Iglesias Brage	205	9	4,39
Familia Magariños Rodríguez	1456	144	10
Obra Pía de orfas de dona Juana Díaz de Lemos	31	31	100
Pazo de Brandeso	1	0	0
Real Audiencia de Galicia. Causas	321	98	30,53
Real Audiencia de Galicia. Preitos	883	177	20,04
Real Audiencia de Galicia. Preitos. Particulares. Letra c	69	26	37,68
Real Audiencia de Galicia. Réxime interior	69	0	0
Rexistros de encabezamientos de autoridades (Diversos)	125	6	4,8

Rexistros introducidos no ano 2018 (na aplicación Galiciana e bases de datos) nos que se fixo constar expresamente os nomes femininos, cando a indicación era xenérica (Ex.: D.....e a súa muller, en representación da súa muller, etc). Nestes casos se busca o nome da titular feminina para introduci-lo tamén na descrición do documento.

As cantidades veñen condicionadas polo contido dos documentos, xa que se as persoas titulares dos expedientes son maioritariamente homes, isto vaise reflectir evidentemente nas descrições. Polo tanto, as iniciativas do centro neste eido son limitadas, xa que non coñecementos de antemán cal vai ser o contido.

Solicitantes de información (Buscas e consultas non presenciais)			
Persoas usuarias	Buscas cuxo obxecto está relacionado con mulleres		
Mulleres: 46,45%	Total	Solicitadas por usuarios	Solicitadas por usuarias
Homes: 53,55	10,34%	3,04 %	7,30 %

ACTIVIDADES				
EXPOSICIÓNS VIRTUAIS			OBRADOIROS	VISITAS
Nº Mostras	Mostras mulleres	Porcentaxe (%)	Mulleres 69% Homes 31%	Porcentaxe de alumnos e alumnas nas visitas escolares: 50%
3	1	33		Colectivos sociais (Grupos da Terceira Idade) porcentaxe de visitantes femininas: 75%
Documentos difundidos	Documentos sobre mulleres			
130	20	15,38		

2. Actividades da Fundación Cidade da Cultura de Galicia

ACCIÓN CULTURAL

1. Nexos 2018. A quimera da conciliación. Biblioteca e Arquivo de Galicia . 27 de xaneiro de 2018

O ciclo de cultura contemporánea Nexos regresou en xaneiro de 2018 da man de Marcos Lorenzo, combinando relatorios a cargo de destacados expertos con actuacións artísticas sorprendentes. A conferencia inaugural do ciclo foi dedicada a un dos problemas da sociedade actual, a conciliación familiar. A conferencia foi ofrecida por Carolina del Olmo, baixo o título de “CRIANZA, CUIDADOS E TRABALLO DOMÉSTICO NO SÉCULO XXI” e de xeito paralelo nos obradoiros para a cativada traballouse a mesma temática para concienciar aos máis pequenos sobre a importancia da igualdade e a conciliación laboral no fogar.

2. Escenas do Cambio 2018. Festival de inverno de teatro, danza e Arte en Acción Museo Centro Gaiás. Biblioteca de Galicia. Centro Galego de Arte Contemporánea. Salón Teatro.

Teatro Principal. Sala Agustín Magán. Do 1 ao 10 de febreiro de 2018

O Festival de Inverno de Teatro, Danza e Arte en Acción Escenas do Cambio regresou de novo en febreiro de 2018 - entre os días 1 e 10 - con 13 espectáculos de compañías procedentes de cinco países (España, Portugal, Marrocos, Siria, Francia e Italia), nunha cuarta edición cunha presenza feminina destacada e cuxa temática en prol da igualdade viuse reflexada especialmente na estrea en España de ‘Garage’ da compañía Voadora e cuxa temática servía a modo de denuncia das condicións laborais e sociais das traballadoras no sector automobilístico. Pero houbo espazo para a creación en feminino con artistas como Estela Lloves, Edurne Rubio, Mursego ou María Arnal entre outras.

3. Marcamos o compás. Concerto da Banda Galega Feminina de Música polo Día da Muller. Museo Centro Gaiás. Do 17 de marzo de 2018

A Cidade da Cultura de Galicia sumouse á celebración do Día da Muller cun evento ben especial: o concerto Marcamos o compás, da Banda Galega Feminina de Música. Tratouse do primeiro concerto que se organizou na Comunidade galega dunha banda integramente feminina, que xuntou baixo unha mesma batuta - a de Isabel María Rubio, directora da Banda de Música de Lalín - a instrumentistas de diferentes agrupacións bandísticas galegas. Esta formación musical creouse ex profeso para esta conmemoración e estivo formada por 81 mulleres procedentes de bandas de música das catro provincias galegas, tras ter recibido un total de 110 peticións. A banda estivo formada polos seguintes instrumentos: frauta, frautín, óboe, requinto, clarinete, clarinete baixo, fago, saxo alto, saxo tenor, saxo barítono, trompa, trompeta, fliscorno,

trombón, bombardino, tuba e percusión. O repertorio do programa que se interpretou no Museo Centro Gaiás foi tamén de composicións creadas a súa totalidade por mulleres.

4. Día das letras galegas. Museo Centro Gaiás. 17 de maio de 2018

Festexouse o Día das Letras Galegas 2018, dedicado a María Vitoria Moreno, cunha actividade onde facer sentir aos asistentes parte do festexo e da celebración. Por iso, fixemos un convite a todas as persoas que ese día festivo estiveron a visitar a Cidade da Cultura para que foran protagonistas, xunto á homenaxeada, compartindo con nós a lectura dunha escolma de contos e narracións da escritora.

5. Reb/veladas na paisaxe. Espazos naturais da Cidade da Cultura de Galicia. Do 24 de maio ao 21 de outubro de 2018

Reb/veladas na paisaxe nace coma un novo ciclo de intervencións artísticas nos espazos verdes do Gaiás co que se procurou non só a posta en valor das súas zonas naturais - Bosque de Galicia e Parque do Lago - senón tamén darlle visibilidade á presenza da muller na arte contemporánea, incorporando unha perspectiva de xénero que reflicta a diversidade no ámbito creativo. Para esta primeira edición, invitouse a tres comisarias galegas - Chus Martínez Domínguez, Anxela Caramés e Antía Cea García - a que escolleran as/os artistas cos que lle apetecía inaugurar este novo ciclo, e elixiron a Beatriz Lobo (Vigo, 1985), Paul E. Guy (Chicago, 1976) e Maria Kulikovska (Crimea, 1988), respectivamente. As tres intervencións tiveron en común o convite a unha andaina artística que impulsaba a descuberta e a experimentación dos camiñantes, a través da propia interacción coas instalacións.

6. Atardecer no Gaiás. Praza central da Cidade da Cultura. Do 5 de xullo ao 18 de agosto de 2018

Atardecer no Gaiás 2018 contou con 21 bandas e artistas para pórllle banda sonora aos solpores do verán cun marcado carácter feminino nesta edición. O cartel deste ano foi un fiel escaparate das tendencias musicais actuais. Así, doulle máis espazo ás músicas urbanas —hip-hop, trap ou cumbia electrónica— e evidencia unha clara aposta polas voces femininas —maioría nesta edición— e nun abano amplo de rexistros. Contamos así con voces e instrumentistas como Shirley Davis, A Banda da Loba, Dom La Nena, Nathy Peluso, Yellow Belly, Nuria Lorenzo, Mordem, Nastasia Zürcher, Margarida Mariño, Celina da Piedade, Las Odio, Paula Valls e Tremenda Jauría.

7. YAMsession 2018 - Producers Forum e Gala de Clausura. Santiago. Museo centro Gaiás e Centro de Innovación Cultural. Do 17 ao 19 de outubro de 2018

A Cidade da Cultura acolleu en outubro a YAMsession, un dos encontros internacionais máis importantes de música e educación, en colaboración con Xuventudes Musicais Internacional. Especialmente dirixido a músicos, educadores, produtores e programadores que traballan no sector musical con público infantil e xuvenil. A Fundación Cidade da Cultura de Galicia escolleu unha proposta feminina para o traballo do foro de produtores, o proxecto “A que soan as nosas baladas” da clarinetista Marta Sancho Andrés. Do mesmo modo, a banda escollida para a gala de clausura foi a Balkan Paradise Orchetra, banda integramente conformada por mulleres que traen a través dos seus instrumentos de vento os mellores sons das fanfarrias balcánicas.

TORRES HEJDUK:

1. Aceso do Faro do Gaiás (Torres Hejduk) os días 22, 23, 24 e 25 de novembro de 2018 coa cor morado claro.

EVENTOS:

1. O 5 de maio do 2018 tivo lugar a Xornada Aberta de Mulleres e Matronas da AGAM_ Asociación Galega de Matronas. Dita asociación organiza na Cidade da Cultura a xornada Abrandares e matronas: unha vida xuntas para celebrar o Día Internacional da Matrona. O encontro busca reflexionar sobre o papel das comadroas na nosa sociedade.

2. O día 15 de outubro de 2018 tivo lugar na Cidade da Cultura, con motivo do Día Internacional da Muller Rural, a reunión de traballo: 'Mulleres de Seu' que é unha entidade que implica na actualidade a todas as socias de CLUN (Cooperativas Lácteas Unidas) e que traballa para promover o empoderamento e o desenvolvemento profesional das mulleres, dignificando o seu papel no ámbito rural. A iniciativa foi distinguida este ano nos Premios Agader, cos que a Axencia Galega para o Desenvolvemento no Rural distingue aquelas iniciativas de desenvolvemento rural innovadoras.

CENTRO DE EMPRENDEMENTO:

Premios Emprende Gaiás - Sixto Seco:

Os premios Emprende Gaiás-Sixto Seco buscan poñer en marcha ideas ou proxectos innovadores no mundo das industrias culturais artelladas. Nesta edición, o xurado decidiu premiar unha iniciativa para dar visibilidade á loita pola igualdade de xénero (Minervas Voice) e dous proxectos que actualizan, a través do deseño e da tecnoloxía, elementos tradicionais da cultura galega.

Os proxectos gañadores teñen a oportunidade de incorporarse durante un año de maneira gratuíta ao coworking do Centro de Emprendemento (CEM) da Cidade da Cultura, un espazo

destinado a potenciar a creación e consolidación de empresas culturais, creativas e tecnolóxicas. Mulleres premiadas nas dúas modalidades:

1. Aplicacións informáticas- empate-: Minervas Voice de María Ignacia.

Unha plataforma web sobre mulleres inspiradoras ao longo da historia aplicacións informáticas ou proxectos culturais, consiste nunha plataforma web que reunirá información, investigación, documentación e producións audiovisuais que promovan a igualdade de xénero e exemplaridade daquelas mulleres consideradas inspiradoras ao longo da historia. Inclúe experiencias de realidade aumentada. Detrás de Minervas Voice está a produtora audiovisual María Ignacia Cevallos xunto cun equipo multidisciplinar.

2. Proxectos culturais: Sandra Vilas- Boina Galega

Unha boina galega do século XXI con materiais de alta calidade

Poñer no mercado a primeira «boina galega do século XXI». Esa é a intención da artesá Sandra Vilas co seu proxecto Boina Galega. A proposta aposta por reinterpretar os modelos tradicionais con materiais de alta calidade e modernizar a produción, pois na actualidade non existen firmas adicadas á súa fabricación. Ademais, a artesá quere proxectar a súa boina no mundo con clientes a nivel internacional.

3. Medidas implementadas pola Axencia Galega das Industrias Culturais (AGADIC)

- A través da *"Resolución do 4 de decembro de 2017 pola que se aproban as bases de Subvencións á produción escénica e que se convocaron para o ano 2018"*, concedeuse unha subvención de 20. 576,68€ a *Marta Pérez Alonso* para á produción *"Sofía e as Postsocráticas"*, unha fábula que se trata de pequenas pezas literarias que versan sobre a violencia machista, inspiradas nas Fábulas de Esopo, afondando nas causas da estrutura do maltrato.
- No Departamento de Producción Teatral da Agadic, a través do **Centro Dramático Galego (CDG)**, a procura da igualdade real entre xéneros é un obxectivo transversal explícito dende o ano 2015, conformando tanto a súa actividade como a necesidade de combater ata erradicar a violencia de xénero.

Cabe destacar neste senso, o apoio ao proxecto "invisibles" de Redrum, donde a partir da invisibilidade do maltrato e das vítimas, as historias van saíndo á luz e visibilizándose.

Artigos 9 e 10 Tratamento da información e Convenios de autorregulación

Actuacións da Secretaría Xeral de Medios da Xunta de Galicia en relación á prevención e ao tratamento da violencia de xénero

O día 8 de marzo de 2018, Día Internacional da Muller, a Secretaría Xeral de Medios levou a cabo unha campaña institucional en prensa escrita, radio, internet e portais dixitais co obxectivo de contribuir a unha crecente e efectiva igualdade entre mulleres e homes.

O día 25 de novembro de 2018, Día Internacional Contra a Violencia de Xénero, esta secretaría levou a cabo unha campaña institucional en prensa escrita, radio, internet e portais dixitais co obxectivo de sensibilizar á cidadanía e buscar a complicidade de toda a sociedade para erradicar a violencia contra as mulleres e conseguir o rexeitamento social cara os maltratadores.

Tratamento da violencia machista na CRTVG durante 2018

1.-Durante o ano 2018, a CRTVG seguiu aplicando as recomendacións sobre o tratamento informativo da violencia contra as mulleres propostas polo Consello de Administración da CRTVG. Este documento, accesible no portal corporativo (<http://www.crtvg.es/crtvg/portal-de-transparencia/responsabilidade-social-corporativa/autoregulacion/recomendacions-do-consello-de-administracion-da-crtvg-sobre-o-tratamento-informativo-da-violencia-contra-as-mulleres>) propón como criterio xeral que as informacións relacionadas coa violencia de xénero deben ser obxecto dun tratamento serio, delicado e rigoroso que prime ante todo o respecto extremo ás vítimas.

Entre outros criterios, destácase a conveniencia de extremar o celo no manexo das fontes de información e das declaracións, incidindo tamén na idea de que os medios públicos galegos non se limitan ao tratamento dos feitos dramáticos senón que tamén divulgan os casos en que as mulleres conseguen liberarse dos malos tratos para que sirvan de exemplos a outras vítimas. Sempre se inclúe nas informacións o número de teléfono de atención aos casos de violencia machista.

Ademais, as novas normas reguladoras da comunicación comercial audiovisual da CRTVG, aprobadas polo Consello de Administración e dispoñibles no Portal de Transparencia da Corporación inclúen un capítulo específico sobre a imaxe da muller (Capítulo 3). O documento é accesible en:

<http://www.crtvg.es/files/Normasreguladorascomunicacincomercial24102017.pdf>

2.- Sinatura dun novo convenio entre a Vicepresidencia da Xunta de Galicia, a través da Secretaría Xeral de Igualdade, e a CRTVG para realizar accións conxuntas nesta materia, a promoción da igualdade e a loita para a eliminación da violencia de xénero. O convenio foi asinado o 27 de novembro de 2018.

Segundo o acordo, os medios públicos galegos potenciarán a visibilidade das mulleres na súa programación e prestaranlles especial atención ás noticias relativas a delitos de violencia de xénero. Tamén incluírán accións de igualdade no seu plan anual de RSC, como xa e fixo en 2018.

3. Contidos dos medios públicos. O compromiso dos medios públicos galegos coa efeméride do 25 de novembro, Día internacional contra a violencia de xénero, é absoluto. O obxectivo deste tratamento informativo, tanto nese día en concreto coma no resto do ano, é seguir concienciando os distintos sectores da poboación do alcance real desta auténtica doenza social. Os servizos informativos da CRTVG outorgáronlle unha ampla repercusión a esta conmemoración, non só nesa data senón tamén en días anteriores e posteriores.

O 25 de novembro de 2018 foi domingo, polo que a primeira referencia na TVG foi “A Revista Fin de Semana”, un informativo que comezou coa seguinte frase *“Ola, que tal señores, moi bos días. 44 mulleres mortas en España no que levamos deste 2018. É unha das cifras que nos deia este 25 de novembro, día da loita contra a violencia machista. Cifras detrás das que se agochan vidas de maltrato, familias truncadas e fillos orfos, ou tamén vítimas mortais desta lacra que semella non ter fin”*.

A cobertura do tema na Televisión de Galicia foi ampla, con directos coas distintas accións de sensibilización nas rúas galegas e con entrevistas e reportaxes tanto en “A Revista fin de semana” como noutros programas, entre eles o “Telexornal Mediodía” dese día, no que houbo directos e informacións sobre a celebración en toda Galicia, igual que no “Telexornal Serán” con todo un bloque dedicado á xornada para a erradicación da violencia de xénero.

Como complemento a estas accións desenvolvidas nos espazos informativos, desde o departamento de Proxección Social xa se alertaba aos espectadores/as, a través dunha nota de prensa enviada a todos os medios da cobertura dos medios públicos nesta xornada.

Así mesmo, durante toda a semana arredor do 25 de novembro, os espazos da Radio Galega dedicaron diariamente parte do seu tempo a contidos relacionados con esta conmemoración. O domingo, 25 de novembro, tamén o informativo “Galicia por Diante” daba a benvida os/as ouvintes cunha mensaxe sobre o maltrato e a violencia machista e adicoulle boa parte dos seus contidos.

A cobertura proseguiu na “Crónica das dúas”. O día anterior, o espazo “Panorámica” foi monográfico, centrado na violencia contra a muller analizada dende diferentes perspectivas. Durante toda a semana, a violencia de xénero protagonizou espazos como “Galicia por Diante”, “A Tarde”, “Convivir”, e mesmo o programa deportivo “Zona Mixta” dedicou cada día un tempo a falar de mulleres deportistas. Hai que salientar tamén que a programación cultural da Radio Galega, baixo o paraguas do Diario Cultural, cubriu este tema: cada día da semana procediuse á lectura dun fragmento do libro “Sinfonía de Muller” -Editorial Ouvirmos-, de Claudio Rodríguez Fer.

4. En canto á publicidade, o 25 de novembro, Día internacional contra a violencia de xénero, en aplicación do convenio de colaboración coa Secretaría Xeral de Igualdade, a TVG emitiu publicidade de balde da campaña institucional.

- A CRTVG forma parte do **Observatorio Galego de Violencia de Xénero** constituído en 2014 e que conta con representantes das administracións, da Xustiza, sindicatos, asociacións de mulleres e medios de comunicación coma a CRTVG para traballar coordinadamente para atallar o machismo e as vítimas mortais e agresións. A CRTVG participou activamente na comisión específica creada para detectar e retirar os contidos e mensaxes publicitarias sexistas que promovan a discriminación sexual.
- A CRTVG forma parte desde 2015 da **Comisión Asesora de Publicidade non sexista** do Observatorio Galego de Violencia de Xénero, e participa activamente neste foro de asesores no que se valoran as denuncias daqueles casos de publicidade que fai un posicionamento non axeitado do papel da muller na sociedade.

x En marzo a representante da CRTVG nesta comisión, a coordinadora de publicidade na Área de negocio da corporación, participou como xurado do primeiro concurso de careis do Día internacional da muller, convocado pola Secretaría Xeral da Igualdade (<http://igualdade.xunta.gal/gl/actualidade/xunta-entrega-os-premios-do-primeiro-concurso-de-carteis-do-dia-internacional-da-muller>) . Os gañadores/as do concurso foron convidados/as a visitar a sede da CRTVG, visita que tivo lugar o 6 de xuño.

x En novembro, a mesma representante participou como xurado do concurso de imaxes e audiovisuais do 25 de novembro convocado pola Secretaría Xeral da Igualdade (<http://igualdade.xunta.gal/gl/actualidade/xunta-entrega-aos-centros-educativos-galegos-os-premios-do-concurso-de-imaxes-e>).

Tamén participou nunha mesa redonda sobre publicidade no VI Foro da comunicación de Galicia celebrado en Ourense.

- A CRTVG está integrada na asociación **Autocontrol de Publicidade**, organización da que participa todo o sector da publicidade en España. Esta entidade ten vixente un código de conduta ou normas reguladoras da emisión de mensaxes publicitarias e de televenda que atende, entre outros aspectos, o cumprimento dos principios da igualdade de xénero e persegue, de oficio e tamén en resposta a reclamacións, a emisión de contidos sexistas a través das mensaxes comerciais.

4. -Campaña da RSC adicada á igualdade #CorazonDeInvestigadora

A cuarta campaña de Responsabilidade Social Corporativa da CRTVG de 2018 estivo adicada á igualdade. Trátase dunha campaña de comunicación arredor do Día Mundial da ONU para a Ciencia e para a Paz (10 de novembro), con spots, pezas para rrss, e un espazo na web, todo coa finalidade de facer unha posta en valora da muller e das vocacións científicas, técnicas e artísticas entre as nenas galegas.

Esta acción, do 9 ao 16 de novembro de 2018, contou coa colaboración das tres universidades galegas, o que fixo posible a participación de máis dunha ducia de investigadoras, profesionais ou alumnas no eido coñecido como STEAM (Science, Technology, Engineering, Artas, and Maths).

Esta campaña, enmarcada na estratexia de RSC da CRTVG foi galardoada nos Premios do Marketing e a Comunicación de Galicia, “Premios Paraugas” (Ourense, 23 de novembro) como a mellor “Práctica de Responsabilidade Empresarial 2018”.

5. - Outras accións

- O Consello de Administración da CRTVG conta cunha Comisión de Igualdade que vela pola observancia da normativa neste eido nos medios de comunicación dependentes da CRTVG. A Comisión de Igualdade celebrou seis sesións no 2018.
- A web da CRTVG dispón dunha **canle temática sobre temas de igualdade**. Dentro da súa función de servizo público e en consonancia coas súas liñas de acción de responsabilidade social corporativa, creou unha sección específica denominada “CRTVG coa Igualdade”, onde se recolleron, en 2018, 81 contidos sobre igualdade (case o dobre que en 2017). Todos eles foron, emitidos en distintos espazos da TVG (<http://www.crtvg.es/crtvg/canles-tematicas/igualdade>).
- A CRTVG estableceu que nas **contratacións públicas**, no caso de empate entre varios candidatos un criterio de desempate sería o licitador que acredite a condición de Marca Galega de Excelencia en Igualdade.
- No ano 2018 a CRTVG participou no VII Congreso do Observatorio contra la Violencia Doméstica y de Género (Madrid, 18 e 19 de outubro). A Corporación estivo representada pola xefa do Servizo de RSC.

Artigo 11: Contidos e publicidade en relación coa violencia de xénero.

☐ **A Comisión asesora de publicidade non sexista**

Na sección 2ª do capítulo III, do Decreto 157/2012, do 5 de xullo de 2012, e dependendo do Observatorio Galego da Violencia de Xénero e con carácter permanente, créase a **Comisión Asesora de Publicidade Non Sexista**, que ten como obxecto asesorar e orientar as entidades, asociacións, axentes publicitarios que o requiran, ofrecendo criterios alternativos para eliminar o sexismo nas mensaxes publicitarias e incorporar accións positivas que cooperen á erradicación de todo tipo de discriminación por razón do sexo das persoas.

A constitución da Comisión Asesora da Publicidade Non Sexista, no seo do **Observatorio Galego da Violencia de Xénero**, tivo lugar o 20 de novembro de 2014.

O seu obxecto fundamentalmente é velar pola erradicación do sexismo nas mensaxes publicitarias e pola implantación de accións que favorezan a eliminación da discriminación por razón de sexo entre as persoas; atender as peticións de asesoramento que se remitan, facilitando criterios e alternativas co fin de evitar o sexismo na publicidade; servir de vía para canalizar e orientar as queixas que se reciban sobre publicidade sexista, de acordo co

establecido na Lei 34/1988, do 11 de novembro, xeral de publicidade, e difundir a información obtida co fin de fomentar o rexeitamento social ao tratamento discriminatorio ás mulleres a través da comunicación mediática.

A publicidade é unha técnica de comunicación de gran alcance e impacto, que destaca pola súa capacidade para influír na percepción da realidade, xerar necesidades e expectativas, e ofrecer ao público modelos e actitudes que poden exercer unha influencia positiva ou negativa sobre o avance cara a igualdade entre homes e mulleres.

Na publicidade sexista o tratamento que se fai das mulleres e os homes non é igualitario porque, entre outras causas, se difunden imaxes estereotipadas, violencia expresa e/ou subordinación dun sexo sobre outro, e se explota o corpo e a sexualidade como reclamo publicitario, empregando unha linguaxe discriminatoria

Dende a súa constitución e ata o 31 de decembro de 2019 a Comisión recibira un total de 71 denuncias, 18 delas no ano 2018, na súa maioría relacionadas con carteis e anuncios con connotacións sexistas, sendo algunhas delas trasladadas ao Observatorio da Imaxe da Muller dependente do Instituto da Muller e instando en case todos os casos á retirada inmediata da publicidade.

Capítulo II: Medidas de investigación e de formación en materia de violencia de xénero.

Artigo 12.Potenciación da investigación sobre a violencia de xénero.

Artigo 13.Rexistros administrativos.

Artigo 14.Formación nas universidades.

Artigo 15.Formación da totalidade das e dos profesionais.

Este capítulo da lei fai fincapé na necesidade de coñecer con maior profundidade o fenómeno da violencia de xénero, as súas causas e consecuencias, os aspectos xurídicos e sociais, pero tamén as repercusións de carácter psicolóxico sobre as vítimas, así como os perfís dos maltratadores, entendendo que o maior coñecemento provocará unha resposta máis eficaz en todos os ámbitos: prevención, intervención, recuperación e castigo e reeducación dos maltratadores.

Artigo 12: Potenciación da investigación sobre a violencia de xénero

Neste apartado cómpre mencionar a posta en marcha do Observatorio Galego da Violencia de Xénero, como órgano colexiado e institucional de Galicia **encargado do estudo, da avaliación e do seguimento** das políticas contra a violencia de xénero que se desenvolvan en Galicia.

No apartado correspondente, recóllese toda a información sobre este órgano, e as liñas de traballo establecidas en 2014, con continuidade en 2018 (véxase páxina 280).

Artigo 13: Rexistros administrativos

❑ Seguimento do Plan Galego de Estatística: 2018: Área de violencia de xénero: Ano 2018

O Programa Estatístico Anual da Comunidade Autónoma de Galicia para o 2018, aprobado polo Decreto 131/2017, do 21 de decembro, establece como unha das operacións estatísticas a realizar pola Secretaría Xeral da Igualdade, a estatística de violencia de xénero, na que se recollen os datos correspondentes aos expedientes tramitados entre o 1 de xaneiro e o 30 de decembro de 2018.

Unidades estatísticas

❑ Prestacións económicas directas.

- Axuda de pagamento periódico a vítimas da violencia de xénero. (véxase páxina 160)

No ano 2018, réxese pola Resolución do 17 de marzo de 2017, da Secretaría Xeral da Igualdade, pola que se aproban as bases reguladoras para a concesión da prestación periódica para mulleres que sofren violencia de xénero, prevista no artigo 39 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, modificada pola Lei 12/2016, do 22 de xullo (DOG nº 59, do 24 de marzo) e pola Resolución do 12 de decembro de 2017, da Secretaría Xeral da Igualdade, pola que se convoca para o ano 2018 a prestación periódica para mulleres que sofren violencia de xénero, prevista no artigo 39 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, modificada pola Lei 12/2016, do 22 de xullo (DOG nº 1 do 2 de xaneiro).

Os requisitos para poder ser beneficiaria desta axuda establécense no artigo 5 da antedita Resolución do 17 de marzo de 2017: ser muller, maior de idade ou emancipada vítima de violencia de xénero, ter cesado a convivencia co agresor nos doce meses inmediatamente anteriores á data de presentación da solicitude, estar empadroada e residir na Comunidade Autónoma de Galicia, carecer de recursos económicos e/ou dispoñer dunha rendas ou ingresos brutos mensuais iguais ou inferiores a 1,5 veces o IPREM vixente, excluída a parte proporcional

da pagas extraordinarias, e non ter percibido con anterioridade esta axuda ou a axuda de pago único establecida no artigo 27 da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro.

A situación de violencia de xénero derivada de convivencia acreditarase, segundo o disposto no artigo 7 das bases reguladoras recollidas na antedita Resolución do 17 de marzo de 2017, con algún dos documentos seguintes: certificación da orde de protección ou da medida cautelar, testemuño ou copia autenticada polo/a secretario/a xudicial da propia orde de protección ou da medida cautelar; sentenza de calquera orde xurisdiccional, que declare que a muller sufriu violencia de xénero ou documento xudicial que declare que a muller é vítima de trata de seres humanos con fins de explotación sexual; informe das forzas e corpos de seguridade que indique a existencia de indicios claros de trata de seres humanos con fins de explotación sexual; informe dos servizos sociais e/ou sanitarios da administración pública autonómica ou local, informe dos servizos de acollida ou informe do Ministerio Fiscal que indique a existencia de indicios de violencia.

A axuda consiste nunha contía económica destinada directamente á beneficiaria, de carácter periódico, ata o máximo de doce mensualidades, sempre que nese período subsistan as circunstancias polas que se concedeu.

- Axuda de pagamento único ás vítimas de violencia de xénero. (véxase páxina 166)

No ano 2018 réxese pola Resolución do 12 de decembro de 2017, da Secretaría Xeral da Igualdade, pola que se regulan as bases para a concesión das axudas establecidas no artigo 27 da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero, e no artigo 43 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, e se procede á súa convocatoria para o ano 2018 (DO nº 1 do 2 de xaneiro).

Os requisitos esixidos para poder ser beneficiaria desta axuda recóllense no artigo 6.1 da antedita Resolución; son ser muller, maior de idade ou emancipada vítima de violencia de xénero; non convivir co agresor; estar empadroada e residir na Comunidade autónoma de Galicia; carecer de rendas que, en cómputo mensual, superen o 75 por cento do salario mínimo interprofesional vixente, excluída a parte proporcional de dúas pagas extraordinarias; ter especiais dificultades para obter un emprego, que se acreditará a través do informe do Servizo Público de Emprego; ter vixentes as medidas de protección establecidas nunha orde de protección, informe do Ministerio Fiscal ou sentenza xudicial, e non ter percibido esta axuda ou a axuda periódica para vítimas de violencia de xénero con anterioridade.

A axuda é exclusivamente compatible coas axudas previstas na Lei 35/1995, do 11 de decembro, de axudas e asistencia ás vítimas de delitos violentos e contra a liberdade sexual. En

consecuencia, é incompatible coa percepción de calquera outra axuda establecida tanto polas administracións públicas ou calquera dos seus organismos, entes ou sociedades, como por calquera entidade privada destinada ao mesmo fin.

Segundo se establece no artigo 8.1 da citada Resolución do 12 de decembro 2017, a situación de violencia acredítase pola orde de protección a favor da vítima, informe do Ministerio Fiscal que indique a existencia de indicios de que a denunciante é vítima de violencia de xénero en tanto non se dite a orde de protección, así como a sentenza condenatoria definitiva, ou definitiva e firme, que conteña medidas de protección que acrediten a actualidade da situación de violencia.

- Indemnización establecida no artigo 43 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero. (véxase páxina 175)

No ano 2018 réxese pola Resolución do 12 de decembro de 2017, da Secretaría Xeral da Igualdade, pola que se regulan as bases para a concesión das axudas establecidas no artigo 27 da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero, e no artigo 43 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, e se procede á súa convocatoria para o ano 2018 (DO nº 1 do 2 de xaneiro).

Esta liña de axudas ten por obxecto proporcionar axuda económica en forma de indemnización dirixida ás mulleres que sofren violencia de xénero e/ou as e os menores ou persoas dependentes delas polos danos e prexuízos ocasionados como consecuencia da situación de violencia. Trátase de indemnizacións fixadas mediante sentenza xudicial ditada por xulgados e tribunais con sede no territorio galego, no caso de incumprimento, por insolvencia, por parte do obrigado a satisfacelas.

Poden ser beneficiarias destas axudas: as mulleres que sufran violencia de xénero, as persoas menores de idade que dependan dunha muller que sufra violencia de xénero, as persoas maiores de idade que dependan economicamente dunha muller que sufra violencia de xénero e as persoas dependentes baixo o coidado dunha muller que sufra violencia de xénero.

Os requisitos para poder ser beneficiaria desta axuda recóllense no artigo 6.2 da citada Resolución do 5 de abril de 2016: estar empadroada e ter residencia efectiva en calquera dos concellos da Comunidade Autónoma de Galicia, ter dereito á percepción dunha indemnización, por danos e perdas derivados dunha situación de violencia de xénero, recoñecida nunha resolución xudicial firme ditada por un xulgado ou tribunal con sede na Comunidade Autónoma de Galicia, que exista constatación xudicial do incumprimento do deber de satisfacer a indemnización por insolvencia do obrigado ao pagamento e que a persoa beneficiaria se atope

nunha situación de precariedade económica como consecuencia da falta de pagamento da indemnización xudicialmente recoñecida.

A contía da indemnización é a fixada pola resolución xudicial correspondente que quede pendente de pagamento tras a declaración de insolvencia do obrigado a el, sen que a contía máxima poida ser superior a 6.000 € por cada persoa beneficiaria.

❑ Prestacións de servizos.

- Atención polo Punto de Coordinación das Ordes de Protección. (véxase páxina 175)

Expedientes de seguimento de medidas de protección de mulleres vítimas de violencia de xénero.

Estes expedientes ábrese pola entrada no PCOP, dependente da Secretaría Xeral da Igualdade, da comunicación dos xulgados competentes da adopción dunha resolución xudicial (auto ou sentenza) que implica pronunciamento sobre medidas ou ordes de protección. A información (sentenzas/autos/medidas/ordes de protección) remítese desde os xulgados. O funcionamento xeral é de apertura dun expediente por vítima; o que supón que en certo número de casos dentro dun mesmo expediente, faise un seguimento a sucesivas medidas ou ordes de protección.

- Acreditacións da Condición de Violencia de Xénero.

Solicitudes e expedición de certificacións/acreditacións da condición de vítima de violencia de xénero.

- Certificación acreditativa da condición de vítima de violencia de xénero, para os efectos da incorporación ao programa de inserción laboral deste colectivo.

O artigo 2º.b da Orde do 2 de maio de 2006 establece como un dos documentos que debe acompañar á solicitude de incorporación ao programa, a Certificación acreditativa da condición de vítima, expedida polo Punto de Coordinación das Ordes de Protección, dependente da Secretaría Xeral da Igualdade.

Datos Estatísticos 2018.**1.- Expedientes de concesión de axudas de pagamento único.**

Nº resolucións favorables			
Provincia	1º semestre	2º semestre	Total
A Coruña	16	21	37
Lugo	10	8	18
Ourense	4	5	9
Pontevedra	10	17	27
Total	40	51	91

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

2.- Expedientes de concesión de axudas de pagamento periódico.

Nº resolucións favorables			
Provincia	1º semestre	2º semestre	Total
A Coruña	111	135	246
Lugo	22	31	53
Ourense	32	46	78
Pontevedra	84	122	206
Total	249	334	583

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

3.- Expedientes de concesión da indemnización regulada no artigo 43 da lei galega 11/2007.

Nº resolucións favorables			
Provincia	1º semestre	2º semestre	Total
A Coruña	3	3	6
Lugo	0	2	2
Ourense	1	0	1
Pontevedra	0	0	0
Total	4	5	9

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

4.- Atención polo Punto de Coordinación das Ordes de Protección.

Novos expedientes seguidos			
Nº expedientes			
Provincia	1º semestre	2º semestre	Total
A Coruña	220	246	465
Lugo	58	89	148
Ourense	61	59	120
Pontevedra	189	251	432
Total	528	645	1.173

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Medidas de protección comunicadas			
Nº ordes de protección			
Provincia	1º semestre	2º semestre	Total
A Coruña	335	333	668
Lugo	93	118	211
Ourense	85	86	171
Pontevedra	243	290	533
Total	756	827	1.583

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

5.- Certificación acreditativa da condición de vítima de violencia de xénero, para os efectos da incorporación ao programa de inserción laboral deste colectivo.

Nº certificacións emitidas			
Provincia	1º semestre	2º semestre	Total
A Coruña	5	6	11
Lugo	1	5	6
Ourense	0	8	8
Pontevedra	32	18	50
Total	38	37	75

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Artigos 14 e 15: Formación nas universidades e formación da totalidade das e dos profesionais

➤ **Decreto 70/2017, do 13 de xullo, polo que se regula a formación en igualdade e prevención e loita contra a violencia de xénero do persoal ao servizo de Administración da Comunidade Autónoma de Galicia.**

Este Decreto, publicado no Diario Oficial de Galicia do 1 de agosto de 2017, regula a formación en xénero da totalidade do persoal da Administración pública e sitúa a Comunidade Autónoma de Galicia na primeira liña no uso de ferramentas e desenvolvemento de boas prácticas dirixidas a cimentar un patrón igualitario entre mulleres e homes.

Dáse así cumprimento á Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, que establece que a Xunta garantirá, nos termos que se establezan regulamentariamente, e promoverá, mediante os instrumentos necesarios, a formación en igualdade de todos e todas as profesionais que traballan en ámbitos relacionados directa ou indirectamente coa violencia de xénero. En especial, dos e das profesionais da sanidade, dos servizos sociais, educativos, das forzas e corpos de seguridade e das operadoras e operadores xurídicos, mediante o deseño de programas específicos de formación en materia de violencia de xénero e poñéndooos á disposición de calquera ente, organismo ou departamento, e da sociedade en xeral, para a súa aplicación nas diversas accións formativas.

Desta maneira, todo o persoal ao servizo da Administración xeral da Comunidade Autónoma de Galicia, das entidades públicas instrumentais do sector público autonómico de Galicia, o persoal docente, o persoal estatutario do Servizo Galego de Saúde, así como o persoal ao servizo da Administración de xustiza e o persoal funcionario do corpo de Policía autonómica, serán formados neste eido. Ademais, no caso do persoal de novo ingreso que acceda á condición de persoal funcionario de carreira ou laboral fixo da Administración xeral, as actividades formativas para a obtención do nivel básico de coñecemento terán carácter obrigatorio.

No marco deste Decreto, sinálanse a continuación as accións formativas desenvolvidas no marco da Xunta de Galicia

➤ **Formación para persoal no ámbito da Administración pública 2018**

Ao longo de 2018, a **Escola Galega de Administración Pública** desenvolveu diversas actividades formativas en materias relacionadas coa igualdade e a prevención da violencia de xénero.

- *Actividades específicas en materia de Xénero para persoal da Administración da Comunidade Autónoma de Galicia*

Esta formación diríxese ao persoal da Administración pública da Comunidade Autónoma de Galicia, o persoal ao servizo da Administración de xustiza de Galicia, e ao persoal dos entes instrumentais do sector público autonómico do artigo 45.a) da Lei 16/2010, do 17 de decembro, de organización, funcionamento da Administración xeral e do sector público autonómico de Galicia e das institucións públicas autonómicas.

A súa finalidade é a de achegar os conceptos básicos en materia de igualdade de oportunidades e as ferramentas necesarias para a integración da perspectiva de xénero no traballo cotián do persoal ao servizo das administracións públicas de Galicia.

No ano 2018 foron programadas dez actividades específicas nesta materia, que representan once edicións, seis das cales se impartiron na modalidade de teleformación e cinco na modalidade presencial.

Na modalidade de teleformación, desenvolvéronse os seguintes cursos:

TÍTULO	EDICIÓNS
Linguaxe administrativa non sexista e imaxe igualitaria na práctica da xestión pública	2
A trata de seres humanos con fins de explotación sexual: a nova escravitude do século XXI	1
Formación básica en igualdade de xénero nas administracións públicas	2
Módulo II. Violencia de xénero e familiar. Tramitación	1

Fonte: Escola Galega de Administración. Xunta de Galicia

As actividades impartidas na modalidade presencial foron as seguintes:

TÍTULO	EDICIÓNS
Estratexias para a eliminación de estereotipos de xénero no exercicio da actividade profesional	1
Violencia de xénero	1
Igualdade de xénero: perspectiva xurídica	1

Fonte: Escola Galega de Administración. Xunta de Galicia

Tendo en conta ambas modalidades formativas, presencial e en liña, as actividades finalmente desenvoltas para o persoal ao servizo das administracións públicas de Galicia no 2018 representan un total de **255 horas** de formación efectivamente impartidas e **357 persoas** formadas.

Cinco das actividades detalladas - un total de sete edicións- foron organizadas pola Escola Galega de Administración Pública (EGAP), en colaboración coa Secretaría Xeral da Igualdade.

Por outra parte, na modalidade de autoformación, que posibilita o acceso á formación dun xeito máis autónomo e flexible, ofertáronse os seguintes cursos:

TÍTULO
Formación básica en igualdade de xénero nas administracións públicas
Linguaxe administrativa non sexista e imaxe igualitaria na práctica da xestión pública

Fonte: Escola Galega de Administración. Xunta de Galicia

Un total de **988 persoas** solicitaron acceder aos contidos propostos e **322 persoas** certificaron os seus coñecementos nestas materias, mediante as correspondentes probas de avaliación.

Así pois, en termos globais, atopamos que a formación en materia de xénero para o persoal das administracións e entes públicos da Comunidade Autónoma e da Administración de xustiza de Galicia suma **305 horas de formación efectivas**. Un total de **679** empregadas/os públicas/os recibiron o correspondente diploma acreditativo de terse formado nestes contidos (certificado de aproveitamento ou de equivalencia) e, como **988** empregados/as públicos accederon a estes contidos a través da autoformación.

- *Actividades non específicas en materia de xénero que inclúen contidos sobre xénero dirixidas ao persoal das distintas administracións*

Ademais da formación especificamente centrada en materia de igualdade, a EGAP incorpora este tipo de contidos nos programas doutras actividades formativas. Así, por exemplo, o curso *Módulo I. A actividade dos xulgados de garda: actuacións propias e alleas aos xulgados de instrución* dirixido ao persoal da Administración de Xustiza, pretende proporcionar coñecementos específicos de xestión procesual, atendendo aos procedementos especiais relativos a menores, estranxeiros e vítimas de violencia de xénero.

Por outra parte, impártense contidos sobre linguaxe non sexista no curso sobre o *Manual de estilo do DOG e outras publicacións institucionais*, orientados a que o persoal coñeza alternativas para evitar os estereotipos de xénero na linguaxe e empregue unha linguaxe igualitaria.

No curso *Mellorando a convivencia nos centros de ensinanza: atención e coidado do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo*, abórdase como afrontar a violencia de xénero e o acoso nos centros escolares.

Tamén se abordan contidos relacionados con esta materia na actividade formativa *Contratación estratéxica*, dado que nela se analiza a consecución de intereses sociais e ambientais a través da contratación pública, atendendo á potencialidade da contratación pública como instrumento para promover a integración de determinados colectivos, a protección do medio ambiente e a igualdade de xénero, entre outras cuestións.

Pola súa parte, tamén se abordan estes contidos na actividade formativa *Violencia sexual contra a infancia*, que ten por obxectivo formar os/as profesionais na prevención e detección do maltrato derivado da violencia sexual contra este segmento da poboación.

Así, no ano 2018 impartíronse módulos formativos relativos aos contidos de xénero nun total de **5 actividades**, o que supuxo que **188 alumnos e alumnas** puideron formarse en contidos xenéricos respecto do xénero e a igualdade, así como en materia de linguaxe non discriminatoria.

- *Actividades formativas organizadas ao abeiro de convenios de colaboración*

No que respecta ás actividades formativas organizadas ao abeiro de convenios de colaboración, hai que facer referencia aos contidos de prevención de riscos laborais desde a perspectiva de xénero que se inclúen nos cursos realizados ao amparo do convenio entre o Instituto Galego de Seguridade e Saúde Laboral e a EGAP.

En concreto, no marco deste convenio, en 2018 organizáronse 6 cursos de *Prevención de Riscos Laborais. Nivel básico*, de 60 horas de duración, na modalidade de teleformación, nos que se aborda a prevención de riscos laborais desde a perspectiva de xénero, así como un curso de *Prevención de Riscos Laborais en actividades de tempo libre*, tamén de 60 horas e igualmente impartido en liña, no que tamén se inclúen contidos sobre PRL desde a perspectiva de xénero.

As actividades desenvoltas ao abeiro de convenios de colaboración nas que se abordan estes contidos representan un total de **420 horas de formación e 350 persoas formadas**.

➤ Formación de profesionais do ámbito sanitario

En materia de violencia de xénero desde a **Consellería de Sanidade**, a través do **Servizo Galego de Saúde**, desenvolvéronse durante o ano 2018 diversas medidas orientadas a profesionais desta organización:

- Xornada “Olladas ao futuro na violencia de xénero”, realizada en Santiago de Compostela coa participación de 50 profesionais de todas as áreas sanitarias.
- Curso presencial “Prevención da violencia de xénero” realizado en Carballo coa participación de 23 alumnas e alumnos.
- Dúas edicións do curso de teleformación dirixido a profesionais do Servizo Galego de Saúde, de 25 horas de duración e nos que participaron 81 alumnas e alumnos.
- Constitución dun grupo de taballo de violencia de xénero e saúde, formado por profesionais do ámbito sanitario público galego, con ampla experiencia e gran sensibilidade na materia. Entre os obxectivos deste grupo está a revisión e actualización dos protocolos de detección precoz e denuncia de violencia de xénero no ámbito sanitario así como o de contribuír á concienciación social e colaborar no deseño das actuacións e programas públicos en materia de violencia de xénero dende o ámbito sanitario.
- Elaboración dos contidos para a realización de cursos de formación on-line dirixidos a todo o persoal do Servizo Galego de Saúde, conforme ao disposto no Decreto 70/2017, do 13 de xullo.
- Elaboración de contidos e deseño informático do curso básico de Igualdade e contra a violencia de xénero, que se impartirá a partir do primeiro trimestre do ano 2019 na modalidade de autoformación e que estará a disposición de todo o persoal do Servizo Galego de Saúde.
- Constitución da Comisión de Igualdade e presentación do documento borrador do Plan de igualdade do Servizo Galego de Saúde, incluído no portal de transparencia da Xunta de Galicia.
<https://www.sergas.es/recursos-Humanos/Plan-igualdade-de-oportunidades>
- No marco da Campaña "CONVIVE", dirixida ao persoal do Servizo Galego de Saúde, inclúense contidos relacionados coa igualdade de xénero e, de forma específica, coa prevención e actuación ante situacións de discriminación por sexo (facendo especial fincapé no acoso sexual), coa intención de erradicar este tipo de condutas no ámbito das IISS do Sergas.

➤ **Formación de profesionais do ámbito educativo: Formación do profesorado.**

A través das estruturas de formación do profesorado da **Consellería de Educación, Universidade e Formación Profesional**, ofertáronse as seguintes actividades formativas relacionadas coa promoción da igualdade e a prevención da violencia de xénero:

- a) Módulo de Igualdade, Convivencia e Inclusión: 20 horas de duración. Actividade en rede. 11004 docentes certificados/as en 2018.

b) Formación inicial en igualdade: formación de 20 horas en rede para novo persoal funcionario. 1671 docentes certificados/as.

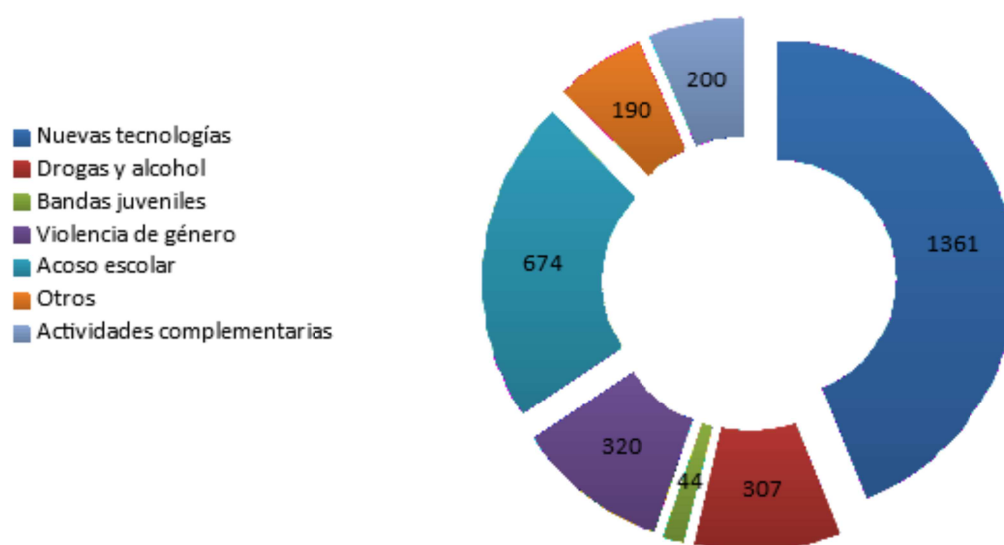
c) Outras actividades de formación en materia de igualdade no ano 2018: Profesorado participante 905 docentes:

Título da actividade formativa	Nº horas
XIX Foro galego de educación en igualdade. Plan Proxecta	12
III Xornadas de coeducar en igualdade: recursos e experiencias para a súa aplicación práctica	8
XIV Novas fronteiras na igualdade de oportunidades 2.0	31
Formación inicial en igualdade	20
Educación en igualdade nas relacións afectivo-sexuais	20
Educación en igualdade nas relacións afectivo-se	20
Estratexias para a promoción da igualdade no ámbito educativo. Plan Proxecta	30
Convivencia, igualdade e inclusión en Educación Secundaria	8
Xornada de educación para a igualdade.	8
Estratexias para a formación en igualdade de xénero	40
Claves para a elaboración dun plan de coeducación nun centro de ensino	30
Coeducación: unha achega dende os coidados	8
Coeducación unha achega dende os coidados	8
PFPP P1831112 Coeducación e mediación no Arealonga	20
Consumo e xénero. Plan Proxecta	30
Prevención da violencia de xénero no ámbito educativo. Plan Proxecta	30
A ideoloxía de xénero, un reto educativo (Santiago)	8
Orientación, titoría e construción da identidade libre de estereotipos de xénero. Plan Proxecta	30
Tratamento da diversidade afectivo-sexual e de xénero nas aulas	8
Xénero e diversidade afectivo-sexual nas aulas	8
Estratexias para a formación en igualdade de xénero	40

➤ **Plan Director para a convivencia e a mellora da seguridade nos centros educativos e nos seus contornos**

Continuando na liña de anos anteriores pero incorporando novas dimensións, desde o curso 2013-2014, este Plan ofrece aos centros educativos a posibilidade de solicitar charlas informativas/formativas impartidas por expertos das Forzas e Corpos de Seguridade do Estado sobre diferentes temáticas que favorezan a mellora da convivencia e o achegamento destes profesionais aos cidadáns ao mesmo tempo que facilita actuacións moi en consonancia coa Acción Titorial e as propostas do Plan de Convivencia desenvolvidas nos centros. Entre estas actuacións atópase a violencia de xénero.

Nº Intervenciones realizadas 2018

Fonte: Plan Director para a convivencia e mellora da seguridade nos centros educativos e os seus entornos. Delegación do goberno de Galicia

➤ Plan Proxecta 2018-2019

O Plan Proxecta é unha iniciativa da **Consellería Educación, Universidade e Formación Profesional** en colaboración con diferentes organismos dirixida a fomentar a innovación educativa nos centros a través de programas educativos que desenvolvan as competencias clave como eixe do currículo e os elementos transversais, nos cales se inclúe a educación en valores. Trátase dun plan que busca un avance nas dinámicas de mellora da calidade educativa favorecendo a innovación nos propios centros a través de programas externos que leven á motivación e ao traballo activo, cooperativo e en rede, do alumnado e do profesorado implicado. Para iso, un dos principais obxectivos deste plan é promover a realización de

proxectos interdisciplinarios que poidan servir de modelo de traballo ou de boa práctica, tanto para o propio centro en que se orixinan como para o resto da comunidade educativa galega.

- No curso 2018-2019 a **Secretaría Xeral da Igualdade** está a desenvolver novamente dous programas educativos no marco do Plan Proxecta: “Por 365 días de respecto e igualdade” e “Donas de sí”.
- “**Por 365 días de respecto e igualdade**”, destinado a 32 centros educativos, para alumnado de ESO, Bacharelato, FP e adultos.

O seu obxectivo principal é proporcionarlle ás mozas e mozos galegos, dende a escola, formación e ferramentas que lles permitan coñecer e recoñecer a violencia contra as mulleres, e actuar na súa prevención, fomentando a autoestima, a autonomía, o coñecemento da construción social das súas identidades sexuais e a asignación de roles, o que permitirá traballar na eliminación de estereotipos sexistas e de falsas crenzas.

O programa é un dobre convite para o profesorado: por unha banda para reflexionar en primeira persoa sobre a violencia de xénero, e por outra banda, para compartilo co seu alumnado a través das actividades propostas.

As actividades teñen como primeiro obxectivo proporcionar ao profesorado recursos que dun xeito sinxelo lles facilite coñecer de primeira man que pensan e senten as súas alumnas e os seus alumnos e como o expresan. Abordar a violencia cara ás mulleres pode facerse dende diferentes perspectivas, pero se o que queremos é previr esta violencia, é fundamental indagar nas súas causas e facer ver que a violencia de xénero estea profundamente ligada a un xeito de entender as relacións baseado en mitos, falsas crenzas, malas maneiras de entender o que é un home ou o que é unha muller e o que é unha relación amorosa.

Por isto, nalgunhas actividades propostas nas unidades didácticas de apoio que se poñen ao dispor do profesorado suxírese invitalos a pensar acerca das infinitas maneiras de ser home e de ser muller, de relacionarse preguntando e contestando ao propio desexo, indagando no que significa ser libres.

Obxectivos :

- Proporcionar ao profesorado recursos que dun xeito sinxelo lles facilite coñecer de primeira man que pensa e sente o seu alumnado e como o expresan.
- Indagar sobre as causas da violencia de xénero.

- Recoñecer o profundo vínculo que existe entre a violencia de xénero e a maneira en que entendemos as relacións de parella.
- Identificar e recoñecer os mitos, falsas crenzas, relacións tóxicas nas relacións amorosas entre homes e mulleres.

Entre as actividades do programa recóllense as seguintes:

- Formación: Formación en igualdade e contra a violencia de xénero
- Apoio ao profesorado: Asesoramento a cargo de persoal especialista pluridisciplinar para un óptimo aproveitamento dos recursos

O profesorado participante neste programa ten preferencia para participar no curso formativo “Abordaxe da violencia de xénero no ámbito educativo”, incluído dentro das actividades de formación do profesorado realizadas a través da Plataforma Platega.

Recursos:

1. *Unidade didáctica para educación secundaria “Cartas de Amor. 15 artistas contra a violencia de xénero”, con proposta de actividades a partires das obras da mostra “Cartas de Amor”.*
2. *Curtametraxe “MIÑA”, unha reflexión sobre a violencia de xénero.*
3. *Exposición “Cartas de Amor”, exposición gráfica de ilustracións de diversos artistas sobre a violencia de xénero e a mocidade. A exposición quere sensibilizar a poboación máis nova sobre a existencia de violencia nos seus modos de relacionarse, axudar a detectala e polo tanto a eliminala. Xunto coa exposición ofértase un obradoiro práctico que desenvolve unha persoa experta en igualdade e xénero.*
4. *Exposición “Á Violencia de Xénero...Dille Non!”, exposición gráfica ilustrada, dirixida a axudar á mocidade a recoñecer, identificar e rexeitar condutas sexistas, nocivas nas súas relacións, acompañada de carteis e dípticos informativos e de sensibilización elaborados a partires de dita exposición.*
5. *Exposición fotográfica “Express-Arte”, unha perspectiva de diferentes realidades dende a arte. Creada no marco do programa de inserción laboral para vítimas da violencia de xénero e impulsado pola Asociación de Xóvenes Emprendedores Lucenses (AXEL)*
6. *Desenvolvemento de obradoiros sobre “Violencia de xénero e o novo contexto dixital”, centrados no coñecemento e prevención das novas formas de violencia que xurden no contexto dixital: ciberviolencia de xénero, grooming, sextorsión.*
7. *Charla informativa a cargo de persoal da Policía Autonómica sobre a violencia de xénero e as súas manifestacións.*
8. *Charla informativa sobre agresións sexuais e violencia sexual, a cargo de persoal especializado.*
9. *Charla de sensibilización: “A nova escravitude do século XXI: Trata de seres humanos con fins de explotación sexual, outra forma de violencia de xénero”, a cargo de persoal especializado.*

10. Charla sobre o tratamento da violencia de xénero na publicidade e nos medios audiovisuais, a cargo de persoal especializado.

11. Espectáculo teatral sobre violencia de xénero.

Centros participantes no programa "Por 365 días de respecto e igualdade" no curso académico 2018-2019:

Centro	Concello	Provincia
IES LEIXA	FERROL	A CORUÑA
IES PLURILINGÜE EUSEBIO DA GUARDA	A CORUÑA	A CORUÑA
IES PLURILINGÜE FONTEXERÍA	MUROS	A CORUÑA
CIFP COMPOSTELA	SANTIAGO DE COMPOSTELA	A CORUÑA
IES DE CATABOIS	FERROL	A CORUÑA
IES AGRA DE RAÍCES	CEE	A CORUÑA
IES URBANO LUGRÍS	MALPICA DE BERGANTIÑOS	A CORUÑA
CPI PLURILINGÜE VIRXE DA CELA	MONFERO	A CORUÑA
CPI DE SAN SADURNIÑO	SAN SADURNIÑO	A CORUÑA
CPI DE XANCEDA	MESÍA	A CORUÑA
IES DE OROSO	OROSO	A CORUÑA
IES BRIÓN	BRIÓN	A CORUÑA
CPI PLURILINGÜE DOS DICES	ROIS	A CORUÑA
IES XULIÁN MAGARIÑOS	NEGREIRA	A CORUÑA
IES FRANCISCO DAVIÑA REY	MONFORTE DE LEMOS	LUGO
CPI DE CERVANTES	CERVANTES	LUGO
CPI UXÍO NOVONEIRA	PEDRAFITA DO CEBREIRO	LUGO
IES RÍO CABE	MONFORTE DE LEMOS	LUGO
IES SANTIAGO BASANTA SILVA	VILALBA	LUGO
IES FONMIÑÁ	A PASTORIZA	LUGO
IES NOSA SEÑORA DOS OLLOS GRANDES	LUGO	LUGO
IES PLURILINGÜE FONTEM ALBEI	A FONSAGRADA	LUGO
CPI POETA UXÍO NOVONEYRA	FOLGOSO DO COUREL	LUGO
CIFP PORTOVELLO	OURENSE	OURENSE
IES RAMÓN OTERO PEDRAYO	OURENSE	OURENSE
IES REPÚBLICA ORIENTAL DO URUGUAI	VIGO	PONTEVEDRA
IES DE SANXENXO	SANXENXO	PONTEVEDRA
CPI JULIA BECERRA MALVAR	RIBADUMIA	PONTEVEDRA
IES LAXEIRO	LALÍN	PONTEVEDRA
IES A XUNQUEIRA I	PONTEVEDRA	PONTEVEDRA
IES DE RODEIRA	CANGAS	PONTEVEDRA
IES PLURILINGÜE TERRA DE TURONIO	GONDOMAR	PONTEVEDRA

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

- “Donas de si”, destinado a centros educativos, para alumnado de primaria, ESO, Bacharelato, ciclos e adultos. Estase a desenvolver en 24 centros educativos.

O programa "Donas de si" ten como obxectivo principal a visibilización e posta en valor da participación e produción das mulleres como pezas fundamentais na configuración e no desenvolvemento da sociedade galega contemporánea, de xeito que se recoñeza o seu papel político, social, artístico, científico e cultural e se supere a visión tradicional que presenta as súas achegas como puramente anecdóticas ou secundarias. Para conseguilo propón realizar unha

aproximación de conxunto, que teña en conta a variable de xénero, a figuras relevantes (atendendo especialmente as figuras esquecidas ou ocultas) da nosa historia para construír e divulgar a memoria histórica feminina de Galicia.

O traballo dos centros neste programa pódese centrar nos seguintes aspectos:

- coñecemento e divulgación de mulleres relevantes na historia
- coñecemento e divulgación de mulleres relevantes na actualidade
- coñecemento e divulgación do labor das mulleres do contorno do alumnado

Obxectivos específicos do programa:

PARA O ALUMNADO:

- Recoñecer os valores e as achegas das mulleres á innovación cultural, científica e intelectual e situalas nos contextos que lles tocou vivir para poder descubrir aspectos esquecidos e mais para axudarnos a comprender máis profundamente o que significaron.
- Analizar as funcións das mulleres na historia a través dos libros de texto.
- Reflexionar sobre os avances na conquista de novos ámbitos de presenza para as mulleres e para os homes.

PARA O PROFESORADO:

- Dotar as xeracións actuais de referentes femininos que ofrezan usos e valores onde teña cabida a igualdade entre mulleres e homes e que sexan de utilidade na construción de proxectos vitais libres de condicionantes de xénero.
- Promover a educación en igualdade entre a comunidade educativa co fin de alcanzar un clima de centro libre de actitudes discriminatorias.
- Introducir a perspectiva de xénero naqueles aspectos que incidan na elección do futuro profesional do alumnado.
- Favorecer o desenvolvemento de actitudes e comportamentos que contribúan a eliminar actitudes sexistas e a evitar os prexuízos e estereotipos de xénero.
- Incentivar as alumnas na elección de estudos en áreas científico-técnicas.
- Contribuír á orientación vital e profesional libre de estereotipos.

PARA A COMUNIDADE EDUCATIVA:

- Promover accións en materia de educación en igualdade.
- Participar activamente na visibilización do traballo das mulleres na comunidade educativa de referencia do alumnado.

- Achegar testemuño e experiencia persoal das traxectorias vitais e profesionais de persoas que rompan cos roles de xénero.

Apoio ao profesorado:

Material didáctico:

Poderase utilizar material didáctico elaborado e facilitado pola Secretaría Xeral de Igualdade, como as unidades didácticas:

- "María Wonenburger. Unha científica adiantada ao seu tempo".
- "Concepción Arenal. A visitadora de cárceres".
- "A escaleira desigual. A condesa rebelde". Sobre Emilia Pardo Bazán.

Formación para o profesorado:

O profesorado participante neste programa, de estar interesado, terá preferencia para participar nos cursos formativos:

- "Estratexias para a promoción da igualdade no ámbito educativo"
- "Orientación, tutoría e construción da identidade libre de estereotipos de xénero"

Ambos os dous incluídos dentro das actividades de formación do profesorado realizadas a través da Plataforma Platega.

Actividades complementarias:

- Maletas viaxeiras: a Secretaría Xeral de Igualdade e a Rede de Formación dispoñen de maletas viaxeiras con publicacións de interese para traballar a temática da igualdade e da prevención da violencia de xénero en infantil/primaria e secundaria/bacharelato.

Trátase dun recurso bibliográfico formado por libros de lectura para o alumnado (de infantil, primaria e secundaria) e mais para o profesorado. A súa finalidade é fornecer os centros dun recurso que poida contribuír a traballar sobre a corresponsabilidade, a diversidade, o empoderamento, os estereotipos, o feminismo, a historia das mulleres, a identidade, as relacións de parella, a violencia de xénero...

A maleta para infantil e primaria contén 43 títulos.

A maleta para secundaria contén 42 títulos.

- Exposición de fotografía dos Premios "Maria Josefa Wonenburger", que reconece a mulleres que dedican a súa vida profesional a algún campo específico da ciencia ou da tecnoloxía, mulleres que souberon adiantarse ao seu tempo e que abriron e abrirán camiños a moitas outras.

Centros seleccionados no curso 2018-2019 para desenvolver o programa "Donas de si":

Centro	Concello	Provincia
CEIP Barrié de la Maza	Santa Comba	A Coruña
CEIP Heroínas de Sálvora	Ribeira	A Coruña
CEIP Labarta Pose	Zas	A Coruña
CEIP Plurilingüe de Artes	Ribeira	A Coruña
CEIP Plurilingüe Pepe de Xan Baña	Santa Comba	A Coruña
CEIP Santa Irene	Porto do Son	A Coruña
CIFP Compostela	Santiago de Compostela	A Coruña
CPI Plurilingüe Cabo da Area	Laxe	A Coruña
CPI Plurilingüe de Fonte-Díaz	Touro	A Coruña
IES A Sardiñeira	A Coruña	A Coruña
IES Agra do Orzán	A Coruña	A Coruña
IES de Catabois	Ferrol	A Coruña
IES Plurilingüe Fontexería	Muros	A Coruña
IES Plurilingüe Rosalía de Castro	Santiago de Compostela	A Coruña
IES Plurilingüe Xosé Neira Vilas	Oleiros	A Coruña
IES Ramón Menéndez Pidal	A Coruña	A Coruña
IES Ricardo Carballo Calero	Ferrol	A Coruña
CEIP Plurilingüe de Lousada	Guntín	Lugo
CPI Poeta Uxío Novoneyra	Folgoso do Courel	Lugo
CPI Uxío Novoneira	Pedrafita do Cebreiro	Lugo
CPR Plurilingüe Ntra. Sra. de la Asunción	Sarria	Lugo
CPR Plurilingüe Sagrado Corazón de Jesús	Ribadeo	Lugo
IES de Quiroga	Quiroga	Lugo
IES Leiras Pulpeiro	Lugo	Lugo
IES Río Cabe	Monforte de Lemos	Lugo
CEIP de Maceda	Maceda	Ourense
CEIP Plurilingüe O Ruxidoiro	Barbadás	Ourense
CEIP Princesa de España	Verín	Ourense
CIFP Portovello	Ourense	Ourense
IES de Allariz	Allariz	Ourense
CEIP de Cerdeiriñas	Vila de Cruces	Pontevedra
CEIP de Randufe	Tui	Pontevedra
CEIP de Rubiáns	Vilagarcía de Arousa	Pontevedra
CEIP Plurilingüe Mestre Ramiro Sabell Mosquera	Ponteareas	Pontevedra
CEIP Plurilingüe Paraixal	Vigo	Pontevedra
CEP Santa Mariña	Redondela	Pontevedra
CPI Aurelio Marcelino Rey García	Cuntis	Pontevedra
CPR Plurilingüe Padres Somascos	A Guarda	Pontevedra
CRA Raíña Aragonta	Salceda de Caselas	Pontevedra
IES A Xunqueira II	Pontevedra	Pontevedra
IES Carlos Casares	Vigo	Pontevedra
IES Chan do Monte	Marín	Pontevedra
IES Frei Martín Sarmiento	Pontevedra	Pontevedra
IES Laxeiro	Lalín	Pontevedra
IES Marco do Camballón	Vila de Cruces	Pontevedra
IES Plurilingüe Terra de Turonio	Gondomar	Pontevedra
IES Politécnico de Vigo	Vigo	Pontevedra

Centro	Concello	Provincia
IES Ricardo Mella	Vigo	Pontevedra

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

- E a **Axencia para a modernización tecnolóxica de Galicia (Amtega)** desenvolve dentro do Plan Proxecta 2018-2019 o programa **“Rapazas emprendedoras nas TIC”**.

O programa "Rapazas emprendedoras nas TIC" está deseñado para ofrecer unha serie de actividades de visualización e participación positiva das mulleres no eido das TIC, ademais de ofrecer vías para a participación das alumnas en accións de creación no ámbito das TIC nas que elas sexan as protagonistas, non simples usuarias.

Ten como obxectivo fomentar o emprendemento das rapazas de secundaria a través das Tecnoloxías da Información e a Comunicación (TIC). O programa está relacionado con varias iniciativas a nivel europeo, como o proxecto europeo “ICT-Go-Girls! Promoting Entrepreneurship Among Secondary School Girls through ICT”, no que participa a Secretaría Xeral de Igualdade, e o “Girls in ICT Day”, promovido pola International Telecommunication Union (ITU) a nivel internacional.

Está deseñado para ofrecer unha serie de actividades de visualización e participación positiva das mulleres no eido das TIC, ademais de ofrecer vías para a participación das alumnas en accións de creación no ámbito das TIC nas que elas sexan as protagonistas, non simples usuarias.

Actividades e recursos:

- Asesoramento: información inicial ao profesorado, cando se precise, para inicio de traballo na aula mediante os materiais desenvolvidos no proxecto "ICT-Go-Girls!" e os xerados polos propios promotores da iniciativa.
- Charlas con mulleres relevantes no ámbito das TIC en Galicia nos centros interesados.
- Entrevistas virtuais a mulleres relevantes por parte das rapazas dos centros participantes.
- Xeración colaborativa de materiais de promoción das TIC nos centros educativos con perspectiva de xénero.
- Concurso para grupos de rapazas en idade escolar cara á elaboración dalgún "produto/iniciativa tecnolóxica" durante o curso.
- Emprego de ferramentas e contornos TIC seguras para a comunicación e traballo colaborativo virtual.
- Material didáctico: pódese atopar na web <http://www.ictgogirls.eu/>

- Visitas específicas a centros tecnolóxicos e institucións vinculadas ás TIC en Galicia.
- Asistencia ao evento de celebración do "Día das Rapazas nas TIC", organizado regularmente o terceiro xoves de abril.

➤ **Quérote+**, educación sexual na aula. Programa da Consellería de Política Social dentro do Plan Proxecta 2018-2019. Destinado a alumnado de 3º da ESO e FP básica.

Para o curso 2018/2019 "Quérote+" proponlles aos centros participantes a formación sobre "Ciclo de Vida Adolescente". A través dunha colaboración entre os centros de ensino e os centros Quérote+ buscarase que mozos e mozas desenvolvan, dentro dos obxectivos e das liñas estratéxicas do Plan Proxecta, a educación en valores e as súas competencias mediante un proxecto interdisciplinario. Un proxecto que, integrado nas programacións específicas do profesorado e na programación xeral anual do centro, logre aprendizaxes activas e cooperativas centradas en cuestións de interese e motivantes para o alumnado e relacionadas co seu contorno máis próximo. O centro de ensino seleccionará unha das modalidades propostas por Quérote+, poñéndoo en relación coas temáticas recollidas na modalidade elixida. O persoal do centro inscrito como participante realizará un proxecto no que se reflectirán as iniciativas/actividades que implantarán ao longo do curso nas súas clases e/ou titorías, para acadar o desenvolvemento das competencias e dos valores abordados. Un dos elementos que terá que recoller o proxecto é o desenvolvemento de actividades que incidan na contorna das persoas participantes.

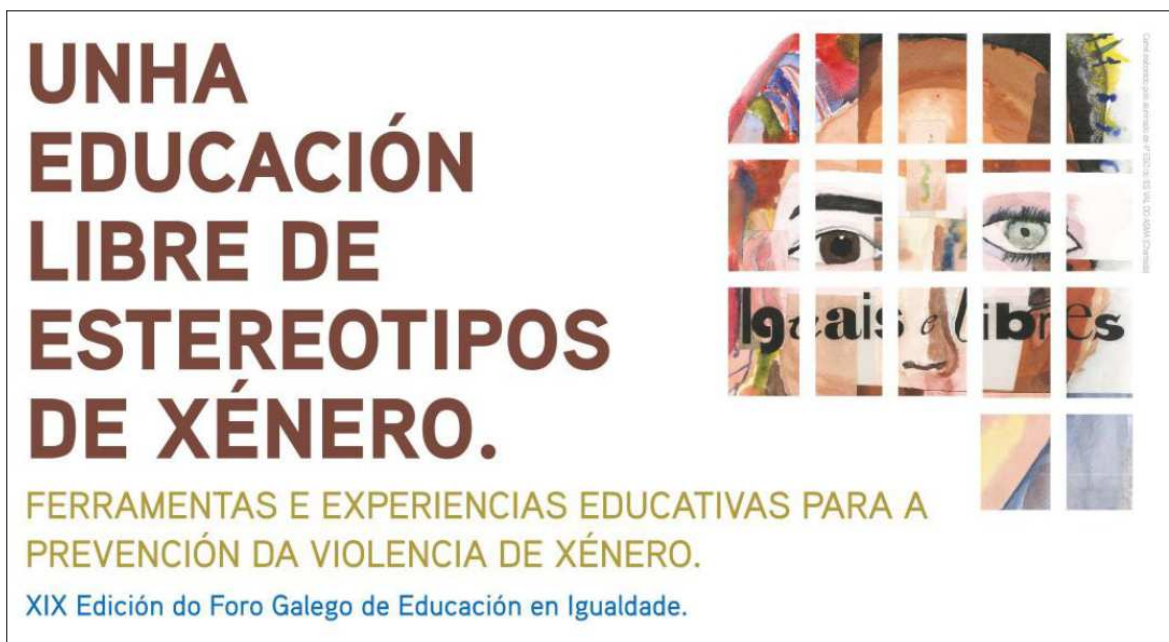
• **XIX Foro Galego de Educación en Igualdade**

O propósito dos foros de educación en igualdade é promover a construción dun novo modelo formativo capaz de abranguer por igual ao feminino e ao masculino. Entre os seus obxectivos figura tamén procurar a reflexión entre o profesorado galego sobre a transmisión de estereotipos de xénero no ámbito escolar e favorecer a toma de conciencia das e dos asistentes como axentes nesta situación discriminatoria, así como presentar investigacións e proxectos que sirvan de guía para traballar a educación en igualdade e a prevención da violencia de xénero

De sobra é coñecida a importancia da escola como axente socializador e transmisor de roles, polo que resulta imprescindible ofertar formación en igualdade ás persoas que se ocupan profesionalmente das tarefas educativas.

A edición XIX do Foro Galego de Educación en Igualdade que tivo lugar os días 6 e 7 de abril de 2018 na Escola Galega de Administración Pública en Santiago de Compostela e levou por título

"Unha educación libre de estereotipos de xénero. Ferramentas e experiencias educativas para a prevención da violencia de xénero",

Os contidos deste XIX Foro galego de educación en igualdade foron:

- Conferencia: *“Cibersociedade e condutas dixitais: deconstrución dos estereotipos de xénero no mundo online e offline”*, a cargo de Patricia Alonso Ruído, doutora pola Universidade de Vigo e investigadora no grupo de investigación Saúde, sexualidade e xénero.
- Relatorio: *“Os piropos: unha manifestación máis dos estereotipos de xénero”* por Raquel Lois Gómez, investigadora pre doutoral da Universidade de Vigo.
- Relatorio: *“Coeducamos: aulas libres e violencia machista”*, por Marián Moreno, experta en coeducación.
- Presentación de boas prácticas educativas na prevención da violencia de xénero:
 - IES As Barxas de Moaña pola súa iniciativa *“Transformando realidades”*
 - CEIP María Pita da Coruña polo traballo *“Tripulando a igualdade”*
 - IES Castro Alobre de Vilagarcía de Arousa polo proxecto *“Cibermanagers para a igualdade”*
- Taller práctico: *“Xestos, palabras, actitudes. Como previr a violencia de xénero desde as aulas”*, impartido por integrantes da Asociación Flores en el Desierto.

- Taller práctico: “*Ciencia Unisex: Equality is coming*”, a cargo de David Ballesteros e Beatriz López Otero, de Ceo Aberto.

➤ **Formación doutros/as profesionais:**

➤ **Formación de profesionais dos Centros de Información ás Mulleres de Galicia 2018**

A Secretaría Xeral da Igualdade organizou e desenvolveu no ano 2018 unha xornada de formación para o persoal dos Centros de Información ás Mulleres -CIM- co título “Violencia de xénero: enfoque actualizado en materia de menores. Estatuto da vítima do delito e orde de protección europea. Avances no Pacto de Estado”, á que asistiron máis de 130 profesionais dos CIM de Galicia.

Contidos da Xornada:

- 1.- Enfoques actualizados teórico- prácticos relacionados ca aplicación da Lei Orgánica 1/2004, de Medidas de Protección Integral contra a violencia de xénero. Avances normativos e xurisprudenciais.
- 2.-Achegas teórico- prácticas relacionadas coa aplicación do Estatuto da vítima do delito, Lei 14/2015, en vigor para España dende 28 de outubro do 2015.
- 3.- Enfoques acerca da aplicación da Lei Ley Orgánica 1/1996, de Protección Xurídica do Menor, actualizada en 2015, e interpretación dos seus principios en materia de violencia de xénero. Visión integral relacionada coa Convención de Nacións Unidas sobre os dereitos do menor de 1989.
- 4.- Convenio de Istambul en vigor en España desde 2014, sobre tratamento integral muller e menores no ámbito de violencia de xénero. Aspectos relevantes de aplicación relacionados co ordenamento interno.
- 5.- Problemas sobre substración de menores, en especial Convenio da Haia 25/10/1980, e Regulamento Europeo 2201/2003, relativo á competencia, o recoñecemento e a execución de resolucións xudiciais en materia matrimonial e de responsabilidade parental. Aplicación práctica.
- 6.-Requisitos acerca da orde europea de detención así como orde de protección europea en caso de denuncias entre países comunitarios.

7. Efectos e alcance da Disposición final segunda do Real Decreto Lei 9/2018 de 3 de agosto de Medidas urxentes para o desenvolvemento do Pacto de Estado contra a Violencia de Xénero, que modifica o artigo 156 do Código Civil.

➤ **Formación para Profesionais da psicoloxía 2018**

O convenio de colaboración asinado entre a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza o Colexio Oficial de Psicoloxía de Galicia para a atención psicolóxica a mulleres que sofren violencia de xénero, e complementariamente para as súas fillas e fillos menores e outras persoas do seu entorno familiar que vivan ou padezan situacións de violencia de xénero (PAPMVX), e tamén para a atención psicolóxica a homes con problemas de control de violencia no ámbito familiar (Programa Abramos o Círculo), recolle no seu clausulado que as psicólogas e psicólogos de ambos programas, deberán de cursar as actividades de formación continua que a este respecto se establezan, elaborándose para este fin e de xeito conxunto, programas formativos mínimos.

Tamén se establece que, de estimarse oportuno, se incorporarán a esta formación as e os profesionais dos centros, oficinas e puntos de información ás mulleres que se determine, así como outros/as profesionais que estean colaborando coa Secretaría Xeral da Igualdade no tratamento da violencia contra as mulleres.

No ano 2018 leváronse a cabo catro accións formativas dirixidas ás e aos profesionais destes programas, dos Centros de información ás mulleres e do Centro de recuperación integral para Mulleres que sofren Violencia de Xénero:

- *Xornada interna de traballo dos programas*

O 24 de febreiro de 2018, na Facultade de Psicoloxía da USC, tivo lugar unha xornada formativa organizada só para as/os terapeutas habilitadas/os dos Programas de Atención psicolóxica a mulleres que sofren violencia de xénero (PAPMVX) e de Atención psicolóxica a homes con problemas de control de violencia no ámbito familiar (Abramos o círculo).

Nestas xornadas participaron as profesionais do Centro da muller Vagalume, de Santiago de Compostela, Lourdes Pazo García (educadora social) e Beatriz García Méndez (asesora xurídica), cun relatorio co título “Adentrándonos na realidade da trata con fins de explotación sexual”.

- *Obradoiro de formación: “A perspectiva de xénero ao longo da intervención psicoterapéutica”*

Este obradoiro estivo destinado a terapeutas que forman parte tanto do PAPMVX como de Abramos o círculo, ademais de estar convidados os e as profesionais da psicoloxía dos Centros de Información á Muller da nosa comunidade autónoma.

Tivo lugar os días 11 e 12 de maio de 2018 na Facultade de Psicoloxía da USC e foi impartido por Áurea Losada Quintarios, Manuel Lopo Lago e María Pienso Liñares, psicólogas/o clínicas e supervisor/as docentes, que colaboran co Programa de atención psicolóxica para mulleres que sofren violencia de xénero (PAPMVX) e co Programa de atención psicolóxica para homes con problemas de control da violencia no ámbito familiar, “Abramos o círculo”.

O obxectivo principal deste obradoiro era o de proporcionar ás e ós profesionais un bo marco conceptual, o cal permitirá e sosteñerá unha boa práctica, xa que a problemática da violencia de xénero, e a que dela se deriva, requiren dunha verdadeira conceptualización que explicita a que nos referimos cando falamos de violencia e de xénero. Unha conceptualización que axude a desvelar a estrutura en que se sosteñen e as implicacións que iso comporta. Sobre esta base afondarase na intervención psicoterapéutica específica neste tipo de casos.

Os contidos do obradoiro foron:

-A violencia de xénero en perspectiva:

1. Construción da identidade de xénero (os medios, a familia, o discurso científico, a psicoloxía forense, a xustiza, o discurso institucional, o discurso relixioso, o coñecemento popular, a academia).

2. Críticas ao concepto de violencia de xénero: A terceira lei de Newton:

- Denuncias falsas
- Os homes asasinados
- As alienacións parentais

- Perspectiva de xénero en Terapia Sistémica con homes que agriden ás súas parellas (ex parellas). Buscando diferenzas ou regularidades.

- Terapia e xénero: experiencia desde a práctica clínica:

- Reflexión e debate acerca de prexuízos e cuestións de xénero na persoa do/a terapeuta:

- *Obradoiro de formación: “Emocionarse, vincularse e protexerse”*

Este curso tivo lugar os días 30 de novembro e 1 de decembro de 2018 e estivo destinado a terapeutas que forman parte tanto do PAPMVX como de Abramos o círculo, ademais de estar

convidados os e as profesionais da psicoloxía dos Centros de Información á Muller da nosa comunidade autónoma.

Foi impartido por Pepa Horno Goicoechea, psicóloga e consultora de infancia, afectividade e protección. Durante máis de quince anos coordinou campañas estatais e internacionais para a prevención e erradicación da violencia contra os nenos e nenas.

O obxectivo xeral do programa foi proporcionar ferramentas teórico-prácticas para manexar as emocións que supón o traballo con vítimas e/ou agresores.

Obxectivos específicos:

- Identificar as necesidades emocionais do/a profesional.
- Dotar de ferramentas prácticas ás persoas participantes para elaborar as emocións negativas.
- comprender os límites e potencialidades do proceso de acompañamento.

Os contidos do obradoiro foron os seguintes:

Primeira sesión: Mirar, acompañar, intervir

Segunda sesión: As emocións no traballo terapéutico: recoñecemento e vivencia:

Terceira sesión: A autorregulación emocional no traballo terapéutico: vinculación e protección.

• **Formación para Forzas e Corpos de Seguridade 2018**

A Academia Galega de Seguridade Pública, organismo autónomo adscrito a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza da Xunta de Galicia, encargado da formación do persoal da seguridade pública que traballa en Galicia, desenvolve anualmente formación na materia de violencia de xénero, como materia troncal e pilar dentro dos plans de formación continua e selectiva de acceso e promoción interna aos Corpos da Policía Local, e colabora na formación da Policía Nacional e da Garda Civil, de acordo co convenio subscrito entre a Xunta de Galicia e o Ministerio do Interior para a súa formación.

Así, no ano 2018 as actuacións formativas levadas a cabo pola Academia Galega de Seguridade Pública (AGASP) en materia de igualdade e violencia de xénero, as seguintes:

Actividade formativa	Datas	Prazas	Diplomados por corpos				
			PL	UA	GC	PN	Outros
Primeira actuación policial ante un suposto de violencia de xénero	5 de marzo	25	18		11		
Violencia de xénero	6 e 7 de marzo	20		13		19	
Primeira actuación policial ante un suposto de violencia de xénero	6 de marzo	25	16		10	2	

Intervención co home maltratador	14 e 15 de marzo	16	18	2	3	2	
Recursos das administracións públicas nos supostos de violencia de xénero	16 de marzo	25	12	2	5	2	
Instrución de dilixencias por violencia de xénero	12 de abril	25	17	1	8	2	1
Acoso escolar e redes sociais	12 e 13 de abril	25	5	1	9		
Instrución de dilixencias por violencia de xénero	13 de abril	25	19		11	1	2
Actualización en materia de violencia de xénero	24 e 25 de abril	15		10		5	
Os/as menores como vítimas	4 de xuño	25	8	3	2	4	1
Primeira actuación policial ante un suposto de violencia de xénero	24 e 25 de setembro	25	5		12		
Instrución de dilixencias por violencia de xénero	27 e 28 de setembro	25	11		15		2
Intervención co home maltratador	3 e 4 de outubro	25	10		1		2
Menores	20 de novembro	24		15		9	
Menores e violencia de xénero/doméstica	30 e 31 de outubro	20	19				1
Violencia de xénero. Delitos sexuais e delito de acoso	27 e 28 de novembro	51		16		30	
Agresións sexuais. 1ª actuación coa vítima	10 e 11 de decembro	25	10		14	1	
Total		168	63	101	77	9	

PL: Policía Local

UA: Unidade da Policía Autonómica

GC: Garda Civil

PN: Policía Nacional

Outros: (xuíces, fiscais, letrados da administración de xustiza...)

Capítulo III: Medidas no ámbito educativo

Artigo 16. Actitudes.

Artigo 17. Escolarización inmediata en caso de violencia de xénero.

Artigo 18. Edición e adaptación de materiais.

Artigo 19. Revisión e adaptación do currículo educativo.

Artigo 20. Plans de acción tutorial.

Artigo 21. Proxectos educativos e curriculares de centro.

Artigo 22. Consellos escolares e Consello Escolar de Galicia.

Artigo 23. Inspección educativa.

Para a prevención da violencia de xénero, a educación e a formación en igualdade da comunidade educativa é unha cuestión fundamental. A desaparición dos prexuízos e estereotipos de xénero desde a escola é absolutamente imprescindible para lograr xeracións futuras corresponsables, igualitarias e tamén máis felices. É por iso que se presta unha especial atención a todas as actuacións desenvolvidas no eido educativo, ao marxe da formación dos e das profesionais, xa mencionadas.

Artigo 16: Actitudes

- **I Plan de actuacións para a Igualdade nos centros educativos de Galicia (2016-2020)**

A Secretaría Xeral da Igualdade e a Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria presentaron o día 7/09/2016 o **I Plan de actuacións para a Igualdade nos centros educativos de Galicia (2016-2020)**, un marco de traballo común co fin de estender e ampliar os obxectivos da coeducación no ámbito educativo.

http://www.edu.xunta.gal/portal/sites/web/files/plan_actuacions_igualdade_educacion.pdf

O plan desenvolve a lexislación en vigor en materia de igualdade co fin de actualizar o modelo coeducativo nos centros de ensino non universitario, polo que seu ámbito de actuación son **1.400 centros e 380.000 alumnos e alumnas**. Polo ámbito que abarca, trátase dunha ambiciosa proposta que garantirá unha mellora considerable no tratamento da perspectiva de igualdade nos centros educativos.

No documento establecéronse seis principios inspiradores, catro eixes de traballo e 27 medidas de actuación coas que concretar os obxectivos do Plan. Dentro do conxunto de propostas de traballo que ofrece o Plan podemos identificar xa algúns obxectivos conseguidos:

- Medidas conseguidas:
 - M8: Realizar accións formativas sobre materiais didácticos coeducativos.
 - M18: Ofertar unha materia de libre configuración autonómica para abordar a perspectiva de xénero na ESO e iniciar a análise para a súa inclusión na etapa de bacharelato.
 - M24: Configurar e xestionar maletas viaxeiras para ensinanza obrigatoria sobre igualdade de xénero, violencia de xénero e educación afectiva e sexual.
- Medidas iniciadas:

- M19: Impulsar un ciclo formativo superior para incluír a perspectiva de xénero na FP.
- M21: Realizar unha guía básica de detección precoz da violencia de xénero que sirva como ferramenta de prevención entre o alumnado e proporcione pautas de actuación ao profesorado.
- M7: Crear un espazo web dentro do portal educativo para difundir a información en materia de igualdade de interese para a comunidade educativa
- M17: Identificar e difundir as boas prácticas e materiais de referencia para realizar unha orientación profesional e vital libre de prexuízos.
- **Medidas planificadas a curto prazo:**
 - sobre revisión materiais didácticos:
 - M1: Elaborar orientacións para a valoración de materiais didácticos desde o punto de vista da perspectiva de xénero
 - M2: Revisar materiais didácticos vinculados a programas e proxectos educativos co fin de garantir a perspectiva de xénero.
 - M3: Difundir a táboa de avaliación de materiais didácticos desde o punto de vista da perspectiva de xénero entre a comunidade educativa.
 - Formación docente:
 - M9: Incluír a perspectiva de xénero e do principio de igualdade no curso de formación inicial do novo persoal funcionario docente.
 - M10: Fomentar a oferta de actividades formativas no ámbito da igualdade e da violencia de xénero, así como no da diversidade afectiva e sexual.
 - M11: Identificar os cursos relacionados con igualdade e coa violencia de xénero na oferta formativa do profesorado.
 - Materia en bacharelato:
 - M18: Ofertar unha materia de libre configuración autonómica para abordar a perspectiva de xénero na ESO e iniciar a análise para a súa inclusión na etapa de bacharelato.
- **Protocolo educativo para garantir a igualdade, a non discriminación e a liberdade de identidade de xénero**

En abril de 2016 publicouse o **Protocolo educativo para garantir a igualdade, a non discriminación e a liberdade de identidade de xénero**, que ten como finalidade garantir a inclusión educativa de todas as persoas garantindo o respecto polas distintas identidades sexuais presentes na sociedade e contribuír á normalización das distintas orientacións e identidades sexuais entre o alumnado.

Este Protocolo propón distintas medidas e actuacións encamiñadas a orientar os centros educativos no tratamento da diversidade de orientacións e identidades sexuais no seu ámbito, co fin de garantir o respecto polos dereitos establecidos na lexislación en respecto da identidade de xénero, así como a establecer as medidas preventivas e correctoras relacionadas co falta de respecto dos devanditos dereitos.

- **Protocolo de Prevención, detección e tratamento do acoso escolar e ciberacoso**

En outubro de 2015 publicouse o **Protocolo de Prevención, detección e tratamento do acoso escolar e ciberacoso**, que establece claramente a definición das situacións denominadas de “acoso” dentro do conxunto das condutas contrarias á convivencia e recolle polo miúdo as pautas que se deben seguir para o coñecemento e tratamento dos casos detectados polos centros educativos.

- **Outras actuacións dirixidas ao profesorado**

A través da Resolución do 18 de xuño de 2018, da **Dirección Xeral de Centros e Recursos Humanos**, convocouse concurso de adxudicación de destinos provisionais para o curso académico 2018/2019 entre o persoal docente pertencente aos corpos de inspectores/as de Educación, catedráticos/as e profesores/as de música e artes escénicas, catedráticos/as e profesores/as e mestres/as da taller de artes plásticas e deseño, e do corpo de mestres e mestrás, que non teñan destino definitivo na Comunidade Autónoma de Galicia, aos que resultan desprazados por falta de horario, ao persoal ao que se lle conceda unha comisión de servizos por concelleira ou concelleiro, por motivos de saúde ou por conciliación da vida familiar e laboral, ao persoal interino e substituto e ao persoal funcionario de carreira que solicite reingreso no servizo activo (DOG núm. 121 do 26 de xuño de 2018). Esta resolución tivo os seus antecedentes na Orde do 7 de xuño de 2018 (DOG núm.113, do 14 de xuño de 2018), pola que se ditaban normas para a adxudicación de destino provisional e no artigo seu artigo 39 refírese á solicitude de non participación ou renuncia á resolución provisional, dando opción a que o persoal interino e substituto que se atope nalgunha das situacións que se relacionan poderá solicitar cada curso académico non participar nesta convocatoria ou renunciar á resolución provisional. Entre esas situacións que se relacionan está a de ser vítima de violencia de xénero, e no antedito concurso de adxudi-

cación de destinos provisionais para o curso académico 2018/2019, 2 persoas fixeron uso desta opción.

No que atinxe ao concurso de traslados convocado pola Orde do 24 de outubro de 2017 pola que se convoca concurso de traslados entre persoal funcionario docente do corpo de catedráticos/as e profesorado de ensino secundario, escolas oficiais de idiomas, música e artes escénicas, artes plásticas e deseño, profesores/as técnicos de formación profesional, mestres/as de taller, artes plásticas e deseño, mestres/as, inspectores/as ao servizo da Administración educativa e inspectores/as de servizo (DOG núm. 210 do 6 de novembro). Ningunha das persoas participantes fixo uso do dereito a mobilidade por razóns de violencia de xénero. Este concurso afecta ao curso académico 2017/2018; o correspondente ao curso académico 2018/2019 está pendente de resolver.

Artigo 17: Escolarización inmediata en caso de violencia de xénero

O artigo 13 do Decreto 254/2012, do 13 de decembro, polo que se regula o procedemento para a admisión do alumnado en centros docentes sustentados con fondos públicos que impartan ensinanzas de 2º ciclo de educación infantil, de educación primaria, de educación secundaria obrigatoria e de bacharelato reguladas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación, establece que a Administración educativa asegurará a escolarización inmediata do alumnado que se vexa afectado por cambios de centro derivados de actos de violencia de xénero ou acoso escolar, e adoptará as medidas necesarias para que os centros educativos lle presten especial atención.

O artigo 46.3 da Orde do 12 de marzo de 2013 pola que se desenvolve o citado Decreto 254/2012 concreta que corresponde á Inspección educativa constatar a efectiva concorrencia da situación de violencia de xénero e, de ser o caso, adoptar as medidas necesarias para a inmediata escolarización do alumnado afectado.

Segundo a información facilitada polos Servizos Territoriais de Inspección Educativa, durante o ano 2018 houbo 69 alumnos e alumnas afectados por cambio de centro derivado de 45 casos de violencia de xénero, dado que en 16 casos hai varios irmáns/irmás implicados/as. A distribución por provincias é a seguinte:

A Coruña			Lugo			Ourense			Pontevedra		
Nº casos	Alumnos/as afectados/as		Nº casos	Alumnos/as afectados/as		Nº casos			Nº casos	Alumnos/as afectados/as	
	Nenos	Nenas		Nenos	Nenas		Nenos	Nenas		Nenos	Nenas
9 (en 4 casos hai irmáns)	10	7	1	0	1	9 (en 4 casos hai irmáns)	7	9	26 (en 8 caso hai irmáns)	17	18

Fonte: Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria

Por outra banda, a Resolución do 1 de marzo de 2018, da Consellería de Política Social, pola que se convoca o procedemento de adxudicación de prazas nas escolas infantís 0-3 dependentes da Axencia galega de servizos sociais e do Consorcio galego de servizos de igualdade e benestar, recolle un procedemento extraordinario de ingresos urxentes en escolas infantís para os fillos e fillas das mulleres que se atopen nunha casa de acollida e/ou sexan vítimas de violencia de xénero.

As admisións en escolas infantís realizadas ao longo do ano 2018 foron as seguintes:

Provincia	Axencia	Consorcio	Totais
A Coruña	2	4	6
Lugo	1	0	1
Ourense	1	2	3
Pontevedra	5	1	6
TOTAIS	9	7	16

Fonte: Consellería de Política Social

Ademais, no ano 2018, a través da orde do 17 de xullo de 2018 pola que se convocan as axudas para a posta en marcha de casas niño (DOG 01/08/2018), para o caso de que a demanda de prazas sexa superior a oferta, terán prioridade as mulleres vítimas de violencia de xénero empadroadas no concello en que se sitúe a casa niño ou nun limítrofe sen recursos de atención á primeira infancia de ata tres anos de idade.

Artigo 18: Edición e adaptación de materiais

Tal e como establece a Disposición adicional cuarta da LOE (Lei orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación, segundo o texto consolidado):

Disposición adicional cuarta. Libros de texto e demais materiais curriculares.

1. No exercicio da autonomía pedagóxica, correspóndelle aos órganos de coordinación didáctica dos centros públicos adoptar os libros de texto e demais materiais que deban de utilizarse no desenvolvemento dos diversos ensinos.

2. A edición e adopción dos libros de texto e demais materiais non requirirán a previa autorización da Administración educativa. En todo caso, estes deberán adaptarse ao rigor científico adecuado ás idades dos alumnos e ao currículo aprobado por cada Administración educativa. Así mesmo, deberán reflectir e fomentar o respecto aos principios, valores, liberdades, dereitos e deberes constitucionais, así como aos principios e valores recolleitos na presente Lei e na Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de Medidas de Protección Integral contra a Violencia de Xénero, aos que debe de axustarse toda a actividade educativa.

3. A supervisión dos libros de texto e outros materiais curriculares constituirá parte do proceso ordinario de inspección que exerce a Administración educativa sobre a totalidade de elementos que integran o proceso de ensino e aprendizaxe, que debe velar polo respecto aos principios e valores contidos na Constitución e ao disposto na presente Lei.

Así, no proceso normal de inspección, realízase esta función. Non obstante o I Plan de actuacións para a Igualdade nos centros educativos de Galicia 2016-2020 (redactado e presentado no ano 2016) achegou as seguintes medidas a desenvolver paulatinamente.

. M1. Elaborar orientacións para a valoración de materiais didácticos desde o punto de vista da perspectiva de xénero.

. M2. Revisar materiais didácticos vinculados a programas e proxectos educativos co fin de garantir a perspectiva de xénero.

• M3. Difundir a táboa de avaliación de materiais didácticos desde o punto de vista da perspectiva de xénero entre a comunidade educativa.

• M4. Elaborar unha publicación divulgativa para o profesorado para difundir os principios da co-educación, da igualdade e da educación afectiva e sexual na comunidade educativa.

- M5. Realizar accións informativas con recomendacións sobre aspectos de organización e planificación nos centros desde o respecto e a integración da igualdade.
- M6. Fornecer pautas para a revisión dos documentos internos do centro para explicitar as medidas reeducativas e reparadoras aplicables no caso de condutas contrarias á convivencia por razón de xénero.
- M9. Incluír a perspectiva de xénero e o principio de igualdade no curso de formación inicial do novo persoal funcionario docente.

Artigo 19: Revisión e adaptación do currículo educativo.

Tanto o Decreto 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia como o Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia establecen o obxectivo da igualdade entre mulleres e homes na sociedade como finalidade primordial dos distintos niveis educativos, incluíndo tamén diversas referencias nos contidos concretos dos currículos.

Tamén os decretos aprobados nos últimos anos que regulan cada currículo de ciclos formativos e as ensinanzas especiais teñen como denominador común a presenza deste obxectivo.

Todos os desenvolvementos curriculares están suxeitos ao pertinente informe en materia de igualdade polo que este extremo está garantizado.

Os decretos dos currículos de ciclos formativos de formación profesional publicados no exercicio 2016, e aqueles que se publiquen en exercicios posteriores, garanten a perspectiva de xénero nos contidos, nos procedementos, nas actitudes e nos valores que conforman o currículo neste nivel educativo, segundo o artigo 19 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero.

A xustificación atópase na inclusión, nos currículos das ensinanzas de cada ciclo formativo de formación profesional, dun obxectivo de carácter xeral que contén a finalidade de analizar e valorar a prevención da violencia de xénero. Este obxectivo reza así:

Analizar e valorar a participación, o respecto, a tolerancia e a igualdade de oportunidades, para desenvolver os valores do principio de igualdade de trato e non discriminación entre homes e mulleres nin por ningunha outra condición nin circunstancia persoal nin social, así como a prevención da violencia de xénero e o coñecemento da realidade homosexual, transexual, transxénero e intersexual.

Así mesmo, o traslado deste obxectivo ao currículo de cada módulo profesional está avalado polo establecido no artigo 34 do Decreto 114/2010, do 1 de xullo, polo que se establece a ordenación xeral da formación profesional do sistema educativo de Galicia. Este artigo refírese ao posterior desenvolvemento do currículo a través das programacións elaboradas para cada módulo profesional.

Estas programacións concretarán e adaptarán o currículo ás características do contorno socioprodutivo, tomando como referencia o perfil profesional do ciclo formativo a través dos seus obxectivos xerais e dos resultados de aprendizaxe establecidos para cada módulo profesional.

Cómpre destacar o desenvolvemento da medida M19 do I Plan de actuacións para a igualdade coa publicación do currículo autonómico do ciclo de grao superior de Promoción de Igualdade de Xénero a través do Decreto 28/2018, do 21 de xuño (DOG do 13 de agosto), pertencente á familia profesional de Servizos socioculturais e á comunidade. Este Decreto entrou en vigor no curso 2018/19, aínda que o ciclo arrancou con currículo BOE no curso anterior. Neste curso escolar impártase no CIFP Xunqueira (Pontevedra).

As ocupacións relacionadas con este título están relacionadas coa promoción e apoio en materia de igualdade efectiva de mulleres e homes.

Así mesmo, dentro dos obxectivos xerais deste currículo (art. 9) atópanse os seguintes relacionados directamente coa violencia de xénero:

- Detectar factores potenciais de risco, aplicando instrumentos e indicadores de avaliación, para deseñar estratexias preventivas da violencia de xénero.
- Aplicar protocolos de actuación analizando os procesos de vitimización secundaria, para pór en práctica programas e accións de prevención de violencia de xénero.
- Seleccionar protocolos de actuación, interpretando a normativa legal en materia de dereitos, servizos e recursos de protección, para asesorar e acompañar as mulleres en situación de violencia de xénero.
- Deseñar estratexias e materiais de formación e sensibilización, analizando as necesidades e as características da poboación destinataria, para desenvolver accións de intervención socioeducativa en materia de igualdade e en prevención da violencia contra as mulleres.

A cualificación profesional SSC451_3, sobre Promoción para a igualdade efectiva de mulleres e homes, determina este currículo e inclúe unha unidade de competencia específica relacionada con "detectar, previr e acompañar no proceso de atención a situacións de vio-

lencia exercida contra as mulleres". O módulo profesional do ciclo formativo que desenvolve integramente esta competencia é o de Prevención da violencia de xénero.

Finalmente, os módulos profesionais que se enumeran a continuación tamén garanten a perspectiva de xénero nos seus contidos:

- Metodoloxía da intervención social. Este módulo contén aspectos relacionados coa identificación das principais manifestacións de violencia de xénero como un reflexo da desigualdade entre homes e mulleres.
- Información e comunicación con perspectiva de xénero. Recolle o tratamento informativo da violencia de xénero.
- Intervención socio-educativa para a igualdade. Desenvolve as funcións de organización desta intervención, a súa execución e avaliación, así como xestión da calidade de dita intervención.
- Formación en centros de traballo. Este módulo garante que o futuro técnico superior realiza operacións de preparación da actividade de promoción de igualdade ou prevención da violencia de xénero, entre outras.

Por outra banda, no curso 2016-17 implantouse de xeito curricular a materia de libre configuración autonómica "**Igualdade de Xénero**", ofertada para os cursos de 1º ou 2º da ESO, e neste curso 2018-19 implantouse "**Coeducación para o Século XXI**". Este obxectivo figuraba como a medida 18 do I Plan de actuacións para a Igualdade.

O currículo referido á ESO está regulado pola Orde do 13 de xullo de 2016 pola que se amplía a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato e se regula o seu currículo e a súa oferta (DOG do 4 de agosto de 2016). Os centros de ensino poden ofertar voluntariamente ao alumnado de 1º ou 2º da ESO esta materia (entre outras), que ten unha dedicación de 1 h semanal. Neste curso 2018-19, están a desenvolver a materia 43 centros, e chega a 1013 alumnos e alumnas de toda Galicia.

O currículo referido a bacharelato está regulado pola Orde do 7 de agosto de 2018 pola que se amplía a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta (DOG do 30 de agosto de 2018). Os centros de ensino pódena ofertar voluntariamente ao alumnado de 1º de bacharelato (entre outras), cunha dedicación de 2 h semanais. Neste curso 2018-19, están a desenvolver a materia 3 centros, e chega a 25 alumnos e alumnas de toda Galicia.

Artigo 20: Plans de acción tutorial

Os plans de acción tutorial de todos os niveis educativos incluírán apartados específicos destinados a potenciar modificacións nos modelos masculino e feminino, así como unha orientación de estudos e profesións baseada nas aptitudes e capacidades das persoas e non en estereotipos sexistas. Os ditos plans corresponden ao ámbito da autonomía dos centros e ao control específico da Inspección Educativa.

Artigo 21: Proxectos educativos e curriculares de centro

Os proxectos educativos de centro incorporarán a perspectiva de xénero na súa elaboración e no seu desenvolvemento. Os proxectos curriculares propiciarán medidas de coeducación nos contidos, nas actitudes e nos procedementos. .

No marco normativo que establece os principios xerais de funcionamento do sistema educativo, o de igualdade sitúase nunha posición destacada que permite consideralo estratéxico no exercicio da boa gobernanza das políticas públicas educativas. Así, observamos a presenza do principio de igualdade de xeito explícito na lexislación educativa entre os fins da educación, os elementos transversais e os obxectivos das distintas etapas educativas. Da súa concreción na vida dos centros pódese dar conta a través dos distintos documentos organizativos do centro, que detallamos deseguido.

Dentro da súa autonomía pedagóxica e organizativa, os centros de ensino dispoñen de instrumentos documentais a través dos cales se pode canalizar o seu traballo a prol da consecución dunha escola plenamente coeducativa, isto é, que considere nuclear o principio de igualdade e que o exprese a través dunha perspectiva de xénero que posibilite observar as desigualdades sociais que existen entre homes e mulleres.

Desde o punto de vista organizativo, o artigo 126.2 da Lei orgánica 2/2006, do 3 maio, de educación, establece a obriga dos centros a, unha vez constituído o Consello Escolar do centro, designar unha persoa no seu seo que impulse medidas educativas que fomenten a igualdade real e efectiva entre homes e mulleres.

Desde o punto de da organización escolar e os seus instrumentos normativos internos, adoptando como obxectivo a construción dunha escola educativa, o centro debe recoller este obxectivo nos seguintes documentos:

- Proxecto educativo (PE). Segundo o art. 121 da Lei orgánica 2/2006, do 3 maio, de educación, o Proxecto educativo debe recoller os valores, os obxectivos e as prioridades de actuación do

centro e, ademais, os contidos relacionados coa atención á diversidade, á acción tutorial e ao plan de convivencia. Polo tanto, dará conta da abordaxe do principio de igualdade en toda a súa extensión.

- Normas de organización, funcionamento e convivencia (NOFC). Segundo o art. 124 da Lei orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa establece que, dentro da súa autonomía, os centros establecerán as súas NOFC de acordo coas necesidades do seu contexto educativo. Así, constitúese tamén como un instrumento de relevo á hora de establecer as normas que favorezan o seguimento do cumprimento do principio de igualdade.

- Programación Xeral Anual (PXA). O art. 125 da Lei orgánica 2/2006, do 3 maio, de educación indica que a PXA debe recoller todos os aspectos relativos á súa organización e funcionamento, incluídos os proxectos, o currículo, as normas e todos os plans de actuación acordados e aprobados. Así pois, constitúe o documento máis integrador das propostas de acción no ámbito da igualdade.

- Memoria anual (MA). A MA é un documento que ten como finalidade avaliar o grao de cumprimento da programación xeral anual e no que dar conta das propostas concretas de mellora. Será un documento de traballo importante á hora de comprobar a eficacia das políticas de igualdade desenvolvidas desde o centro.

- Plan de convivencia. Segundo o artigo 124 da Lei orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa, sobre as normas de organización, funcionamento e convivencia, o Plan de convivencia de cada centro debe recoller accións para a resolución pacífica de conflitos con especial atención ás actuacións de prevención da violencia de xénero, igualdade e non discriminación. Así mesmo, a identificación das condutas contrarias á convivencia deberán recoller o dato de se a causa ou a orixe dun caso de discriminación ou acoso pode estar baseado no xénero, na orientación ou na identidade sexual.

Segundo a Lei 4/2011, do 30 de xuño, de convivencia e participación da comunidade educativa, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres constitúe un fin e un principio informador das normas sobre convivencia (art. 3.b)7; ademais, no que se refire aos dereitos do alumnado, recóllese o dereito a recibir unha formación integral coeducativa (art. 7.1.a), e entre os seus deberes recóllese o respecto pola igualdade de dereitos entre mulleres e homes (art. 7.2.c). Tendo en conta estas bases, prescribíense indicacións na elaboración do Plan de convivencia, do que se di que deberá integrar o principio de igualdade entre mulleres e homes (art. 10.1); ao tratar as medidas para a prevención, detección e tratamento das situacións de acoso escolar, indícase que se debe recoller de xeito explícito a integración da perspectiva de xénero para poder previr eficazmente situacións de acoso das nenas e mozas (art. 30.1).

Segundo o Decreto 8/2015, do 8 de xaneiro, polo que se desenvolve a Lei 4/2011, do 30 de xuño, de convivencia e participación da comunidade educativa en materia de convivencia escolar, establécese que o plan de convivencia inclúe entre os seus obxectivos xerais a prevención, detección e eliminación da violencia de xénero (art. 12.e). En canto ao plan de convivencia, establécense entre os seus obxectivos xerais o fomento da igualdade entre homes e mulleres (12.c) e a prevención da violencia de xénero (12.e). Para garantir o seu cumprimento, indícase que entre as actuacións, programas e medidas que leven a diante os centros para a mellora da convivencia deben desenvolver actividades dirixidas á sensibilización da comunidade educativa na igualdade entre homes e mulleres para previr posibles situacións de violencia de xénero (art. 21.c). Tamén entre as medidas complementarias para a mellora da convivencia indícase que se poderán desenvolver programas específicos para traballar a igualdade entre homes e mulleres (art.24.2).

Por último, cómpre anotar que o dito decreto tipifica como condutas gravemente prexudiciais para a convivencia os actos de discriminación grave contra membros da comunidade educativa por razón de sexo (38.b).

Artigo 22: Consellos escolares e Consello Escolar de Galicia

O Decreto 8/2016, do 21 de xaneiro, polo que se dispón o cesamento e o nomeamento de membros do Consello Escolar de Galicia, publicado no Diario Oficial de Galicia nº 22, do 3 de febreiro de 2016 establece a incorporación ao Consello dunha persoa en representación da Secretaría Xeral de Igualdade.

Artigo 23: Inspección educativa

Os servizos de inspección educativa do departamento da Xunta de Galicia competente en materia de educación velan polo cumprimento e pola aplicación de todos os principios recollidos no capítulo III da Lei, destinados a fomentar a igualdade real entre mulleres e homes. Corresponden ao ámbito da autonomía dos centros e ao control específico da Inspección educativa.

Título II: Protección e asistencia fronte á violencia de xénero

Capítulo I: Medidas no ámbito sanitario e psicolóxico.

Capítulo II: Medidas no ámbito xudicial.

Capítulo III: Outras medidas de apoio e protección.

Capítulo IV: Medidas no ámbito da formación e emprego.

Capítulo V: Medidas de carácter económico.

Neste apartado compréndense as medidas enfocadas a regular as actuacións tanto dos poderes públicos como do persoal profesional co fin de garantir unha asistencia sanitaria, xurídica, social e psicolóxica integral á mulleres vítimas de violencia de xénero. Medidas de protección tales como dispositivos de alarma (Atenpro), programas de reeducación, etc. Así mesmo, faise referencia ás distintas prestacións e axudas económicas para as mulleres en situación de violencia, como a prestación periódica establecida pola Xunta de Galicia, dirixida a posibilitar a súa autonomía e independencia económica.

Capítulo I: Medidas no ámbito sanitario e psicolóxico

Artigo 24. Dereito á atención sanitaria.

Artigo 25. Atención psicolóxica.

Artigo 26. Protocolo de actuación.

Artigo 27. Rexistro de casos.

Artigo 24: Dereito á atención sanitaria

Dende a **Consellería de Sanidade, Servizo Galego de Saúde**, realízanse cursos para información e formación básica respecto a utilización da guía técnica do proceso de atención as mulleres en situación de violencia de xénero e instrucións para cubrir o parte de lesións no aplicativo informático lanus. (véxase páxina 93)

Dentro destes, envíase e explícase un fluxograma de toma de decisión para os distintos casos de sospeita de violencia cara a muller na consulta, que ten por obxectivo proporcionar ás e aos profesionais sanitarios unhas pautas homoxéneas de actuación, nos casos de violencia de xénero dirixida de forma específica contra as mulleres, tanto na atención e seguimento como na prevención e diagnóstico temperán destas situacións, recollidas na Guía Técnica nº 13 do Plan Integral da saúde da Muller, para os casos de violencia contra as mulleres que se atopa na páxina web do Sergas.

Así mesmo, deséñanse actuacións e materiais que faciliten e melloren a detección, a intervención e o apoio de situacións de violencia contra as mulleres con discapacidade ou en situación de vulnerabilidade, como:

Guía de atención sanitaria ás mulleres con discapacidade.

Formación na Atención Sanitaria das mulleres Inmigrantes

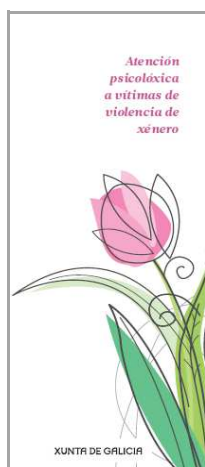
Violencia de Xénero. Procedemento de intervención en saúde

Artigo 25: Atención psicolóxica

Recoñécese na lei o dereito á asistencia psicolóxica gratuíta para as e os menores e para outras persoas dependentes que vivan ou padezan situacións de violencia de xénero, que comprenderá medidas de apoio psicosocial específicas e adaptadas ás súas características e necesidades.

Toda a asistencia sanitaria do Servizo Galego de Saúde é gratuíta e no protocolo de actuación contéplase a derivación ao servizo de saúde mental para ser atendidas por persoal facultativo da psicoloxía ou psiquiatra cando se considere necesario.

❑ **Programa de atención psicolóxica a mulleres que sufran violencia de xénero e para as e os menores, así como outras persoas dependentes que vivan ou padezan estas situacións de violencia de xénero.**

Este programa está dirixido a aquelas mulleres que estean a sufrir ou teñan sufrido violencia de xénero, coa finalidade de ofertarlles recursos terapéuticos que lles axuden a afrontar a situación que sufriron e a reforzar a súa autoestima, ademais de ser un apoio na recuperación ou adquisición de habilidades que lles permitan lograr a autonomía e a integración na vida social e laboral, e complementariamente a menores e outras persoas dependentes delas que teñan pasado pola mesma situación.

O programa xestiónase a través dun **Convenio de colaboración entre a Secretaría Xeral da Igualdade e o Colexio Oficial de Psicoloxía**, e conta cunha psicóloga coordinadora e unha rede de profesionais que levan a cabo a súa intervención en toda a Comunidade Autónoma de Galicia. Así mesmo, préstase un servizo telefónico de asesoramento e derivación para a atención terapéutica personalizada.

Inclúese ademais no convenio, a cobertura da asistencia domiciliaria en caso de morte por violencia de xénero con carácter de urxencia e en días non laborables, de ser preciso, así como a colaboración co Centro Autonómico de Recuperación Integral para Mulleres que Sofren

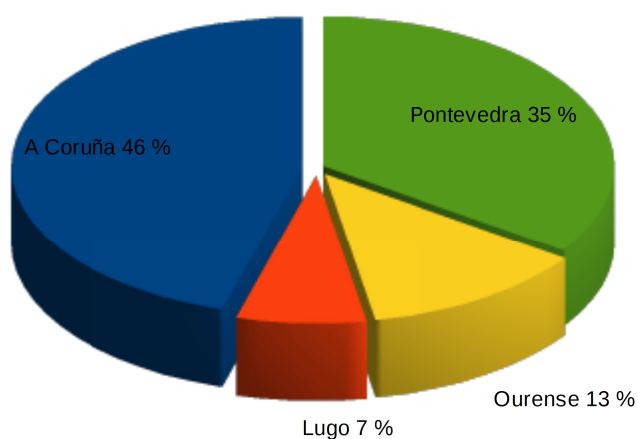
Violencia de Xénero, no apoio terapéutico e psicolóxico das súas usuarias, e a garantía de acceso ás persoas con discapacidade auditiva e/ou da fala.

No ano 2018 beneficiáronse deste programa **792 persoas** e participaron na intervención un total de **96 profesionais da psicoloxía**.

Persoas usuarias:

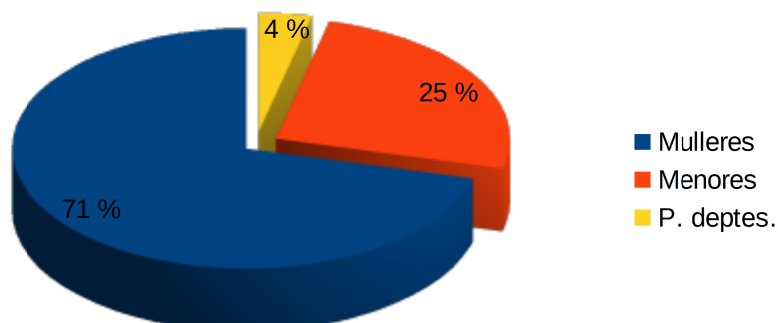
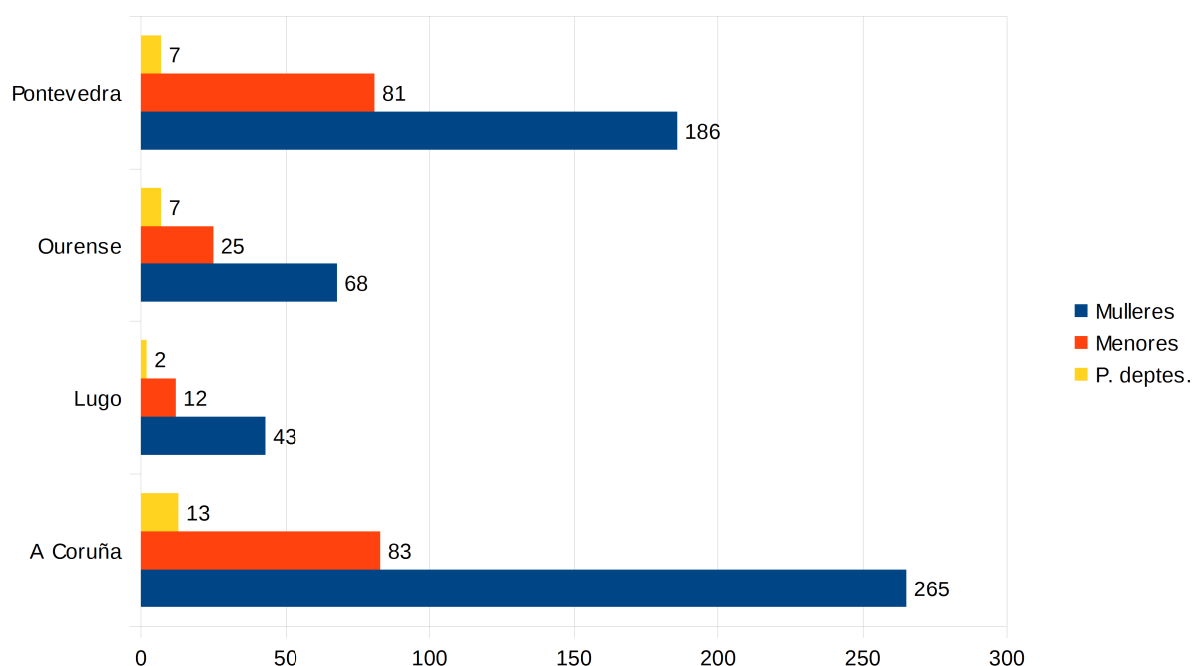
Total			
A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra
361	57	100	274
Total: 792			

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Provincia	Mulleres	Nenas menores	Nenos menores	P. deptes.	TOTAL
A Coruña	265	47	36	13	361
Lugo	43	7	5	2	57
Ourense	68	15	10	7	100
Pontevedra	186	44	37	7	274
Total	562	113	88	29	792

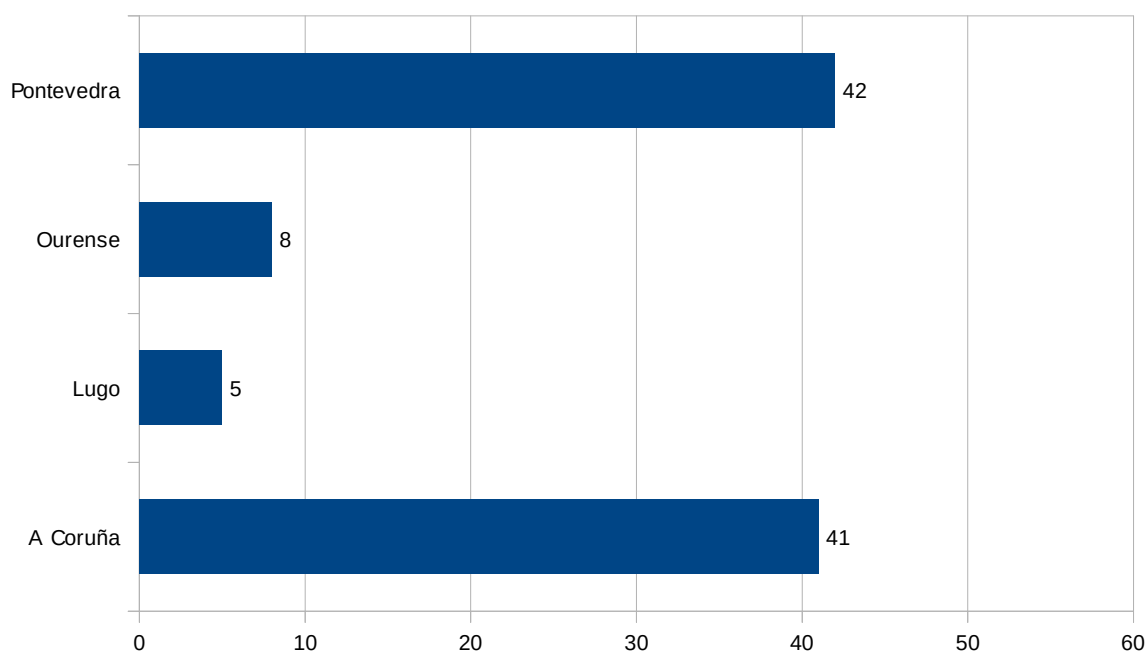
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

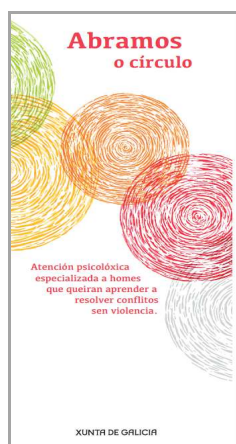
Rede de terapeutas:

Participación psicólogas/os do programa			
A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra
41	5	8	42
Total: 96			

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ Programa Abramos o Círculo

O programa Abramos o Círculo é un programa de atención psicolóxica especializada e de apoio dirixido a homes que adoptan actitudes inadecuadas nas relacións coa súa parella, coa súa familia, e que desexan adquirir novos modos de comportamentos exentos de agresividade.

O programa ofrece dúas áreas de intervención: información e atención, e intervención psicolóxica personalizada. Xestiónase a través dun **Convenio de colaboración entre a Secretaría Xeral da Igualdade e o Colexio Oficial de Psicología de Galicia.**

O programa conta cun/cunha psicólogo/a coordinador/a e cunha rede de profesionais que levan a cabo a intervención profesional e inclúe a garantía de acceso ás persoas con discapacidade auditiva e/ou da fala.

O orzamento destinado no ano 2018 a este programa foi de **34.600 euros**.

No ano 2018 beneficiáronse deste programa un total de **86 homes** e participaron na intervención **61 profesionais da psicoloxía**.

Homes usuarios:

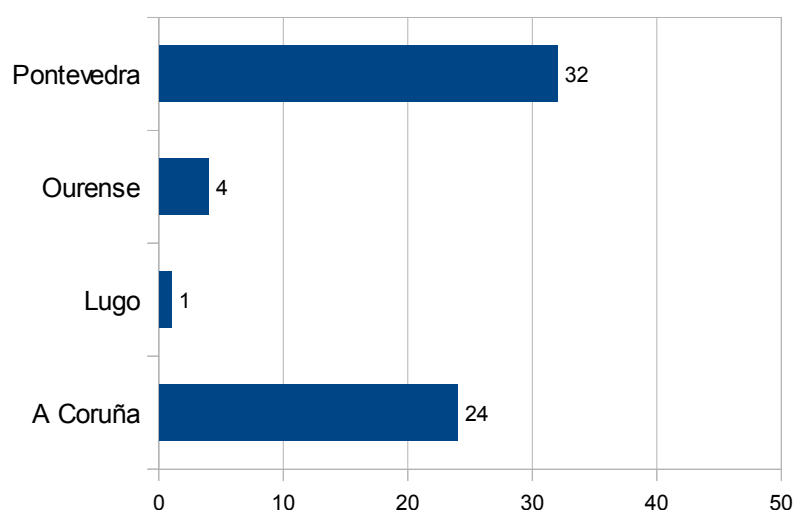
Beneficiarios			
A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra
40	4	6	36
86			

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Rede de terapeutas:

Participación psicólogas/os do programa			
A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra
24	1	4	32
Total: 61			

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

☐ **Servizo de Quedan de Garda Psicolóxica para as mulleres vítimas de violencia de xénero e os seus fillos e fillas menores**

O servizo de queda de garda psicolóxica, especializada e permanente, para mulleres e os seus fillos e fillas menores que sofren violencia de xénero púxose en marcha no último trimestre de 2018 a través dun **Convenio de colaboración** entre a **Secretaría Xeral da Igualdade** e o **Colexio Oficial de Psicoloxía de Galicia**.

A atención ten carácter inmediato para as posibles situacións de urxencia, e préstase a requirimento das forzas e corpos de seguridade en todos os partidos xudiciais da Comunidade Autónoma de Galicia.

O procedemento de activación comeza cunha chamada ao Teléfono de información ás mulleres (900400273), operativo as 24 horas do día dos 365 días do ano, que á súa vez se pon en contacto coa persoa da quenda de garda correspondente para garantir a presenza inmediata dunha psicóloga ou psicólogo no lugar sinalado polas forzas e corpos de seguridade.

Este servizo de quenda de garda psicolóxica especializada ten como obxectivos:

- Detectar as necesidades psicolóxicas da persoa en situación de violencia de xénero e facilitar a súa cobertura.
- Asegurar o funcionamento adaptativo básico da persoa na situación que está a afrontar.
- Prever a posibilidade de vitimización secundaria.
- Buscar a coordinación co resto de operadores que estean a intervir na situación concreta.
- Facilitar información sobre os recursos e itinerarios de axuda a disposición das vítimas de violencia de xénero na CCAA de Galicia.

No mes de decembro de 2018, o servizo foi activado polas FCS en 3 ocasións

❑ Programa de Asesoramento e Terapia familiar con nenos e nenas que sufriran de maneira directa a violencia de xénero.

As situacións de violencia contra as mulleres afectan tamén as e os menores que se encontran no medio familiar, vítimas directas ou indirectas desa violencia, que necesitan de atención e medidas específicas que non teñen porque coincidir coas necesidades das nais; e ambas as dúas partes consideran prioritario potenciar unha intervención específica e especializada con menores expostos a situacións de violencia de xénero que tenten paliar, os efectos desa violencia.

Por isto a Secretaría Xeral da Igualdade considera de especial interese o desenvolvemento de programas específicos e especializados dirixidos a estes/as menores dado que se trata dun colectivo especialmente vulnerable.

Este programa foi ofertado pola **Secretaría Xeral da Igualdade**, no último cuatrimestre do ano 2018, ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero (véxase páxina 256), e desenvolvido coa colaboración da **Fundación Meniños**, coa que xa viña colaborando en anos anteriores no desenvolvemento deste programa,

que conta cun Centro de asesoramento e terapia familiar dirixido a familias que precisan solucionar problemas relacionados cos seus fillos e fillas e resolver dúbidas sobre o proceso educativo e cunha experiencia de intervención con familias e infancia, cunha traxectoria de máis de 15 anos e está integrado por psicólogos/as e terapeutas familiares especialistas en intervención familiar con infancia en dificultade social

O programa de intervención está formulado coa finalidade de actuar sobre as necesidades fundamentais dos nenos e nenas e adolescentes que sufriron de maneira directa ou indirecta a violencia de xénero promovendo a súa recuperación e benestar psicosocial.

Obxectivos xerais do Programa:

- Identificar o dano producido no neno ou na nena.
- Coñecer a historia de violencia.
- Informarse sobre a situación actual (Psicolóxica, educativa, social...).
- Establecer contexto de seguridade e alianza cos nenos e nenas e coas súas familias.
- Identificar os factores de risco e protección.
- Explorar as vivencias do neno/a.
- Decidir obxectivos de cambio e indicadores.
- Xerar cambios.
- Proporcionar estratexias de afrontamento.
- Restaurar vínculos.
- Consolidar cambios.

O programa desenvolveuse ao longo do ano 2018, nos concellos de Bueu, Laracha e Moaña, en colaboración cos Centros de Información ás Mulleres de ditas entidades locais.

Datos 2018:

Concellos	Casos derivados	Casos pechados	Nenos	Nenas	Sesións
Bueu	10	9	8	8	70
Laracha	7	7	2	8	67
Moaña	9	8	8	2	56
Total	26	24	18	18	193

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ Programas de intervención con mulleres vítimas de abuso e violencia sexual.

Este programa é desenvolvido pola Fundación Meniños en colaboración coa **Secretaría Xeral da Igualdade** (Vicepresidencia e Consellería da Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza) a través do Laboratorio de Investigación en Apego e Narrativa (LIANA). Púxose en marcha no último trimestre de 2017 como proxecto piloto na cidade da Coruña.

Persoas destinatarias:

- Mulleres vítimas de abuso e violencia sexual, que mostran desaxustes físicos, emocionais, condutuais e relacionais como consecuencia do abuso.
- Familiares ou persoas, baixo o consentimento da vítima, que cumpren un papel imprescindible na recuperación.
- Equipos profesionais da rede que traballan coa vítima (profesionais de centros de acollida cando houbo unha medida de protección, profesionais sanitarios, etc.)

Obxectivos:

- Desenvolvemento dun contexto de seguridade e de prevención de novas situacións de traumatización.
- Acompañar ás mulleres na adquisición de información e habilidades para afrontar as consecuencias do abuso.
- Elaboración dunha narrativa adecuada do trauma.
- Promover a súa integridade da identidade e benestar bio-psico-social.

Metodoloxía:

Intervención centrada nas necesidades das mulleres e baseado na evidencia científica:

- Intervención en crise.
- Psicoeducación.
- Técnicas de regulación emocional e relaxación.
- Afrontamento cognitivo.

- Narrativa do trauma.
- Apoio á revinculación da vítima coa súa contorna relacional e de apoio aos/ás familiares (traumatización secundaria)
- Terapia de grupo.

No ano 2018 foron usuarias deste programa un total de 19 mulleres.

❑ Programas piloto de intervención con nenos, nenas e adolescentes vítimas de abuso sexual.

Programa da **Dirección Xeral da Familia, Infancia e Dinamización Demográfica** (Consellería de Política Social) desenvolvido por Meniños a través do Laboratorio de Investigación en Apego e Narratira (LIANA). Este programa de xeito piloto empezou desenvolvéndose na Coruña a finais de 2017 co obxectivo de estendelo no futuro ás catro provincias galegas.

Persoas destinatarias:

- Nenos, nenas e adolescentes vítimas de abuso sexual infantil que mostran desaxustes emocionais, cognitivos e/ou de conduta como consecuencia do abuso sexual infantil.
- Familiares non agresores e principais persoas responsables do coidado dos nenos e das nenas xa que cumpren un papel imprescindible na recuperación.
- Equipos profesionais que traballan na contorna de nenos e nenas abusadas (equipos técnicos do menor, profesionais de centros de acollida, profesionais da educación social, traballo social, pediatría, ámbito escolar, e demais profesionais implicados na rede de atención á infancia).

Metodoloxía:

O programa de intervención terapéutica está baseado na evidencia científica, empregando a terapia cognitiva-condutual focalizada no trauma (TF-CBT) e a Terapia Familiar Baseada no Apego (TFBA).

Obxectivos:

- Desenvolvemento dun contexto de seguridade e de prevención de novas situacións traumatizantes.
- Acompañar ao neno e á nena e ás persoas adultas coidadoras na adquisición de estratexias e habilidades para afrontar as consecuencias do abuso.

- Elaboración dunha narrativa adecuada do trauma e promover a integridade da identidade e benestar bio-psico-social do neno ou da nena.

Artigo 26: Protocolo de actuación.

O Servizo Galego de Saúdo elaborou un procedemento de intervención en saúde sobre violencia de xénero que está implantado en todos os centros sanitarios. Este procedemento atópase en período de actualización

Artigo 27: Rexistro de casos

No ámbito sanitario, cada caso de violencia cara as mulleres detectado rexístrase mediante un parte de lesións cuberto polo persoal facultativo.

Os indicadores epidemiolóxicos dos partes de lesións son os seguintes:

Período	N.º total de partes de lesións		N.º total de casos de violencia de xénero	
	Primaria	Especializada	Primaria	Especializada
1/1/2018 a 31/12/2018	6867	2458	1137	313

Fonte: Consellería de Sanidade. Servizo Galego de Saúde

- ✓ Dos 6.867 partes de lesións xerados en atención primaria, 1.137 foron casos de violencia de xénero.
- ✓ En atención hospitalaria rexistráronse 2.458 partes de lesións dos que 313 foron casos de violencia de xénero.
- Casos de violencia de xénero por EOXI:
 - x En atención primaria (AP), centros de saúde e PAC

EOXI	Partes de lesións con VdX
EOXI A Coruña	253
EOXI Ferrol	76
EOXI Lugo-Cervo-Monforte	113
EOXI Ourense-Verín-O Barco	122
EOXI Pontevedra-Salnés	153
EOXI Santiago	149
EOXI Vigo	271
TOTAL	1137

Fonte: Consellería de Sanidade. Servizo Galego de Saúde

x Por centros:

EOXI-Centros de saúde	Partes de lesións con VdX
EOXI A Coruña	72
EOXI Ferrol	24
EOXI Lugo-Cervo-Monforte	29
EOXI Ourense-Verín-O Barco	38
EOXI Pontevedra-Salnés	32
EOXI Santiago	51
EOXI Vigo	106
TOTAL	352

Fonte: Consellería de Sanidade. Servizo Galego de Saúde

x Por PAC:

EOXI-PACs	Partes de lesións con VdX
EOXI A Coruña	181
EOXI Ferrol	52
EOXI Lugo-Cervo-Monforte	84
EOXI Ourense-Verín-O Barco	84
EOXI Pontevedra-Salnés	121
EOXI Santiago	98
EOXI Vigo	165
TOTAL	785

Fonte: Consellería de Sanidade. Servizo Galego de Saúde

x En atención hospitalaria

Hospital	Partes de lesións	Casos de VdX
C.H. Arquitecto Marcide-Novoa Santos	98	22
C.H. de Pontevedra	135	22
C.H. Universitario da Coruña	686	70
C.H. Universitario de Santiago	216	34
C.H. Universitario de Vigo	581	61
C.H. Lucus Augusti	139	20
H. Comarcal de Monforte	4	0
H. da Barbanza	50	10
H. da Costa	30	4
H. Virxe da Xunqueira	28	4
H. do Salnés	90	11
EOXI Ourense-Verín-O Barco	401	55
TOTAL	2458	313

Fonte: Consellería de Sanidade. Servizo Galego de Saúde

- Características do maltrato:

Sínálase o número de casos de violencia de xénero detectados en atención primaria así como en atención hospitalaria clasificados segundo o tipo de maltrato.

Son casos detectados en mulleres con idade igual ou maior aos 14 anos, detectados de partes de lesións, por calquera forma de violencia de xénero, independentemente de quen sexa o agresor.

Indícase o número de casos total así como a porcentaxe de cada tipoloxía respecto ao número total:

	TIPO DE MALTRATO						
	N.º de casos				Porcentaxe		
	Psicolóxica	Sexual	Física	TOTAL	Psicolóxica	Sexual	Física
Casos en atención primaria	411	29	1.029	1.137	36,15 %	2,55 %	90,50 %
Casos en atención hospitalaria	11	32	281	313	3,51 %	10,22 %	89,78 %
TOTAL	422	61	1.310	1.450	29,10 %	4,21 %	90,34 %

Fonte: Consellería de Sanidade. Servizo Galego de Saúde

- Características persoais das mulleres:

Sínálase o número de casos de violencia de xénero detectados en atención primaria así como en atención hospitalaria clasificados en función de distintas vareables.

Son casos detectados en mulleres con idade igual ou maior aos 14 anos, detectados de partes de lesións, por calquera forma de violencia de xénero.

x Número de casos de violencia de xénero detectados no total de partes de lesións por grupos de idade:

Casos detectados por idade		
Idade	Casos en atención primaria	Casos en atención hospitalaria
14-19	87	22
20-24	123	31
25-29	140	42
30-34	152	45
35-39	160	51
40-44	141	47
45-49	116	29
50-54	85	17

55-59	49	10
60-64	23	7
65-69	21	2
≥70	40	10
Total	1137	313

Fonte: Consellería de Sanidade. Servizo Galego de Saúde

x Número de casos de violencia de xénero e porcentaxe segundo situación laboral:

	Casos segundo situación laboral						
	N.º de casos				Porcentaxe		
	Traballo remunerado	Traballo non remunerado	Non consta	TOTAL	Traballo remunerado	Traballo non remunerado	Non consta
Casos en atención primaria	364	472	301	1137	32,01 %	41,51 %	26,47 %
Casos en atención hospitalaria	82	141	90	313	26,20 %	45,05 %	28,75 %
TOTAL	446	613	391	1450	30,76 %	42,28 %	26,97 %

Fonte: Consellería de Sanidade. Servizo Galego de Saúde

x Número de casos de violencia de xénero e porcentaxe detectados no total de partes de lesións segundo a relación co agresor:

Tipo de relación co agresor						
	N.º de casos					
	Parella	Exparella	Pai/ padrastro	Ámbito familiar	Descoñecido/ non consta	TOTAL
Casos en atención primaria	712	255	16	38	116	1137
Casos en atención hospitalaria	192	70	3	5	43	313
TOTAL	904	352	19	43	159	1450
	Porcentaxe					
	Parella	Exparella	Pai/ padrastro	Ámbito familiar	Descoñecido/ non consta	
Casos en atención primaria	62,62 %	22,43 %	1,41 %	3,34 %	10,20 %	
Casos en atención hospitalaria	61,37 %	22,36 %	0,96 %	1,60 %	13,74 %	
TOTAL	62,34 %	22,41 %	1,31 %	2,97 %	10,97 %	

Fonte: Consellería de Sanidade. Servizo Galego de Saúde

x Numero de casos detectados en mulleres embarazadas:

N.º de casos	
Casos en atención primaria	9
Casos en atención hospitalaria	25
TOTAL	34

Fonte: Consellería de Sanidade. Servizo Galego de Saúde

Capítulo II: Medidas no ámbito xudicial

Artigo 28. Atención xurídica.

Artigo 29. Asistencia letrada.

Artigo 30. Exercicio da acción popular.

Artigo 31. Comparecencia da Xunta de Galicia nos procedementos penais iniciados por causas de violencia de xénero.

Artigo 32. Intervención da administración.

Artigos 28 e 29: Atención xurídica e asistencia letrada

A Lei 1/1996, do 10 de xaneiro, de asistencia xurídica gratuíta recoñece ás vítimas de violencia de xénero o dereito de asistencia xurídica gratuíta, que se lles prestará de inmediato, con independencia da existencia ou non de recursos para litigar (artigo 2.g).

Un dos trazos máis salientables da regulación galega en materia de asistencia xurídica gratuíta establecida polo Decreto 269/2008, do 6 de novembro, polo que se aproba o seu regulamento, atópase na incorporación de quendas de oficio específicas para a asistencia xurídica de mulleres maltratadas pois requiren unha atención especializada.

Deste xeito dáse cumprimento ao establecido nos artigos 28 e 29 da Lei 11/2007 os cales prevén que os servizos de orientación xurídica dos colexios profesionais da avogacía de Galicia garantan a atención xurídica especializada en materia de violencia de xénero a través de profesionais con formación específica (art. 28.2), así como a dispoñibilidade na totalidade dos colexios profesionais da avogacía de Galicia dunha quenda de oficio en materia de violencia de xénero (art. 29.3).

Consonte a isto, o citado Regulamento de asistencia xurídica de Galicia, expresamente estableceu a constitución dunha quenda de garda permanente durante as 24 horas do día, atendida por letrados e letradas especializados/as, para a prestación do servizo de asistencia letrada a mu-

lles vítimas de delitos de violencia de xénero (artigo 29.2), así como o requisito complementario de formación para os avogados/as especializados/as que realicen a asistencia xurídica e a defensa en xuízo deste colectivo (artigo 30.2).

Cómpre salientar, así mesmo, a modificación operada na Lei 1/1996, do 10 de xaneiro, de asistencia xurídica gratuíta, a través da Lei 42/2015, do 5 de outubro, consonte a cal esta quenda permanente de garda para a prestación do servizo de asistencia letrada ás vítimas de violencia de xénero comprende así mesmo o servizo de asesoramento xurídico previo á interposición da denuncia (art. 24). Ademais, a dita modificación estableceu que nestes delitos de violencia de xénero serán defendidas polo mesmo profesional da avogacía en todos os procedementos, sempre que sexa posible, garantindo así a súa intimidade e diminuindo a posibilidade de revitimización (art. 2.g).

Conscientes da importancia desta actuación, xa durante todo o 2018 aplicouse o incremento do módulo da indemnización económica aos colexios de avogados polas actuacións dos seus colexiados e das súas colexiadas na defensa xurídica inmediata da muller en dilixencias policiais, tramitación da orde de protección e procedementos administrativos que traian causa de violencia doméstica, que fora establecido pola Orde do 22 de decembro de 2017 (BOE núm. 4, do 5 de xaneiro de 2018) no marco da revisión das compensacións económicas que perciben os/as profesionais da quenda de oficio de Galicia.

Así, neste ámbito, o total de actuacións certificadas polos Colexios de avogados no ano 2018 en aplicación do módulo establecido (*defensa xurídica da muller en dilixencias policiais, orde de protección e procedementos administrativos relacionados coa violencia de xénero e doméstica*) elevouse a un total de **1.006 asuntos**, cun custo total para a Comunidade Autónoma de **112.672 €**, segundo a seguinte táboa:

COLEXIO DE AVOGADOS	1º TRIMESTRE 2018		2º TRIMESTRE 2018		3º TRIMESTRE 2018		4º TRIMESTRE 2018		TOTAL	
	Asuntos	Importe €	Asuntos	Importe €	Asuntos	Importe €	Asuntos	Importe €	Asuntos	Importe €
A Coruña	46	5.125	62	6.944	29	3.248	70	7.840	207	23.157
Lugo	19	2.128	20	2.240	16	1.792	35	3.920	90	10.080
Ourense	32	3.584	15	1.680	19	2.128	27	3.024	93	10.416
Pontevedra	78	8.736	61	6.832	42	4.704	106	11.872	287	32.144
Santiago	44	4.928	17	1.904	19	2.128	26	2.912	106	11.872
Ferrol	16	1.792	12	1.344	26	2.912	26	2.912	80	8.960
Vigo	35	3.920	22	2.464	43	4.816	43	4.816	143	16.016
GALICIA	270	30.213	209	23.408	194	21.128	333	37.296	1.006	112.645

Fonte: Vicepresidencia e Consellería de Presidencia Administracións Públicas e Xustiza.

Artigos 30 e 31: Exercicio da acción popular e Comparecencia da Xunta de Galicia nos procedementos penais iniciados

En xullo de 2013, a Xunta de Galicia aprobou o Acordo polo que se aproba o protocolo para o exercicio da acción popular por parte da Administración xeral da Comunidade Autónoma de Galicia nos procedementos penais en casos de morte por causa de violencia de xénero.

Segundo dito protocolo cada vez que a Secretaría Xeral da Igualdade teña constancia dunha morte por violencia de xénero dará traslado inmediato de toda a información, á Asesoría Xurídica Xeral da Xunta, para que prepare a comparecencia.

Ademais, a Secretaría Xeral da Igualdade será a encargada de recadar toda a información posible sobre os casos deste tipo de violencia, tamén de xeito inmediato e protocolizado, para activar, se fose necesario, os recursos de carácter social que se puideran precisar: apoio a menores, atención psicolóxica, axudas económicas, etc.

Por parte da **Asesoría Xurídica Xeral da Xunta de Galicia** leváronse a cabo durante o ano 2018 diversas ao abeiro do antedito acordo do Consello da Xunta, sobre o personamento en exercicio da acusación popular en todos os procesos penais por violencia de xénero con resultado de morte no territorio da Comunidade Autónoma Galega, consistentes na comparecencia e/ou intervención na práctica de dilixencias e formulación de escritos procesuais nas dilixencias previas

Casos con personación da Xunta de Galicia crimes violencia de xénero:

ANO	PROVINCIA	Nº PERSONACIÓNS
2013	Ourense	1
2013	Pontevedra	1
2014	A Coruña	2
2014	Lugo	1
2015	Ourense	1
2015	Pontevedra	5
2016	A Coruña	1
2016	Pontevedra	1

2017	A Coruña	1
2018	A Coruña	2

Fonte: Vicepresidencia e Consellería de Presidencia Administracións Públicas e Xustiza.

No resto dos casos de violencia de xénero con resultado de morte, a Xunta de Galicia non se personou ben por imposibilidade de contactar coa familia da vítima (1 caso), ben por non autorizar a familia da vítima a personación (2 casos) ou ben por non proceder a onde non procede a dita personación por suicidio do agresor (7 casos).

Artigo 32: Intervención da Administración

O Servizo de xustiza penal xuvenil, da **Dirección xeral de Inclusión Social**, é o órgano encargado de executar as medidas xudiciais, estudar, implantar, realizar o seguimento e a avaliación dos programas, equipamentos e servizos dirixidos ás persoas menores ás cales se lles aplique a Lei orgánica 5/2000, do 12 de xaneiro, reguladora da responsabilidade penal dos menores. Para a execución das medidas xudiciais impostas aos menores conta con catro centros de internamento (C. Concepción Arenal (Coruña), Monteleido (Ourense), Montefiz (Ourense) e Avelino Montero (Pontevedra)), nos que se leva a cabo a execución das medidas privativas de liberdade impostas polos xulgados de menores. Así mesmo conta con Centros de Intervención Educativa en Medio Aberto (CIEMA), centros de día situados nas catro provincias que constitúen punto de referencia para a execución das medidas non privativas de liberdade, denominadas de medio aberto.

Estes centros levaron a cabo no ano 2018 as seguintes campañas de sensibilización e difusión e actividades de formación dirixidas a menores, e nalgún caso a profesionais, en ámbitos relacionados coa violencia de xénero:

- Centro Concepción Arenal

- Talleres sobre Igualdade .
- Talleres sobre control da violencia e agresividade
- Taller sobre Habilidades sociais
- Realización de actividades para a conmemoración do Día internacional da Muller (08/03/18).
- Programa de educación afectivo-emocional e sexual.
- Obradoiro do Programa educativo de Igualdade de Xénero (*Programa Aprender en Coruña*) - Concello da Coruña- : “Somos dous eu tamén conto”
- Taller sobre dilema moral.

- Charla sobre prevención da violencia de xénero impartido pola Policía Local-Programa Axente titor.
- “Degenerando al superhéroe”, desmontando estereotipos de xénero no cómic (Programa Alcance)
- Conmemoración do Día internacional contra a Violencia de Xénero (25/11/18).
- Taller sobre prevención da violencia de xénero.
- Vídeo-forum: visionado e análise de distintas películas ao longo do ano relacionadas con distintas temáticas, entre eles a Violencia de xénero e Igualdade de Xénero.
- Intervención psicolóxica individual específica
- Centro Monteledo
 - Programa de promoción da Igualdade entre Homes e Mulleres e prevención da violencia de Xénero.
 - Módulo de Orientación Laboral non sexista.
 - Conmemoriación do Día Internacional da Muller.
- Centro Montefiz
 - Conmemoración día internacional da Muller.
 - Programa de educación en valores
 - Obradoiro de educación afectivo-sexual
 - Orientación laboral non sexista.
 - Promoción da igualdade entre homes e mulleres e prevención da violencia de xénero
 - Conmemoración do Día internacional da eliminación da violencia contra a mulleres
 - Videoforum
- Centro Avelino Montero
 - Educación sexual e afectividade.
 - Sesión sobre Sexo/xénero
 - Ficha “El bebé”. Sesión dirixida a aprendizaxe de actitudes.
 - Sesións en torno ao 8 de marzo, Día internacional da muller.
 - Sesión: Estereotipos de xénero
 - Sesión: Machismo, sexismo e feminismo.
 - Sesión: O machismo socialmente asumido.
 - Sesión: contos infantís (estereotipos e roles de xénero)
 - Sesión: Acoso sexual, expresión da violencia de xénero.
 - Sesións Violencia na parella adolescente.
 - Sesión: Publicidade sexista.
 - Sesións: violencia de xénero
 - Cine fórum: “Te doy mis ojos”.
 - Sesións: Medios de comunicación e violencia de xénero
 - Sesión: 25 de novembro Día internacional para a eliminación da violencia de xénero.

- CIEMA A Coruña

Actividades dirixidas ao menores

- Obradoiro intelixencia emocional.
- Obradoiro Te quero (bien).
- Obradoiro de Resolución de conflitos.
- Obradoiro creando música (detección de mensaxes sexistas nas cancións...)
- Charlas Programa Quérote +
- Titorías individuais
- Videofóruns, lecturas de libros e reflexión.

- CIEMA Lugo

Actividades dirixidas ao menores

- Programa de igualdade de oportunidades entre homes e mulleres, prevención da violencia de xénero e masculinidade positiva.
- Programa Paternidade e Maternidade responsable.
- Programa de educación afectivo sexual.
- Programa de Tecnoloxías da información (TIC) e do uso seguro e responsable.

Actividades dirixidas ao persoal

- Curso novas masculinidades como elemento en terapia
- Curso prevención da violencia contra as mulleres
- Xornadas psicoloxía contra a violencia de xénero

- CIEMA Ourense

Actividades dirixidas ao menores

- Tarefas socioeducativas
- Xerando 2018. Xornadas abertas aos usuarios do centro onde se tratou a violencia de xénero e novas masculinidades.

Actividades dirixidas ao persoal

- Formación para traballar masculinidades e violencia machista.
- Formación “As condutas conflitivas na aula. Aprender a xestionar nenos e adolescentes difíciles”

- CIEMA Pontevedra

Actividades dirixidas ao menores

- Sesións sobre igualdade de xénero
- Taller “Mitos do amor romántico”
- Actividade “Love day”
- Taller de igualdade e violencia de xénero
- Taller 8 de marzo Día internacional da muller.
- Obradoiro sobre prostitución.
- Obradoiro de igualdade.

- Charla Asociación Nos Mesmas, sobre identidade sexual.
- Sesións de consentimento, abuso e agresión sexual (dentro do programa de educación afectivo-sexual).
- Charla da Asociación Faraxa sobre o mercado do sexo.
- Sesión sobre igualdade de xénero (dentro do Programa de prevención da violencia).
- Obradoiro de igualdade.
- Actividades conmemorativas do Día internacional para a eliminación da violencia de xénero

Actividades dirixidas ao persoal

- Formación “A mirada sexolóxica na intervención”

Capítulo III: Outras medidas de apoio e protección

Artigo 33. Deseño e implantación de dispositivos de alarma.

Artigo 34. Programas de intervención con homes en relación coa violencia de xénero.

Artigo 33: Deseño e implantación de dispositivos de alarma

❑ Dispositivos de alarma

En xullo de 2009, os Ministerios de Igualdade e de Interior puxeron a disposición da xudicatura un sistema de dispositivos de alarma que permite o control das medidas de afastamento en materia de violencia de xénero.

Este procedemento regúlase a través da *Resolución de 17 de xullo de 2009, da Secretaría de Estado de Seguridad, pola que se acorda a publicación do “Protocolo de actuación para a implantación do sistema de seguimento por medios telemáticos do cumprimento das medidas de afastamento en materia de Violencia de Xénero” e ordénase a elaboración das normas técnicas de Desenvolvemento dos mesmos polos Corpos e Forzas de Seguridade do Estado.*

O referido protocolo, aprobado polo **Comité Técnico da Comisión Nacional de Coordinación da Policía Xudicial**, na reunión do 6 de xullo de 2009, ten como finalidade garantir e homoxeneizar a plena operatividade do sistema, establecendo pautas xerais de actuación e comunicación das persoas que interveñen nestas actuacións, así como o coñecemento por estas do seu funcionamento e virtualidade, que facilite a adecuada intervención en cada posto concreto.

O sistema permite verificar o cumprimento das medidas cautelares de afastamento da vítima impostas nos procedementos que se seguen por violencia de xénero en que se estime oportuno, acorde coas pautas e regras que, no seu caso, establece a Autoridade Xudicial e de conformidade co disposto no Protocolo. Na mesma maneira, o sistema proporciona información actualizada e permanente das incidencias que afecten ao cumprimento das medidas impostas,

así como das posibles incidencias, tanto accidentais como provocadas, no funcionamento dos elementos de vixilancia empregados. Os avisos que xera o sistema son de dous tipos: alarma e alerta, graduados de maior a menor risco.

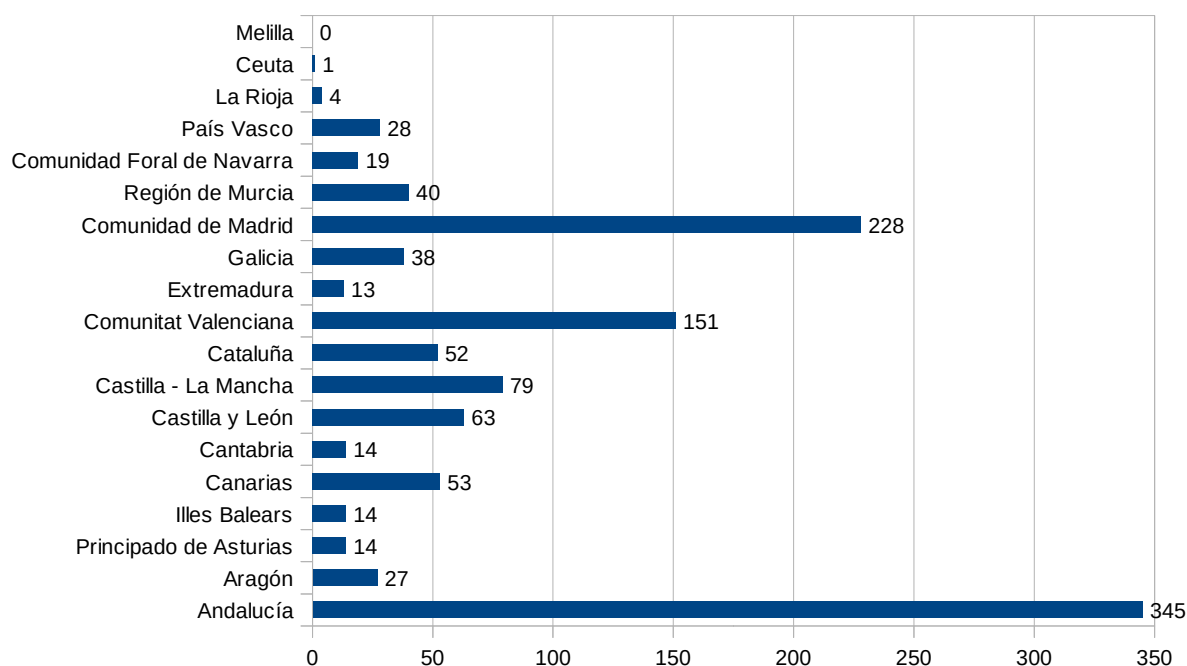
Existen dous tipos de compoñentes do sistema: dispositivo para o inculpado e dispositivo para a vítima.

No conxunto de España contabilizáronse, a 31 de decembro do 2018, un total de 1.183 medios telemáticos activos no marco das medidas de afastamento no ámbito da violencia de xénero. Andalucía é a primeira comunidade autónoma con 345 dispositivos activos, seguida de Madrid con 228 e a Comunidade Valenciana con 151. **Galicia é a novena Comunidade Autónoma, con dispositivos activos a finais de 2018, cun total de 38.**

Sistema de seguimento por medios telemáticos das medidas de afastamento no ámbito da violencia de xénero. Total Comunidades Autónomas.

Comunidade Autónoma	Activos a 31/12/2018
Andalucía	345
Aragón	27
Principado de Asturias	14
Illes Balears	14
Canarias	53
Cantabria	14
Castilla y León	63
Castilla - La Mancha	79
Cataluña	52
Comunitat Valenciana	151
Extremadura	13
Galicia	38
Comunidad de Madrid	228
Región de Murcia	40
Comunidad Foral de Navarra	19
País Vasco	28
La Rioja	4
Ceuta	1
Melilla	0
Total	1.183

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero
 Enlace: <http://estadisticasviolenciagenero.igualdad.mpr.gob.es>

Sistema de seguimento por medios telemáticos das medidas de afastamento no ámbito da violencia de xénero na Comunidade Autónoma de Galicia no ano 2018.

Provincia	Instalacións 2018	Desinstalacións 201	Activos a 31 de decembro de 2018
A Coruña	2	3	10
Lugo	2	1	4
Ourense	8	7	3
Pontevedra	8	5	21
Total	20	16	38

Fonthe: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero
 Enlace: <http://www.msc.es/ssi/violenciaGenero/portalestadistico/home.htm>

❑ **Servizo Telefónico de Atención y Protección para Víctimas de Violencia de xénero (ATENPRO)**

O servizo ATENPRO para vítimas de violencia de xénero, dependente do Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, a través da Delegación do Goberno para a Violencia de Xénero, é unha modalidade baseada en tecnoloxías de comunicación telefónica móbil e de telelocalización telefónica que ofrece ás vítimas da violencia de xénero que contan cunha orde de protección ou medida de afastamento, unha atención inmediata e a distancia, asegurando unha resposta

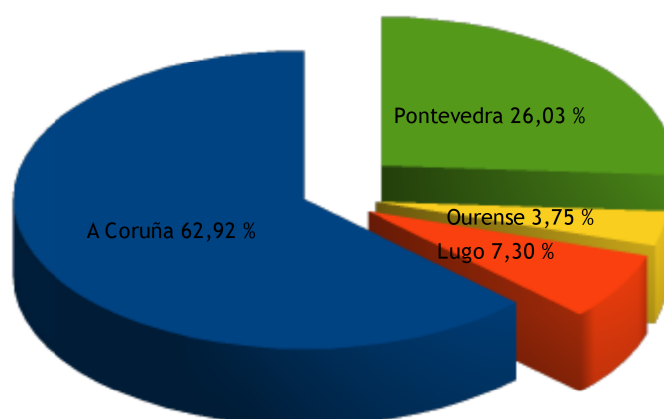
rápida ás eventualidades que poidan acontecerlles as 24 horas do día, os 365 días do ano e independentemente do lugar onde se atopen.

Evolución das cifras de usuarias do servizo telefónico e protección para vítimas de violencia de xénero en Galicia no ano 2018

	Altas 2018	Baixas 2018	Altas a 31 de decembro de 2018
A Coruña	189	184	336
Lugo	15	20	39
Ourense	8	12	20
Pontevedra	91	86	139
Total	303	302	534

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero
Enlace: <http://www.msc.es/ssi/violenciaGenero/portalEstadistico/home.htm>

Altas a 31 de decembro de 2018

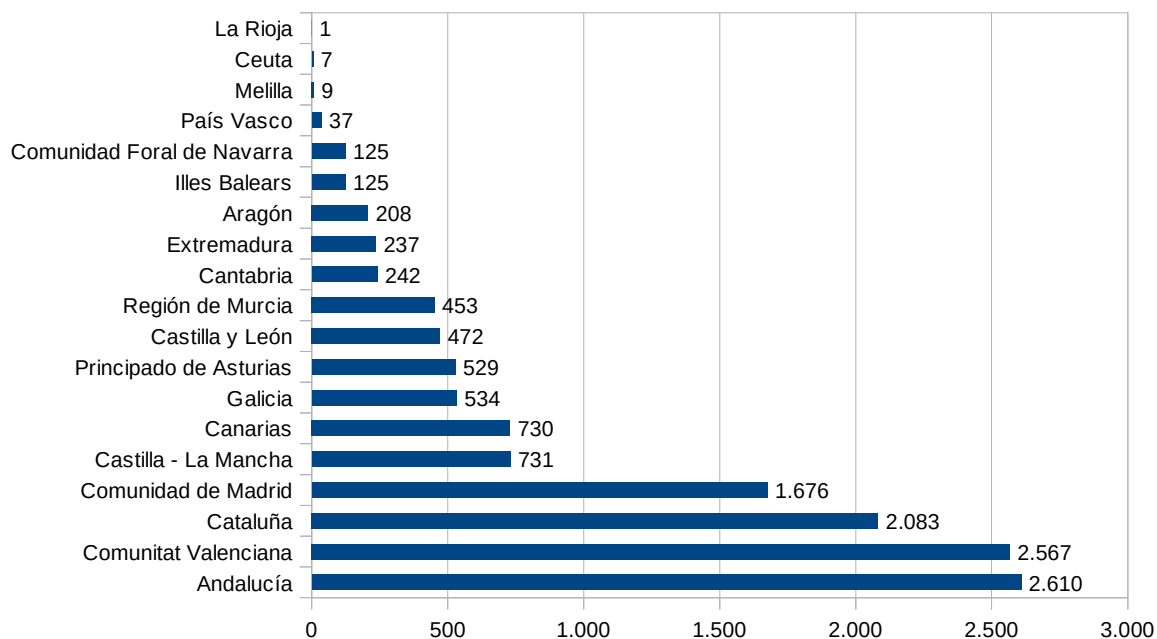
No conxunto de España a finais de 2018 había 13.376 usuarias do servizo en alta do servizo ATENPRO. A cifra mais elevada de usuarias do servizo ATENPRO en alta ao remate de 2018, correspondía a Andalucía (2.610) seguida da Comunidade Valenciana (2.567), Cataluña (2.083), Madrid (1.676), Castilla - La Mancha (731), Canarias (730). **Galicia, cun rexistro de 534 altas** ocupaba o sétimo lugar.

Servizo ATENPRO

Comunidade Autónoma	Altas a 31/12/2018
Andalucía	2.610
Comunitat Valenciana	2.567
Cataluña	2.083
Comunidad de Madrid	1.676
Castilla - La Mancha	731
Canarias	730
Galicia	534
Principado de Asturias	529
Castilla y León	472
Región de Murcia	453
Cantabria	242
Extremadura	237
Aragón	208
Illes Balears	125
Comunidad Foral de Navarra	125
País Vasco	37
Melilla	9
Ceuta	7
La Rioja	1
Total	13.376

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero

Enlace: <http://www.msc.es/ssi/violenciaGenero/portalEstadistico/home.htm>

❑ Sistema de seguimento integral da violencia de xénero: VIOGEN

O 26 de outubro de 2015 asinouse o Convenio de colaboración entre o Ministerio do Interior e a Comunidade Autónoma de Galicia, para integrar o Punto de coordinación das ordes de protección de Galicia co Sistema de seguimento integral nos casos de violencia de xénero (**Sistema Viogén**). A través deste convenio articúlase o xeito en que van colaborar a Secretaría de Estado de Seguridade, do Ministerio do Interior, que xestiona o Sistema Viogén, e a Comunidade autónoma de Galicia, que xestiona a aplicación do PCOP de Galicia, para a integración de ambas aplicacións. O seu obxecto é Integrar a aplicación do Punto de coordinación das ordes de protección de Galicia co Sistema de seguimento integral nos casos de violencia de xénero (Sistema Viogén).

O Sistema de Seguimento Integral de violencia de xénero, coñecido como VIOGEN, é unha aplicación informática desenvolvida pola Secretaría de Estado de Seguridade do **Ministerio do Interior** que pretende acadar os seguintes obxectivos:

- Aglutinar as diferentes institucións públicas que teñen competencias en materia de violencia de xénero
- Integrar toda a información de interese que se estime necesaria
- Facer predición do risco
- Atendendo ao nivel de risco, realizar o seguimento e protección ás vítimas en todo o territorio nacional
- Efectuar un labor preventivo, emitindo avisos, alertas e alarmas, a través do “Subsistema de notificacións automatizadas”, cando se detecte algunha incidencia ou acontecemento que poida por en perigo a integridade da vítima.
- Buscando establecer unha tupida rede que permita o seguimento e protección de forma rápida, integral e efectiva das mulleres maltratadas, e dos seus fillos e fillas, en calquera parte do territorio nacional.

Datos dos casos activos en Galicia, por provincia, no sistema VIOGEN a 31 de decembro de 2018, segundo o nivel de risco:

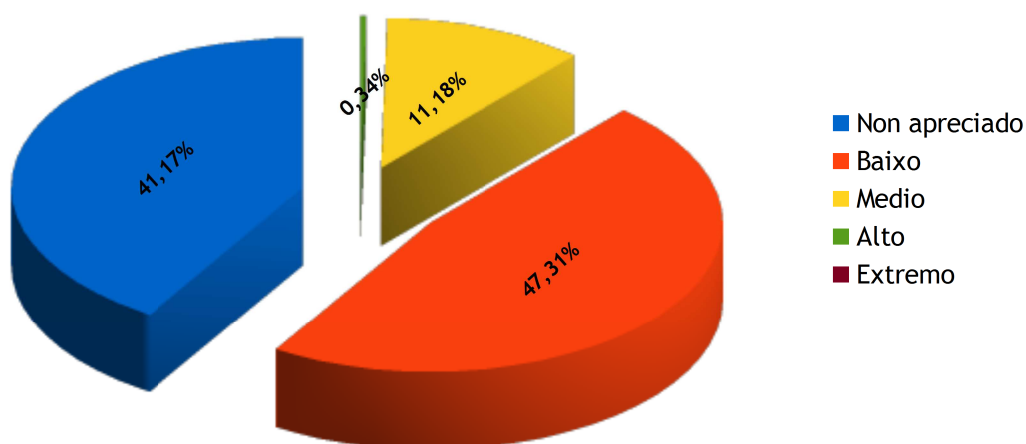
Nivel de Risco	Provincia				Total
	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	
Non apreciado	472	243	225	514	1.454
Baixo	870	189	157	455	1.671
Medio	211	34	23	127	395
Alto	6	0	0	6	12
Extremo	0	0	0	0	0

Total	1.559	466	405	1.102	3.532
--------------	--------------	------------	------------	--------------	--------------

Fonte: Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade. Delegación do Goberno para a violencia de xénero

Enlace: <http://www.msc.es/ssi/violenciaGenero/portalEstadistico/home.htm>

Nivel de risco de casos activos a 31/12/2018

Capítulo IV: Medidas no ámbito da formación e do emprego

Artigo 35. Medidas específicas no ámbito da formación e do emprego.

Artigo 36. Plans de igualdade nas empresas.

Artigo 37. Obriga de confidencialidade no ámbito laboral.

Artigo 35: Medidas específicas no ámbito da formación, do emprego

A Consellería de Economía, Emprego e Industria, en virtude do establecido na Orde do 2 de maio de 2006 (DOG nº 89, de 10 de maio) pola que se regula o programa de fomento da inserción laboral das mulleres vítimas de violencia, contempla en todas as medidas de emprego xestionadas, a estas mulleres como colectivo preferente. Así mesmo, as vítimas de violencia de xénero teñen acceso preferente aos programas de mellora da empregabilidade, en concreto, aos servizos de orientación profesional e aos cursos de formación ocupacional, aos programas mixtos de formación-emprego, a través da súa participación en escolas obradoiro, casas de oficios e obradoiros de emprego, e aos programas de cooperación ou experienciais, a través dun contrato temporal de 12 meses de duración.

Informes emitidos polo Punto de Coordinación das Ordes de Protección en 2018 para os efectos da incorporación de mulleres vítimas de violencia de xénero ao Programa de inserción laboral:

Provincia	Nº informes emitidos
A Coruña	11
Lugo	6
Ourense	8
Pontevedra	50
TOTAL	75

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

O Servizo Público de Emprego de Galicia ten establecido un protocolo de actuación para o tratamento das mulleres vítimas de violencia de xénero. Este protocolo baséase nos acordos SISPE que foron establecidos no Grupo de Traballo de Tratamento de vítimas de violencia de xénero (V VX). Así, unha muller vítima de violencia de xénero poderá rexistrar a súa condición na aplicación do Servizo Público de Emprego de Galicia (oficinas de emprego), quedando rexistrada como tal no aplicativo SICAS coa condición especial V VX, así como indicar se desexa que os seus datos sexan tratados ou non como confidenciais. A confidencialidade traducirase na protección dos datos da muller vítima de violencia de xénero, é dicir, na ocultación de todos os datos da persoa en todos os dominios da información. Soamente os usuarios con perfil de “titor/a” ou “coordinador/a” estatal poderán visualizar eses datos e xestionar as accións a realizar coas vítimas de violencia de xénero

En cada unha das oficinas de emprego do Servizo Público de Emprego de Galicia hai, polo menos, unha persoa titora das vítimas, para garantir a confidencialidade dos datos das mulleres vítimas que así o demanden.

Os titores e titoras de V VX serán as persoas usuarias da aplicación que poderán visualizar os datos das vítimas, e polo tanto as persoas xestoras ás que elas deberá dirixirse para realizar calquera xestión na oficina. Toda vítima de violencia de xénero debe ter asignado/a unha persoa titora, teña ou non activado o Indicador de confidencialidade.

Outras medidas implementadas pola Dirección Xeral de Orientación e Promoción Laboral, no ano 2018, en relación á prevención e o tratamento da violencia de xénero, foron as seguintes:

A través da Subdirección Xeral de Promoción Laboral:

No marco das convocatorias vinculadas co procedemento TR301V que se sinalan a continuación, ao longo do 2018 tramitou as axudas a mulleres vítimas que se conteñen no cadro adxunto:

• Orde do 8 de marzo de 2017 pola que se establecen as bases reguladoras e se procede á convocatoria de subvencións para a concesión directa de bolsas e axudas para persoas traballadoras desempregadas que participen en accións formativas de formación profesional para o emprego correspondentes ao exercicio de 2017 e 2018.

• Orde do 31 de maio de 2018 pola que se establecen as bases reguladoras e se procede á convocatoria de subvencións para a concesión directa de bolsas e axudas para persoas traballadoras desempregadas que participen en accións formativas de formación profesional para o emprego correspondentes ao exercicio de 2018 e 2019.

UNIDADE	Anualidade 2018				
	Convocatoria	Mulleres (solicitantes)	Bolsas (concedidas)	Contía en D	Contía en OK
CORUÑA	2017-2018	55	62	44.290,00	44.290,00
	2018-2019	5	5	1.620,00	180,00
LUGO	2017-2018	23	18	13.460,00	13.460,00
	2018-20019	13	7	8.140,00	610,00
OURENSE	2017-2018	41	33	27.072,00	19.149,00
	2018-2019	3	3	3.818,00	0,00
PONTEVEDRA/VIGO	2017-2018	31	36	22.280,00	22.280,00
	2018-2019	3	3	3.350,00	
SERVIZOS CENTRAIS	2017-2018	-	-		
	2018-2019	-	-		
TOTAL GALICIA		174	167	124.030,00	99.969,00

A través da Subdirección Xeral de Orientación laboral:

- Orde do 19 de xaneiro de 2018 pola que se establecen as bases reguladoras e a convocatoria pública para a concesión de subvencións para a contratación de persoal técnico para a realización de actividades de orientación laboral no exercicio 2018. O artigo 3 desta orde recolle as mulleres vítimas de violencia como colectivo prioritario destinatario das ditas actividades.
- Instrución conxunta entre a DX de Orientación e Promoción Laboral e a SX de Igualdade, para regular o procedemento de incorporación das participantes dos Programas de Inserción Laboral dirixidos a mulleres en situación de violencia de xénero na Comunidade Autónoma de Galicia.

Regula de forma conxunta o procedemento de selección das mulleres participantes no programa de inserción regulado na Resolución do 3 de xullo de 2018 da Secretaría Xeral da Igualdade pola que se establecen as bases que rexerán a concesión de subvencións a entidades sen ánimo de lucro para o desenvolvemento de programas de inserción laboral dirixidos a mulleres en situación de violencia de xénero na Comunidade Autónoma de Galicia, cofinanciada polo Fondo Social Europeo, e se procede á súa convocatoria para os anos 2018 e 2019 (véxase páxina 156).

Esta instrución regula as actuacións neste procedemento dos seguintes destinatarios:

- Oficinas de emprego.
- Servizos de Orientación e Promoción Laboral das Xefaturas Territoriais: persoas coordinadoras de VXX
- Entidades beneficiarias das subvencións para o desenvolvemento de programas de inserción laboral dirixidos a mulleres en situación de violencia de xénero.
- Centros de Información ás Mulleres, centros da Rede galega de Acollemento, Centro de Recuperación Integral para Mulleres que sofren violencia de xénero e outros servizos público que traballe no eido da violencia de xénero.
- Unidades Administrativas de Igualdade das Xefaturas territoriais da Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administración Pública e Xustiza.
- Subdirección Xeral de Orientación Laboral (Dirección Xeral de Orientación e Promoción Laboral)
- Subdirección Xeral para o Tratamento da Violencia de Xénero (Secretaría Xeral da Igualdade)
- Orde do 31 de maio de 2018 pola que se establecen as bases reguladoras para a concesión de subvencións para a posta en práctica de programas integrados de emprego de Galicia, e se convocan para o ano 2018 (DOG nº 118 do 21 de xuño de 2018). As mulleres vítimas de violencia de xénero están incluídas no colectivo de persoas que obteñen unha maior puntuación, na valoración das solicitudes, pola súa maior dificultade de inserción laboral.

Procedemento TR332A Programas Integrados de Empleo		
Provincia	Convocatoria	MVVX Beneficiarias
A CORUÑA	2017-2018	26
	2018-2019	9
LUGO	2017-2018	5
	2018-2019	4
OURENSE	2017-2018	9
	2018-2019	4
PONTEVEDRA	2017-2018	18
	2018-2019	19
TOTAL GALICIA		94

- Orde do 4 de maio de 2018 pola que se establecen as bases reguladoras das axudas e subvencións para os obradoiros duais de emprego da Comunidade Autónoma de Galicia, e se procede á súa convocatoria para o ano 2018 (DOG nº 97 do 23 de maio de 2018). As mulleres

vítimas de violencia de xénero están incluídas no colectivo de persoas que teñen preferencia para participar nos obradoiros de emprego.

Procedemento TR353A Obradoiros de emprego		
Provincia	Convocatoria	MVVX Beneficiarias
A CORUÑA	2017-2018	5
	2018-2019	9
LUGO	2017-2018	1
	2018-2019	0
OURENSE	2017-2018	6
	2018-2019	7
PONTEVEDRA	2017-2018	3
	2018-2019	7
TOTAL GALICIA		38

A Secretaría Xeral do Emprego ten medidas específicas de igualdade no ámbito do emprego, mediante diversas convocatorias.

A través da Subdirección Xeral de Emprego:

- Orde do 10 de xullo de 2018 pola que se establecen as bases que regulan as axudas e subvencións para o fomento do emprego a través dos programas de cooperación no ámbito de colaboración coas entidades sen ánimo de lucro e se procede á súa convocatoria para o ano 2018 DOG nº 139 do 20 de xullo de 2018).

Como obxecto da orde está o *“financiamento de accións de fomento de emprego (...), a través da contratación de persoas traballadoras desempregadas e mulleres vítimas de violencia de xénero desempregadas para a realización de servizos de interese xeral e social (código do procedemento TR352A), co obxecto de proporcionarlles a experiencia e a práctica profesional necesarias para facilitar a súa inserción laboral.”*

Na contía da subvención inclúese *“Para os efectos do incentivo á mobilidade xeográfica, a subvención será de 180 € mensuais por cada beneficiaria do programa de fomento da inserción laboral de mulleres vítimas de violencia de xénero contratada que reúna os requisitos para percibila.”*

Entre os criterios de selección *“Terán preferencia, en todo caso, os colectivos con especiais dificultades de inserción laboral e, se é o caso, aqueles que teñan previsto a realización deste tipo de medidas no seu itinerario de inserción profesional, tales como:*

a) Mulleres e, en especial, aquelas que acrediten a condición de vítimas de violencia de xénero.(...)

Excepcionalmente, logo de solicitude debidamente xustificada por parte da entidade solicitante e logo de autorización expresa da Secretaría Xeral de Emprego, poderán utilizarse ofertas especiais con vinculación nominal cando se trate de seleccionar mulleres vítimas de violencia de xénero e/ou integrantes de colectivos desfavorecidos ou en risco de exclusión social, condición que se acreditará mediante as correspondentes certificacións ou informes elaborados por traballadoras ou traballadores sociais, se é o caso”

Establece a orde tamén que: “As subvencións para a contratación de mulleres vítimas de violencia de xénero terán sempre unha duración de doce meses, que deberá iniciarse dentro do exercicio 2018”

Ao abeiro desta convocatoria concedéronse en 2018 subvencións para 5 contratos para vítimas de violencia de xénero por importe de 95.136 euros.

- Orde do 2 de maio de 2018 pola que se aproban as bases reguladoras para a concesión de subvencións destinadas á contratación de persoas mozas inscritas no Sistema nacional de garantía xuvenil, a través do Programa de cooperación coas entidades sen ánimo de lucro, e se procede á súa convocatoria para o ano 2018 (DOG nº 92 do 15 de maio de 2018).

Dentro dos criterios de selección das persoas traballadoras para contratar inclúese que “Excepcionalmente, logo de solicitude debidamente xustificada por parte da entidade solicitante e logo de autorización expresa da Secretaría Xeral de Emprego, poderán utilizarse ofertas especiais con vinculación nominal cando se trate de seleccionar mulleres vítimas de violencia de xénero e/ou integrantes de colectivos desfavorecidos ou en risco de exclusión social, condición que se acreditará mediante as correspondentes certificacións ou informes elaborados por traballadores sociais, se é o caso.”

- Orde do 31 de decembro de 2017 pola que se establecen as bases que regulan as axudas e subvencións para o fomento do emprego no medio rural (Aprol rural) e se procede á súa convocatoria para o exercicio do ano 2018. (DOG nº 26 do 6 de febreiro de 2018). As mulleres, en especial aquelas que acrediten a condición de vítimas de violencia de xénero, están incluídas nos colectivos que teñen preferencia na contratación.

- Orde do 12 de decembro de 2017 pola que se establecen as bases que regulan as axudas e subvencións para o fomento do emprego e mellora da empregabilidade no ámbito de colaboración coas entidades locais e se procede á súa convocatoria para o exercicio do ano 2018 (DOG nº 8 do 11 de xaneiro de 2018). As mulleres, en especial aquelas que acrediten a condición

de vítimas de violencia de xénero, están incluídas nos colectivos que teñen preferencia na contratación.

Polo que respecta ás actuacións do **Instituto de Seguridade e Saúde Laboral de Galicia (ISSGA)**, destacan as seguintes actuacións:

1. Desenvolvemento da perspectiva de xénero e fomento do uso de datos desagregados por sexo nos estudos, informes, estatísticas e outros materiais publicados polo ISSGA:

- Publicacións con análise e/ou indicadores de xénero
 - ✓ Prevención de riscos laborais en postos de traballo en peixarías, carnizarías e chacinaría
 - ✓ Risco químico en salóns de peiteado
 - ✓ Guía de boas prácticas ISSGA. Embarazo e lactación no sector agrario
 - ✓ Estudo epidemiolóxico: redeiras e percebeiros a pé
 - ✓ Guía de boas prácticas. Saúde laboral no sector da conserva de atún
 - ✓ Prevención dos trastornos musculoesqueléticos no sector da conserva de atún (cartel e tríptico)
 - ✓ Boas prácticas en prevención de riscos laborais. Manual de seguridade no laboratorio
 - ✓ Guía de vixilancia da saúde no sector pesqueiro. Versión completa
- Publicacións que presentan os datos desagregados por sexo
 - ✓ Estatísticas
 - Boletín trimestral de información estatística da sinistralidade laboral
 - Boletín trimestral de información estatística das enfermidades profesionais

2. Desenvolvemento da perspectiva de xénero na formación para a prevención de riscos laborais

- Módulo complementario de 5 horas dentro do Cursos de nivel básico para a prevención de riscos laborais de 35 horas (12 edicións presenciais)
- Módulo complementario de 10 horas dentro do Cursos de nivel básico para a prevención de riscos laborais de 60 horas (5 edicións en liña)

3. Inclusión da perspectiva de xénero e reforzo das competencias en materia de igualdade entre mulleres e homes na oferta formativa promovida polo ISSGA

- Colaboración co Consello Galego de Relacións Laborais, coa intervención de dúas relatoras do ISSGA, na xornada técnica “A prevención de riscos laborais con perspectiva de xénero” que tivo lugar na Coruña o 4/12/2018

4. Análise e orientación sobre os aspectos relacionados coa integración da igualdade entre mulleres e homes nas políticas de prevención de riscos laborais e impulso de medidas que faciliten a súa aplicación práctica.

- Programa de protección das traballadoras embarazadas, ou en situación de parto recente e lactación, incluído no Plan de actividades anual do ISSGA
- 2 reunións da Comisión para a Integración da Igualdade na PRL do ISSGA
- Presentouse unha enquisa realizada en 2017 sobre organización preventiva e condicións de traballo en Galicia na que se inclúe:
 - ✓ Se a empresa ten avaliados os postos de traballo exentos de riscos para embarazo e lactación
 - ✓ Se a empresa dispón de información actualizada sobre os riscos específicos para a protección da maternidade (embarazo, parte recente e lactación)
 - ✓ Se a empresa dispón dalgún procedemento para afrontar casos de hostigamento ou acoso
 - ✓ Se a empresa adoptou algunha medida a raíz de problemas concretos relacionados co estrés, acoso, hostigamento ou violencia no centro de traballo

Programa Galeuropa: Este programa da **Dirección Xeral de Xuventude, Participación e Voluntariado**, prevé unha puntuación específica nos criterios de selección de participantes para as mulleres que sufran violencia de xénero e para as súas fillas e fillos.

O Programa de mobilidade transnacional xuvenil Galeuropa ten por finalidade reforzar a empregabilidade e as competencias profesionais dos mozos e mozas inscritos/as no Sistema Nacional de Garantía Xuvenil, non ocupados/as e non integrados/as nos sistemas de educación ou formación, contribuíndo á mellora da súa formación e á adquisición da experiencia profesional necesaria para a incorporación ao mercado de traballo dunha maneira duradeira no tempo. Ademais, a mobilidade transnacional apoia a adquisición de competencias en idiomas estranxeiros que aumentan a empregabilidade das persoas mozas

No ano 2018 esta medida concreta levouse a cabo mediante a Orde do 2 de maio de 2018 pola que se establecen as bases reguladoras do Programa de Mobilidade Transnacional Xuvenil

Galeuropa dirixido ás persoas inscritas no Sistema Nacional de Garantía Xuvenil con cargo ao Programa operativo de emprego xuvenil, e se procede á súa convocatoria para o ano 2018.

Programa específico de inserción laboral, dirixidos a mulleres en situación de violencia de xénero.

A **Secretaría Xeral da Igualdade** puxo en marcha no ano 2016 unha liña de axudas, destinadas a entidades sen ánimo de lucro, para o desenvolvemento de programas de inserción laboral dirixidos a mulleres en situación de violencia de xénero na Comunidade Autónoma de Galicia, cofinanciadas polo Fondo Social Europeo.

A súa finalidade é apoiar a estas mulleres na súa integración ou reintegración no mercado laboral, como elemento clave para unha recuperación integral, tendo en conta que a falta de recursos propios, fundamentalmente dun posto de traballo, dificulta en moitas ocasións a ruptura da situación de violencia.

As persoas destinatarias finais dos programas son as mulleres vítimas de violencia de xénero, inscritas no Servizo Público de Emprego de Galicia como demandantes de emprego. A Secretaría xeral da Igualdade e o Servizo Público de Emprego de Galicia coordinadamente regularon mediante unha instrución o procedemento de selección específico para a incorporación das mulleres en situación de violencia de xénero ao programa.

Nestes programas establécese de xeito obrigatorio un obxectivo cuantitativo de inserción laboral das mulleres participantes neles, que serán de polo menos o 10% das participantes, que deberán acadar a súa inserción laboral no período subvencionable.

Actuacións dos programas de inserción laboral

1- Itinerario de inserción (obrigatorio)

2.- Formación para o emprego, incluíndose neste apartado as accións formativas que teñan como finalidade adquirir as competencias clave, a formación lingüística, formación en coaching e/ou intelixencia emocional ou a formación relativa ás características da sociedade de acollida no caso de mulleres inmigrantes, así como formación dirixida ao autoemprego e á constitución de cooperativas.

3.- Actuacións de apoio á conciliación, que consistirán na posta á disposición de servizos de atención persoal e/ou familiar, no fogar ou nun recurso comunitario, dirixidos a facilitar a participación das mulleres en situación de violencia de xénero nas accións comprendidas no seu itinerario de inserción socio-laboral ou en formación para o emprego.

Módulos subvencionables:

- Módulo para o itinerario de inserción
- Módulo para accións de formación para o emprego
- Módulo para medidas de apoio á conciliación

A Secretaría Xeral da Igualdade a través da Resolución do 7 de agosto de 2017 (DOG nº 156, do 18 de agosto) convocou as axudas para o desenvolvemento destes programas para os anos 2017 e 2018, outorgando axudas a un total de 10 entidades sen ánimo de lucro

- Mulleres en situación de violencia de xénero beneficiarias dos programas específicos de inserción laboral 2017-2018

PROGRAMA ILVX 2017-2018			
Provincia	Nº participantes	Nº participantes inseridas	% participantes inseridas
A Coruña	66	16	24,2%
Lugo	55	14	25,4%
Ourense	49	12	24,4%
Pontevedra	136	31	22,7%
TOTAL	306	73	23,8%

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

A través da Resolución do 3 de xullo de 2018 (DOG nº 135, do 16 de xullo) a Secretaría Xeral da Igualdade convocou as axudas para o desenvolvemento destes programas para os anos 2018 e 2019, resultando beneficiarias un total de 10 entidades.

O crédito total destinado foi de 660.742,50 euros de acordo coa seguinte distribución:

Ano 2018: 205.742,50 euros.

Ano 2019: 455.000,00 euros

O número total de mulleres que se incorporaron inicialmente aos 10 Programas que se puxeron en marcha en 2018 foi de 333. Os programas rematan en xuño de 2019, momento no que se realizará o balance final dos mesmos.

Apoio da Xunta de Galicia ao Protocolo para a detección e tratamento na empresa de situacións de de violencia de xénero e prevención do acoso sexual nos lugares de traballo

No ano 2017 a Secretaría xeral da Igualdade sumou o seu apoio á iniciativa xurdida da Asociación española de Auditores Socio laborais concibida como unha folla de ruta para a detección e o tratamento da violencia de xénero na empresa, dotando a estas dunha ferramenta que lles axuda á implantación de medidas preventivas para erradicala.

A través da adhesión deste Protocolo as empresas e organizacións incorporan a prevención da violencia e xénero como medida de acción social voluntaria na Responsabilidade Social Corporativa de cada unha, xa que as políticas de igualdade son tamén imprescindibles nesta materia, dende a educación á representación social das mulleres, pasando polo ámbito político e o laboral. Dende a Xunta de Galicia considerouse de xeito positivo a actitude que adoptan as empresas de asumir a Igualdade, non só como parte da súa responsabilidade social senón tamén coma estratexia interna, coma piar fundamental para a erradicación da violencia de xénero e paliar as súas consecuencias.

Máis de 200 empresas, federacións, colexios profesionais e entidades locais téñense adherido en Galicia ao Protocolo para a detección e tratamento nas empresas de situacións de violencia de xénero.

Se estás sufrindo unha situación de acoso sexual nunca penses que es responsable.

Cóntalle a túa experiencia a unha persoa de confianza.

Enfrontarse ao acoso sexual é esgotador. Busca axuda!

Que deben facer as empresas

- ✓ Dar cumprimento ao mandato legal de previr o acoso sexual.
- ✓ Negociar un protocolo de prevención ante calquera tipo de acoso.
- ✓ Establecer un procedemento de denuncia.
- ✓ Crear unha comisión de acoso que vele por un contorno libre de condutas susceptibles de vulnerar a dignidade das persoas.
- ✓ Crear unha cultura de empresa que non tolere comportamentos violentos.
- ✓ Establecer normas e valores contrarios a calquera tipo de acoso.

Como previr situacións de acoso sexual

- ✓ Identificar que as situacións son susceptibles de seren consideradas acoso sexual.
- ✓ Colocar o procedemento para activar o protocolo.
- ✓ Editar un contorno libre de acoso sexual.
- ✓ Informar a dirección da empresa ou a representación social da existencia de comportamentos que atentan contra a dignidade.
- ✓ O acoso non é unha patoloxía.
- ✓ Non denunciar pode ter consecuencias graves para a saúde da vítima e doutras posibles vítimas.
- ✓ Recibir a información necesaria para poder previr e evitar comportamentos discriminatorios.
- ✓ A falta de prevención e actuación ante unha situación de acoso sexual é un incumprimento moi grave: **non abandonar o traballo**.
- ✓ Saber a onde acudir e como obter axuda.
- ✓ Estar un compromiso para garantir o dereito a queixarse "sen represalias".

Ponte en contacto e solicita información en:

UNIÓN PROFESIONAL
secretaria@unionprofesionaldegalicia.com
Rúa do Banquete de Corvo, 6
15706 Santiago de Compostela
Teléfono: 881 168 635/ 600 766 276
Web: www.unionprofesionaldegalicia.org

COAFGA
coafga@coafga.com
Rúa Juan Flores 49-2º Dereita
15004 A Coruña
Teléfono: 981 126 162
Web: www.coafga.coafga.com

Todas as entidades empregadoras teñen a obriga de previr e actuar ante o acoso.

Os estudos da OIT indican que as políticas e prácticas contra o acoso sexual deberían incluír catro elementos principais:

1. unha declaración de criterios ou principios;
2. un procedemento de denuncia adaptado ao acoso sexual, que respecte a confidencialidade;
3. sancións disciplinarias progresivas;
4. unha estratexia de formación e comunicación.

Neste marco de acción, en 2018 A Xunta de Galicia lanzou unha campaña para previr o acoso sexual nos lugares de traballo, en colaboración coa Unión Profesional de Galicia, que agrupa a 40 colexios profesionais, e Asociación Galega de Auditores Socio-Laborais (Agaxen).

A campaña permitiu chegar aos máis de 70.000 colexiados e colexiadas,

agrupados/as na Unión Profesional e, entre outras medidas, implicará a distribución de 35.000 trípticos con información sobre o acoso sexual no ámbito laboral, e pretende que os colexiados profesionais de Galicia sexan embaixadores da loita contra o acosos sexual, unha manifestación máis da discriminación das mulleres, neste caso no ámbito laboral. Porque son as mulleres as que nun 95% dos casos sofren acosos sexual no traballo.

Artigo 36: Plans de igualdade nas empresas

A **Consellería de Economía, Emprego e Industria**, a través da Secretaría Xeral de Emprego, publicou a Orde do 11 de maio de 2018 pola que se establecen as bases reguladoras do Programa de axudas para implantar a responsabilidade social empresarial (RSE), a igualdade laboral e a conciliación laboral e persoal, cofinanciadas polo programa operativo FSE Galicia 2014-2020, e se procede á súa convocatoria para o ano 2018. Non se subvencionan medidas concretas. Non obstante, valórase a existencia de medidas de apoio ás mulleres que sofren violencia de xénero nos plans de igualdade subvencionados.

Esta orde de convocatoria estrutúrase en tres liñas de axudas:

Liña I. Certificacións de RSE.

Liña II. Elaboración e implantación de plans de igualdade

Liña III. Conciliación da vida laboral, familiar e persoal:

Artigo 37: Obriga de confidencialidade no ámbito laboral

A obriga de confidencialidade que establece este artigo da Lei 11/2007, tanto para o empresariado, a representación sindical como as entidades formadoras, leva aparellada a necesidade de adoptar as medidas necesarias que garantan a seguridade dos datos relativos ás circunstancias persoais das mulleres que sufriron violencia de xénero, seguindo en todo caso as directrices marcadas polo Regulamento (UE) 2016/679 do Parlamento Europeo e do Consello, de 27 de abril de 2016 relativo á protección das persoas físicas no que respecta ao tratamento de datos persoais e á libre circulación destes datos e polo que se derroga a Directiva 95/46/CE (Regulamento xeral de protección de datos e pola Lei orgánica 3/2018, de 5 de decembro, de protección de datos persoais e garantía dos dereitos dixitais).

Capítulo V: Medidas de carácter económico

Artigo 38. Valoración de rendas.

Artigo 39. Prestacións periódicas.

Artigo 40. Outras prestacións.

Artigo 41. Procedemento abreviado para a percepción da renda de integración social de Galicia.

Artigo 42. Axudas escolares.

Artigo 43. Fondo Galego de Garantía de Indemnizacións.

Artigo 44. Dereito de acceso á vivenda.

Artigo 45. Acceso prioritario ás vivendas de promoción pública.

Artigo 46. Equipamentos sociais especializados.

Artigo 38: Valoración de rendas

Segundo o artigo 38 da Lei 11/2007, galega para a prevención e tratamento integral da violencia de xénero, co fin de favorecer a autonomía das mulleres que estean en situación de violencia de xénero, e para os efectos do dereito a percibir a renda de integración social de Galicia e as outras axudas económicas previstas nesta lei, quedan excluídos do cómputo das rendas os ingresos do agresor. Véxase tamén as medidas previstas no artigo 42.

Artigo 39: Prestacións periódicas

❑ Axudas de pagamento periódico

O Diario Oficial de Galicia publicou, con data 24 de marzo de 2017, a Resolución da Secretaría Xeral da Igualdade do 17 de marzo de 2017 pola que se aproban as bases reguladoras para a concesión da prestación periódica para mulleres que sofren violencia de xénero, prevista no artigo 39 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, modificada pola Lei 12/2016, do 22 de xullo. Esta resolución establece no seu artigo 2.1 que o prazo de presentación de solicitudes permanecerá aberto con carácter permanente durante todos os exercicios e no artigo 3.4 o carácter permanente desas bases reguladoras.

Mediante Resolución do 12 de decembro de 2017, da Secretaría Xeral da Igualdade, convócase para o ano 2018 a prestación periódica para mulleres que sofren violencia de xénero, prevista no artigo 39 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, modificada pola Lei 12/2016, do 22 de xullo (DOG núm. 1, do 2 de xaneiro de 2018).

A finalidade destas axudas é proporcionarlles apoio económico ás mulleres que sofren violencia de xénero para tentar garantirlles unhas condicións suficientes de independencia económica respecto do agresor ou da persoa que manteña sobre ela unha relación de dominación para os casos das mulleres vítimas de trata con fins de explotación sexual, e

mais tentar axudalas a romper coa situación de violencia, que lles posibilibite dar o primeiro paso ou consolidar a ruptura dunha situación na que corren perigo.

Os requisitos para percibir esta axuda son:

- Ser muller, maior de idade ou emancipada, vítima de violencia de xénero nunha relación de convivencia e acreditar a situación de violencia derivada de convivencia con algún dos documentos seguintes: certificación da orde de protección ou da medida cautelar, testemuño ou copia autenticada polo/a secretario/a xudicial da propia orde de protección ou da medida cautelar; sentenza de calquera orde xurisdiccional, que declare que a muller sufriu violencia de xénero ou documento xudicial que declare que a muller é vítima de trata de seres humanos con fins de explotación sexual; informe dos servizos sociais e/ou sanitarios da administración pública autonómica ou local, informe dos servizos de acollida, informe do Ministerio Fiscal que indique a existencia de indicios de violencia e/ou de trata de seres humanos con fins de explotación sexual ou informe das forzas e corpos de seguridade para o caso de vítimas de trata de seres humanos con fins de explotación sexual.
- Ter cesado a convivencia co agresor dentro dos doce meses anteriores á data de presentación da solicitude.
- Estar empadroada e residir na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Percibir uns ingresos mensuais iguais ou inferiores a 1,5 veces o IPREM vixente.
- Non ter percibido esta axuda con anterioridade, nin a axuda establecida no artigo 27 da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero.

A Ingresos	Contía axuda por mes
Renda $\leq$ IPREM	600€
Renda $\leq$ IPREM e 1 fillo/a menor a cargo ou discapacidade da vítima $\geq$ 33 %	650€
Renda $\leq$ IPREM e 1 fillo/a menor a cargo e este/a ou solicitante discapacidade $\geq$ 33 %	700€
Renda $\leq$ IPREM e 2 ou máis fillos/as menores a cargo	700€
Renda $\leq$ IPREM e 2 ou máis fillos/as menores a cargo e algunha ou algún deles ou a solicitante teñan unha discapacidade $\geq$ 33 %	800€
Renda $\leq$ IPREM e 1 fillo/a menor a cargo e este/a ou a solicitante teñan unha discapacidade $\geq$ 65 % ou recoñecido grao de dependencia	800€
Renda $\geq$ IPREM e $\leq$ 1,5 veces IPREM	300€

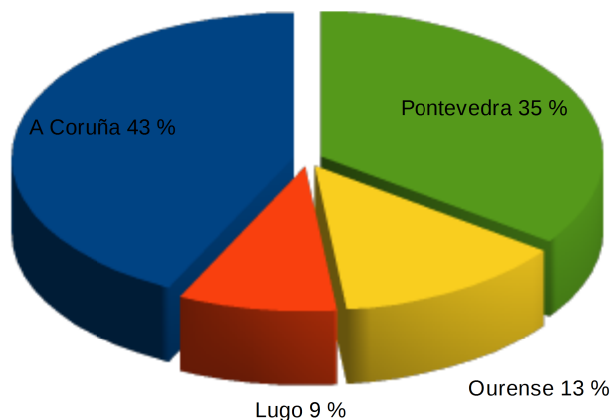
Renda $\geq$ IPREM e $\leq$ 1,5 veces IPREM e 1 fillo/a menor a cargo ou discapacidade da vítima $\geq$ 33 %	350€
Renda $\geq$ IPREM e $\leq$ 1,5 veces IPREM e 1 fillo/a menor a cargo e este/a ou solicitante discapacidade $\geq$ 33 %	400€
Renda $\geq$ IPREM e $\leq$ 1,5 veces IPREM e 2 ou máis fillos/as menores a cargo	400€
Renda $\geq$ IPREM e $\leq$ 1,5 veces IPREM e 2 ou máis fillos/as menores a cargo e algunha ou algún deles ou a solicitante teñan unha discapacidade $\geq$ 33 %	500€
Renda $\geq$ IPREM e $\leq$ 1,5 veces IPREM e 1 fillo/a menor a cargo e este/a ou a solicitante teñan unha discapacidade $\geq$ 65 % ou recoñecido grao de dependencia	500€

Os datos relativos á concesión desta axuda no ano 2018 son os seguintes:

- Nº de beneficiarias das axudas por provincias

Provincia	Nº Benef.
A Coruña	249
Lugo	53
Ourense	77
Pontevedra	204
Total	583

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

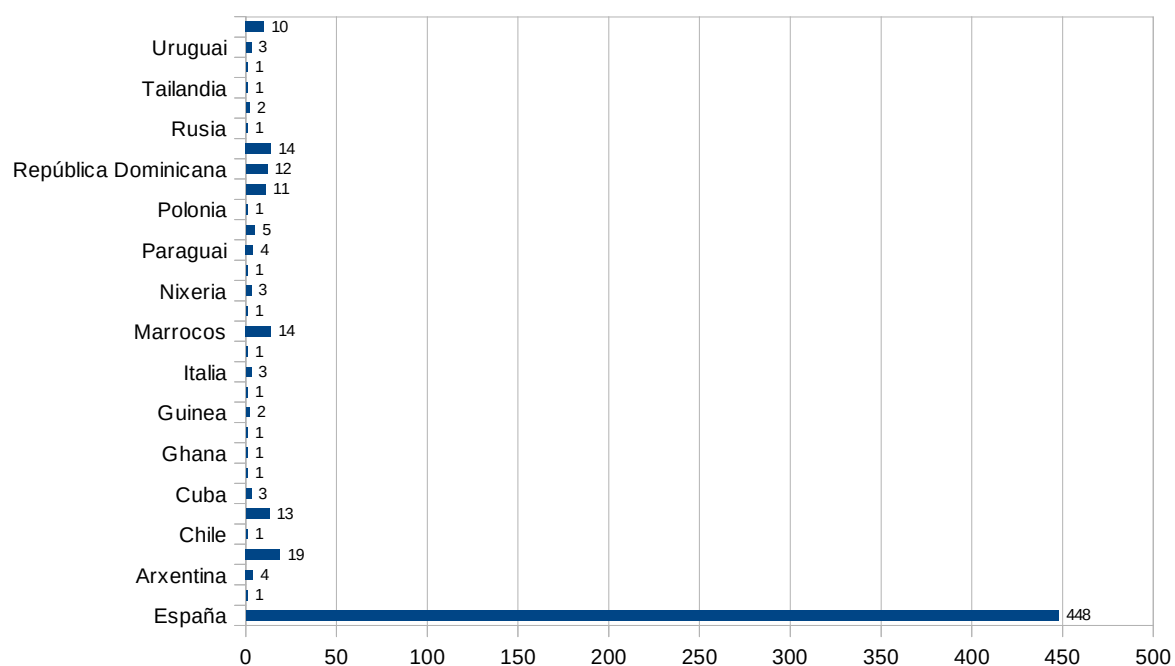

- Nº de beneficiarias segundo nacionalidade

NACIONALIDADE	Nº BENEF.	%
España	448	76,84 %
Alxeria	1	0,17 %
Arxentina	4	0,69 %
Brasil	19	3,26 %
Chile	1	0,17 %
Colombia	13	2,23 %

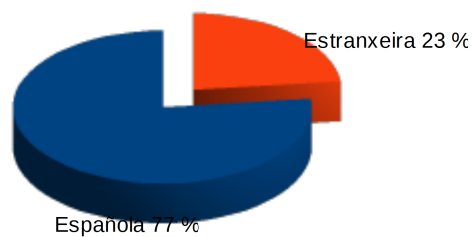
Cuba	3	0,51 %
Estados Unidos	1	0,17 %
Ghana	1	0,17 %
Grecia	1	0,17 %
Guinea	2	0,34 %
Honduras	1	0,17 %
Italia	3	0,51 %
Lituania	1	0,17 %
Marrocos	14	2,40 %
México	1	0,17 %
Nixeria	3	0,51 %
Panama	1	0,17 %
Paraguay	4	0,69 %
Perú	5	0,86 %
Polonia	1	0,17 %
Portugal	11	1,89 %
República Dominicana	12	2,06 %
Romanía	14	2,40 %
Rusia	1	0,17 %
Senegal	2	0,34 %
Tailandia	1	0,17 %
Ucrania	1	0,17 %
Uruguai	3	0,51 %
Venezuela	10	1,72 %
TOTAL	583	100,00 %

Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Nacionalidade	Nº benef.	%
Española	448	76,84%
Estranxeira	135	23,16
TOTAL	583	100%

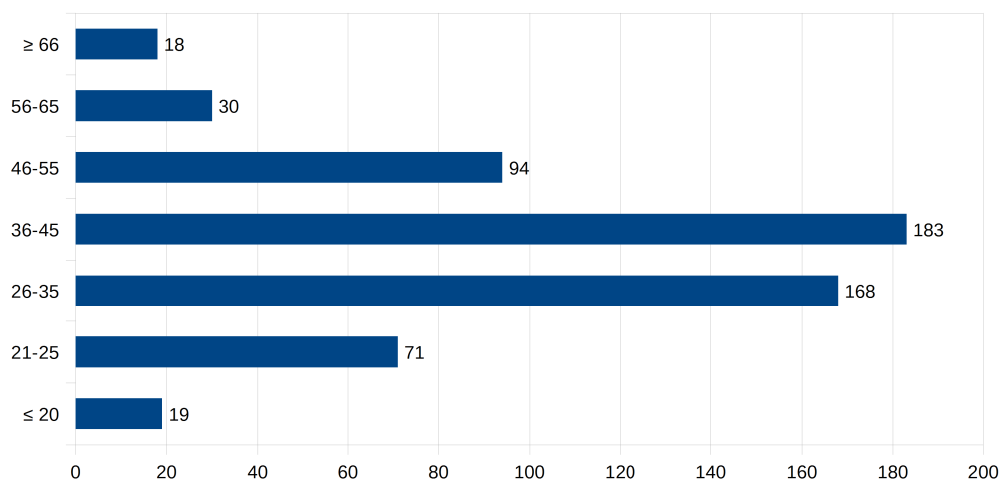
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ *Nº de beneficiarias segundo idade*

Idade	Nº benef.	%
≤ 20	19	3,26 %
21-25	71	12,18 %
26-35	168	28,82 %
36-45	183	31,39 %
46-55	94	16,12 %
56-65	30	5,15 %
≥ 66	18	3,09 %
TOTAL	583	100,00 %

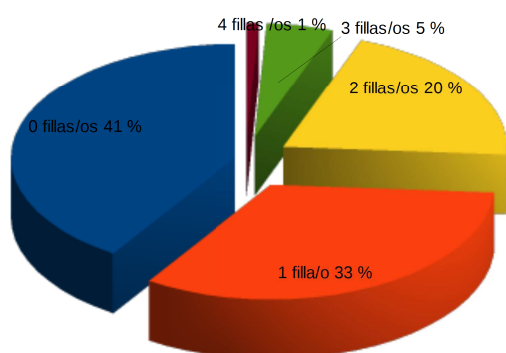
Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de beneficiarias segundo n° de fillas e fillos a cargo

N° fillas/os	N° benef.	%
0 fillas/os	238	40,82 %
1 filla/o	193	33,10 %
2 fillas/os	119	20,41 %
3 fillas/os	28	4,80 %
4 fillas /os	5	0,86 %
5 fillas/os	0	0,00 %
TOTAL	583	100,00 %

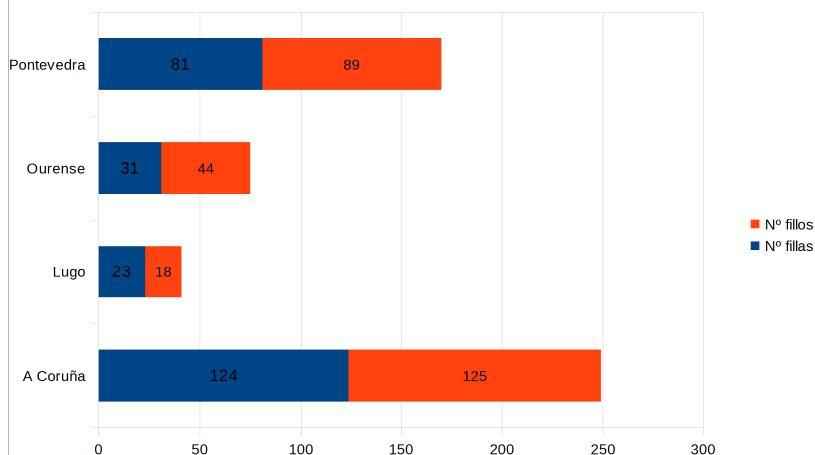
Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de fillas/os a cargo das beneficiarias por provincia

Provincia	N° fillas	N° fillos	Total
A Coruña	124	125	249
Lugo	23	18	41
Ourense	31	44	75
Pontevedra	81	89	170
Total	259	276	535

Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de beneficiarias con discapacidade

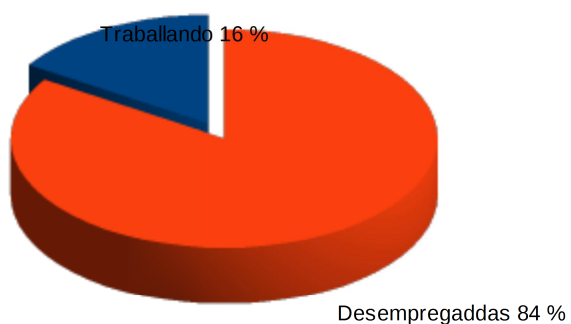
Provincia	N° benef. con discapacidade	N° benef. con fillas/os con discapacidade
A CORUÑA	20	9
LUGO	3	0
OURENSE	3	2
PONTEVEDRA	18	5
TOTAL	44	16

Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de beneficiarias segundo situación laboral

Provincia	Desempregadas	Traballando
A CORUÑA	199	50
LUGO	48	5
OURENSE	70	7
PONTEVEDRA	173	31
TOTAL	490	93

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Artigo 40: Outras prestacións

➤ Axudas de pagamento único

No Diario Oficial de Galicia do 1 de xaneiro de 2018 publicouse a Resolución do 12 de decembro de 2017, da **Secretaría Xeral da Igualdade** pola que se convocaban as axudas establecidas no artigo 27 da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero, e no artigo 43 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero.

O obxecto desta resolución é establecer as bases que rexen a concesión das axudas previstas nos devanditos textos legais. A finalidade das axudas establecidas na antedita lei orgánica é proporcionarlle apoio económico ás mulleres que sofren violencia de xénero; a das indemnizacións previstas na lei galega é facer valer o dereito recoñecido por sentenza xudicial ditada por xulgados e tribunais con sede no territorio galego.

Mediante esta resolución convocáronse dúas liñas de axuda. Unha delas é a axuda económica de pagamento único para mulleres vítimas de violencia de xénero, que, residindo na Comunidade Autónoma de Galicia, acrediten insuficiencia de recursos e unhas especiais dificultades para obter un emprego.

Beneficiarias:

- Mulleres vítimas de violencia de xénero.

Requisitos:

- Ser vítima de violencia de xénero. A situación de violencia de xénero acreditarase coa orde de protección a favor da vítima, cando esta estea en vigor; coa sentenza condenatoria definitiva, ou definitiva e firme, que conteña medidas de protección vixentes que acrediten a actualidade da situación de violencia e, excepcionalmente, co informe do Ministerio Fiscal que indique a existencia de indicios de que a denunciante é vítima de violencia de xénero, mentres non se dite a orde de protección.
- Estar empadroada e ter residencia en calquera dos concellos da Comunidade Autónoma de Galicia.
- Ter especiais dificultades para obter un emprego.
- Carecer de rendas que, en cómputo mensual, superen o 75 por cento do salario mínimo interprofesional vixente, excluída a parte proporcional de dúas pagas extraordinarias.

A contía económica da axuda é a seguinte:

Tipoloxía	Importe do subsidio de desemprego
Con carácter xeral	6 meses
1 familiar ou menor acollido pola vítima	12 meses
Discapacidade da vítima ≥ 33 % (sen responsabilidades familiares)	12 meses
2 ou mais familiares ou menores acollidos pola vítima, ou 1 familiar e 1 menor.	18 meses
1 familiar ou menor acollido pola vítima, e conxuntamente	18 meses

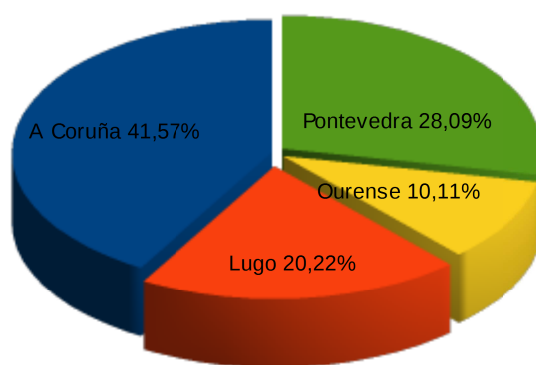
discapacidade da vítima ou da persoa dependente $\geq 33 \%$	
2 ou máis familiares ou menores (ou 0 1 familiar e 1 menor) acollidos pola vítima, e conxuntamente, discapacidade $\geq 33 \%$ da vítima ou da persoa dependente	24 meses
Vítima, ou familiar ou menor acollido con discapacidade $\geq 65 \%$	24 meses

Os datos relativos á concesión desta axuda no ano 2018 son os seguintes:

- Nº de beneficiarias por provincia

Provincia	Beneficiarias
A CORUÑA	37
LUGO	18
OURENSE	9
PONTEVEDRA	27
TOTAL	91

Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

- Nº de beneficiarias segundo nacionalidade

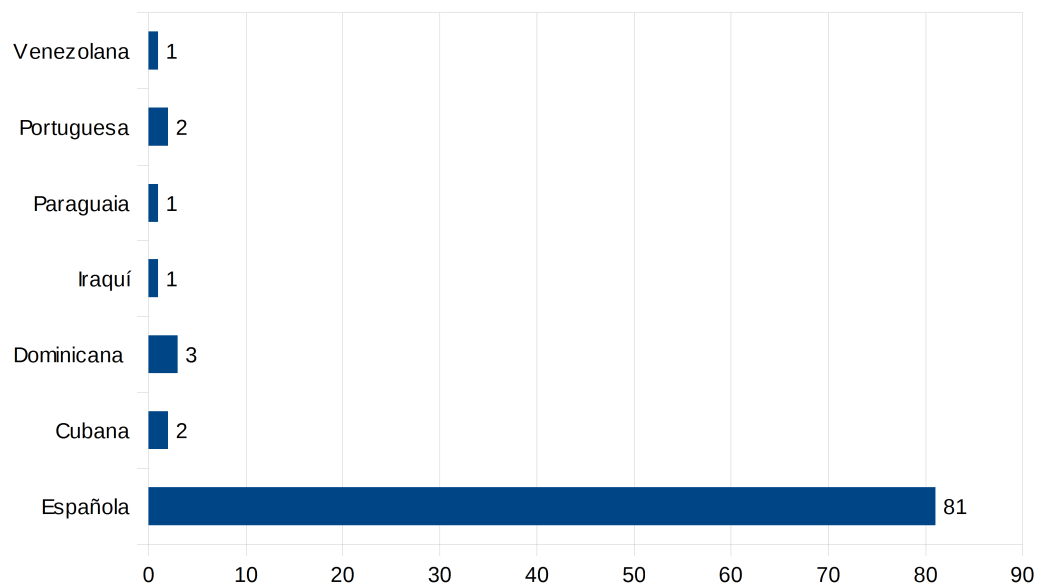
Nacionalidade	Nº benef.	%
Española	81	89%
Estranxeira	10	11%
TOTAL	91	100%

Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Nacionalidade	Nº benef.	%
Española	81	89,0%
Cubana	2	2,2%
Dominicana	3	3,3%
Iraquí	1	1,1%
Paraguaia	1	1,1%
Portuguesa	2	2,2%
Venezolana	1	1,1%
TOTAL	91	100,0%

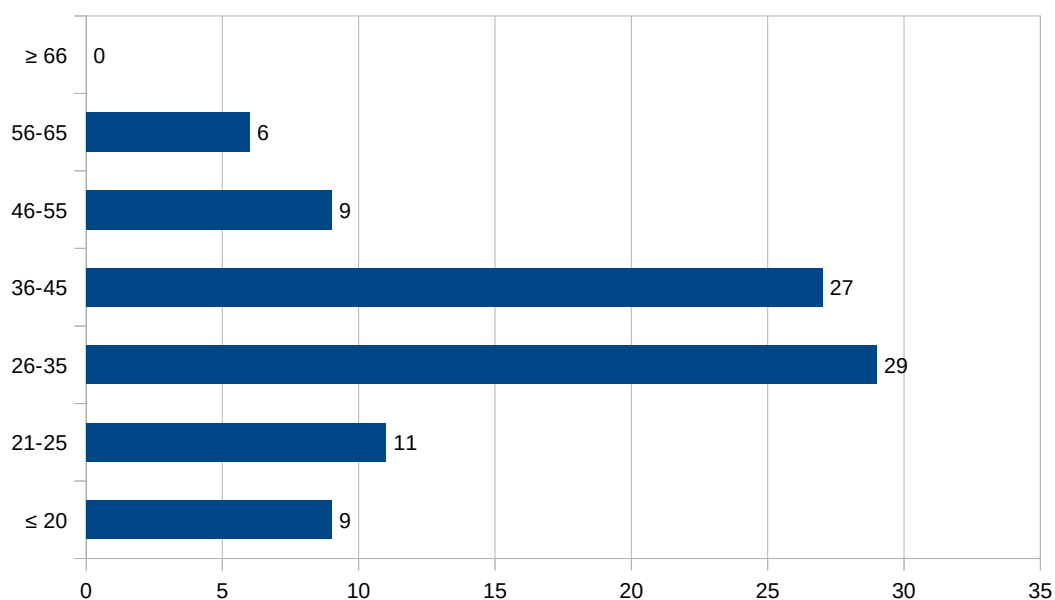
Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de beneficiarias segundo idade

Idade	N° benef.	%
≤ 20	9	9,9%
21-25	11	12,1%
26-35	29	31,9%
36-45	27	29,7%
46-55	9	9,9%
56-65	6	6,6%
≥ 66	0	0,0%
TOTAL	91	100,00%

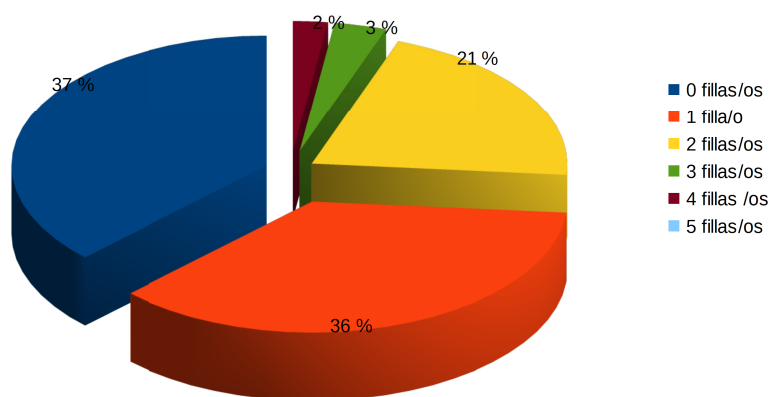
Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de beneficiarias segundo n° de fillas e fillos a cargo

N° fillos/as	N° benef.	%
0 fillas/os	34	37,4%
1 filla/o	33	36,3%
2 fillas/os	19	20,9%
3 fillas/os	3	3,3%
4 fillas /os	2	2,2%
5 fillas/os	0	0,0%
TOTAL	91	100,00%

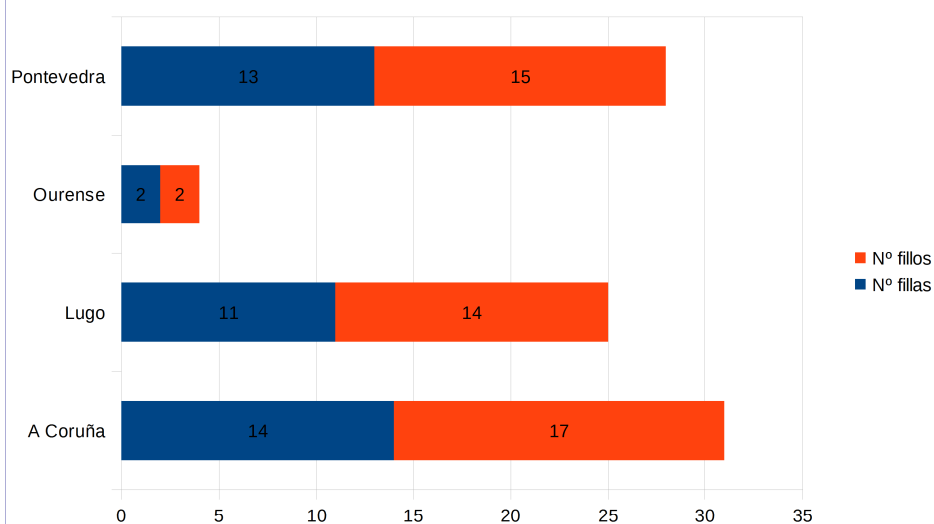
Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de fillas e fillos a cargo das beneficiaras por provincia

Provincia	N° fillas	N° fillos	Total
A Coruña	14	17	31
Lugo	11	14	25
Ourense	2	2	4
Pontevedra	13	15	28
Total	40	48	88

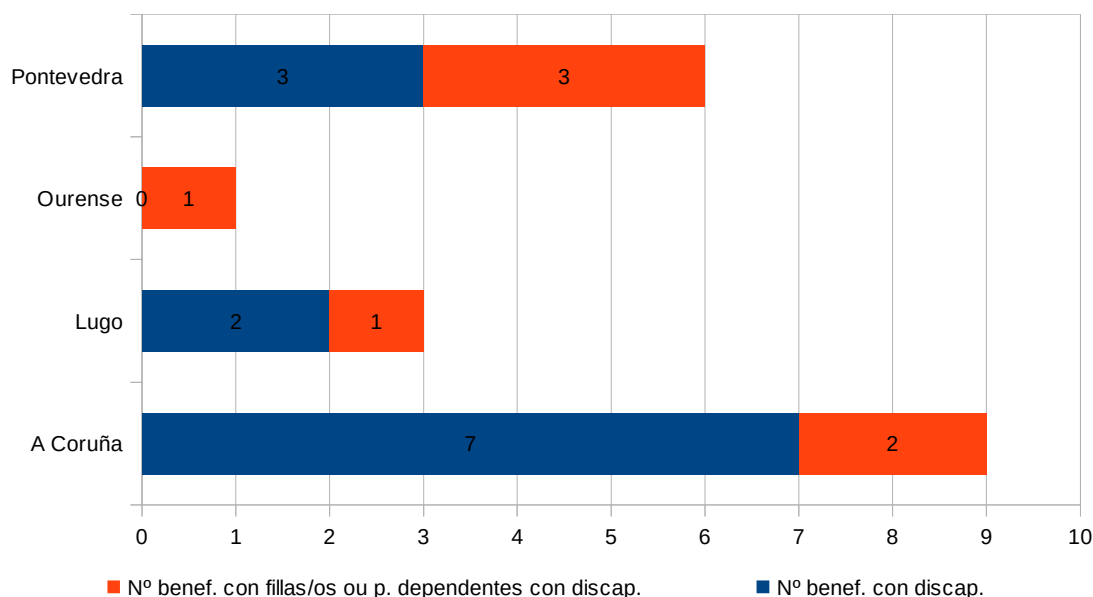
Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de beneficiarias con discapacidade

Provincia	N° benef. con discap.	N° benef. con fillas/os ou p. dependentes con discap.
A Coruña	7	2
Lugo	2	1
Ourense	0	1
Pontevedra	3	3
Total	12	7

Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Artigo 41: Procedemento abreviado para a percepción da Renda de Integración Social de Galicia

A Dirección Xeral de Inclusión Social, en aplicación da Lei 10/2013, do 27 de novembro, de Inclusión social de Galicia, desenvolve unha tramitación abreviada da prestación RISGA, que se aplicará nos seguintes supostos:

- Vítimas de violencia de xénero
- Supostos de violencia doméstica
- Vítimas de explotación sexual-laboral en redes de trata de seres humanos

Os aspectos máis destacables deste procedemento son:

- Os trámites para a concesión da RISGA terán carácter de urxencia e tramitaranse con carácter prioritario ás demais solicitudes.

- O concello deberá remitir o informe de valoración social no prazo de 15 días. O proxecto de integración social é, se é o caso, o de integración socioeducativa dos e das menores poderá remitirse con posterioridade.
- A resolución de concesión deberá ditarse e notificarse no prazo dun mes desde a presentación da solicitude, sen prexuízo dos supostos de suspensión expresamente contemplados.
- Entenderanse estimadas aquelas solicitudes nas que, constando no expediente a recepción do informe de valoración social con proposta de concesión da prestación, non se ditase resolución expresa no prazo dun mes desde a súa presentación, interrompido se concorren as causas de suspensión contempladas no propio proxecto.
- Os efectos económicos prodúcense desde o día seguinte ao da data da recepción do informe de valoración social.

No ano 2018 tramitáronse ao abeiro deste procedemento 39 expedientes, dos que 29 presentan a problemática da violencia de xénero.

Por outra parte, resulta fundamental continuar coa aplicación das medidas de control que permitan unha utilización racional e eficiente dos recursos públicos e impidan situacións de solapamento no cobramento de prestacións económicas públicas. Neste senso, continúaase coa aplicación do procedemento que está a facer posible o cruzamento periódico de datos entre a Secretaría Xeral de Igualdade e a Dirección Xeral de Inclusión Social. Todo isto, coa finalidade de evitar que se produza un aboamento simultáneo das prestacións económicas da súa respectiva competencia (prestación periódica e Risga).

Artigo 42: Axudas escolares

A Orde do 9 de maio de 2018 da **Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria**, pola que se regula a participación no fondo solidario de libros de texto e se convocan axudas para adquirir libros de texto e material escolar destinadas ao alumnado matriculado en educación primaria, educación secundaria obrigatoria e educación especial en centros docentes sostidos con fondos públicos para o curso escolar 2018/2019, publicada no Diario oficial de Galicia do 21 de maio de 2018, contempla os supostos derivados de situacións de violencia de xénero no ámbito familiar, establecendo no seu artigo 4 que “non terá a consideración de membro computable da unidade familiar o agresor nos casos de violencia de xénero”, e no artigo 3 dispón que “nos casos de violencia de xénero non se terán en conta os ingresos do agresor para determinar a renda per cápita da unidade familiar”

Número de solicitudes: 986

A través da Orde do 24 de maio de 2018 (DOG nº 109 do 8 de xuño), convocáronse as prazas nos centros residenciais docentes da Coruña, Ourense e Vigo para realizar estudos postobrigatorios non universitarios para o curso 2018/2019. A convocatoria determina no seu artigo 9 que non terá a consideración de membro computable da unidade familiar o agresor, nos casos de violencia de xénero, e no artigo 10 dispón que nos casos de violencia de xénero quedan excluídos do cómputo os ingresos do agresor. Ademais prevé a concesión dunha puntuación de 4 puntos no baremo para os supostos de violencia de xénero. Non se presentaron solicitudes nas que se indicara esa circunstancia.

Na Orde do 9 de xullo de 2018 (DOG nº 140 do 23 de xullo), pola que se convocaron prazas de colaboradores bolseiros nos centros residenciais docentes da Coruña, Ourense e Vigo para o curso académico 2018/2019, recóllese a mesma previsión respecto da composición da unidade familiar e o cálculo da súa renda per cápita, no senso de excluír ao agresor como membro computable así como os seus ingresos, sen que se presentaran solicitudes nas que se indicara esta circunstancia.

Por outra banda o Decreto 132/2013, do 1 de agosto, polo que se regulan os comedores escolares dos centros docentes públicos non universitarios dependentes da consellería con competencias en materia de educación, establece no seu artigo 11 a gratuidade total do comedor escolar para as/os escolares membros de familias afectadas por violencia de xénero.

Cómpre salientar tamén que o Decreto 68/2018, do 21 de xuño, polo que se fixan os prezos públicos pola prestación de servizos académicos e administrativos nas universidades do Sistema Universitario de Galicia para o curso académico 2018/2019, recolle no seu artigo 12.4 que “As mulleres vítimas de violencia de xénero, os seus fillos e fillas, así como os e as menores suxeitos/as á súa tutela ou garda e custodia, continuarán gozando da exención despois de acadar a maioría de idade nas mesmas condicións que os fillos e fillas. As persoas que gocen da exención establecida neste punto deberán aboar unicamente os prezos da tarifa terceira”. A condición de vítima de violencia de xénero acreditarase no momento da formalización da matrícula, mediante calquera das formas previstas no artigo 5 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero. Para estes efectos, o documento acreditativo da dita condición deberá estar adoptado ou emitido no prazo dos 24 meses inmediatamente anteriores á data de formalización da matrícula.

Artigo 43: Fondo Galego de Garantía de indemnizacións

Mediante Resolución do 12 de decembro de 2017, da **Secretaría Xeral da Igualdade** (DOG nº 1 do 2 de xaneiro de 2018) convócanse dúas liñas de axuda: as establecidas no artigo 27 da Lei Orgánica 1/2004 do 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero (véxase detalle no artigo 40), e as establecidas no artigo 43 da Lei 11/2007 do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero. Esta segunda liña de axudas ten por obxecto proporcionar axuda económica en forma de indemnización dirixida ás mulleres que sofren violencia de xénero e/ou ás e aos menores ou persoas dependentes delas polos danos e prexuízos ocasionados como consecuencia da situación de violencia. Trátase de indemnizacións fixadas mediante sentenza xudicial ditada por xulgados e tribunais con sede no territorio galego, no caso de incumprimento, por insolvencia, por parte do obrigado a satisfacelas.

Beneficiarias:

- As mulleres que sufran violencia de xénero.
- As persoas menores de idade que dependan dunha muller que sufra violencia de xénero.
- As persoas maiores de idade que dependan economicamente dunha muller que sufra violencia de xénero.
- As persoas dependentes baixo o coidado dunha muller que sufra violencia de xénero.

Requisitos:

- Estar empadroada e ter residencia efectiva en calquera dos concellos da Comunidade Autónoma de Galicia.
- Ter dereito á percepción dunha indemnización, por danos e perdas derivados dunha situación de violencia de xénero, recoñecida nunha resolución xudicial firme ditada por un xulgado ou tribunal con sede na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Que exista constatación xudicial do incumprimento do deber de satisfacer a indemnización por insolvencia do obrigado ao pagamento.
- Que a persoa beneficiaria se atope nunha situación de precariedade económica como consecuencia da falta de pagamento da indemnización xudicialmente recoñecida.

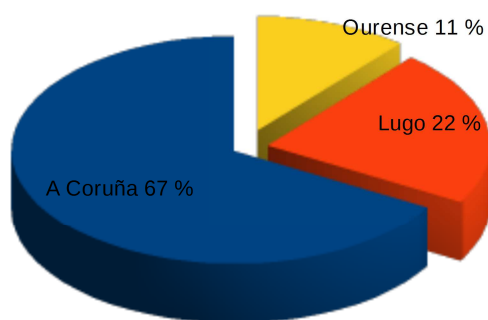
- A contía da indemnización é a fixada pola resolución xudicial correspondente que quede pendente de pagamento tras a declaración de insolvencia do obrigado a el, sen que a contía máxima poida ser superior a 6.000 € por cada persoa beneficiaria.

Os datos relativos á concesión desta indemnización no ano 2018 son os seguintes:

- ***Nº de persoas beneficiarias por provincia***

Nº persoas beneficiarias no 2018				
A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Total
6	2	1	0	9

Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

- ***Nº de persoas beneficiarias segundo idade e sexo***

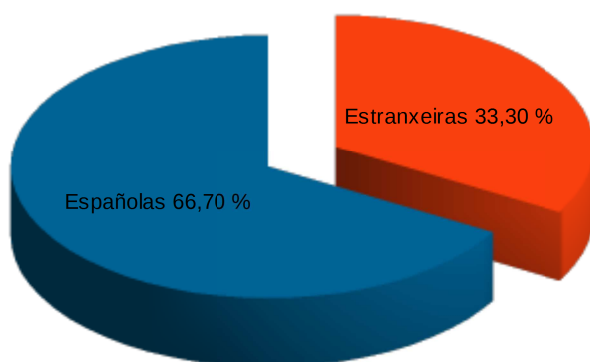
	Mulleres	Total
Maiores de idade	8	8
Menores de idade	1	1
Total	9	9

Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

- ***Nº de persoas beneficiarias segundo nacionalidade***

Nacionalidade	Nº benef.	%
Españolas	6	66,7%
Estranxeiras	3	33,3%
Total	9	100%

Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ **Nº de fillas e fillos a cargo das beneficiaras por provincia**

Provincia	Nº fillas	Nº fillos	Total
A Coruña	2	1	3
Lugo	0	0	0
Ourense	0	0	0
Pontevedra	0	0	0
Total	2	1	3

Fonte: Secretaría xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Artigos 44 e 45: Dereito de acceso á vivenda e acceso prioritario ás vivendas de promoción pública.

As actuacións realizadas polo Instituto Galego da Vivenda e Solo da Consellería de Infraestruturas e Vivenda durante o ano 2018 respecto das vítimas de violencia de xénero son as que seguen:

- Programa do bono de alugueiro social do Plan RehaVita 2015-2020: concedéronse as seguintes axudas:
 - 12 correspondentes a prórrogas de axudas concedidas no ano 2016 por importe de 28.800 €
 - 9 correspondentes a prórrogas de axudas concedidas no ano 2017 por importe de 21.000 €

- 29 novas concesións ao abeiro da convocatoria realizada no ano 2018 por importe de 87.000 €
- Programa de fomento do alugamento do Plan estatal 2018-2021: pendente de resolución
- Vivendas adxudicadas a unidades de convivencia de vítimas de violencia de xénero: 5 vivendas (3 de promoción pública e 2 achegadas por unha entidade financeira).

Artigo 46: Equipamentos sociais especializados.

O Decreto 15/2010, do 4 de febreiro, polo que se regula o procedemento para o recoñecemento da situación de dependencia e o dereito ás prestacións do sistema para a autonomía e atención á dependencia, o procedemento para a elaboración do Programa individual de atención e a organización e funcionamento dos órganos técnicos competente, modificado polo Decreto 148/2011, do 7 de xullo, inclúe, no seu articulado, os supostos de emerxencia social. Non obstante, o dito procedemento régúlase expresamente Na Orde do 2 de xaneiro de 2012, modificada pola Orde do 19 de abril de 2013, que desenvolve o citado Decreto 15/2010.

O procedemento de emerxencia social para persoas en situación de dependencia aporta ao tratamento integral da violencia de xénero un procedemento de actuación, tendo en conta que a maior porcentaxe de persoas en situación de dependencia son mulleres.

Son situacións de emerxencia social aquelas que, debidamente documentadas e obxectivadas, impliquen:

Unha situación de desamparo ou abandono

Malos tratos físicos e/ou psíquicos

Situacións de risco grave inminente para a súa integridade física e/ou psíquica

A estes casos daráselle prioridade na tramitación de xeito que se facilite ás persoas nesta situación a asignación dun recurso pola vía de emerxencia.

A Guía de actuación coordinada contra o maltrato de persoas maiores ou adultas con discapacidade, que inclúe as situacións de violencia de xénero, contempla:

- Que o Teléfono Social será o recurso a través do que se canalicen as consultas ou denuncias que se presenten por este malos tratos.

- Protocolos de actuación para os/as técnicos/as e profesionais dos diferentes axentes sociais que interveñen neste tipo de procesos.
- A habilitación de prazas en determinados centros de persoas maiores ou con discapacidade para as persoas que sexan vítimas de malos tratos e teñan que ser protexidas de forma urxente por correr perigo a súa vida e temporalmente mentres non se fai a intervención axeitada ou se xestiona o recurso idóneo.

Por outra banda, a Orde do 25 de novembro de 2015 pola que se regula o procedemento para o recoñecemento, declaración e cualificación do grao de discapacidade, e a organización e funcionamento dos órganos técnicos competentes, establece, como motivo para darlle prioridade na tramitación do procedemento, a existencia dun procedemento aberto, xudicial ou administrativo, relativo a violencia de xénero, que se poida ver afectado polo recoñecemento e cualificación do grao de discapacidade.

Titulo III: Da organización do sistema de protección e asistencia integral e especializada fronte á violencia de xénero.

Neste título faise referencia á organización do sistema de protección e asistencia integral e especializada, mediante a coordinación establecida desde a Rede galega de acollemento, incorporando todos os servizos e programas para a información, atención e recuperación das mulleres.

Artigo 47.-Criterios básicos.

Artigo 48.-Rede galega de acollemento.

Artigo 49.-Creación do Centro de Recuperación Integral para Mulleres que sofren violencia de xénero.

Artigo 50.-Rede de información ás mulleres.

Artigo 51.-Servizo de Atención 24 horas.

Artigo 52.-Punto de Coordinación das Ordes de Protección.

Artigo 53.-Puntos de encontro familiar.

Artigo.54 Creación de oficinas de atención ás vítimas dos delitos.

Artigo 55.-Titularidade e xestión dos servizos.

Artigo 56.-Confidencialidade da información.

Artigo 47: Criterios básicos

Dentro dos criterios básicos recollidos no artigo 47 da Lei 11/2007, a Secretaría xeral da Igualdade garante que na totalidade dos centros, servizos e recursos que conforman a rede de asistencia social integral ás mulleres que sofren violencia de xénero, a intervención se realiza dende una perspectiva de xénero.

Igualmente, e no que respecta ás mulleres con discapacidade (apartado 3), a **Secretaría xeral da Igualdade** segue a colaborar coa Asociación de Mulleres con Discapacidade de Galicia ACADAR así como coa Confederación Galega de Minusválidos (COGAMI) na mellora do seu acceso integral á información. Neste sentido, no ano 2018, desenvolvéronse as seguintes accións conxuntas:

❑ Programa “Mergúllate” de atención integral a mulleres con discapacidade“

A Secretaría Xeral da Igualdade a través da convocatoria de axudas e subvencións para as entidades de iniciativa social sen ánimo de lucro para programas dirixidos a mulleres en situación de vulnerabilidade concedeu a ACADAR unha subvención de 35.125,96 € para levar a cabo o programa Re_activa, dirixido a mulleres con discapacidade, con especial fincapé nas mulleres residentes de zonas rurais pouco poboadas.

O obxectivo xeral deste programa é proporcionar unha atención integral ás mulleres con discapacidade potenciando as súas capacidades e competencias para o desenvolvemento dunha vida autónoma.

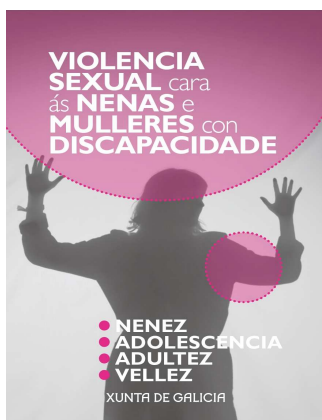
Entre as accións desenvolvidas destacan:

- acollida da muller na entidade e primeira valoración da situación, como profesional de referencia.
- valoración e diagnóstico social das demandas das mulleres con discapacidade.
intervención básica de traballo social, de acordo cos dereitos sociais, necesidades, demandas e recursos dispoñibles para as mulleres con discapacidade.
- información de todos os recursos e servizos dispoñibles para as mulleres con discapacidade.
- dentro da atención integral centrada na persoa, realizouse a derivación idónea para cada caso, dentro da propia entidade ou a outras entidades, tanto públicas como privadas que poidan dar resposta ás necesidades concretas da muller.

- deseño de estratexias individuais que favorezan a adquisición ou recuperación de funcións e habilidades persoais e sociais e procure a mellora da autonomía, da convivencia social e familiar e da inclusión social.

Durante o tempo de desenvolvemento do programa, tanto a nivel individual coma grupal, traballáronse as distintas habilidades sociais básicas das 46 mulleres beneficiarias que permitiron mellorar a súa calidade de vida e identificar características comúns entre elas como elemento de sentimento de pertenza a un mesmo grupo, co fin de facilitar a empatía e a creación de novas redes de apoio. Para isto trabaláronse os seguintes obxectivos:

- Incremento da autoestima, autoafirmación e autoconcepto
- Crear novas redes de apoio, xerando un sentimento de pertenza ao grupo e sororidade
- Fomentar a empatía dentro do grupo
- Desenvolver a intelixencia emocional como base do modelo relacional
- Analizar os estereotipos e roles de xénero das mulleres con discapacidade na sociedade patriarcal
- Analizar a orixe, as consecuencias e a influencia da socialización diferencial e as causas das diferentes violencias contra as mulleres
- Facilitar a autoobservación e reflexión en torno aos ritos, hábitos ou costumes establecidos na vida cotiá
- Capacitación nas novas tecnoloxías e de comunicación. Alfabetización dixital.

□ Edición da Guía “ Violencia sexual cara ás nenas e mulleres con discapacidade”

No ano 2018 editouse a guía: “*Violencia sexual cara ás nenas e mulleres con discapacidade*”. A CCAA de Galicia é pioneira no recoñecemento da violencia sexual e dos abusos sexuais como unha forma máis de violencia de xénero, e así o plasma a Lei 11/20017, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, que recolle unha definición máis ampla de violencia machista, acorde co establecido en 2011 polo Convenio

de Istambul; Sen embargo, debemos recoñecer que este feito por si mesmo non ten implicacións reais senón se acompaña de medios e medidas concretas dirixidas á prevención e á atención. Cando ademais de violencia sexual se fala de violencia sexual en mulleres con discapacidade, o risco de vulneración dos seus dereitos multiplícanse de xeito exponencial;

Así diversos estudos falan de dificultades á hora de defenderse ou facer fronte a situacións de violencia, dificultades de comunicación, dificultades de acceso aos recursos e polo tanto imposibilidade de detección e asistencia; Ademais factores como a posible relación de dependencia coa persoa que exerce a violencia, especialmente cando se trata do coidador, unido ás veces á baixa autoestima da muller, e á súa autopercepción de vulnerabilidade, pode agravar a situación de violencia.

A guía: “*Violencia sexual cara ás nenas e mulleres con discapacidade*” pretende crear ferramentas que poidan axudar á tomar maior conciencia da posibilidade de sufrir violencia sexual por parte de nenas e mulleres con discapacidade, axudando así a previla, á vez que facilitará a detección destes feitos e ofrecerá pautas de actuación.

❑ Programa DEDALEIRA-Unidade QUERELAR: Detección e identificación de situacións contra a liberdade e indemnidade sexual en mulleres con discapacidade.

Durante o ano 2018 a Secretaría xeral da Igualdade seguiu apoiando a COGAMI e ACADAR na implementación das accións do Servizo Dedaleira, de atención e promoción da autonomía afectivo-sexual, destinado ás persoas con discapacidade e a súa contorna afectiva (parella, familiares e persoas do seu ámbito familiar ou institucional) .

O programa desenvolveuse en tres fases: prevención, detección e intervención, enfocadas ao traballo en centros de Educación Especial públicos do territorio galego nos seguintes aspectos:

- ❑ Formación ao alumnado, ao profesorado e ás familias.
- ❑ Asesoramento e seguimento dos casos existentes.
- **Desenvolvemento da formación específica e profesional dirixida a persoas con discapacidade, a súa contorna afectiva e equipos profesionais que traballan con persoas con discapacidade no eido educativo, prioritariamente centros de Educación Especial, para a prevención e atención en situacións de violencia sexual.**

Deseño, execución e avaliación de actividades formativas sobre educación afectivo-sexual, prevención, detección e intervención ante/de situacións de violencia sexual en centros de ensino de Educación Especial de Galicia: neste caso, elaborouse un listado coa totalidade dos

centros de ensino de educación especial do territorio galego, realizándose unha selección dos mesmos:

- CEE Príncipe Felipe-Pontevedra
- CEE Saladino Cortizo-Vigo
- CEE Santa María-Lugo

Con este propósito, levouse a cabo o desenvolvemento de formación específica e profesional dirixida a persoas con discapacidade, á súa contorna afectiva e a equipos profesionais que traballan con persoas discapacidade no eido educativo, para a prevención e atención en situacións de violencia sexual.

En consecuencia, deseñáronse, executáronse e avaliáronse actividades formativas tanto acerca da educación afectivo-sexual como intervención ante situacións de violencia sexual.

Participantes	Alumnado	Profesorado	Familias
Homes	117	10	3
Mulleres	64	42	19
Total participantes	181	52	22

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Artigo 48: Rede galega de acollemento

Os diferentes centros de acollida, que no seu conxunto configuran a rede galega de acollemento, son recursos especializados residenciais e temporais que ofrecen acollida, atención e recuperación ás mulleres que sofren violencia de xénero e ás e aos menores ao seu cargo que requiren dun espazo de atención e protección debido a situación de indefensión ou risco debido a situación de violencia de xénero.

Están atendidos por equipos multidisciplinares que dan cobertura integral de atención e/ou recuperación: atención psicolóxica, educativa, sociolaboral, xurídica así como o favorecemento da normalización da situación persoal das mulleres, da súa unidade persoal e a superación dos efectos da violencia de xénero.

As normas e requisitos específicos dos centros establécense regulamentariamente.

➤ **Rede galega de de acollemento: Centros de acollida e vivendas tuteladas**

Ante a situación de indefensión en que se atopan moitas mulleres en situación de violencia de xénero, nalgúns casos con grave perigo para elas e os seus fillos e as súas fillas, a Xunta de Galicia ten articulada unha rede de casas de acollida para mulleres maltratadas, cunha conexión entre elas, de tal xeito que as mulleres galegas que o precisen, por atoparse na referida situación de indefensión, teñan un lugar de referencia onde acudir.

En colaboración cos concellos e outras institucións vense prestando, en distintas localidades, este servizo dirixido a mulleres que sofren malos tratos e ás súas fillas e aos seus fillos, co obxecto de que dispoñan dun tempo e un espazo no que poidan reorientar a súa situación persoal, facilitándolles as ferramentas elementais, tanto económicas coma psicosociais.

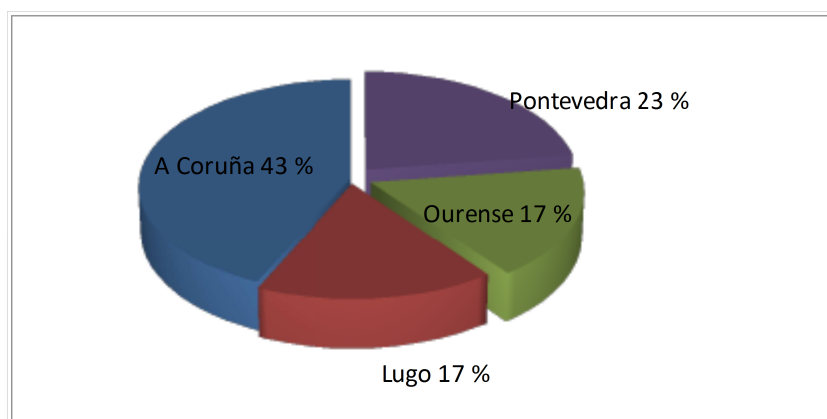
O orzamento destinado pola Secretaría Xeral da Igualdade no ano 2018 á colaboración con estes concellos foi dun total de 232.000 euros para o financiamento de gastos correntes derivados do funcionamento do servizo nos centros municipais de acollida.

Centros de acollida		
Provincia	Nº centros	Titularidade
A Coruña	3	Municipal
Lugo	1	Municipal
Ourense	1	Municipal
Pontevedra	1	Municipal /autonómica

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Prazas dispoñibles	
Provincia	Nº prazas
A Coruña	38
Lugo	15
Ourense	15
Pontevedra	20
Total	88

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Os datos relativos á Rede Galega de Acollemento no ano 2018 son os seguintes:

- N° Total de persoas usuarias

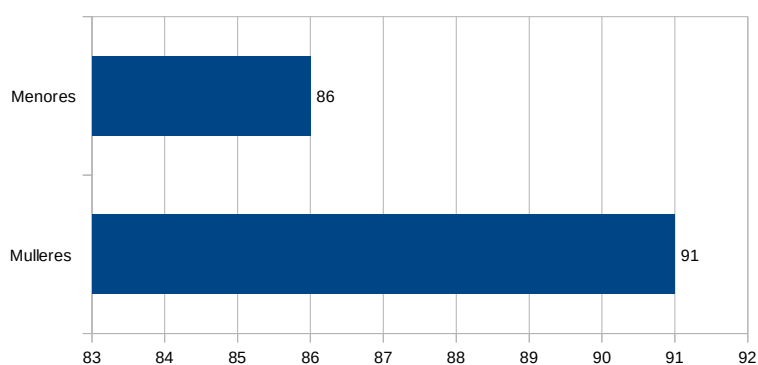
N° Usuarias	Total
Mulleres soas	42
Mulleres con menores	49
Total mulleres	91

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

N° de persoas usuarias	Total
Mulleres	91
Menores	86
Total	177

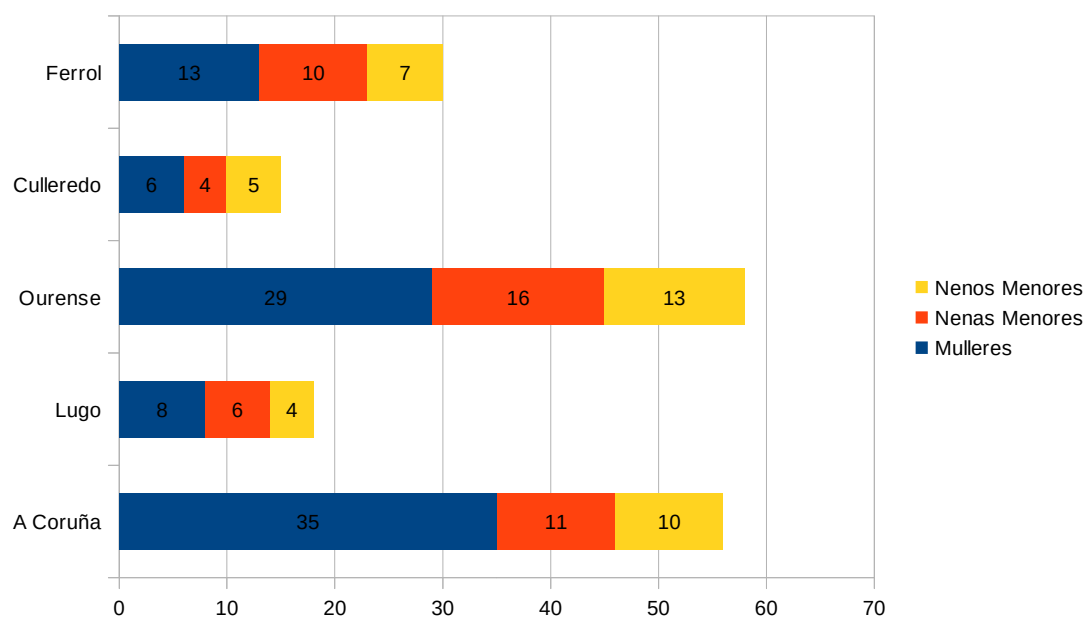
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de persoas usuarias por provincias

N° persoas usuarias no ano 2018				
Localidade	Mulleres	Nenas Menores	Nenos Menores	% media ocupación da RGA
A Coruña	35	11	10	69,40%
Lugo	8	6	4	65,55%
Ourense	29	16	13	72,06%
Culleredo	6	4	5	85,71%
Ferrol	13	10	7	53,40%
Total	91	47	39	69,22%

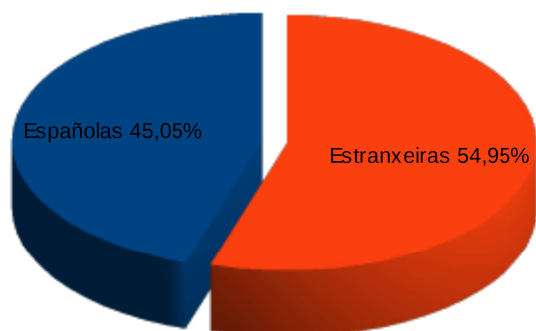
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de usuarias por nacionalidade

Nacionalidade	Nº	%
Españolas	41	45,05%
Estranxeiras	50	54,95%
Total mulleres	91	100%

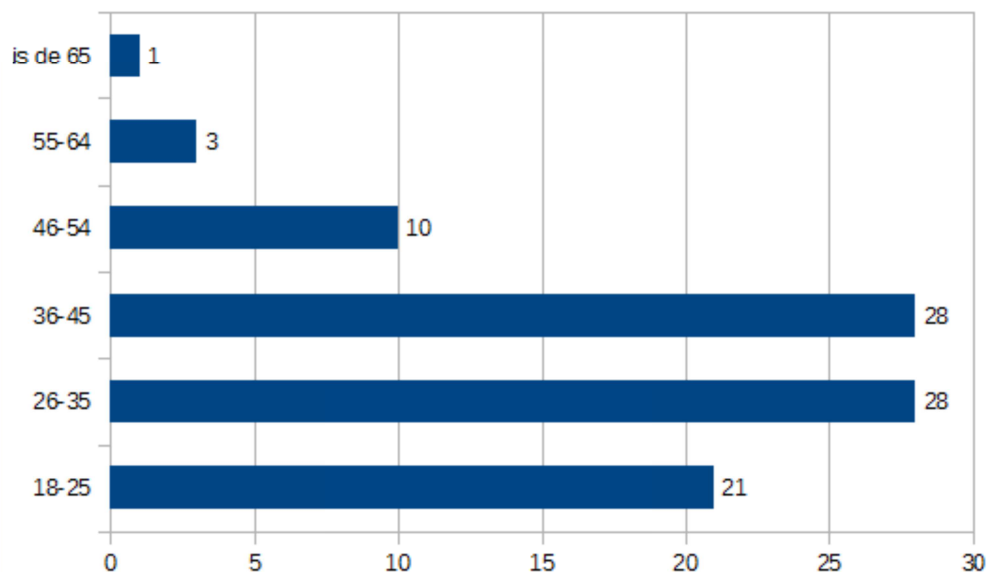
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de usuarias por idade

Idade das mulleres	Nº	%
18-25	21	23,08%
26-35	28	30,77%
36-45	28	30,77%
46-54	10	10,99%
55-64	3	3,30%
Máis de 65	1	1,1%
Total mulleres usuarias	91	100,00%

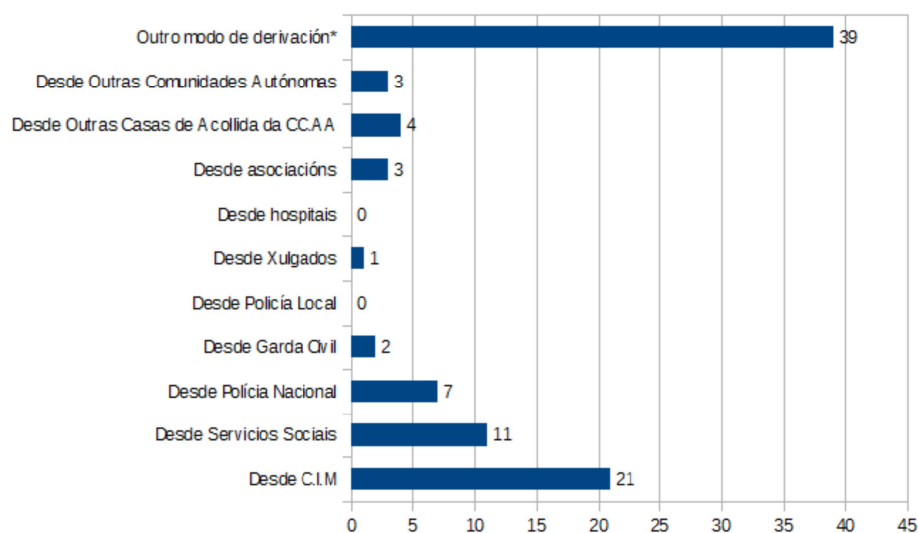
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de usuarias segundo procedencia da derivación

Modo de derivación	Nº
Desde C.I.M	21
Desde Servicos Sociais	11
Desde Policía Nacional	7
Desde Garda Civil	2
Desde Policía Local	0
Desde Xulgados	1
Desde hospitais	0
Desde asociacións	3
Desde Outras Casas de Acolida da CC.AA	4
Desde Outras Comunidades Autónomas	3
Outro modo de derivación*	39
Total Mulleres usuarias	91

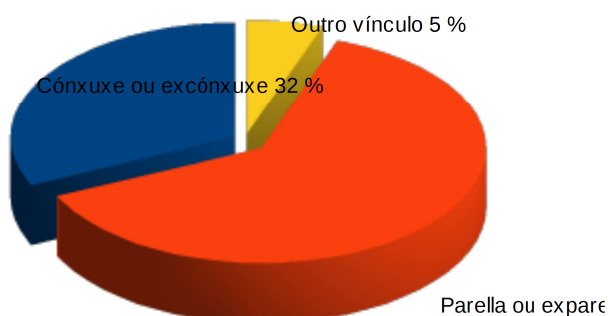
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de usuarias segundo vínculo co agresor

Vínculo co agresor	Nº
Cónxuxe ou excónxuxe	29
Parella ou exparella	57
Outro vínculo	5
Total mulleres usuarias	91

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ Tempo medio de estancia na Rede Galega de Acollemento

Estancia no centro	Nº
Ingresos provisorios	17
11-30 días	10
31-45 días	7
46-60 días	2
61-75 días	0
76-90 días	2
91-180 días	10
Máis de 180 días	10

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

➤ Rede galega de de acollemento: Centro de Emerxencia para mulleres vítimas da violencia de xénero (CEMVI)

O Centro de Emerxencia de Vigo para mulleres vítimas da violencia de xénero é un Centro da Rede Galega de Acollemento nos termos previstos na lei 11/2007, do 27 de xullo para a prevención e o tratamento da violencia de xénero, xestionado de maneira integral polo Consorcio Galego Servizos de Igualdade e Benestar (adscrito á Consellería de Política Social), e coa colaboración da Secretaría Xeral da Igualdade. Ten como finalidade proporcionar aloxamento inmediato e de curta estancia ás mulleres e as persoas delas dependentes, que se

atopen inmersas nunha situación de malos tratos e garantirlles un acollemento de emerxencia mentres se valora a súa situación e/ou se efectúa unha derivación a outro dispositivo máis axeitado.

▪ **Prazas**

O número de prazas do CEMVI é de 20, contando tanto mulleres como persoas dependentes delas.

Atención continuada e estancia máxima:

O Centro de Emerxencia garante unha atención continuada as usuarias todos os días do ano, incluídos sábados, domingos e festivos.

A estancia no CEMVI divídese nun período de ingreso provisional, de ata 10 días, e o período definitivo que é dun mes prorrogable, en función do cumprimento de obxectivos. A estancia máxima é de tres meses, agás situacións especiais a valorar de maneira individualizada

Outra prestación que o centro continua ofrecendo para mellorar a atención ás mulleres e vítimas de violencia de xénero inmigrantes, é o servizo de teletradución, que ofrece sen custo a Secretaría Xeral da Igualdade, e facilita a comunicación en 51 idiomas.

Por outra banda dende o CEMVI séguese atendendo o teléfono 24 horas de atención á muller do Concello de Vigo. Durante o ano 2018 atendéronse un total de 602 chamadas.

▪ **Equipo do CEMVI**

Durante o ano 2018 o CEMVI tivo a seguinte composición: 3 persoas de servizos xerais, 4 educadoras sociais, 1 psicóloga, 1 avogada e a traballadora social e directora do CEMVI.

O Consorcio Galego de Servizos de Igualdade e Benestar segue a establecer a posibilidade de dispor de xerocultoras e outro persoal especializado no caso de ingresos de persoas con discapacidade que precisen de axuda ou terceira persoa.

Tamén se mantivo o servizo de atención a menores para aquelas situacións nas que se valorase esta necesidade.

Ingreso:

Admítese no centro de emerxencia ás mulleres maiores de idade, vítimas de malos tratos físicos, psíquicos, económicos ou sexuais e ás persoas delas dependentes que requiran un aloxamento inmediato e urxente ou carezan de recursos propios para afrontar a situación.

Condicións especiais de acceso:

1. As mulleres con problemas de drogadicción e/ou alcoholismo só poden ingresar, logo da correspondente valoración, se están nun programa de deshabitación con seguimento terapéutico ou médico, debidamente acreditado por un informe do seu médico/a ou terapeuta. En ningún caso se permite a estancia no centro se existe un consumo activo de substancias e/ou alcohol.
2. As mulleres con trastornos mentais graves deben acreditar a través de informe psiquiátrico, que conservan unha capacidade funcional axeitada para a súa integración no centro. Non se permite o ingreso no caso de trastornos mentais graves en fase aguda, sintomatoloxía activa ou descompensada.
3. No caso de mulleres que padezan unha enfermidade infecto-contaxiosa, poden ingresar sempre que acompañen informe médico no que se valoren os riscos que poidan existir para as outras persoas coas que convivan, así como a viabilidade das medidas e coidados que sexan necesarios poñer en práctica.
4. No caso de mulleres que exerzan a prostitución será necesario que manifesten o compromiso de abandonar o exercicio activo da mesma durante a estancia no centro.

▪ **Intervencións:**

- Intervención social: inclúe o coñecemento da realidade familiar e o entorno social que influirá na intervención que se leve a cabo, asesoramento laboral para a busca de emprego ou mellora da súa formación, información sobre prestacións económicas, de vivenda, recursos da comunidade, asociacións de mulleres, coordinación con outros servizos e recursos para completar o diagnóstico e a intervención e realización de informes sociais.

Establécese un plan de intervención individualizado e coordinado coas distintas profesionais do centro, que resolva de forma áxil situacións de crise ou necesidades de atención especializada.

Os eidos de actuación máis concretos coas usuarias son: prestacións económicas, escolarización dos/as nenos/as, ámbito sanitario, ámbito laboral e vivenda

Semanalmente a traballadora social réunese de maneira grupal coas mulleres do centro para coñecer as súas demandas e as dificultades coas que se atopan de cara a apoialas na súa recuperación biopsicosocial.

- Intervención psicolóxica: dirixida a realizar a avaliación psicolóxica de cada usuaria, para a valoración de ingreso, para delimitar o punto de partida da intervención psicoterapéutica e establecer un plan individualizado da intervención psicolóxica durante a súa estancia no centro

e posteriormente preparar ás usuarias para a súa saída do Centro e, de ser o caso, as derivacións para tratamento psicoterapéutico a outros dispositivos.

Ademais da intervención individual desenvólvese un obradoiro grupal denominado Bolboreta, cuxos obxectivos xerais son: visibilizar a violencia sufrida por parte das mulleres, aliviando así a súa culpa e confusión; e favorecer a toma de conciencia e o desenvolvemento persoal como muller. E tamén un proxecto psicoeducativo cos e coas menores adaptado ás idades dos/as menores.

- Intervención educativa: a finalidade é facilitar e apoiar ás mulleres e aos seus fillos e fillas no seu proceso de autonomía e independencia potenciando os seus recursos e habilidades persoais.

Cada muller ten unha educadora de referencia que é a encargada de reforzar e apoiar as necesidades desa muller.

Existe igualmente unha educadora para as fillas e fillos das mulleres, que traballa todo aquilo que afecta á relación materno-filial, así como ao crecemento da/do menor.

Programas educativos con mulleres e menores:

- Escola de nais: co obxectivo de favorecer a reconstrución da relación nai e fillos/as, deteriorado pola situación de violencia e maltrato vivido na familia e pola falta de habilidades nalgúns casos.
- Programa emprego: para apoiar a busca de emprego e/ou formación para o acceso ao mesmo e facilitar habilidades para a mesma.
- Programa lúdico-cultural: para que as mulleres e os seus fillos e fillas aprendan a ter e desfrutar o seu tempo de ocio.
- Programa Faladoiro, de resolución de conflitos.
- Programa Cativadas: programa psicoeducativo para menores.
- Intervención xurídica: A avogada do CEMVI asesora ás mulleres sobre a súa situación e dereitos, e tamén serve de enlace cos diferentes profesionais que as atenden e leva a cabo diversas xestións de cara a normalizar a situación legal das mulleres usuarias do Centro.

No CEMVI, durante o ano 2018, desenvolvéronse reunións de coordinación con diferentes administracións e entidades de iniciativa social co obxectivo de mellorar a atención e intervención que se leva a cabo coas persoas usuarias do centro.

Mantívose o convenio asinado con anterioridade coa Rede de Mulleres Veciñais contra os malos tratos de Vigo, para os acompañamentos ás usuarias do centro. Para os efectos destas necesidades de acompañamento tamén se conta con voluntariado a través doutras entidades como Diversidades e o Concello de Vigo para ofrecerlle ás mulleres e persoas delas dependentes, servizos de alfabetización e reforzo escolar.

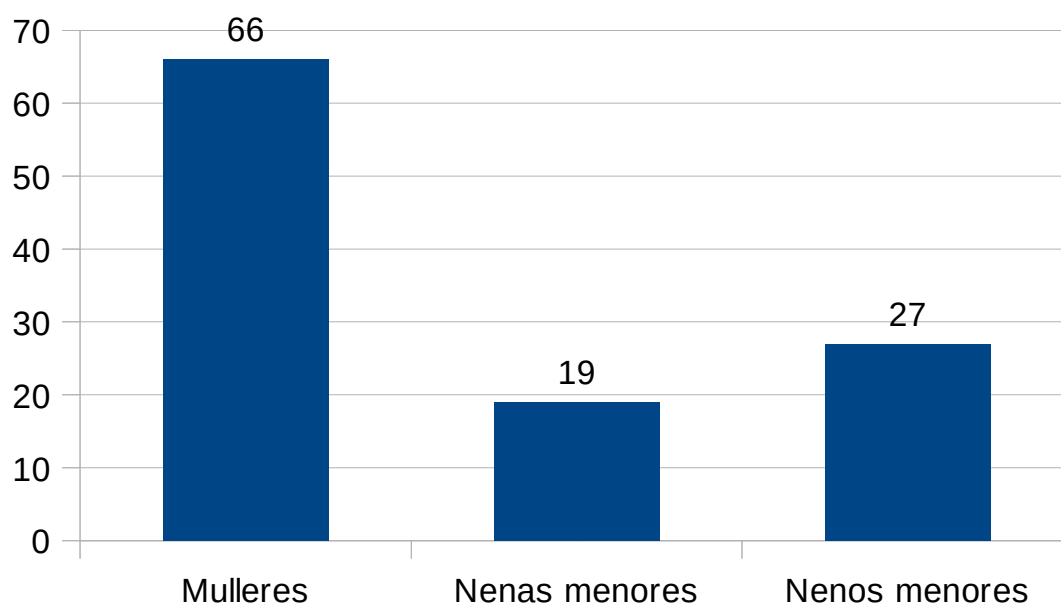
Tamén seguiu en vigor o convenio de colaboración coa Fundación Celta de Vigo para o desenvolvemento do programa de ocio, tempo de lecer, cultura e deporte do CEMVI e a concienciación social contra a violencia de xénero.

E seguiu en funcionamento o programa de seguimento e atención integral personalizada para mulleres e persoas delas dependentes que acaban de saír do CEMVI, a través da Secretaría Xeral da Igualdade..

Datos de ocupación do CEMVI no 2018:

Datos de Ocupación	
Mulleres	66
Nenas menores	19
Nenos menores	27
Total	112

Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

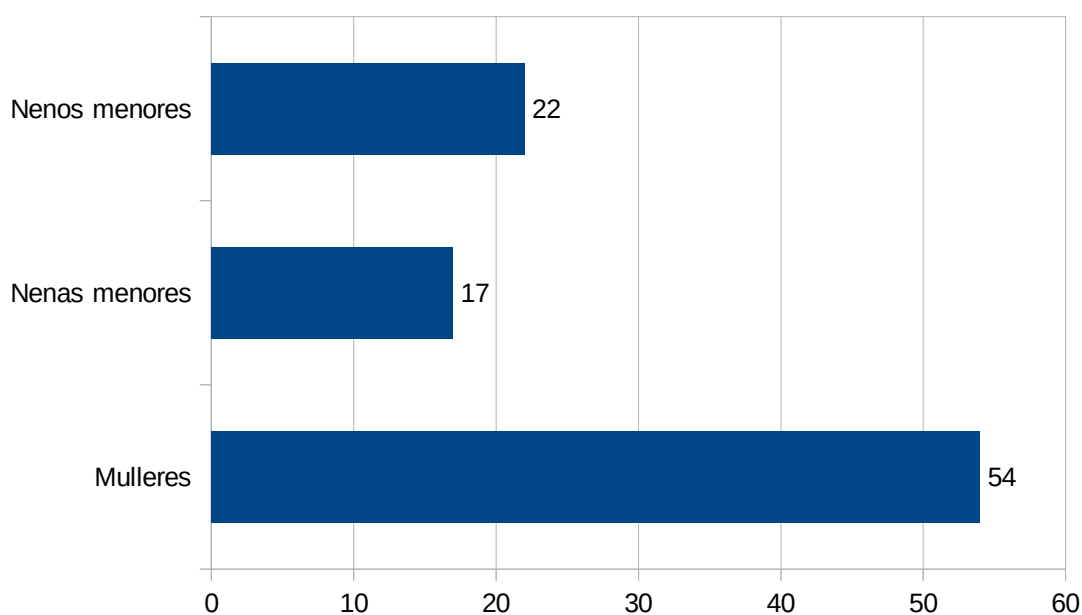
Porcentaxe media de ocupación do CEMVI no ano 2018

77,11 %

Novos ingresos do CEMVI no 2018:

Datos de Ingresos	
Mulleres	54
Nenas menores	17
Nenos menores	22
Total	93

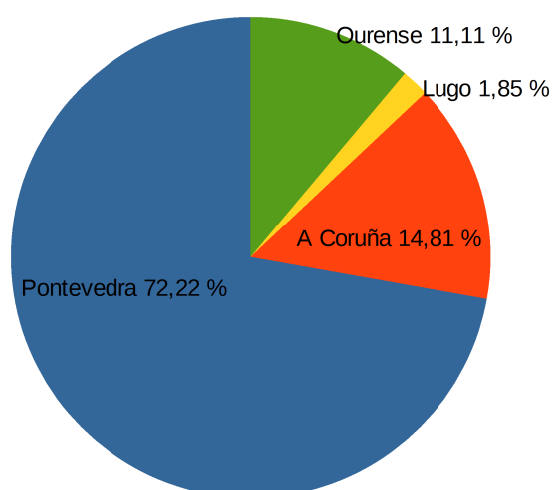
Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

- Datos das mulleres que ingresaron no CEMVI no ano 2018:

. Procedencia das usuarias:

Procedencia das usuarias	Nº	%
Provincia de Pontevedra	39	72,22 %
Provincia da Coruña	8	14,81 %
Provincia de Lugo	1	1,85 %
Provincia de Ourense	6	11,11 %
Resto de España	0	0,00 %
Total	54	100,00 %

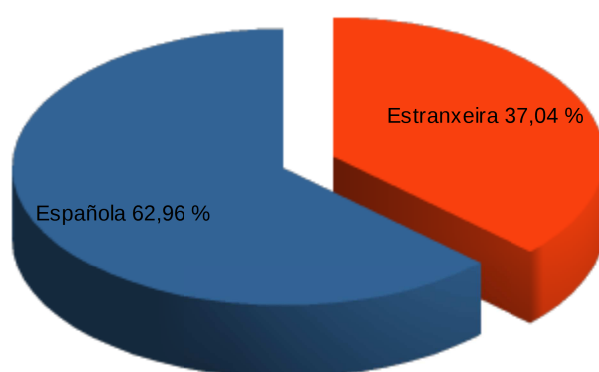
Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

. Usuarias segundo nacionalidade:

Nacionalidade	Nº	%
Española	34	62,96%
Estranxeira	20	37,04%
Total	54	100%

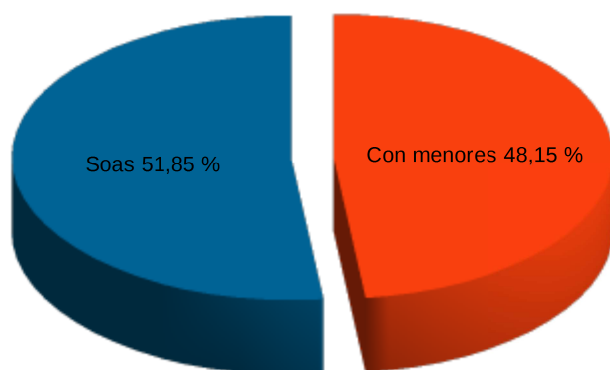
Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

. Mulleres e persoas dependentes

SITUACIÓN	Nº	%
Soas	28	51,85%
Con menores	26	48,15%
Total	54	100%

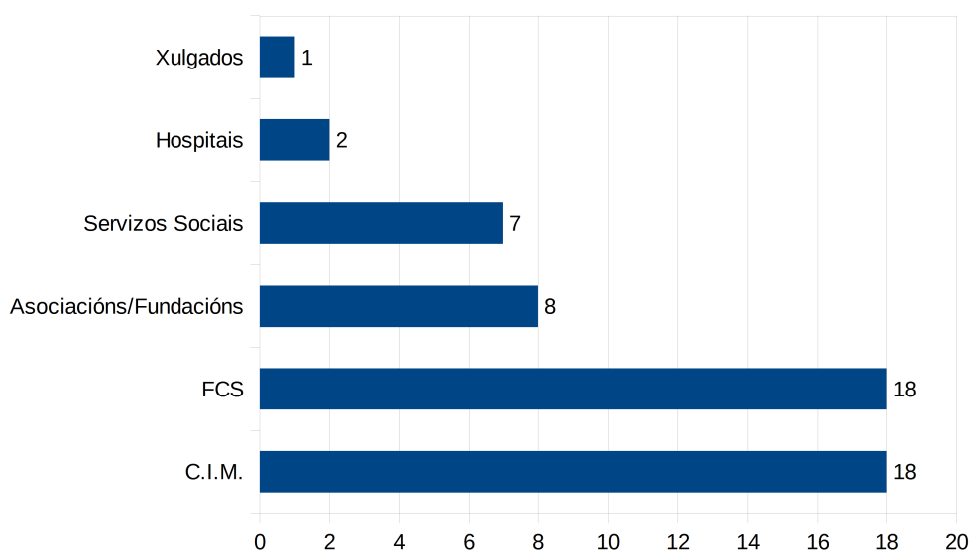
Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

. Derivacións de ingresos

Organismo derivante	Nº	% derivacións
C.I.M.	18	33,33 %
Forzas e corpos de seguridade	18	33,33 %
Asociacións/Fundacións	8	14,81 %
Servizos Sociais	7	12,96 %
Hospitais	2	3,70 %
Xulgados	1	1,85 %
Total	54	100,00 %

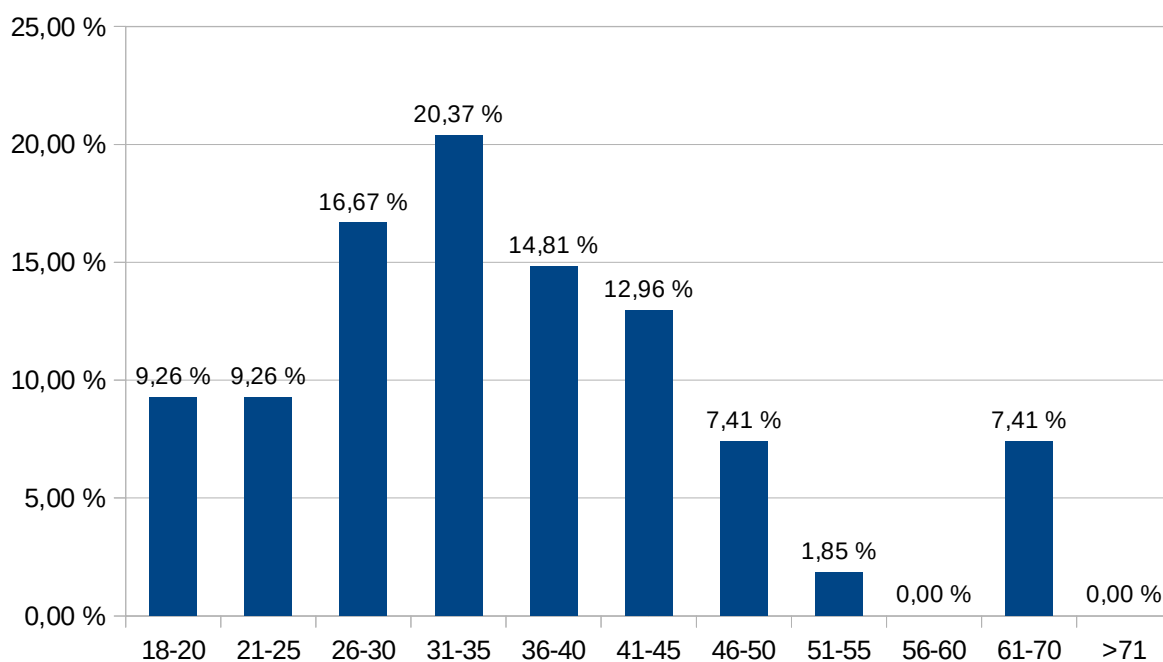
Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

. Idades das mulleres usuarias do CEMVI

Idade	Nº	%
18-20	5	9,26 %
21-25	5	9,26 %
26-30	9	16,67 %
31-35	11	20,37 %
36-40	8	14,81 %
41-45	7	12,96 %
46-50	4	7,41 %
51-55	1	1,85 %
56-60	0	0,00 %
61-70	4	7,41 %
>71	0	0,00 %
Total	54	100,00 %

Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

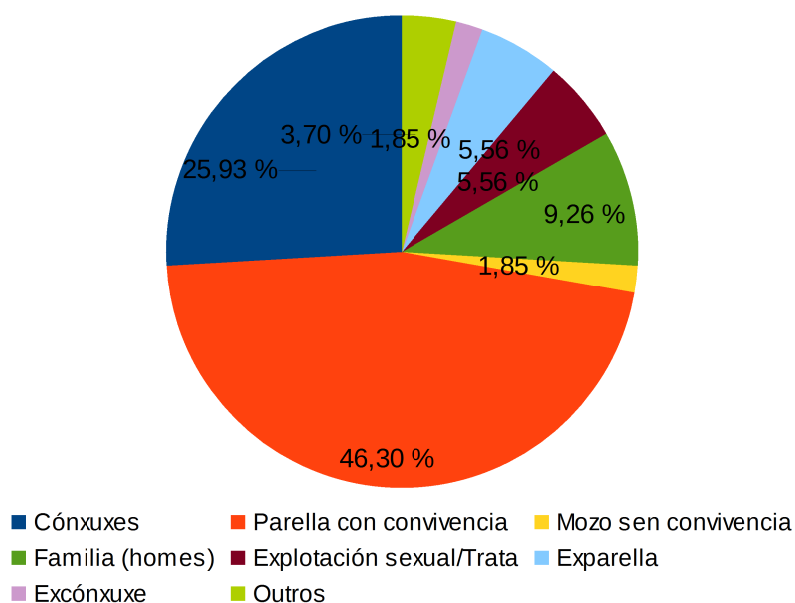

. Relación cos agresores

Relación	Nº	%
Cónxuxes	14	25,93 %
Parella con convivencia	25	46,30 %
Mozo sen convivencia	1	1,85 %
Familia (homes)	5	9,26 %

Explotación sexual/Trata	3	5,56 %
Exparella	3	5,56 %
Excónxuxe	1	1,85 %
Outros	2	3,70 %
Total	54	100,00 %

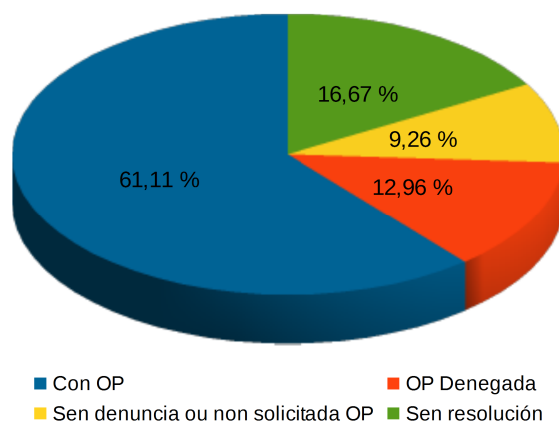
Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

. Mulleres que tiñan ou obtiveron orde de protección

Orde de protección	Nº	%
Con OP	33	61,11 %
OP Denegada	7	12,96 %
Sen denuncia ou non solicitada OP	5	9,26 %
Sen resolución	9	16,67 %
Total	54	100,00 %

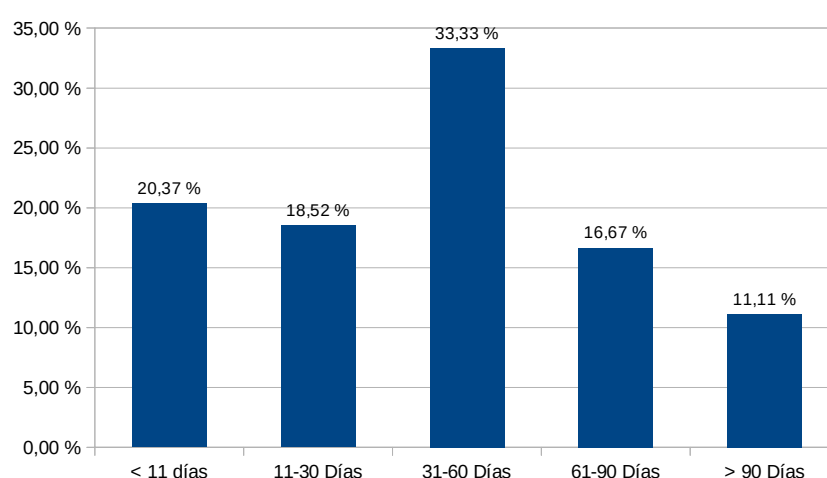
Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

. Promedio de estancia no CEMVI

Días de estancia	Nº	Porcentaxe
< 11 días	11	20,37 %
11-30 Días	10	18,52 %
31-60 Días	18	33,33 %
61-90 Días	9	16,67 %
> 90 Días	6	11,11 %
Total	54	100,00 %

Fonte: Centro de Emerxencia de Vigo

❑ Rede galega de acollemento: Vivendas de seguridade para mulleres vítimas de explotación sexual e trata

O artigo 3 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, modificada pola Lei 12/2016, do 22 de xullo, considera como unha forma de violencia de xénero a trata de mulleres e nenas con fins de explotación sexual.

Por outra banda, o artigo 47.1 da Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero establece que os centros e servizos que conforman os recursos de asistencia integral ás mulleres que sofren violencia de xénero teñen como finalidade básica achegarlles axuda e asistencia directa ás mulleres e ás persoas delas dependentes, e apoialas na procura de solucións dos conflitos que derivan da violencia; e o artigo 41.3 do Decreto legislativo 2/2015, do 12 de febreiro, polo que se aproba o texto refundido das disposicións legais da Comunidade Autónoma de Galicia en materia de igualdade, dispón que a Xunta de Galicia loitará contra o tráfico de mulleres, nenas e nenos que teñan como finalidade fundamental a súa explotación sexual no territorio da nosa comunidade autónoma, establecendo que esa loita deberá realizarse a través dunha intervención integral

que permita a prevención, detección, atención e, se é o caso, integración das mulleres vítimas do tráfico de explotación sexual.

Ademais, a Lei orgánica 4/2000, do 11 de xaneiro, sobre dereitos e liberdades dos estranxeiros en España e a súa integración social, modificado pola Lei orgánica 10/2011, do 27 de xullo e que ten por obxecto perfeccionar a coherencia normativa co Convenio número 197 do Consello de Europa, do 16 de maio de 2005, de loita contra a trata de seres humanos, que exige brindar asistencia integral ás vítimas de trata, independentemente de se colaboran ou non e da súa situación administrativa, e o o artigo 59 bis da citada Lei orgánica dispón que os órganos administrativos competentes, cando consideren que existen motivos razoables para crer que unha persoa estranxeira en situación irregular foi vítima de trata de seres humanos, informarán a persoa interesada sobre as previsións deste artigo e elevarán á autoridade competente para a súa resolución a oportuna proposta sobre a concesión dun período de restablecemento e reflexión, de acordo co procedemento previsto regulamentariamente. O dito período de restablecemento e reflexión terá unha duración de, polo menos noventa días, e deberá ser suficiente para que a vítima poida decidir se desexa cooperar coas autoridades na investigación do delito e, de ser o caso, no procedemento penal.

Froito de dous convenios de colaboración asinados en 2018 entre a **Secretaría Xeral da Igualdade e dúas entidades de iniciativa social**, para os que se destinou un orzamento total de 40.000 euros, estas entidades, que xa contaban con dispositivos destinados á atención integral a mulleres vítimas de explotación sexual e trata no que se lles presta acollida, axuda e asistencia directa, integran nos seus dispositivos unha vivenda de seguridade, destinada a facilitarlles ás mulleres que deciden abandonar a situación de explotación dun espazo de reflexión previo á denuncia que resulte suficiente para que a vítima poida restablecerse e escapar á influencia dos traficantes e/ou poida decidir, con coñecemento de causa, a súa cooperación coas autoridades competentes.

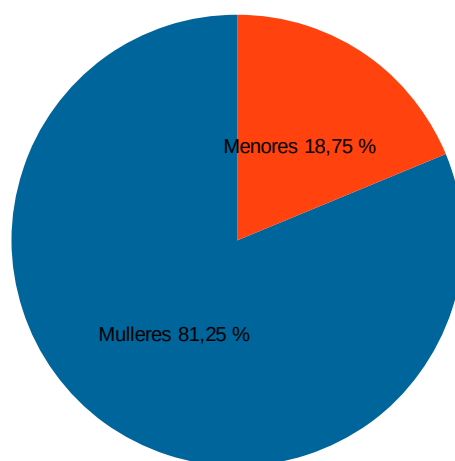
A vulnerabilidade das mulleres vítimas de explotación sexual (situación de persoas explotadas, estigmatización e rexeitamento social que soportan, dificultades do idioma, medo, situación de inmigración ilegal) ponse especialmente de manifesto cando as mulleres deciden rachar coa situación de explotación na que se atopan; por iso **dende a Secretaría Xeral da Igualdade** considérase prioritario fomentar toda actividade desenvolvida ao respecto e colaborar con aquelas entidades, como é o caso, que contan con centros e persoal propio para prestar un servizo integral, de atención, apoio, acollida e de recuperación destinados a facilitarlles ás mulleres que deciden abandonar a situación de explotación dun espazo de reflexión previo á

denuncia que resulte suficiente para que a vítima poida restablecerse e escapar á influencia dos traficantes e/ou poida decidir, con coñecemento de causa, a súa cooperación coas autoridades.

▪ **Nº total de persoas usuarias**

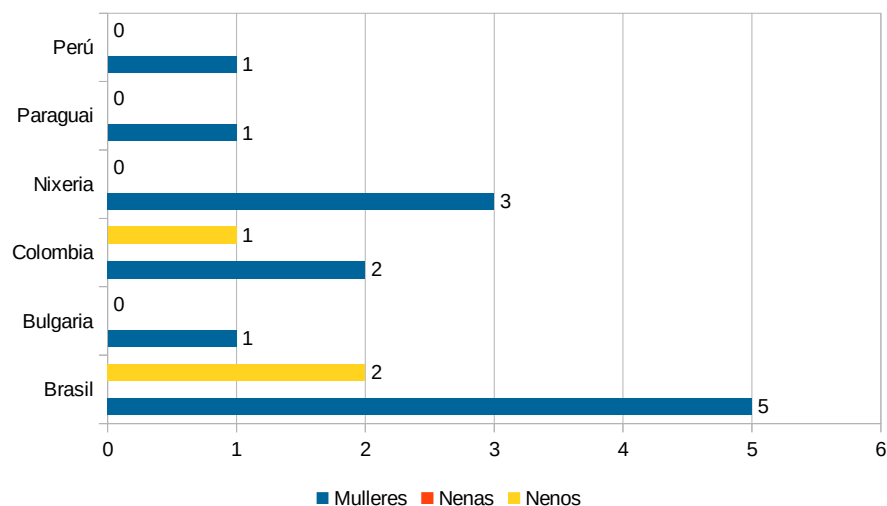
Persoas usuarias		
Mulleres	Menores	
	Nenas	Nenos
13	0	3

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Nacionalidade	Nº de mulleres	Nº de menores		Total
		Nenas	Nenos	
Brasil	5	0	2	7
Bulgaria	1	0	0	1
Colombia	2	0	1	3
Nixeria	3	0	0	3
Paraguai	1	0	0	1
Perú	1	0	0	1
TOTAL	13	0	3	16

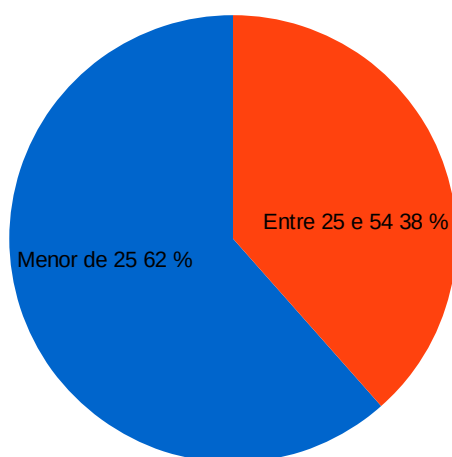
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ N° de usuarias por intervalos de idade

Intervalos de idade	
Menor de 25	8
Entre 25 e 54	5
Máis de 54	0
Total	13

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

□ **Rede galega de acollemento: vivenda tutelada especializada para mulleres con enfermidade mental vítimas da violencia de xénero**

No último trimestre do ano 2018 púxose en marcha unha vivenda tutelada especializada para a acollida de mulleres con enfermidade mental vítimas de violencia de xénero, ao abeiro dun convenio de colaboración asinado entre a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza, a través da Secretaría Xeral da Igualdade, e a Asociación de axuda ao enfermo mental A Mariña”, de Burela.

A vivenda conta con 4 prazas e presta unha atención integral ás mulleres con enfermidade mental que padecen violencia de xénero, proporcionando apoio, aloxamento, manutención ás mulleres e aos seus fillos e fillas.

Algúns dos programas de intervención establecidos son:

- Programa benvida: contempla a acollida, valoración e instalación de cada usuaria na vivenda, así como as xestións que garantan a atención das súas necesidades inmediatas, así como das súas fillas e fillos, de ser o caso.
- Programa de habilidades sociais e autoestima: contempla o traballo das habilidades sociais e a

reconstrución e fortalecemento da autoestima.

- Programa de atención integral: este programa ten en conta as circunstancias de partida de cada usuaria para adaptar a intervención ás súas necesidades, tendo en conta tres áreas fundamentais: área psicolóxica, área social e área laboral.

Tras a súa posta en funcionamento, a finais de 2018, foi usuaria da vivenda unha muller, procedente da provincia da Coruña, de entre 20 e 25 anos e con orde de protección en vigor.

❑ Rede galega de acollemento: Outros recursos de acollemento para mulleres vítimas de violencia de xénero

A Secretaría xeral da Igualdade convocou en 2018 axudas e subvencións a entidades de iniciativa social sen ánimo de lucro para programas dirixidos a mulleres en situación de especial vulnerabilidade, xa mencionadas no apartado correspondente ao Fomento do movemento asociativo, (Resolución da **Secretaría Xeral da Igualdade** do 29 de decembro de 2017 (DOG nº 18, do 25 de xaneiro de 2018), na que un dos tipos de programa subvencionados son os Programa de recursos integrais de atención personalizada e especializada para mulleres en situación de especial vulnerabilidade, pertencentes a un ou varios colectivos nos que conorra dita situación (entre os que están as vítimas de violencia de xénero).

Foi beneficiaria desta axuda, entre outras, unha entidade para o desenvolvemento dun *Programa pluriasistencial de apoio e rehabilitación con aloxamento para mulleres en situación de especial vulnerabilidade con enfermidade mental* (incluídas as vítimas de violencia de xénero), por un importe de 27.976,83 euros.

Ademais, **Galicia está adherida ao Protocolo Nacional de derivación** entre as Comunidades Autónomas para a coordinación das súas redes de centros de acollida para as mulleres vítimas da violencia de xénero e dos seus fillos e fillas (véxase páxina 268)

Artigo 49: Creación do Centro de Recuperación Integral para Mulleres que sofren Violencia de Xénero

O Decreto 1/2014, do 9 de xaneiro, polo que se regula a creación do Centro de Recuperación Integral para Mulleres que Sofren Violencia de Xénero (modificado polo Decreto 130/2016, do 15 de setembro e polo Decreto 82/2017, do 28 de xullo), configura o Centro coma unha unidade adscrita á Secretaría Xeral da Igualdade con competencias en materia de atención integral ás vítimas de violencia de xénero e ás persoas delas dependentes, especialmente as súas fillas e fillos menores. O mesmo decreto establece a súa sede en Santiago de Compostela.

Finalidade do CRI

A finalidade do CRI é desenvolver un modelo de atención integral para as mulleres vítimas de violencia de xénero, baseado nun sistema coordinado de servizos, recursos e medidas de carácter social, laboral e económico, que permita evitar duplicidades e racionalizar a xestión.

Actuará ademais como centro de referencia e coordinador da Rede Galega de Acollemento (RGA); como centro colaborador nas derivacións de vítimas de violencia de xénero fóra de Galicia e receptor das que cheguen á nosa comunidade derivadas desde outras partes do Estado; como centro de formación na loita contra a violencia de xénero, tanto para profesionais, fundamentalmente dos centros de información á muller e dos servizos sociais, como para o voluntariado e cidadanía en xeral; como centro colaborador co Punto de Coordinación das Ordes de Protección de Galicia; como centro impulsor da creación de grupos de autoaxuda, intervención e coñecemento entre mulleres que teñan sufrido, vivido e superado situacións de violencia de xénero e como centro de atención, individual e grupal, das e dos menores fillas e fillos das usuarias do centro ou que se atopen baixo a súa tutela ou garda e custodia.

Persoal do CRI

O CRI está integrado por un equipo multidisciplinar composto por:

- Unha directora
- Unha psicóloga.
- Un posto base subgrupo A1
- Unha terapeuta ocupacional.
- Unha traballadora social.
- Unha titulada de grado medio.
- Unha subalterna

Persoas usuarias

Poden ser usuarias do Centro as mulleres vítimas de violencia de xénero que acrediten a situación de violencia de xénero a través de:

- a) Certificación da orde de protección ou da medida cautelar, ou testemuño ou copia autenticada pola secretaria ou polo secretario xudicial da propia orde de protección ou da medida cautelar.
- b) Sentenza de calquera orde xurisdiccional que declare que a muller sufriu violencia en calquera das modalidades definidas na Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero.
- c) Certificación e/ou informe de servizos sociais e/ou sanitario da Administración pública autonómica ou local.
- d) Certificación dos servizos de acollida da Administración pública, autonómica ou local.
- e) Informe do Ministerio Fiscal que indique a existencia de indicios de violencia.
- f) Informe da Inspección de Traballo e da Seguridade Social.
- g) Calquera outra que se estableza regulamentariamente.

Tamén poderán ser usuarias as persoas dependentes ou ao cargo destas mulleres, facendo unha especial mención as súas fillas e fillos.

O acceso ao Centro de Recuperación Integral realizarase mediante procedementos protocolizados de derivación a través de:

- a) Centros que compoñen a Rede galega de información ás mulleres.
- b) Centros da Rede galega de acollemento.

c) Servizos sociais comunitarios e especializados da nosa comunidade autónoma.

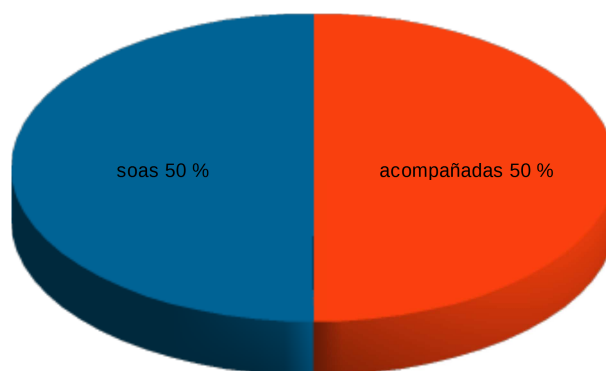
d) Centros de servizos sociais das diferentes comunidades autónomas.

e) Outros centros ou entidades que acrediten colaboración estable no ámbito da igualdade e a erradicación da violencia de xénero co órgano competente en materia de igualdade da Administración xeral da Comunidade Autónoma de Galicia.

No ano 2018 tiveron lugar 10 derivacións de unidades familiares ao CRI:

CASOS DERIVADOS	
Mulleres soas	5
Mulleres acompañadas de fillas/os ou doutros membros da unidade familiar	5
TOTAL	10

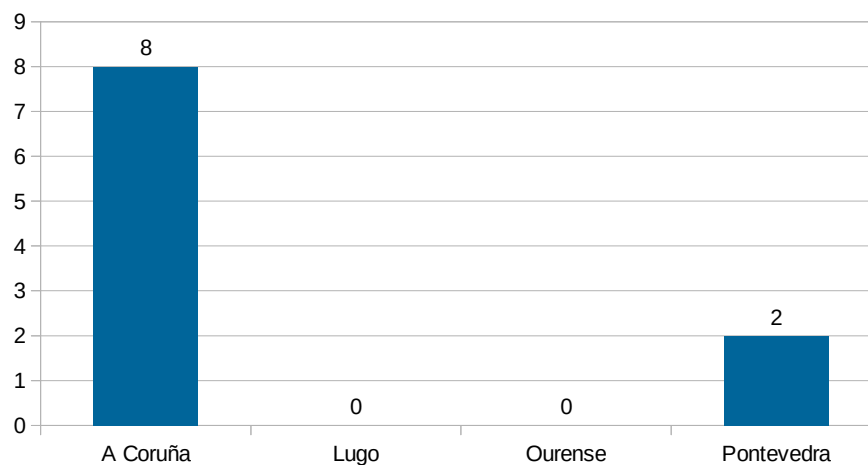
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Derivacións por provincias:

CASOS DERIVADOS POR PROVINCIAS	
A Coruña	8
Lugo	0
Ourense	0
Pontevedra	2
TOTAL	10

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Derivacións por Entidades derivantes:

ENTIDADES DERIVANTES	
Rede galega de información ás mulleres	8
Servizos sociais comunitarios e especializados	2
Rede galega de acollemento	0
Servizos sociais de outras comunidades autónomas	0
Solicitud directa da persoa usuaria	0
TOTAL	10

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Derivacións segundo os membros da unidade familiar

DERIVACIÓNS CON OU SEN MÁIS MEMBROS DA UNIDADE FAMILIAR	
Con máis membros	5
Só a muller	5
TOTAL	10

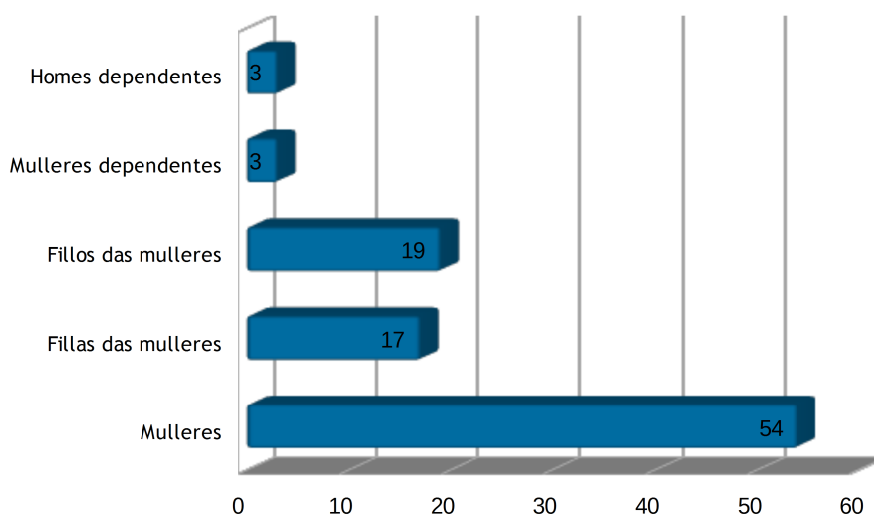
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

O nº de persoas usuarias do Centro de Recuperación Integral no ano 2018 foi de 96 persoas.

PERSOAS USUARIAS 2018

Mulleres	54
Fillas das mulleres	17
Fillos das mulleres	19
Mulleres dependentes	3
Homes dependentes	3
TOTAL	96

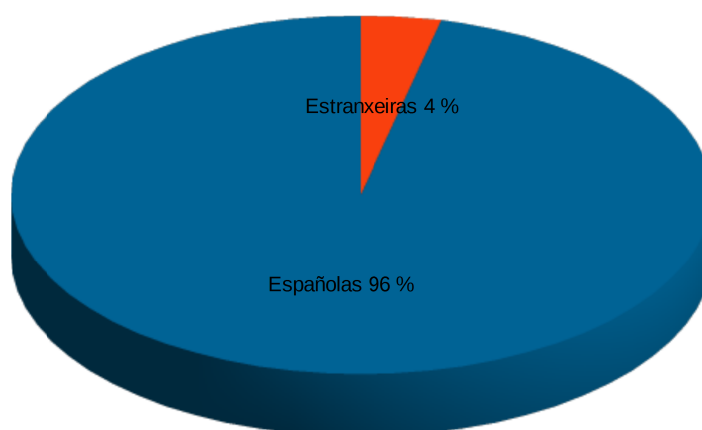
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Nacionalidade das mulleres usuarias do Centro de Recuperación Integral

NACIONALIDADE DAS MULLERES USUARIAS	
Española	52
Estranxeiras	2
TOTAL	54

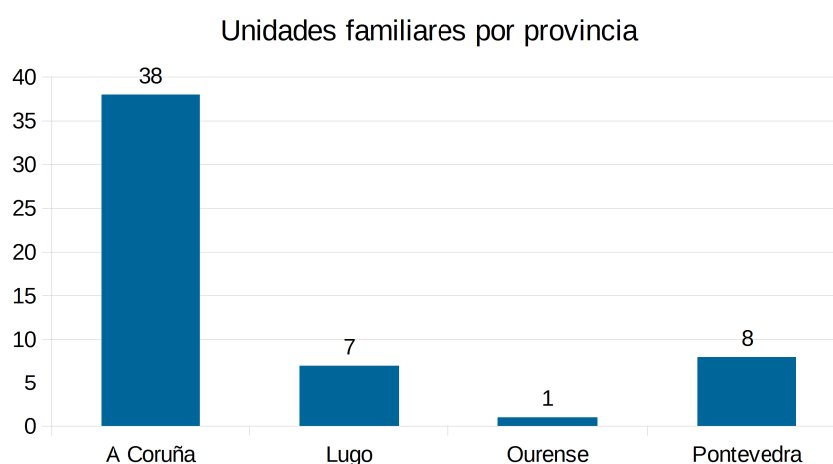
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Desglose por provincias segundo unidades familiares atendidas no CRI:

	A CORUÑA	LUGO	OURENSE	PONTEVEDRA
Unidades familiares	38	7	1	8

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Intervención: Área de traballo individualizado

O Centro de Recuperación Integral está en funcionamento durante todo o tempo preciso para cubrir as necesidades da muller e das súas fillas e fillos; cunha flexibilidade máxima para atender á conciliación da vida laboral, persoal e familiar das persoas usuarias, en calquera día da semana, traballando tanto tardes como sábados ou domingos, se é necesario para as mulleres.

Para levar a cabo o traballo con cada usuaria desde unha perspectiva dinámica, deséñase para cada unha delas o Plan de Atención Individualizada (PAI). É un documento que serve de guía durante toda a intervención, resitúa a muller e profesionais durante todo o proceso de intervención, permitindo non perder de vista os obxectivos consensuados coa muller e/ou co ou coa menor.

Existe unha aplicación informática na que se recolle toda a información sobre a problemática concreta de violencia de xénero, as necesidades e expectativas existentes, os obxectivos pactados, as actuacións a realizar, a avaliación dos obxectivos, posibles modificacións dos mesmos, e obxectivos conseguidos, así como o seguimento da persoa usuaria. A aplicación incorpora tamén un xestor de documentos que permite o arquivo dixital da documentación referida á cada unha das usuarias.

A continuación enuméranse distintas áreas que son abordadas dende o Centro de Recuperación integral no traballo coas **mulleres usuarias** do recurso:

ÁREA DE XÉNERO: É fundamental coñecer o que é a desigualdade, para poder desculpabilizar ás persoas que a sofren; e identificar a violencia de xénero como o aspecto máis grave da desigualdade. Esta área trabállase de maneira transversal co afán de que a muller entenda que a desigualdade procede dun contexto sociocultural onde a preeminencia do home sobre a muller segue presente; entenda o que é a violencia de xénero, as características da mesma, as súas consecuencias e as reaccións normais fronte a esas situacións, para que poida entender o que viviu e como superalo e recoñeza os machismos e micromachismos presentes na sociedade.

ÁREA TERAPÉUTICA: A liña terapéutica engloba dous aspectos determinantes, o emocional e o competencial, e así:

-Dentro do eido emocional trabállase, tanto de maneira individual como especialmente grupal, tódolos apartados que permitan que unha muller manexe as súas emocións, as recoñeza e poida traballar con elas, intentado acadar os obxectivos de facilitar a súa recuperación emocional, cunha mellora do seu autoconcepto e autoestima e fomentar a independencia emocional da muller, incidindo nas súas relacións de parella.

-Dentro do eido competencial, é de destacar a necesidade de desenvolver ou restaurar habilidades para participar nas ocupacións da vida diaria dunha maneira competente, saudable e satisfactoria, tanto na figura da muller (sobrevivente da violencia de xénero) como da súa familia, tomando como alicerce o empoderamento e a participación nunha vida saudable, ata acadar unha verdadeira autonomía persoal, e unha real ocupación da actividades da vida diaria. Os obxectivos son identificar, traballar e potenciar aquelas habilidades físicas, cognitivas ou psicoso-

ciais necesarias para a realización das actividades básicas da vida diaria; adquirir hábitos e rutinas diarias e conseguir que o ocio e a participación social formen parte da vida da muller.

ÁREA PSICOEDUCATIVA: Esta liña pretende que a muller cambie o seu papel de vítima a sobrevivente, pasando da pasividade á actividade, a ser axente de cambio de seu.

Para isto será necesario adquirir e adestrar as habilidades de relación interpersoal que faciliten unha relación adaptativa co entorno social e a mellora da calidade de vida; establecer e manter relacións interpersoais gratificantes e potenciar os recursos persoais facilitadores do cambio.

ÁREA LABORAL: Nesta liña trabállase desde o comezo tendo en conta o punto de partida da muller, tanto no eido formativo laboral, apoiando o proceso de formación da muller, tanto regrada como ocupacional, incrementando coñecemento das TICs entre as mulleres reforzando as súas habilidades, coñecementos e acceso ás tecnoloxías da información e facilitar a elaboración de itinerarios de formación personalizados; como no eido socio laboral, analizando as posibilidades reais de traballo, fomentando a busca activa de emprego.

ÁREA DE SEGURIDADE: Neste apartado traballarse a súa seguridade física, realizando coa muller, e en coordinación co profesional de referencia en seguridade (policia custodio), o plan de protección individualizado; e a súa seguridade virtual, co afán de que a muller coñeza os perigos do uso indiscriminado das redes sociais.

ÁREA DE REDES DE APOIO: Para refacer a vida dunha persoa que sufriu violencia de xénero, é moi importante poder contar con redes de apoio. A propia violencia remata coas existentes, xa que o que pretende o agresor é illar á muller, e o primeiro é acabar cos lazos de unión ou pertenza a unha colectividade. Por iso trabállase coa familia e co voluntariado.

ÁREA XURÍDICO-SOCIAL: Desde esta área analízase a situación xurídica da muller, levando a cabo unha coordinación co/a asesor/a xurídica do centro que deriva, así como co letrado ou letrada que exerce a súa representación.

ÁREA MATERNO-FILIAL: Nesta área analízase a relación materno-filial, e as consecuencias da violencia de xénero que afectan a propia estabilidade da relación. Trabállase no sentido de dotar as mulleres sobreviventes dos coñecementos e as ferramentas necesarias para o fomento das súas capacidades como nais e para establecer formas de relación positiva coas súas fillas e cos seus fillos.

O traballo individualizado tamén se realiza con **menores**, con independencia da que se realice para mellorar relación materno filial. Así as áreas de actuación para cadanseu son:

ÁREA DE XÉNERO: Nesta liña traballárase cos/as menores o fenómeno da desigualdade na sociedade, identificando situacións de desigualdade nas súas vidas, fomentando a aplicación de conceptos que insiran igualdade e identificando situacións de violencia de xénero, tanto propias como alleas, e as consecuencias que a dita violencia ten nas súas vidas.

ÁREA TERAPÉUTICA: A liña terapéutica engloba dous aspectos determinantes, o emocional e o competencial e así trabállase a autoestima e a responsabilidade persoal, intentando dotar á menor ou menor de estratexias para responder axeitadamente a situacións emocionalmente intensas, e para recoñecer e expresar as emocións da maneira axeitada e eficaz. Igualmente, desde o eido competencial estímulanse as súas competencias para ter unha vida independente, dentro de cada tramo de idade, potenciando o desenvolvemento das competencias sociais, para ampliar e adecuar o repertorio dos comportamentos da ou do menor nas situacións de relación entre iguais, así como para facilitar o mantemento das relacións sociais satisfactorias.

ÁREA PSICOEDUCATIVA: Nesta liña pretende que as e os menores aprendan ou retomen habilidades e coñecementos que lles axuden a construír un mundo de seu, mais igualitario e pacífico, intentando capacitar as e aos menores para o manexo das diferentes situacións sociais e as emocións que xeran. Igualmente, traballando o coñecemento das relacións afectivo-sexuais, a resolución de conflitos de xeito satisfactorio, o aumento de condutas asertivas.

ÁREA FORMATIVA-OCUPACIONAL: En función das características de cada menor, afondase no apoio á educación regrada, ou establecece a necesidade dunha formación ocupacional.

ÁREA DE SEGURIDADE: Trabállase fomentando o recoñecemento de situacións de perigo por parte da/o menor; e fomentando o uso seguro, responsable e saudable de internet e, especialmente, das redes sociais.

LIÑAS DE ACTUACIÓN DO CRI

Centro coordinador da Rede Galega de Acollemento

O Protocolo de acceso á Rede Galega de Acollemento para mulleres que sofren violencia de xénero e dos seus fillos e fillas, e outras persoas delas dependentes, asinado o 25 de maio de 2016, establece o Centro de Recuperación Integral para Mulleres que Sofren Violencia de Xénero como centro coordinador da Rede galega de acollemento.

No ano 2018 ao abeiro deste protocolo realizouse a derivación de 90 solicitudes a centros de acollida da Rede Galega de Acollemento (véxase páxina 183).

Estase a traballar na posta en marcha dunha aplicación informática que recolla todas as actuacións relativas a cada unha das solicitudes de acollemento, que se realizan a través da Rede Galega de Acollemento que permitirá coñecer, en todo momento, cal é o estado das solicitudes

de derivación á Rede. Durante este ano púxose en marcha esta aplicación en preproducción co fin poder verificar o seu correcto funcionamento.

Intervención grupal

O espírito do CRI fomenta o traballo en grupo, sendo moi importante o nexo de unión que se crea entre as mulleres e fomentar grupos de coñecemento que axuden a rachar a soidade e o illamento da muller que sufriu violencia de xénero.

* No ano 2018 realizouse no CRI un curso de “Autodefensa para mulleres Víctimas de Violencia de Xénero”, co obxectivo de ensinar ás mulleres, dun xeito sinxelo e con técnica de fácil aprendizaxe, como defenderse das agresións das que poden ser vítimas na súa vida diaria. O curso tivo moi boa acollida entre as usuarias do Centro.

* Visita ao centro do alumnado da Escola Universitaria de Traballo Social da Universidade de Santiago de Compostela, achéganse ao centro 30 alumnas/os e a súa titora.

* Visita ao centro do alumnado do Master de Psicoloxía do Traballo e as Organización, Psicoloxía Xurídico-Forense e Intervención Social, acoden 21 alumnos/as e a súa coordinadora.

* Xornada coa experta internacional en violencia de xénero Jacquelyn C. Campbell, doutora Honoris Causa da Universidade de Vigo, pioneira nos estudos de xénero e é actualmente unha das académicas máis recoñecidas internacionalmente no campo da violencia contra a muller. Parti-

cipan na xornada a Secretaria Xeral da Igualdade, persoal da Secretaría e dos Centros de Información á Muller.

* As parlamentaria e parlamentarios que compoñen Comisión non permanente para a Igualdade e para os Dereitos das Mulleres do Parlamento de Galicia, xunto coa Secretaria Xeral de Igualdade acudiron ao CRI, para coñecer de primeira man o traballo que se está a realizar no Centro.

* Titorización das practicas no CRI dunha alumna de Escola Universitaria de Traballo social.

Actividades fóra do CRI

O longo de ano 2018 o persoal do CRI realizou diversas actuacións de sensibilización fronte á violencia de xénero fora das instalacións do Centro de Recuperación Integral:

* Charlas informativas sobre as consecuencias da violencia de xénero nas mulleres, nos nenos e nas nenas e pauta para a súa abordaxe, ofertadas dentro do Programa “Por 365 días de respecto e Igualdade: prevención da violencia de xénero no ámbito educativo” que desenvolve a Secretaría Xeral da igualdade ao abeiro do Plan proxecta, co obxecto de proporcionar ao alumnado formación e ferramentas que lles permitan coñecer e recoñecer a violencia contra as mulleres e actuar na súa prevención e no coñecemento da construción social das súas identidades sexuais e asignación de roles, o que lles permitirá poder eliminar estereotipos sexistas. Estas charlas tamén foron ofertadas ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero, pola Secretaría Xeral da Igualdade, ao abeiro do convenio de colaboración asinado coa FEGAMP, así como a outros concellos e centros

educativos que solicitaron a colaboración da Secretaría Xeral da Igualdade para o desenvolvemento de actuacións de sensibilización e prevención da violencia de xénero. O persoal do CRI impartiu estas charlas nos concellos de Samos, Arbo, Porto do Son, Sober, Moaña, Cariño, Touro, Lourenzá, Abegondo, Carballedo, Oímbra, Forcarei e A Baña.

* O persoal do CRI participou no seminario “La violencia contra la mujer: análisis multidisciplinar” organizado pola Área de Dereito Penal e Criminoloxía da Facultade de Dereito da USC. Esta participación consistiu no visionado do documental “Volar” no que mulleres vítimas de violencia de xénero relatan a súa experiencia, a continuación o persoal do CRI explica a labor que se leva a cabo no Centro de Recuperación Integral para o tratamento e recuperación integral das usuarias.

* Dentro das Xornada sobre “Protección da infancia fronte ao maltrato e o abuso sexual” organizada polo Concello de Ortigueira. O persoal do CRI participou na mesa redonda “Menores expostos á violencia de xénero”.

Artigo 50: Rede de información ás mulleres

A Xunta de Galicia a través da Secretaría Xeral da Igualdade e en colaboración coas entidades locais, dispón dunha rede de información ás mulleres distribuída polo territorio galego e a través da cal se desenvolven accións de carácter preventivo e de sensibilización; serven como recurso facilitador de información, orientación, derivación e seguimento as mulleres que sofren violencia de xénero.

En 2016 publicouse o Decreto 130/2016, do 15 de setembro, polo que se establecen os requisitos e o procedemento para o recoñecemento e acreditación dos centros de información á muller de titularidade das entidades locais de Galicia, así como para a modificación e extinción do seu recoñecemento (DOG nº 188, do 3 de outubro), coa finalidade de establecer unha nova regulación dos requisitos e o procedemento para o recoñecemento dos centros de información á muller, así como as condicións de funcionamento, e o procedemento da extinción do recoñecemento destes centros na nosa comunidade.

O principal obxectivo deste novo decreto dos Centros de Información á Muller é conseguir unha mellora no servizo á cidadanía, tanto na promoción da igualdade de xénero mediante a información e o asesoramento, como na prevención e loita contra a violencia de xénero na nosa comunidade. Os CIM atenden a todas as mulleres que o demanden así como a calquera persoa, sexa home ou muller, en asuntos relacionados coa promoción social da igualdade de xénero.

Cabe destacar que se establecen como de carácter prioritario as actividades de prevención, información, asesoramento e loita en xeral contra a violencia de xénero, así como a atención ás mulleres vítimas de violencia de xénero. Ademais a atención poderase estender ás fillas e fillos e ás persoas menores ou maiores dependentes delas coa intención de reducir o impacto negativo que a situación de violencia produce nestas persoas. Tamén será prioritaria a atención a mulleres pertencentes a outros colectivos en situación de vulnerabilidade e/ou risco de exclusión social.

Entre as funcións que poderán desenvolver os CIMs, incluíránse tamén actividades de información e atención ao colectivo LGTBI, segundo a Lei 2/2014, do 14 de abril, pola igualdade de trato e a non discriminación de lesbianas, gays, transexuais, bisexuais e intersexuais en Galicia, que establece que se apoiará un servizo de información, atención e asesoramento a lesbianas, gays, transexuais, bisexuais e intersexuais e ás súas familias e persoas achegadas, en colaboración cos gobernos locais.

A rede de información ás mulleres funciona en estrita colaboración cos servizos sociais, sanitarios e de orientación escolar, así como cos servizos de urxencia e seguridade cidadá.

❑ Centros de Información ás Mulleres

Mediante resolución do 29 de decembro de 2017, da **Secretaría Xeral da Igualdade**, convocáronse as subvencións ás entidades locais da Comunidade Autónoma de Galicia para a promoción da igualdade, de forma individual e mediante o sistema de xestión compartida, cofinanciadas polo Fondo Social Europeo (FSE) con cargo ao programa operativo FSE Galicia 2014-2020, e se procede á súa convocatoria no ano 2018 (DOG nº 15, do 22 de xaneiro de 2018).

A súa finalidade é colaborar economicamente coas entidades locais de Galicia para o desenvolvemento de programas, actividades, actuacións e medidas para facer efectivo o principio de igualdade de oportunidades entre homes e mulleres, o tratamento integral da violencia de xénero, a conciliación da vida persoal, laboral e familiar, a participación das mulleres na vida política, económica, social e cultural; así como para consolidar o funcionamento de servizos de atención integral de información e asesoramento ás mulleres no territorio, co fin de prestarlles unha atención e acompañamento de proximidade, psicolóxico, xurídico e de orientación sociolaboral ás mulleres, en particular, a aquelas que pertencen a colectivos en risco de exclusión ou estean nalgunha situación de vulnerabilidade, de cara a mellorar a súa situación social, laboral e profesional.

Coa dita finalidade establécense os seguintes programas:

a) Programa de fomento da conciliación da vida persoal, laboral e familiar (en diante

Programa de conciliación).

b) Programa de prevención e tratamento integral da violencia de xénero (en diante Programa de prevención da violencia de xénero).

c) Programa de apoio aos centros de información ás mulleres (en diante Programa de apoio aos CIM)

Ao abeiro do Programa de apoio aos Centros de Información ás Mulleres, financiaranse as actuacións desenvolvidas nos CIM en relación coa atención a mulleres en situación de vulnerabilidade, entre as que se atopan as mulleres que sofren violencia de xénero.

Accións subvencionables:

1. A existencia no cadro de persoal ou na relación de postos de traballo da entidade, de prazas para persoal funcionario, laboral fixo ou indefinido para prestar servizos no CIM, en concreto para os postos de dirección, asesoramento xurídico, atención psicolóxica, axentes de igualdade ou de fomento do traballo en rede e de dinamización do territorio con enfoque de xénero.

Cando as prazas ou os postos antes referidos non estean ocupados con carácter definitivo por persoal funcionario, laboral fixo ou indefinido, a entidade deberá presentar xustificación razoada da motivación que lle impide tal cobertura. Con carácter xeral, só se admitirá como xustificación a cobertura por persoal funcionario interino, baixas por enfermidade ou similares, as que se deriven da aplicación da lexislación vixente, ou por estar en curso o proceso de oposición ou concurso correspondente.

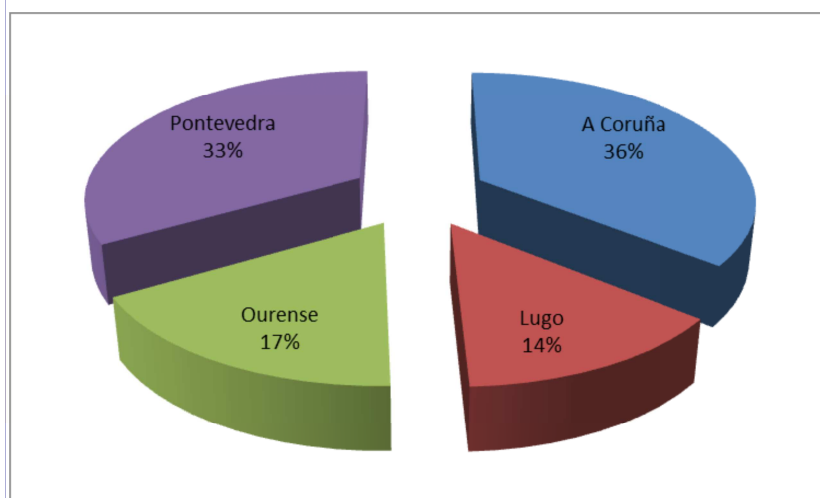
2. A contratación laboral temporal ou mercantil de profesionais para a prestación dos servizos de asesoramento xurídico ou de atención psicolóxica, así como para levar a cabo as funcións de axentes de igualdade ou de fomento do traballo en rede e de dinamización do territorio con enfoque de xénero, sempre que a entidade local non conte con persoal que preste servizos no CIM para a realización das correspondentes funcións.

As entidades locais, pola súa proximidade á cidadanía e polo coñecemento da situación específica da súa poboación, son os axentes idóneos para o desenvolvemento de accións tendentes a garantir a igualdade entre mulleres e homes, para previr e erradicar a violencia de xénero, para o establecer as condicións que posibiliten a participación das mulleres en todas as esferas da vida, e para favorecer a conciliación da vida persoal, familiar e laboral de todas as persoas, mulleres e homes.

O crédito total destinado ás axudas para o desenvolvemento deste programa foi de 3.753.029,24 € euros, cofinanciados polo Fondo Social Europeo nun 80%.

Nº CIMs Por Provincia	
Provincia	Nº CIMs
A Coruña	29
Lugo	11
Ourense	14
Pontevedra	27
Total	81

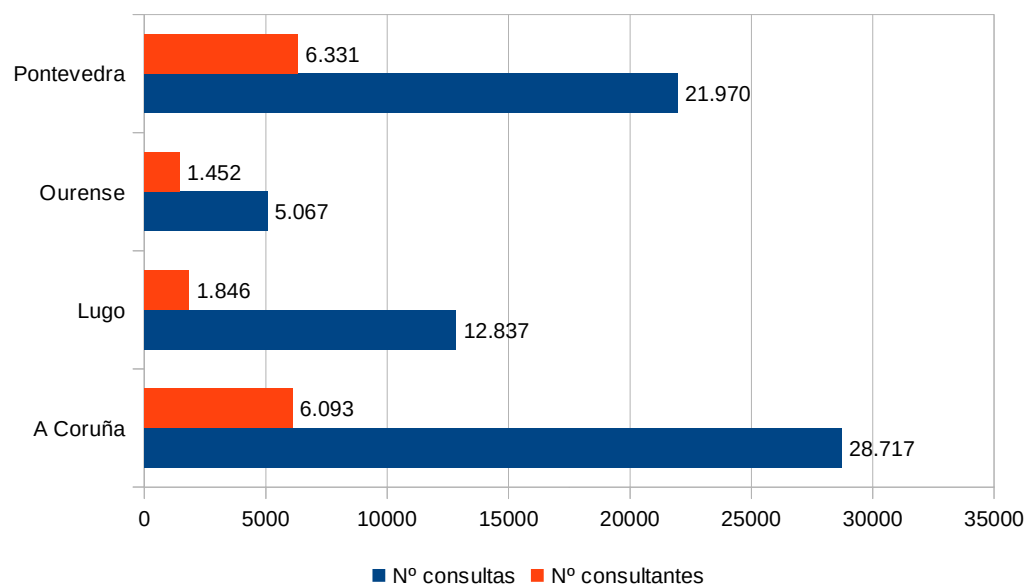
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

**CONSULTAS 2018

Nº de Consultas		
Provincia	Nº consultas	Nº consultantes
A Coruña	28.717	6.093
Lugo	12.837	1.846
Ourense	5.067	1.452
Pontevedra	21.970	6.331
Total	68.591	15.722

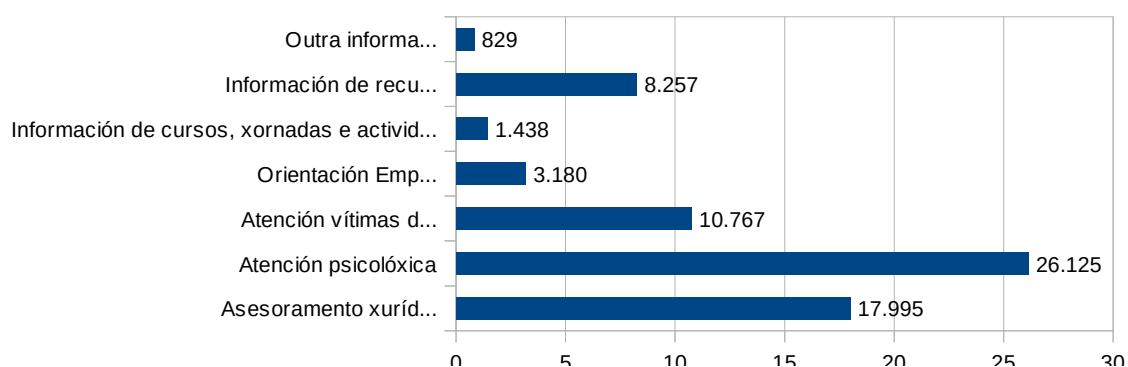
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

■ N° de consultas por área

Área	N° de consultas
Asesoramento xurídico	17.995
Atención psicolóxica	26.125
Atención vítimas de VX	10.767
Orientación Emprego	3.180
Información de cursos, xornadas e actividades	1.438
Información de recursos	8.257
Outra información	829
Total consultas	68.591

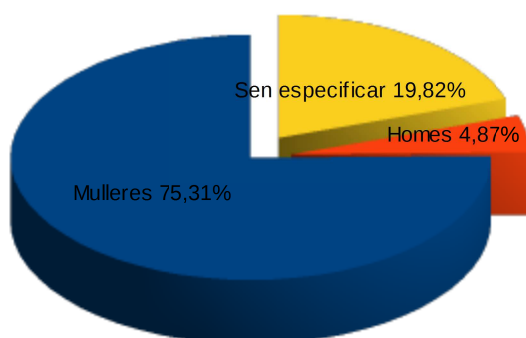
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Características das persoas consultantes

Sexo das persoas consultantes	
Mulleres	11.840
Homes	766
Sen especificar	3.116
Total	15.722

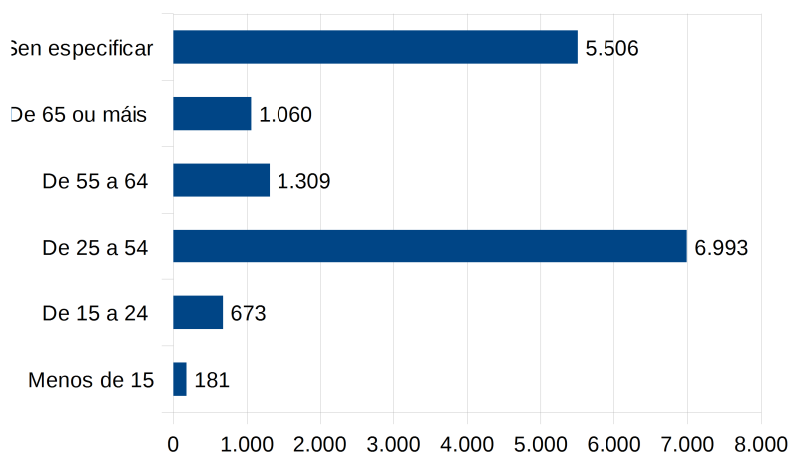
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Consultantes por idade

Idade	
Menos de 15	181
De 15 a 24	673
De 25 a 54	6.993
De 55 a 64	1.309
De 65 ou máis	1.060
Sen especificar	5.506
Total	15.722

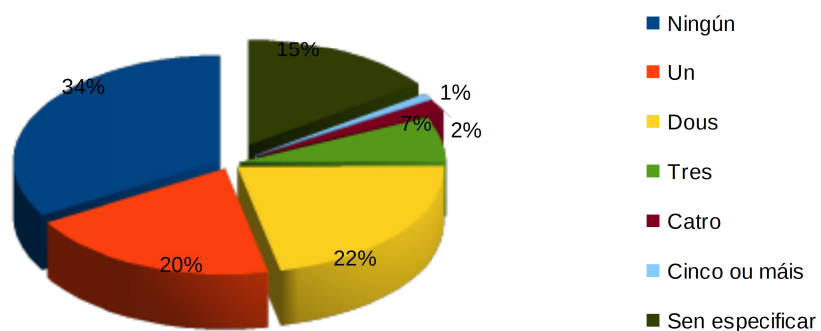
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ Consultantes por nº de fillos e fillas

Nº de fillas / fillos	
Ningún	5.273
Un	3.113
Dous	3.438
Tres	1.073
Catro	304
Cinco ou máis	128
Sen especificar	2.393
Total	15.722

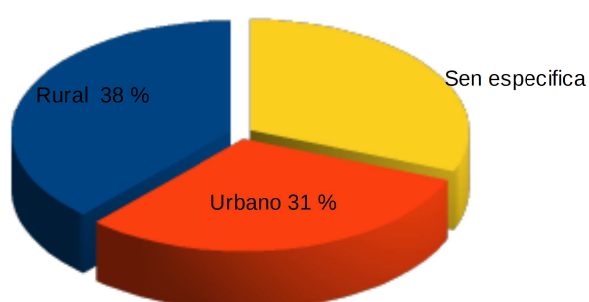
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ Consultantes por hábitat

HABITAT	
Rural	6.012
Urbano	4.839
Sen especificar	4.871
Total	15.722

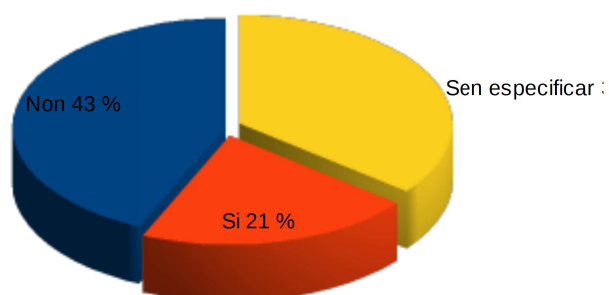
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

▪ Consultantes por situación laboral

TRABALLA	
Non	6.817
Si	3.295
Sen especificar	5.610
Total	15.722

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ **Atención integral a persoas en situación de explotación sexual e/ou vítimas de trata de seres humanos con fins de explotación sexual e/ou laboral**

No Diario Oficial de Galicia do 15 de xaneiro de 2018 (nº 10 do 15 de xaneiro) publicouse a Resolución do 19 de decembro de 2017, da Secretaría Xeral da Igualdade, pola que se establecen as bases que rexerán a concesión de subvencións a entidades de iniciativa social sen ánimo de lucro para o desenvolvemento de proxectos de atención social integral dirixidos a persoas en situación de explotación sexual, preferentemente inmigrantes, e/ou vítimas de trata de seres humanos con fins de explotación sexual e/ou laboral, na Comunidade Autónoma de Galicia, cofinanciada polo Fondo Social Europeo, e se procede á súa convocatoria para o ano 2018. A finalidade destas axudas é a de apoiar a recuperación e a integración social e laboral destas persoas.

As subvencións obxecto desta convocatoria destinouse un orzamento total de catrocentos oitenta e catro mil douscentos setenta e nove euros (484.279 €).

Os proxectos subvencionados debían incluír polo menos algunha das actuacións do seguinte tipo:.

- a) Atención inicial nos chamamentos realizados polas autoridades competentes- xudiciais, fiscais e policiais-, para a atención inmediata ás vítimas de trata de seres humanos con fins de explotación sexual e/ou laboral en asistencia social, legal ou psicolóxica.
- b) Asesoramento social e actuacións de apoio directo nas relacións coas distintas entidades, organismos e servizos para a realización de trámites administrativos de diversa índole: sociais, sanitarios, policiais, xudiciais, laborais, de formación, etc., e que permitan ás persoas beneficiarias iniciar o seu proceso de normalización social, así como atención, información e asesoramento continuado sobre os recursos; e acompañamento, apoio e seguimento no proxecto persoal de cada persoa usuaria.
- c) Atención psicolóxica, para abordar posibles trastornos emocionais e/ou condutuais e na procura da súa recuperación persoal.
- d) Asesoramento xurídico sobre os seus dereitos e deberes, así como para a tramitación de procedementos administrativos de diversa índole: autorizacións de residencia e traballo, revogacións de ordes de expulsión, reagrupamento familiar, retorno ao país de orixe, cuestións laborais e civís, procesos de denuncia, xestións policiais, procesos penais, etc.
- e) Orientación e asesoramento laboral, incluídas as actividades formativas: como formación

básica (habilidades sociais, alfabetización, economía doméstica, etc.) e formación prelaboral e laboral, coa finalidade de facilitar e mellorar a súa empregabilidade e a súa inserción laboral.

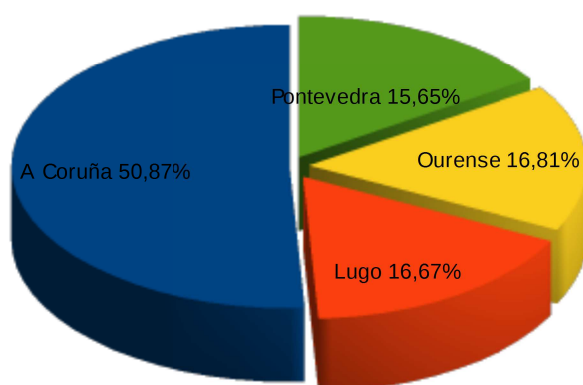
- f) Atención e asesoramento en traballo de rúa, co obxectivo de achegamento a aqueles lugares onde se poden atopar persoas vítimas de trata de seres humanos, en situación de explotación, para establecer encontros iniciais, achegándolles información sobre os recursos existentes e/ou información hixiénico-sanitaria, xurídica, social etc, de xeito que se permitan o seu acceso as actuacións normalizadas previstas neste artigo.

A través da Resolución do 27 de marzo de 2018, da Secretaría Xeral da Igualdade, déuselle publicidade ás axudas concedidas ao abeiro da antedita Resolución do 19 de decembro de 2017 (DOG nº 69, do 10 de abril).

Datos de persoas participantes nos programas desenvolvidos no ano 2018:

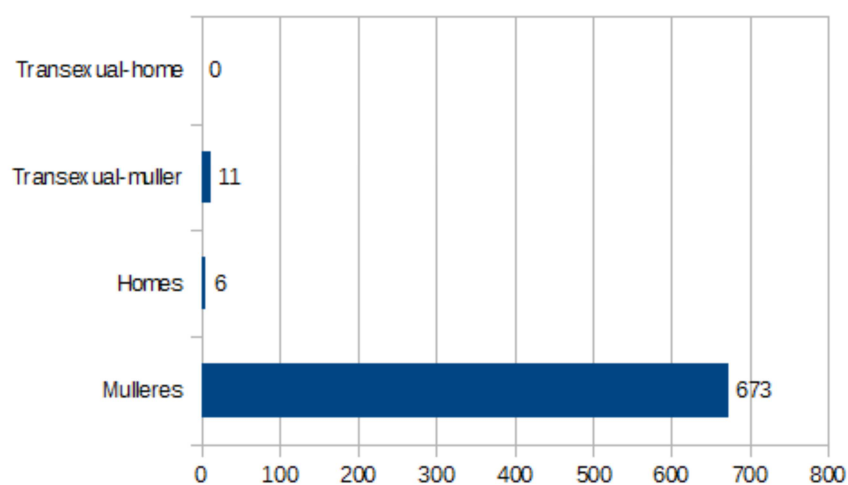
Persoas participantes por provincia	
Provincia	Nº persoas
A Coruña	351
Lugo	115
Ourense	116
Pontevedra	108
Total	690

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

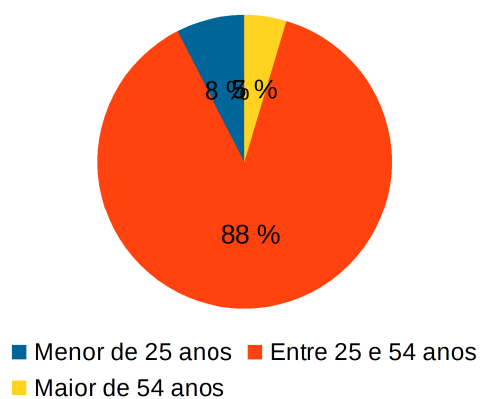
Persoas participantes por sexo	
Sexo	Nº persoas
Mulleres	673
Homes	6
Transexual-muller	11
Transexual-home	0
Total	690

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

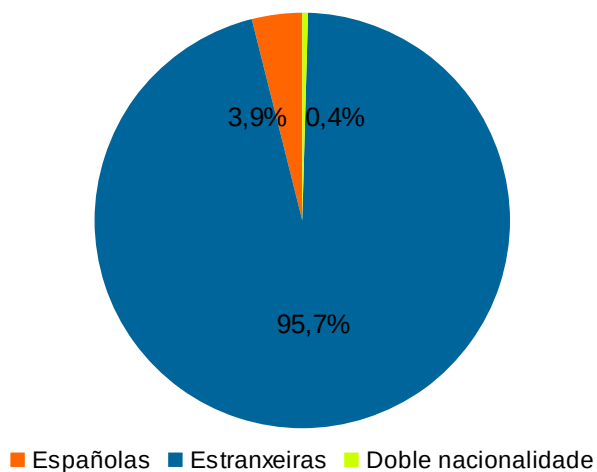
Persoas participantes por idade	
Idade	Nº persoas
Menor de 25 anos	52
Entre 25 e 54 anos	606
Maior de 54 anos	32
Total	690

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Persoas participantes por nacionalidade	
Nacionalidade	Nº persoas
Españolas	27
Estranxeiras	660
Doble nacionalidade	3
Total	690

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

País	nº
Brasil	225
República Dominicana	125
Colombia	109
Venezuela	40
Rumanía	36
España	27
Nixeria	26
Paraguay	18
Portugal	13
Cuba	9
Guatemala	6
Honduras	6
Perú	6
Bolivia	5
Nicaragua	5
Uruguai	5
Arxentina	4
Marrocos	4

China	3
Ecuador	3
Bulgaria	2
Rusia	2
Angola	1
Chile	1
Colombia/España	1
Congo	1
Costa de Marfil	1
Guinea bissau	1
Guinea Ecuatorial	1
Italia	1
Irak	1
Mexico/España	1
Venezuela/Portugal	1
TOTAL	690

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ **Servizo de Teletradución a 51 idiomas**

A **Secretaría Xeral da Igualdade**, dun xeito gratuíto, ten dende o ano 2011, a disposición do Teléfono da Información ás Mulleres, dos centros de información ás mulleres que constitúen a rede de CIMs de Galicia, da Rede Galega de Acollemento, e ás ONGs que desenvolven a súa actividade solidaria neste eido, un servizo de teletradución a 51 idiomas.

Este servizo supón un avance cualitativo en resposta á diversidade poboacional motivada polo aumento da inmigración, o cal obriga á Administración autonómica a mellorar as técnicas para unha eficaz atención ás usuarias, con independencia da súa lingua. A teletradución está pensada para dar apoio a unha parte da poboación que ten dificultades engadidas para acceder aos recursos existentes, formada polas mulleres inmigrantes residentes en Galicia.

A través desta plataforma de teletradución, as mulleres estranxeiras residentes en Galicia terán a seguridade dun acceso axeitado á información e aos recursos dispoñibles, sobre atención psicolóxica, prestacións económicas, centros de acollida ou asesoramento xurídico.

O sistema permite a atención tanto presencial, como telefónica, de xeito que as usuarias se comunican cunha intérprete mediante a nova tecnoloxía implementada, desde calquera centro no que se atopen, ben sexa un CIM, unha casa de acollida ou calquera entidade adherida. No caso de que a consulta sexa telefónica, o sistema permite o establecemento de chamada a tres, para que interactúen a usuaria, a persoa profesional da entidade e a intérprete.

En resposta a ese ofrecemento manifestaron o seu interese en adherirse ao servizo entidades que desenvolven, en Galicia, programas de atención social integral a mulleres vítimas de trata con fins de explotación sexual.

Tamén solicitaron a incorporación ao uso do servizo 60 entidades locais, con centros de información ás mulleres e casas de acollida para vítimas de violencia de xénero, asinándose os correspondentes convenios de colaboración coa Secretaría Xeral da Igualdade.

Provincia da Coruña

CIM	Provincia
CIM da Coruña	A Coruña
CIM da Laracha	A Coruña
CIM da Mancomunidade de Munic. Comarca de Ordes	A Coruña
CIM de Ares	A Coruña
CIM de Arteixo	A Coruña
CIM de Boiro	A Coruña
CIM de Carballo	A Coruña
CIM de Culleredo	A Coruña
CIM de Curtis	A Coruña
CIM de Cee	A Coruña
CIM de Coirós	A Coruña
CIM de Ferrol	A Coruña
CIM de Outes	A Coruña
CIM de Padrón	A Coruña
CIM de Zas	A Coruña
CIM de Melide	A Coruña
CIM de Muxía	A Coruña
CIM de Negreira	A Coruña
CIM de Santiago De Compostela	A Coruña
CIM de Teo	A Coruña

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

CIM	Provincia
Casa da Muller Lugo	Lugo
CIM de Burela	Lugo
CIM de Mondoñedo	Lugo
CIM de Monforte de Lemos	Lugo
CIM de Palas de Rei	Lugo
CIM de Ribadeo	Lugo

CIM	Provincia
CIM de Sarria	Lugo
CIM de Vilalba	Lugo
CIM de Viveiro	Lugo

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Provincia de Ourense

CIM	Provincia
CIM da Pobra de Trives	Ourense
CIM de Castro Caldelas	Ourense
CIM de Maceda	Ourense
CIM de Ourense	Ourense
CIM do Barco	Ourense
CIM do Carballiño	Ourense
CIM da Mancomunidad Terra de Celanova	Ourense
CIM da Mancomunidad I.V. do Ribeiro	Ourense
CIM de Viana do Bolo	Ourense
Cim de Verín	Ourense

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Provincia de Pontevedra

CIM	Provincia
CIM da Estrada	Pontevedra
CIM da Mancomunidad do Salnés	Pontevedra
CIM de Baiona	Pontevedra
CIM de Cangas	Pontevedra
CIM da Lama	Pontevedra
CIM de Gondomar	Pontevedra
CIM de Pontecaldelas	Pontevedra
CIM de Vigo	Pontevedra
CIM do Grove	Pontevedra
CIM do Porriño	Pontevedra
CIM de Lalín	Pontevedra
CIM de Marín	Pontevedra
CIM de Moaña	Pontevedra
CIM de Poio	Pontevedra
CIM de Ponteareas	Pontevedra
CIM de Pontevedra	Pontevedra
CIM de Redondela	Pontevedra

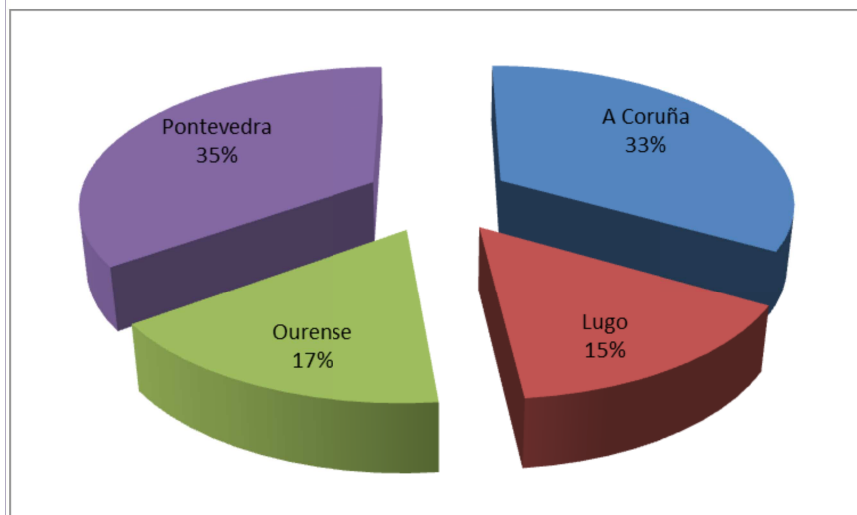
CIM	Provincia
CIM de Sanxenxo	Pontevedra
CIM de Silleda	Pontevedra
CIM de Soutomaior	Pontevedra
CIM de Vilagarcía	Pontevedra

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Tamén fan uso do servizo entidades que desenvolven, en Galicia, programas de atención a mulleres vítimas de trata con fins de explotación sexual, o teléfono de información ás mulleres, o Centro de Recuperación Integral para Mulleres que sofren violencia de xénero e **60 entidades locais** con centros de información ás mulleres e casas de acollida para vítimas de violencia de xénero.

Nº de CIMs con Acceso ao Servizo de Teletradución	
Provincia	Nº
A Coruña	20
Lugo	9
Ourense	10
Pontevedra	21
Total	60

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

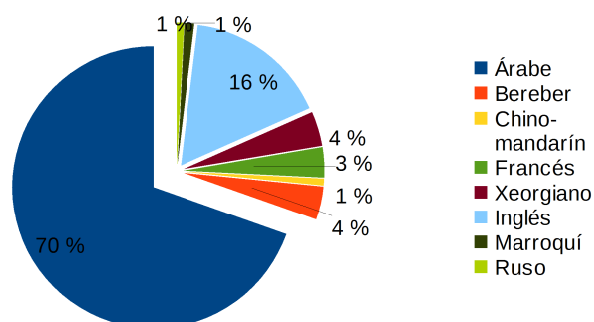
Datos de uso do servizo no ano 2018:

Idiomas utilizados:

Idiomas	Minutos
Árabe	864
Bereber	47

Chino-mandarín	10
Francés	43
Xeorgiano	49
Inglés	204
Marroquí	14
Ruso	10
TOTAL	1241

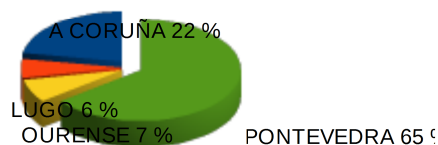
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Uso do servizo por provincias:

Provincia	Total minutos
A CORUÑA	276
LUGO	74
OURENSE	90
PONTEVEDRA	801
TOTAL	1241

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Idiomas utilizados por provincia:

A Coruña	
Idioma	Minutos
Árabe	232
Chino-mandarín	10
Inglés	20
Marroquí	14

TOTAL	276
--------------	------------

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Lugo	
Idioma	Minutos
Árabe	31
Francés	43
TOTAL	74

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Ourense	
Idioma	Minutos
Árabe	70
Inglés	20
TOTAL	90

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Pontevedra	
Idioma	Minutos
Árabe	531
Bereber	47
Georgiano	49
Inglés	164
Ruso	10
TOTAL	801

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

☐ Asesoramento Xurídico online

A **Secretaría Xeral da Igualdade** ten en marcha dende o ano 2011 un servizo de asesoramento xurídico online, accesible a través da páxina web da Secretaría Xeral da Igualdade, onde se ofrece información personalizada e gratuíta ás persoas usuarias, considerando que o asesoramento axeitado constitúe o primeiro paso para saír da situación de violencia.

Con este servizo, a Secretaría Xeral da Igualdade ten o obxectivo de facilitar ás mulleres o coñecemento dos seus dereitos e axudarlles así a que adopten as decisións máis axeitadas en cada momento. Son numerosos os casos de mulleres inmersas en contornos de violencia de xénero que descoñecen os dereitos que as asisten, como abordar a interposición dunha denuncia ou que unha correcta exposición dos feitos e dos fundamentos de dereito ao longo de todo o proceso son determinantes para unha resposta xudicial máis efectiva.

O servizo xurídico online permite ofrecer resposta en tempo real a consultas sobre lexislación, violencia de xénero, conciliación, dereito de familia, agresións ou acoso sexual, entre outras, asegurando a confidencialidade. Tenta clarexarlle ás usuarias cuestións que con frecuencia

suscitan dúbidas e polo tanto xeran temor, tales como qué actuacións xudiciais pode iniciar, se é necesario contar sempre coa asistencia de avogado/a e de procurador/a ou que medidas urxentes pode solicitar.

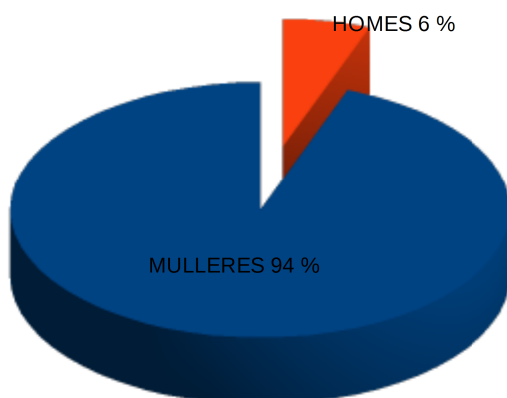
As consultas a través deste servizo poden ser complementarias ás que se prestan de xeito presencial nos 81 Centros de Información ás Mulleres, CIM, repartidos por toda Galicia, garantindo o anonimato e a confidencialidade cando así o desexe a muller.

No ano 2018 recibíronse un total de 53 consultas a través deste servizo online.

Nºde consultas por sexo das persoas consultantes

Sexo	Nº Consultas	Porcentaxe
MULLERES	50	94,33%
HOMES	3	5,67%
TOTAL	53	100%

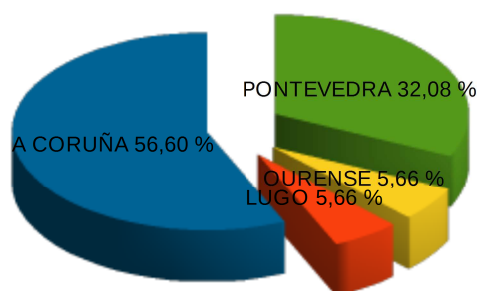
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Nºde consultas por provincia das persoas consultantes

Provincia	Nº consultas	Porcentaxe
A CORUÑA	30	56,60 %
LUGO	3	5,66 %
OURENSE	3	5,66 %
PONTEVEDRA	17	32,08 %
OUTROS	0	0,00 %
TOTAL	53	100,00 %

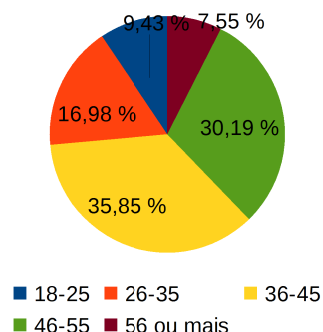
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Nº de consultas por idade das persoas consultantes

Idade	Nº consultas	Porcentaxe
Menos de 18	0	0,00 %
18-25	5	9,43 %
26-35	9	16,98 %
36-45	19	35,85 %
46-55	16	30,19 %
56 ou mais	4	7,55 %
TOTAL	53	100,00 %

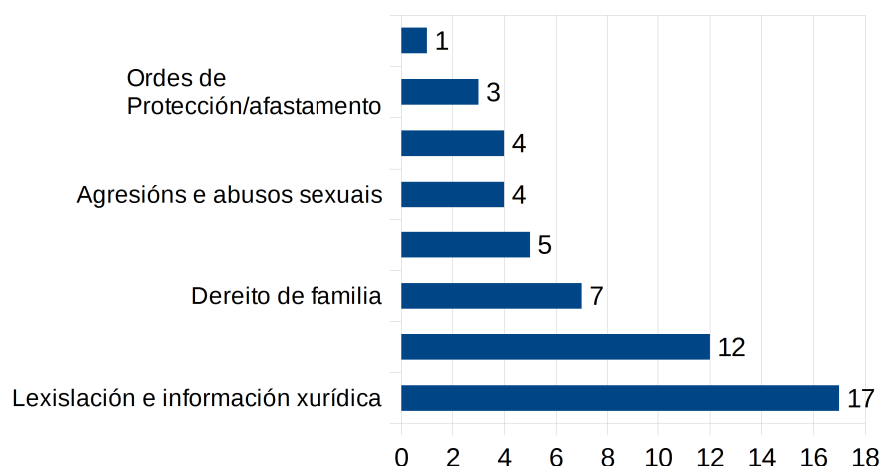
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Nº de consultas segundo tipo de consulta realizada

Tema da consulta	Nº consultas	Porcentaxe
Lexislación e información xurídica	17	32,08 %
Asistencia xurídica gratuíta	12	22,64 %
Dereito de familia	7	13,21 %
Conciliación familiar	5	9,43 %
Agresións e abusos sexuais	4	7,55 %
Violencia de xénero	4	7,55 %
Ordes de Protección/afastamento	3	5,66 %
Discriminación por razón de sexo	1	1,89 %
Total	53	100%

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ Aplicación EscApp

A aplicación EscApp para dispositivos móbiles, elaborada en 2015 pola Secretaría Xeral da Igualdade en colaboración co Colexio Profesional de Enxeñería Informática de Galicia (CPEIG), seguiu operativa en 2018, co obxectivo de achegar información de utilidade ás mulleres que se atopan nunha situación de violencia de xénero e a todas as persoas que poidan

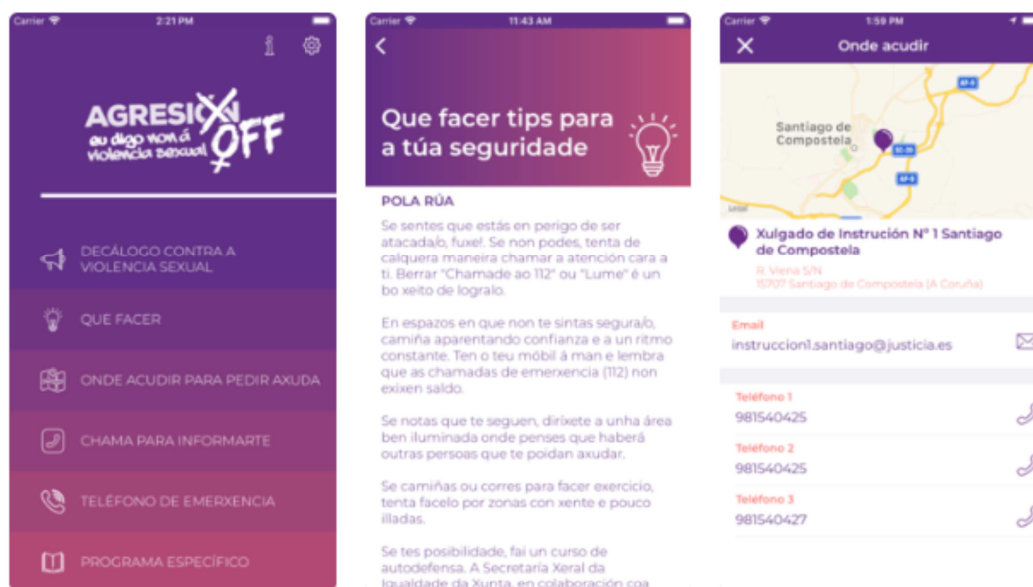
axudar a rematar con este tipo de situacións.

❑ Aplicación Agresión OFF

No ano 2018, a Secretaría Xeral da Igualdade, nunha nova colaboración co Colexio Profesional de Enxeñería Informática de Galicia (CPEIG), creou e puxo en marcha a App “Agresión OFF: Eu digo non á violencia sexual” unha App da Xunta de Galicia, con información útil e consellos para evitar e prever agresións sexuais, así como pautas para saber a onde dirixirse para maior apoio e información.

A aplicación inclúe un decálogo contra a violencia sexual; consellos prácticos de como actuar ante posibles situacións de riscos e un directorio de lugares onde acudir e pedir axuda, así como teléfonos e información.

☐ Servizos no mapa: Mapa de recursos en liña na área de violencia de xénero

Servizos no mapa é unha aplicación que a Xunta pon a disposición da cidadanía e que ten por obxectivo a localización de servizos da Administración pública, tanto autonómica como estatal e local.

A Secretaría Xeral da Igualdade, en colaboración coa Axencia para a Modernización Tecnolóxica de Galicia-AMTEGA, deseñou e puxo en marcha dentro de Servizos no mapa un apartado específico no que está dispoñible un mapa de recursos en liña na área da violencia de xénero, que contén os datos de localización e contacto de todos os recursos e programas que se desenvolven en Galicia en relación á atención das vítimas da violencia de xénero.

XUNTA DE GALICIA

Goberno e institucións
 Temas
 eServizos
 Transparencia

eServizos
 Servizos no mapa

Servizos no mapa

Escriba as palabras para a busca e/ou empregue as opcións que poñemos á súa disposición

Escriba unha ou varias palabras

Provincia

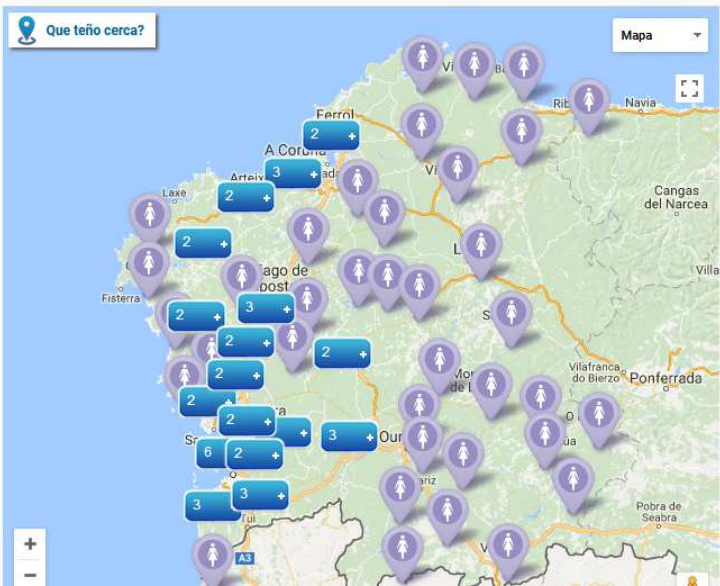
Concello

Tipos de servizos Temas

- ☒ Área de violencia de xénero
- ☐ Arquivos de Galicia
- ☐ Aulas da Rede CeMIT
- ☐ Bibliotecas de Galicia
- ☐ Casas dos concellos
- ☐ Centros de ensino
- ☐ Centros de Información ás Mulleres
- ☐ Centros de saúde
- ☐ Centros querrote+
- ☐ Edificios xudiciais

Que teño cerca?

Que é Servizos no mapa? Volver

Tipos de servizos Temas

☒ Área de violencia de xénero

☐ Arquivos de Galicia

☐ Aulas da Rede CeMIT

☐ Bibliotecas de Galicia

☐ Casas dos concellos

☐ Centros de ensino

☐ Centros de Información ás Mulleres

☐ Centros de saúde

☐ Centros querrote+

☐ Edificios xudiciais

Limpar Buscar

Área de violencia de xénero

☒ Área social

- ☒ Servizos sociais
- ☒ Centros Querrote+
- ☒ Centros de Información á Muller
- ☒ Centro de Recuperación Integral
- ☒ Gabinetes de orientación familiar
- ☒ 3º Sector - ONG
- ☒ Rede galega de acollemento
- ☒ Programas de Atención Psicolóxica a Mulleres Víctimas de Violencia de Xénero

☒ Área policial

- ☒ Policía Autonómica
- ☒ Policía Nacional
- ☒ Garda Civil

☒ Área sanitaria

- ☒ Centros de saúde
- ☒ Hospitais e centros de especialidades
- ☒ Fundación Pública Urxencias Sanitarias de Galicia-061

☒ Área xurídica

- ☒ Xulgados e fiscalías
- ☒ Oficinas médico forenses
- ☒ Colexios de avogacía
- ☒ Servizos de Orientación Xurídica (SOX)
- ☒ Comisión de asistencia xurídica gratuita
- ☒ Oficinas de Asistencia a Víctimas do Delito e atención ao cidadán

Artigo 51:Servizo de atención 24 horas

Servizo de información e atención á cidadanía :Teléfono 900 400 273 de información ás mulleres

O actual Servizo de Información e atención á cidadanía prestado a través do **teléfono 012**, facilita entre outros servizos, información e orientación sobre os recursos existentes para cubrir inicialmente as distintas necesidades das mulleres galegas no ámbito territorial da Comunidade Autónoma de Galicia, dirixindo as súas demandas, se procede, ao departamento e/ou administración correspondente.

Tamén informa as mulleres nas áreas xurídica, de emprego, de recursos sociais e de atención psicolóxica.

Pero ademais, o servizo está apoiando a derivación das mulleres vítimas de violencia de xénero aos centros de acollida existentes en Galicia, así como a outros centros do resto do territorio nacional, sempre a través das entidades derivantes sinaladas e dentro do horario de referencia establecido. Igualmente, o servizo colabora, a través do desenvolvemento das súas funcións, na prevención, detección e intervención (traslado de vítimas) en situacións de posible risco, abuso e maltrato das mulleres

Incluído polo tanto no Servizo de información e atención á cidadanía, atópase o Teléfono da Muller, un servizo gratuíto, anónimo, que funciona as 24 horas do día e ten cobertura para toda a Comunidade Autónoma. Está atendido por un equipo multidisciplinar, coordinado cos diferentes profesionais de toda Galicia, de forma que calquera muller poida facer unha consulta, tanto en horario laborable como en horario nocturno e en días non laborables ao longo de todo ano.

Desde o Teléfono da Muller infórmase e asesórase sobre cuestións relacionadas coas seguintes materias:

- Violencia de xénero: Malos tratos, vexacións, ameazas, agresións sexuais,
- Acoso sexual.
- Servizos sociais, casas de acollida, centros de información ás mulleres, programas para mulleres desfavorecidas, policía especializada, gabinetes de orientación, centros de planificación ...
- Separacións, divorcios, abandonos do fogar, sentencias incumpridas.
- Cursos ocupacionais, oposicións, bolsas de emprego, creación de empresas.
- Educación pola igualdade, materiais non sexistas, publicidade discriminatoria.
- Apoio ó asociacionismo, xornadas, seminarios, subvencións a asociacións, publicacións.

O Teléfono 900 400 273 de información ás mulleres réxese polas seguintes pautas de actuación:
Anonimato e confidencialidade, gratuidade do servizo.

Total chamadas ao teléfono da Muller 900 400 273

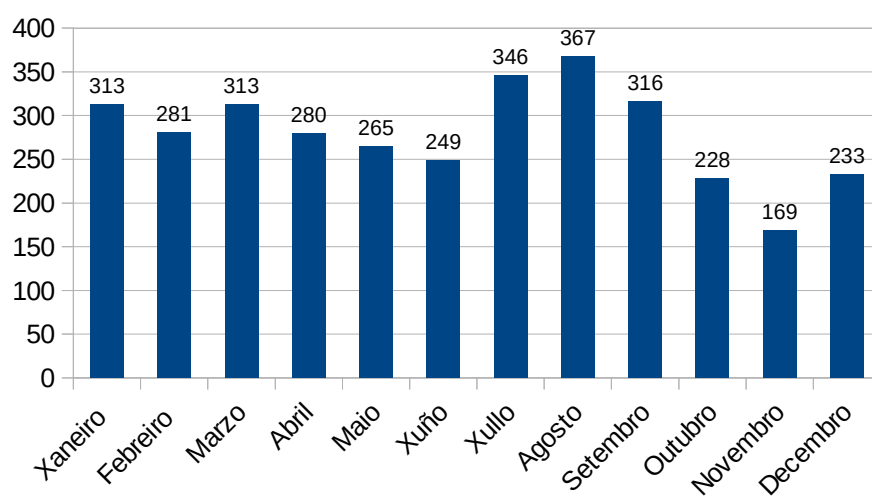
Total chamadas	3.360
-----------------------	--------------

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Total chamadas por mes

Chamadas por mes	Nº	%
Xaneiro	313	9 %
Febreiro	281	8 %
Marzo	313	9 %
Abril	280	8 %
Maio	265	8 %
Xuño	249	7 %
Xullo	346	10 %
Agosto	367	11 %
Setembro	316	9 %
Outubro	228	7 %
Novembro	169	5 %
Decembro	233	7 %
Total	3360	100 %

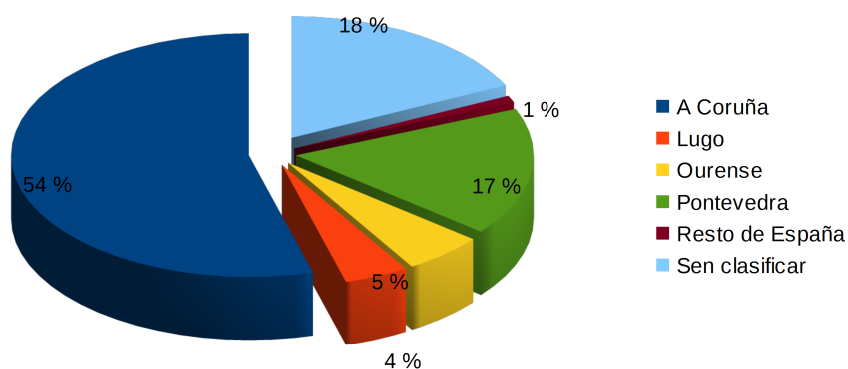
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Total chamadas por provincia

Provincia	Nº consultas	Porcentaxe
A Coruña	1.826	54,35 %
Lugo	147	4,38 %
Ourense	184	5,48 %
Pontevedra	572	17,02 %
Resto de España	31	0,92 %
Sen clasificar	600	17,86 %
Total	3.360	100,00 %

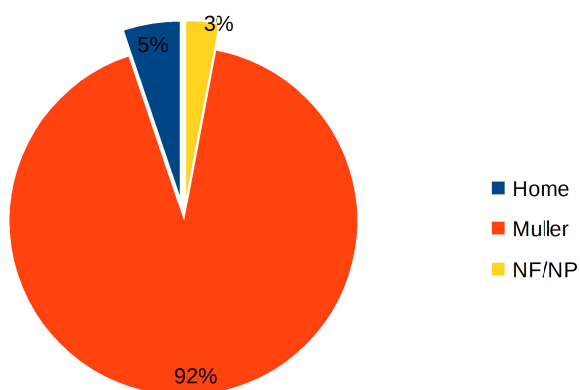
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Total chamadas por sexo da persoa usuaria

Sexo	Nº	%
Home	174	5%
Muller	3.087	92%
NF/NP	99	3%
TOTAL	3.360	100%

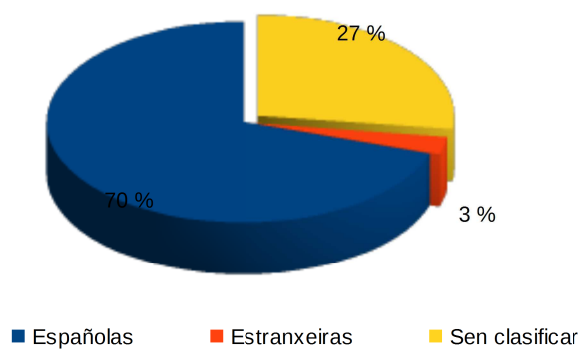
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Total chamadas por nacionalidade da persoa usuaria

Nacionalidade	nº	%
Españolas	2.351	70%
Estranxeiras	95	3%
Sen clasificar	914	27%
Total	3.360	100%

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

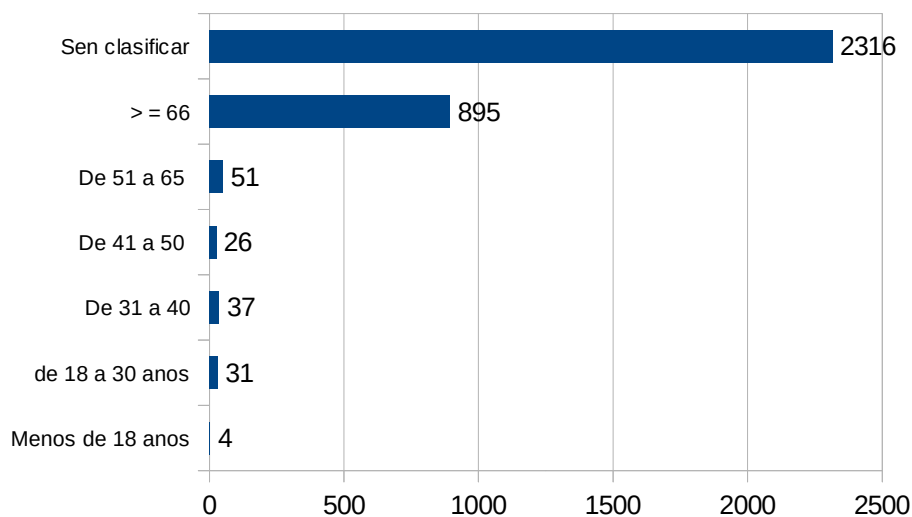

Total chamadas por idade da persoa usuaria

Idade	nº	%
< 18	4	0 %
18-30	31	1 %
31-40	37	1 %
41-50	26	1 %
51-65	51	2 %

≥ 66	895	27 %
Sen clasificar	2316	69 %
Total	3.360	100%

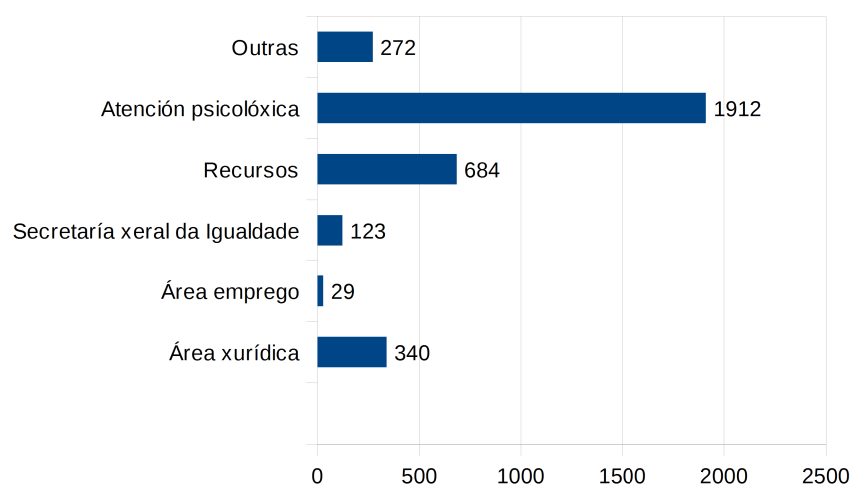
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Total chamadas por tipo de información consultada

Tipo de información consultada	Nº	%
Área xurídica	340	10%
Área emprego	29	1%
Secretaría xeral da Igualdade	123	4%
Recursos	684	20%
Atención psicolóxica	1912	57%
Outras	272	8%
Total	3.360	100%

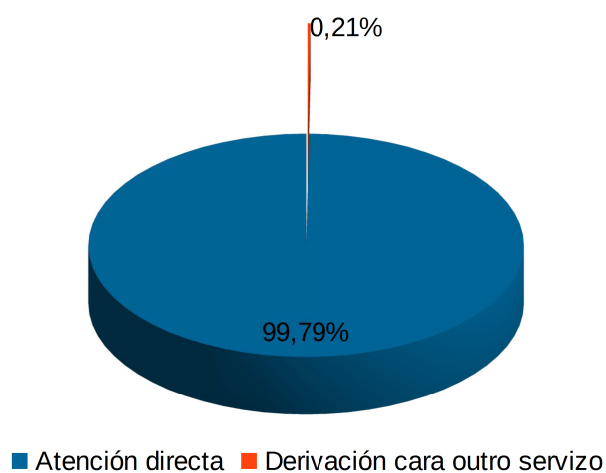
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Resolución da demanda

Resolución da demanda	Nº	%
Atención directa	3353	99,79%
Derivación cara outro servizo	7	0,21%
Total	3.360	100 %

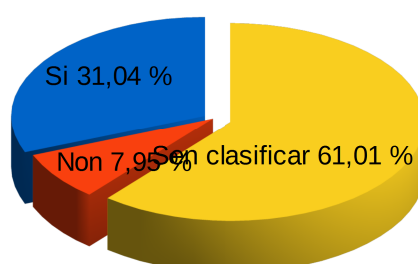
Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Reincidencia no uso do servizo (chamou en anteriores ocasións)

Reincidencia no uso do servizo	Nº	%
Si	1043	31 %
Non	267	8 %
Sen clasificar	2050	61 %
Total	3.360	100%

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Artigo 52:Punto de Coordinación das Ordes de Protección de Galicia

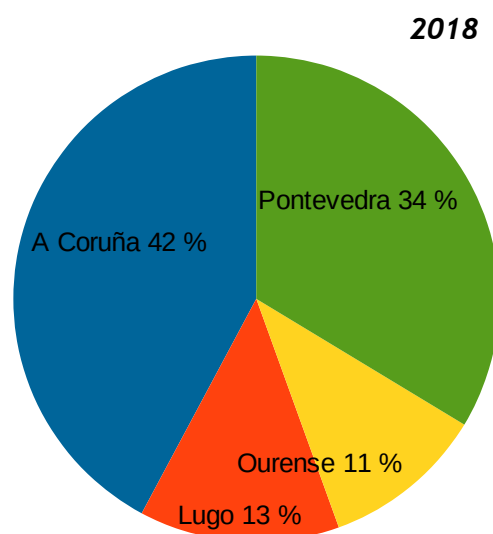
En Galicia estableceuse no ano 2004 o Punto de Coordinación de Ordes de Protección (PCOP). Está adscrito á **Secretaría Xeral da Igualdade**, e leva a cabo o seguimento das ordes de protección das mulleres vítimas de violencia, realizando as xestións oportunas ante as diferentes administracións para facilitarlles o acceso aos recursos existentes e ofrecerlles un marco integral de protección.

Dende o momento en que o PCOP recibe dende os xulgados as copias das ordes de protección ou medidas cautelares ditadas, inicia un contacto coa beneficiaria a fin de informala do procedemento que se vai seguir, os recursos de que dispón e a comprobación de que a dita OP se cumpre correctamente. No suposto de que existan quebrantamentos, se lle informa á muller da canle a seguir para interpoñer a correspondente denuncia. A usuaria é informada tamén, se así o desexa, doutros trámites xudiciais como pode ser a separación ou o divorcio, custodia de fillos/fillas, etc. Polo tanto, unha vez recibida a orde de protección, iniciase o contacto coa vítima para, coñecendo a súa situación persoal e as súas propias necesidades, informala dos recursos asistenciais e de protección social existentes aos que ten dereito e pode solicitar.

Nº Ordes de Protección recibidas no PCOP

Nº de OP e outras medidas cautelares recibidas no PCOP							
Provincia	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
A Coruña	483	393	345	307	488	698	668
Lugo	169	145	139	137	168	193	211
Ourense	91	66	64	68	104	218	171
Pontevedra	406	394	268	261	420	542	533
Total	1.149	998	816	773	1.180	1.651	1.583

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

Artigo 53: Puntos de Encontro Familiar

Os puntos de encontro familiar son servizos especializados que interveñen profesionalmente dende o ámbito psicosocial naquelas situación de separación familiar nas que os contactos/relacións dos fillos e fillas co pai, nai ou algún outro membro da familia presenta dificultades. Constitúe un lugar neutral no que se leva a cabo a intervención profesional necesaria para que a relación se produza de xeito normalizado.

Os puntos de encontro familiar constitúen un equipamento social, de carácter neutral, especializado para o cumprimento do réxime de visitas establecido pola autoridade competente, que teñen por obxecto favorecer as relación entre as e os menores e as súas familias cando, nunha situación de separación, divorcio, ou noutros supostos de interrupción da convivencia familiar, o exercicio do dereito de visitas se ve interrompido, ou o seu cumprimento resulta difícil ou conflitivo.

Os puntos de encontro teñen un carácter multidisciplinar e están integrados por expertos/as en intervención psico-familiar, dereito de familia e mediación familiar. Ademais poden contar coa colaboración de persoal voluntario naquelas tarefas que os profesionais dos puntos de encontro estimen axeitado.

Na Comunidade Autónoma existen actualmente sete puntos de encontro de titularidade pública situados nas cidades de Ferrol, A Coruña, Santiago de Compostela, Lugo, Ourense, Pontevedra e Vigo.

Os puntos de encontro familiar de Galicia están regulados polo Decreto 96/2014, do 3 de xullo, polo que se regulan os puntos de encontro familiar de Galicia.

O acceso aos puntos de encontro farase por resolución do órgano de dirección competente en materia de familia da consellería con competencia en materia de familia e menores. Serán órganos solicitantes as xefaturas territoriais da consellería con competencia en materia de familia e menores, en relación as e os menores sobre os cales a Xunta de Galicia teña asumida a tutela ou a garda, e os órganos xudiciais competentes.

No desenvolvemento das súas funcións os puntos de encontro familiar teñen como obxectivos: favorecer o cumprimento do réxime de visitas como dereito fundamental das e dos menores e a manter a relación con ambos os proxenitores despois da separación; facilitar o encontro das fillas e fillos co proxenitor non custodio e, de ser o caso, coa súa familia extensa; e garantir a seguridade das e dos menores durante o cumprimento do réxime de visitas así como previr situacións de violencia.

Nas súas intervencións os puntos de encontro actúan sempre atendendo aos seguintes principios: interese das e dos menores; voluntariedade; imparcialidade; neutralidade; confidencialidade; non inxerencia; subsidiariedade e temporalidade.

No ano 2018 permanecen abertos 684 casos (224 por motivo de violencia de xénero) segundo o seguinte detalle:

Expedientes	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Vigo	Ferrol	Santiago de Compostela	TOTAL
Novos	45	46	42	49	52	31	32	297
Pechados	54	45	56	31	56	38	58	338
Permanecen abertos	84	100	60	83	166	95	96	684
Por violencia de xénero	36	23	24	18	75	26	22	224

Fonte: Consellería de Política Social. Xunta de Galicia

Persoas usuarias	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Vigo	Ferrol	Santiago de Compostela	TOTAL
Menores	105	155	63	102	222	136	143	926
Adultos	Homes	94	106	50	89	204	103	784
	Mulleres	127	114	41	101	265	123	935
Total	326	375	154	292	691	362	445	2645

Fonte: Consellería de Política Social. Xunta de Galicia

Tipos de intervención	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Vigo	Ferrol	Santiago de Compostela	TOTAL
Intercambios	1.197	1.886	1.877	2.541	4.387	3.353	2.149	17.390
Visitas tuteladas	124	233	338	106	1.381	721	654	3.557
Visitas supervisadas	747	1.125	307	708	802	226	900	4.815
Total	2.068	3.244	2.522	3.355	6.570	4.300	3.703	25.762

Fonte: Consellería de Política Social. Xunta de Galicia

Gabinetes de Orientación Familiar (GOF)

Os gabinetes de orientación (GOF) constitúense como un recurso público de carácter multidisciplinar para a atención de conflitos familiares e coa finalidade de servir como un instrumento eficaz na protección da familia de acordo coas competencias atribuídas á **Dirección Xeral de Familia, Infancia e Dinamización Demográfica**.

Como recurso encamiñado a facilitar unha dinámica familiar positiva, a solución de problemas e a toma de decisións, así como a potenciar e desenvolver os recursos familiares, os Gabinetes de orientación familiar abordaran os problemas que poidan xurdir na familia e por extensión nos membros que a compoñen, prestándolles especial atención ao interese superior e á vulnerabilidade das e dos menores, e atendendo nomeadamente:

- As crises do ciclo vital da familia.
- As situacións de conflito.
- A viabilidade adaptativa do grupo familiar: apoio, protección e desenvolvemento.

Por outra banda, os GOF constitúen un dispositivo en estreito contacto cos equipos de atención ao menor, colaborando con eles na atención ás familias de menores susceptibles de ser sometidos a medidas de protección.

Estes gabinetes, dependentes das xefaturas territoriais da **Consellería de Política Social**, están integrados por especialistas en traballo social, dereito e psicoloxía. Entre os seus obxectivos destácanse:

- Informar e asesorar tecnicamente ás familias sobre as problemáticas sociais, psicolóxicas e xurídicas nas que se puidesen atopar.
- Proporcionar ás familias o acceso a recursos axeitados para o desenvolvemento de canles normalizados de convivencia.
- Dotar as familias das habilidades necesarias para enfrontar as súas necesidades.

- Evitar a instrumentalización das/os fillas/os, ante as diferentes situacións de conflitividade.
- Fomentar o mantemento da cooperación parental como protectora da imaxe que as/os fillas/os teñen dos seus proxenitores.
- Informar, asesorar e prestar asistencia psicolóxica ás mulleres, particularmente a aquelas que se atopen inmersas en procesos de conflitividade familiar.

Os niveis de atención dos Gabinetes de orientación familiar, segundo a Lei 3/2011, do 30 de xuño, de apoio á familia e á convivencia de Galicia, son os que a continuación se relacionan:

a) Informativo, facilitándolles ás familias a información necesaria para favorecer unha mellor comprensión do medio e dos recursos dispoñibles.

b) Educativo e formativo, proporcionándolles ás familias os medios necesarios para o desenvolvemento integral das súas funcións e das súas habilidades, fortalecendo os vínculos do sistema familiar e facilitando que a dinámica individual e familiar sexa creativa, eficaz e enriquecedora.

c) Preventivo, de preparación perante as distintas etapas ou situacións polas que pasan as familias no seu ciclo vital.

d) Axuda persoal e emocional, ofrecendo atención e acompañamento en calquera momento da vida e, en especial, nos momentos de crises provocadas por desgrazas inesperadas, tanto formal a través da terapia familiar coma informal a través das redes de axuda mutua ou grupos de apoio familiar.

e) Orientación, acompañando as familias, ofrecendo asesoramento para a toma de decisións, a resolución de conflitos e a mobilización dos recursos propios e do contorno, así como no proceso de planificación de apoios.

f) Terapia e tratamento co fin de superar os dinamismos disfuncionais das familias, facendo posible o seu progreso e a súa adaptación.

Para o seguimento do programa, a **Dirección Xeral de Familia, Infancia e Dinamización Demográfica** implementou unha aplicación informática que posibilita dispoñer en todo momento dos datos actualizados dos distintos Gabinetes.

GOF/ Seguimento anual 2018:

Demandas	A Coruña	Lugo	Ourense	Vigo	TOTAL
Recibidas	841	842	1.211	1.217	4.111
Reorientadas	26	7	3	0	36
Atendidas	841	842	1.211	1.217	4.111

Fonte: Consellería de Política Social. Xunta de Galicia

Da totalidade das demandas atendidas 14 o foron por **problemática relativa á violencia de xénero**

En xullo de 2012 púxose en marcha o GOF VIRTUAL, co que se pretende proporcionar ás familias ou a calquera persoa interesada, información e asesoramento gratuíto por parte de profesionais especializados no ámbito da familia e infancia sobre diversas cuestións: servizos, recursos sociais, programas, disposicións legais, etc., pero sen entrar en ningún momento a dar directrices técnicas sobre pautas de comportamento. Este servizo está dispoñible na páxina web <http://familiasgalegas.org/>, no apartado “Gabinetes de Orientación Familiar”, dentro do menú principal.

Ao longo do ano 2018 recibíronse 16 consultas, das cales 12 foron de mulleres e 4 de homes.

Artigo 54: Creación de oficinas de atención ás vítimas dos delitos

En relación coa previsión do artigo 54, mediante a Resolución do 15 de setembro de 2008, da Dirección Xeral de Xustiza, constituíronse os servizos comúns de atención á cidadanía e asistencia á vítima.

A Lei 4/2015, do 27 de abril, do Estatuto da vítima do delito, en liña coa normativa europea na materia e coas demandas que formula a nosa sociedade, pretende, partindo do recoñecemento da dignidade das vítimas, a defensa dos seus bens materiais e morais e, con iso, os do conxunto da sociedade.

As disposicións da devandita Lei aplícanse ás vítimas de delitos cometidos en España ou que poidan ser perseguidos en España, con independencia da súa nacionalidade, de se son maiores ou menores de idade ou de se gozan ou non de residencia legal.

Nela recóllense unha serie de disposicións relativas á organización e funcionamento das Oficinas de Asistencia ás Vítimas e introdúcense distintas previsións para reforzar a coordinación entre os distintos servizos que realizan funcións en materia de asistencia ás vítimas.

Existen oficinas na Coruña, Santiago de Compostela, Ferrol, Lugo, Ourense, Pontevedra e Vigo.

Estes servizos prestan atención á cidadanía e ás vítimas, incluíndo os delitos en materia de violencia de xénero, desenvolvendo a súa actividade baixo os principios de transparencia, información e atención axeitada.

No ano 2018 desde a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza, a través da Secretaría Xeral da Igualdade, subscribiuse un convenio de colaboración co Colexio Oficial de Psicoloxía de Galicia para o desenvolvemento dun programa piloto de apoio e asistencia psicolóxica especializada nas oficinas de asistencia a vítimas e ao cidadán.

A finalidade deste programa foi o apoio e a asistencia psicolóxica especializada nas Oficinas de Atención á Vítima e ao Cidadán existentes nos xulgados de A Coruña, Ferrol, Santiago, Lugo, Ourense, Pontevedra e Vigo a través de persoal especializado e seleccionado polo Colexio Oficial de Psicoloxía de Galicia.

A atención prestada incluía a súa avaliación e tratamento, e/ou a derivación, se é o caso, a outros recursos sanitarios ou asistencias, axustados ás necesidades de cada unha delas. No caso de vítimas da violencia de xénero procurando manter a coordinación permanente co Centro de Información ás Mulleres ou servizos sociais correspondentes para o deseño e elaboración dun plan de apoio individualizado, así como coas forzas e corpos de seguridade competentes.

Artigo 55: Titularidade e Xestión dos servizos

Os servizos de asistencia social integral que conforman na CCAA de Galicia o sistema de protección e asistencia integral para as mulleres en situación de violencia de xénero son na súa inmensa maioría de titularidade pública, ben municipal ben autonómica, sendo a Xunta de Galicia a que realiza as funcións de coordinación e supervisión de recursos e servizos, seguindo as directrices marcadas pola lexislación vixente, e garantindo así mesmo, a equidade territorial.

Ademais, e de acordo co disposto neste apartado da lei 11/2007, a Xunta de Galicia establece fórmulas de colaboración con entidades sen fin de lucro, sempre coa finalidade de garantir unha protección e asistencia axeitada ás mulleres que sofren violencia de xénero. Ao longo deste informe se detallan en cada apartado, todas e cada unha das anteditas fórmulas de colaboración que se estableceron durante o exercicio 2018.

Artigo 56: Confidencialidade da información

A Xunta de Galicia, a través de todos os seus departamentos con competencias en accións de protección e asistencia integral ás mulleres que sofren violencia de xénero, ten adoptadas as

medidas necesarias para garantir a confidencialidade da información relativa a estas situación, sempre segundo o establecido na Lei Orgánica 15/1999, do 13 de decembro, de Protección de datos de carácter persoal, así como no Real Decreto 1720/2007, do 21 de decembro, polo que se aproba o Regulamento de desenvolvemento da Lei Orgánica 15/1999.

DISPOSICIÓN ADICIONAIS

Primeira: Modificación da Lei 4/2001, do 31 de maio, reguladora da mediación familiar.

Segunda: Acordos interinstitucionais e instrumentos de colaboración.

Terceira: Competencias en materia de violencia de xénero da Policía de Galicia.

Cuarta: Información ao Parlamento de Galicia

Quinta: Creación do Consello Galego das Mulleres.

Sexta: Creación do Observatorio galego da violencia de xénero.

Sétima: Creación da Comisión Interdepartamental de igualdade.

Oitava: Informes sobre o grao de desenvolvemento e repercusión económica desta Lei.

Novena: Modificación da Lei 9/1991, do 2 de outubro, galega de medidas básicas para a inserción social

Décima: dotación orzamentaria.

Disposición Adicional Primeira: Modificación da Lei 4/2001, do 31 de maio, reguladora da mediación familiar.

Modificación en vigor.

Sinalar en todo caso, que a lexislación vixente en materia de violencia de xénero, prohibe de maneira expresa a mediación nestes casos.

Disposición Adicional Segunda: Acordos interinstitucionais e instrumentos de colaboración.

☐ ***Protocolo de coordinación e cooperación institucional fronte á violencia de xénero***

En xullo de 2017 foi aprobado inicialmente o Protocolo de Coordinación e Cooperación Institucional fronte á violencia de xénero na comunidade autónoma de Galicia.

Este protocolo é o resultado dun dos grupos de traballo creados no seo do Observatorio Galego da Violencia de Xénero.

O obxectivo que se persegue coa aplicación do Protocolo de coordinación e colaboración institucional fronte á violencia de xénero para a Comunidade Autónoma de Galicia, consiste en establecer os criterios de coordinación e colaboración institucional entre os distintos axentes implicados na prevención e protección dos actos de violencia de xénero, así como na asistencia ás persoas afectadas, garantindo unha actuación integral, áxil e coordinada.

Os principios de actuación que determinaron a definición deste protocolo e que rexerán a súa aplicación son:

- Actuación integral, personalizada, áxil e inmediata ás persoas que sofren violencia de xénero.
- Detección e prevención como prioridade.
- Atención especializada ás persoas afectadas pola violencia de xénero.
- Respecto á intimidade e dignidade das persoas que sofren violencia de xénero.
- Fomento da autoestima e da autonomía das persoas afectadas pola violencia de xénero.
- Coordinación das actuacións das distintas entidades, axentes e administracións que interveñen ante unha situación de violencia de xénero.
- Concienciación e sensibilización dos poderes públicos e da sociedade respecto á violencia machista.

O protocolo preséntase como un documento de referencia que facilita a configuración dun sistema articulado e homoxéneo. En ningún caso se trata dunha ferramenta estanca, máis ben todo o contrario, conta coa flexibilidade suficiente para permitir aos axentes chave -que interveñen no proceso de atención ás mulleres que se atopan en situación de violencia de xénero- adaptar os procedementos que aquí se describen, identificar melloras, concretar os procesos estandarizados, etc.

Como recurso complementario a este protocolo a Secretaría Xeral da Igualdade en colaboración con AMTEGA puxo en marcha o Mapa de recursos en liña na área da violencia de xénero (véxase páxina 236)

Na xuntanza do Pleno do Observatorio Galego da Violencia de Xénero, do 20 de marzo de 2018, incorporáronse ao texto do Protocolo as últimas achegas realizadas pola Fiscalía Xeral do Estado (entre as principais novidades, atópase a creación dunha Comisión para seguimento para garantir o seu correcto funcionamento e para integrar todas as melloras que vaia precisando) e validouse definitivamente o dito Protocolo.

❑ ***Dinamización das mesas locais de coordinación interinstitucional contra a violencia de xénero.***

No ano 2015 a Secretaría Xeral da Igualdade, elaborou e difundiu o **Manual de dinamización para as Mesas Locais de coordinación institucional contra a violencia de xénero (MLC).**

O citado Manual da continuidade á *Guía Práctica para a constitución das Mesas Locais de Coordinación interinstitucional contra a Violencia de Xénero*, elaborada en 2015 como ferramenta de apoio para contribuír á mellora da coordinación entre todas as institucións que traballan en contra da violencia machista

EN 2017, logo dunha fase de análise e diagnose, entrouse nunha fase de contraste, definindo **pautas e ferramentas para mellorar a coordinación das Mesas**, e deseñando recomendacións para unha mellor optimización deste recurso nas entidades locais. Desenvolvéronse encontros nas catro provincias, dirixidos a responsables políticos e persoal técnico municipal e deles xurdiron propostas relativas a recomendacións para as políticas públicas en materia de igualdade de xénero, sempre co fin de seguir avanzando na colaboración interinstitucional na loita contra a violencia machista.

Así e raíz do traballo desenvolvido nos anos anteriores, no ano 2018 a Secretaría Xeral da Igualdade elaborou e difundiu o mencionado **Manual de dinamización** das Mesas locais de coordinación interinstitucional contra a violencia de xénero, como complemento á guía editada no 2015, coa finalidade de apoiar e dinamizar as mesas e facilitar a súa operatividade co propósito de acadar os seguintes compromisos:

- Dotar as mesas de mecanismos e dinámicas de traballo facilitadoras da planificación que permita cumprir os obxectivos para os que foron definidas (orientación a obxectivos específicos, medidas e accións que se van desenvolver, recursos que se van empregar, avaliación e seguimento do seu funcionamento).
- Facilitar novas dinámica de traballo colaborativas dirixidas ao intercambio de coñecementos e experiencias entre axentes e administracións de cara á xeración de novas iniciativas e actividades ao redor das mesas.
- Incrementar o grao e a efectividade da coordinación interinstitucional que contribúa a mellorar a prevención e atención ás mulleres vítimas de violencia de xénero.
- Acadar unha maior implicación, participación e colaboración de todos axentes e instancias na prevención e detección precoz de casos de violencia de xénero

Ademais, entre as actuacións ofertadas no ano 2018 ás entidades locais galegas adheridas á Rede Galega de Entidades Locais contra a Violencia de Xénero, pola Secretaría Xeral da Igualdade, ao abeiro do convenio de colaboración asinado coa FEGAMP (véxase páxina 254), incluíronse as seguintes actuacións de **formación do persoal do concello**, no marco do impulso das Mesas de Coordinación interinstitucional fronte á violencia de xénero: .

- Formación para a constitución dunha MLC
- Formación para impulsar o funcionamento da MLC (se xa estivera constituida)

Esta accións desenvóléronse en 10 entidades locais:

Provincia	Concello
A Coruña	As Pontes de García Rodríguez
	San Sadurniño
	Arteixo
Lugo	Ouro
	Xermade
Ourense	Allariz
	Baños de Molgas
	O Barco de Valdeorras

	O Carballiño
Pontevedra	Mos

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ **Convenio de colaboración entre o Ministerio de Igualdade, e a Comunidade Autónoma de Galicia, a través da Secretaría Xeral da Igualdade, para a prestación do servizo telefónico 016 de información e asesoramento a mulleres vítimas de violencia de xénero.**

Con data 9 de novembro de 2012 o Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade e a Comunidade Autónoma de Galicia, a través da Secretaría Xeral da Igualdade, asinaron un convenio de colaboración, para a prestación do servizo telefónico de información e de asesoramento xurídico ás mulleres vítimas de violencia de xénero.

En base a este convenio, que sigue en vigor, o Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade garante a derivación automática daquelas chamadas realizadas ao teléfono 016 dende o ámbito territorial da Comunidade Autónoma de Galicia ao teléfono 900 400 273, co fin de asegurar a prestación do servizo público de atención e asesoramento a mulleres vítimas de violencia de xénero, calquera que sexa a información requirida, poñendo en todo caso en coñecemento da persoa usuaria o número ao que se deriva a chamada. Se a chamada precisa atención de emerxencia a derivación automática realizarase ao teléfono 112 de emerxencia autonómico.

As chamadas recibidas polo servizo telefónico da Comunidade Autónoma de Galicia realizadas por persoas que soliciten asesoramento xurídico especializado, poderán ser derivadas ao servizo telefónico 016 para a súa atención polo Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade.

Así mesmo, a Comunidade Autónoma de Galicia poderá derivar calquera chamada relativa á violencia de xénero ao servizo telefónico 016, para garantir a correcta atención da chamada.

O Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade garantirá a difusión do servizo telefónico autonómico facendo constar, xunto ao servizo telefónico 016, o servizo telefónico 900 400 273 da Comunidade Autónoma de Galicia nas campañas que se leven a cabo en medios publicitarios gráficos (prensa escrita, revistas, folletos...) e exteriores no territorio da Comunidade Autónoma de Galicia, sen prexuízo de que en cada unha das campañas publicitarias a realizar por parte do Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, se acorden coa Comunidade Autónoma de Galicia os termos da difusión.

O convenio ten vixencia dende a data da súa sinatura entendéndose tacitamente prorrogada a súa vixencia por anos naturais, salvo denuncia expresa dalgunha das partes.

No ano 2018 un 33% das chamadas recibidas no teléfono de información ás mulleres de Galicia (900 400 273) foron derivadas dende o teléfono 016, o que supón 1.121 chamadas das 3.360 recibidas.

□ ***Protocolo de colaboración entre a Secretaría Xeral da Igualdade e a Federación Galega de Municipios e Provincias (Fegamp), para establecer unha Rede de entidades locais en contra da violencia de xénero e realizar outras accións de sensibilización social en contra da violencia de xénero***

Con data 12 de setembro de 2012 a Secretaría Xeral da Igualdade e a Federación Galega de Municipios e Provincias (Fegamp) asinaron un protocolo de colaboración co obxecto de promover unha rede de entidades locais en contra da violencia de xénero, que se configurará como un instrumento que permita conseguir o rexeitamento social e institucional da violencia de xénero, sensibilizando á poboación e conseguindo a súa implicación e compromiso real contra esta lacra, fomentando ao mesmo tempo modelos alternativos de convivencia baseados no respecto e na igualdade. O 15 de novembro de 2017 ambas institucións asinaron un novo acordo de colaboración para o impulso da Rede de Entidades Locais contra a violencia de xénero.

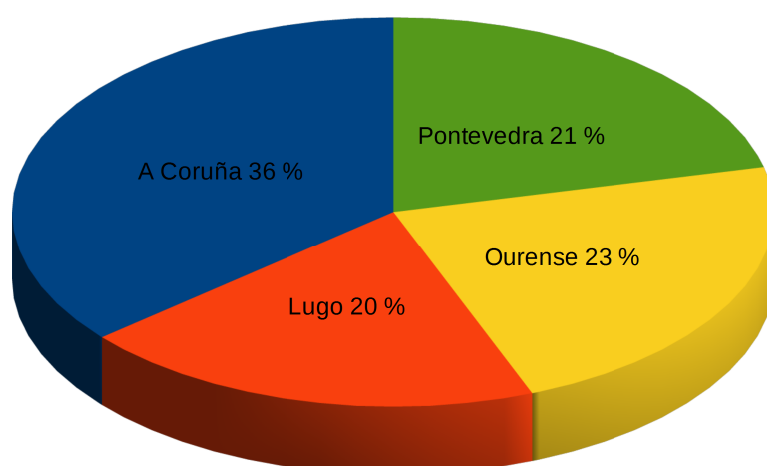
A rede de entidades locais contra a violencia de xénero e a Secretaría Xeral da Igualdade colaborarán na consecución dos seguintes obxectivos:

- Promover e apoiar proxectos de prevención da violencia de xénero e detección precoz de situacións de risco.
- Mobilizar e implicar a toda a sociedade na loita contra a violencia de xénero, fomentando unha actitude crítica, solidaria e comprometida fronte a situacións de maltrato.
- Fomentar o trato igualitario entre mulleres e homes
- Conseguir a tolerancia cero coas persoas agresoras

A finais de 2018 estaban adheridas a esta Rede 202 entidades locais, co seguinte desglose:

Provincia	Nº
A Coruña	73
Lugo	40
Ourense	46
Pontevedra	43
Total	202

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade

Provincia	Entidades locais adheridas á Rede
A CORUÑA	Abegondo
	Ames
	Ares
	Arteixo
	Baña (A)
	Bergondo
	Betanzos
	Boiro
	Boqueixón
	Brión
	Cabana de Bergantiños
	Cabanas
	Camariñas
	Cambre
	Carballo
	Cariño
	Carnota
	Cee
	Cerceda
	Cerdido
	Coirós
	Corcubión
	Coruña (A)
	Curtis
	Dodro
	Fene
	Ferrol
	Fisterra
	Frades
	Laracha (A)
	Laxe

	Lousame
	Malpica de Bergantiños
	Mancomunidade de Municipios da Comarca de Ordes
	Mazaricos
	Melide
	Mesía
	Monfero
	Mugardos
	Muros
	Muxía
	Neda
	Negreira
	Noia
	Oleiros
	Ordes
	Oroso
	Ortigueira
	Outes
	Padrón
	Pino (O)
	Pobra do Caramiñal (A)
	Pontes de García Rodríguez (As)
	Porto do Son
	Riveira
	Rois
	Sada
	San Sadurniño
	Santa Comba
	Santiago de Compostela
	Santiso
	Sobrado
	Teo
	Tordoia
	Touro
	Trazo
	Val do Dubra
	Valdoviño
	Vedra
	Vilarmajor
	Vilasantar
	Vimianzo
	Zas
LUGO	Alfoz
	Antas de Ulla
	Baleira
	Barreiros
	Becerreá
	Begonte
	Bóveda
	Burela

	Carballedo
	Cervo
	Chantada
	Folgo do Caurel
	Fonsagrada (A)
	Foz
	Láncara
	Lourenzá
	Mondoñedo
	Monforte de Lemos
	Monterroso
	Negueira de Muñiz
	Ourol
	Outeiro de Rei
	Palas de Rei
	Pantón
	Paradela
	Páramo
	Pedrafita do Cebreiro
	Pol
	Portomarín
	Quiroga
	Rábade
	Ribadeo
	Samos
	Sarria
	Sober
	Taboada
	Vilalba
	Viveiro
	Xermade
	Xove
OURENSE	Allariz
	Avión
	Bande
	Baños de Molgas
	Barbadás
	Barco de Valdeorras (O)
	Bolo (O)
	Calvos de Randín
	Carballiño
	Castrelo de Miño
	Castrelo do Val
	Castro Caldelas
	Celanova
	Cenlle
	Cortegada
	Cualedro
	Gudiña (A)
	Irixo (O)

	Laza
	Lobios
	Maceda
	Mancomunidade de Concellos de Santa Águeda
	Mancomunidade de Municipios da Comarca de Verín
	Mancomunidade do Ribeiro
	Mancomunidade Intermunicipal Conso - Frieiras
	Mancomunidade Terra de Celanova
	Mezquita (A)
	Montederramo
	Monterrei
	Muiños
	Oímbra
	Ourense
	Paderne de Allariz
	Piñor
	Porqueira (A)
	Rairiz de Veiga
	Ribadavia
	Riós
	Rúa (A)
	Toén
	Veiga (A)
	Verín
	Viana do Bolo
	Vilamartín de Valdeorras
	Vilariño de Conso
	Xinzo de Limia
PONTEVEDRA	Arbo
	Baiona
	Barro
	Bueu
	Caldas de Reis
	Cangas
	Crecente
	Cuntis
	Estrada (A)
	Forcarei
	Gondomar
	Grove (O)
	Guarda (A)
	Lalín
	Lama (A)
	Marín
	Meaño
	Meis
	Moaña
	Moraña
	Mos
	Nigrán

Pazos de Borbén
Poio
Ponte Caldelas
Ponteareas
Pontecesures
Pontevedra
Porriño (O)
Redondela
Ribadumia
Rodeiro
Rosal (O)
Salceda de Caselas
Sanxenxo
Silleda
Soutomaior
Tomiño
Tui
Valga
Vila de Cruces
Vilaboa

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

No marco deste protocolo dende a Secretaría Xeral da Igualdade ofertáronse varias actividades ás entidades locais, a desenvolver no último trimestre do ano 2018:

1.- **"Violencia de xénero e o novo contexto dixital"**, obradoiros educativos para nenos, nenas e adolescentes, preferentemente expostos a situacións de violencia de xénero, centradas no coñecemento e prevención das novas formas de violencia que xorden no contexto dixital: ciberviolencia de xénero, grooming, sextorsión.... (Véxase páxina 51).

2.- **"Prevención de situacións de violencia de xénero: curso de defensa persoal e autocapacidades"**, curso de adestramento físico e psíquico para crear protocolos de actuación cara diversas situacións.(Véxase páxina 53).

3.- **"I´ll be watching you (Hei estar vixiándote II)"**, espectáculo lúdico-musical e pedagóxico que analiza os roles de xénero que transmiten as cancións de temática amorosa.(Véxase páxina 58).

4. Exposicións dirixidas á mocidade

4.1.- **"Cartas de Amor"**, exposición gráfica de ilustracións de diversos artistas sobre a violencia de xénero e a mocidade, acompañada dun obradoiro práctico explicativo da mostra no mesmo lugar da exposición. (Véxase páxina 63).

4.2- **"Á Violencia de Xénero... Dille Non!"**, exposición gráfica ilustrada, dirixida a axudar á mocidade a recoñecer, identificar e rexeitar condutas sexistas, nocivas nas súas relacións. (Véxase páxina 97).

5.- “Programa de Asesoramento e Terapia Familiar con nenos e nenas que sufriran de maneira directa a violencia de xénero” (Véxase páxina 128).

6.- Proxección da curtametraxe “MIÑA” e charla-debate con profesionais sobre a abordaxe da violencia de xénero no ámbito veciñal (Véxase páxina 59).

7.- Charlas Informativas, a cargo de persoal do Centro de recuperación integral para vítimas de violencia de xénero sobre as consecuencias desta violencia nas mulleres, nos nenos e nas nenas e pautas para a súa abordaxe. (Véxase páxina 52).

8.- Charlas informativas sobre agresións sexuais e violencia sexual, a cargo de persoal especializado. (Véxase páxina 52).

9.- Visita ás instalacións do Centro de Recuperación Integral para Mulleres que sofren Violencia de Xénero, por parte do persoal do concello: CIM, servizos sociais, etc, e xuntanza técnica entre profesionais.

10.- Formación para o persoal do concello no marco do impulso das Mesas de Coordinación interinstitucional fronte a violencia de xénero (Véxase páxina 253):

10.1.- Formación para a constitución dunha MLC

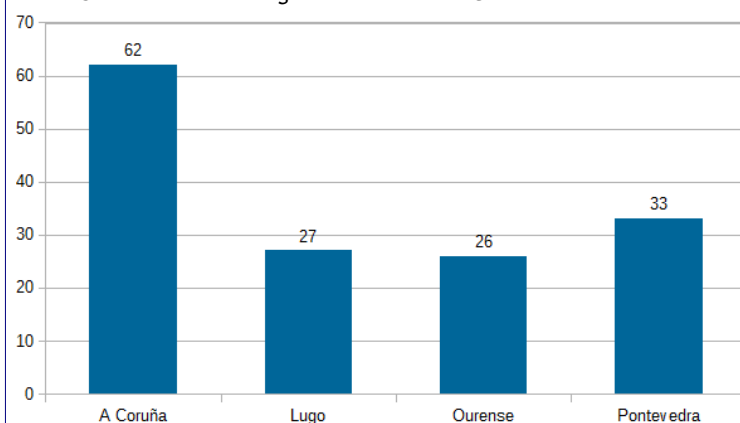
10.2.- Formación para impulsar o funcionamento da MLC (se xa estivera constituída). Pautas para implementar o “Manual para a dinamización das MLC 2018”

11. Exposición fotográfica “Express-Arte”, unha perspectiva der diferentes realidades dende a arte. Creada no marco do programa de inserción laboral para vítimas da violencia de xénero e impulsado pola Asociación de Xóvenes Emprendedores Lucenses (AXEL). (Véxase páxina 60):

O cómputo total de solicitudes recibidas e de accións postas en marcha amósese de xeito global nas seguintes táboas

Solicitudes recibidas	
Provincia	nº solicitudes
A Coruña	62
Lugo	27
Ourense	26
Pontevedra	33
Total	148

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

CONCESIÓNS POR PROVINCIA					
Actuacións	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	TOTAL
Vx e novo contexto dixital	7	4	1	3	15
Curso defensa persoal	15	3	5	5	28
I'll be watching you	3	1	1	4	9
Á VX dille Non!	5	4	3	3	15
Cartas de Amor	1	2	5	2	10
Asesoramento e terapia familiar	3	0	0	1	4
Curtametraxe Miña	6	2	2	5	15
Charlas VX	5	4	1	3	13
Charlas agresións sexuais e violencia sexual	5	4	2	4	15
Visita CRI	1	0	0	1	2
Formación MLC	3	1	4	2	10
Express-Arte	5	1	2	1	9

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

□ **Acordo de colaboración entre a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza (Secretaría Xeral da Igualdade) e a Federación de autónomos do taxi de Galicia (FEGATAXI), para a colaboración no apoio ao traslado das mulleres vítimas da violencia de xénero. Centros de acollida das mulleres vítimas da violencia de xénero.**

No ano 2018 dende a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza, a través da Secretaría Xeral da Igualdade e a Federación de autónomos do taxi de Galicia (FEGATAXI) continuouse coa colaboración para o apoio no traslado das mulleres vítimas da violencia de xénero e dos seus fillos e fillas a calquera dos centros que conforman a Rede Galega de Acollemento, cando as especiais circunstancias da vítima, valoradas

convenientemente polos servizos sociais (municipais ou autonómicos), imposibiliten o seu traslado por outros medios.

Ademais a través deste acordo de colaboración a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza, a través da Secretaría xeral da Igualdade, comprométese a facilitar o material informativo e de sensibilización a prol da eliminación da violencia de xénero que elabore a Federación de Autónomos do Taxi de Galicia (FEGATAXI), así como a poñer a disposición da Federación contidos formativos sobre violencia de xénero a incluír no seu programa de formación de xeito que permita ás e a aos profesionais ampliar os seus coñecementos ao respecto e coñecer pautas de actuación.

Pola súa parte, a Federación de Autónomos do Taxi de Galicia (FEGATAXI), pon a disposición da Secretaría Xeral da Igualdade un teléfono de atención permanente ou calquera outro sistema de comunicación, que permita un **contacto directo 24 horas** para poder efectuar os traslados e comprométese a apoiar ás vítimas da violencia de xénero no traslado ao centro de acollida previamente determinado polo servizo da administración local ou autonómica correspondente, así como a difundir a iniciativa entre todas as asociacións que a integran, e contribuír á sensibilización social no rexeitamento conxunto da violencia de xénero, colocando o material que se facilite por parte da Secretaría Xeral da Igualdade nun lugar visible dos vehículos, e no que figurarán os números de información contra a violencia de xénero, 016 e 900 400 273.

O acordo está acompañado dun **protocolo de actuación**, publicado na web da Secretaría Xeral da Igualdade no que se detalla o procedemento coordinado que debe levarse a cabo entre os distintos recursos públicos de carácter social -CIMS, departamentos de servizos sociais, etc.-, a Secretaría Xeral da Igualdade e os centros da Rede Galega de Acollemento.

Este documento especifica as distintas formas de comunicación -teléfonos, fax e enderezos electrónicos- para poder atender as incidencias as 24 horas dos 365 días do ano, a maneira de facer esta comunicación; e inclúe un anexo co formulario de solicitude de derivación da persoa ou persoas trasladadas desde o servizo correspondente ao centro de destino.

A colaboración establecida entre Igualdade e Fegataxi non substitúe en ningún caso os traslados que se realizan dende outras administracións públicas con competencias na materia, nin os traslados que deban efectuarse con acompañamento de forzas e corpos de seguridade.

Durante o ano 2018 fíxose uso deste servizo para a realización de **93 traslados**.

❑ **Convocatoria de subvencións destinadas ás entidades locais de Galicia dirixidas á promoción da igualdade.**

A **Secretaría Xeral da Igualdade** convocou estas axudas a través da Resolución do 29 de decembro de 2017 (DOG nº 15, do 22 de xaneiro sendo a súa finalidade colaborar economicamente coas entidades locais de Galicia para o desenvolvemento de programas, actividades, actuacións e medidas para facer efectivo o principio de igualdade de oportunidades entre homes e mulleres, o tratamento integral da violencia de xénero, a conciliación da vida persoal, laboral e familiar, a participación das mulleres na vida política, económica, social e cultural; así como para consolidar o funcionamento de servizos de atención integral de información e asesoramento ás mulleres no territorio, co fin de prestarlles unha atención e acompañamento de proximidade, psicolóxico, xurídico e de orientación sociolaboral ás mulleres, en particular, a aquelas que pertencen a colectivos en risco de exclusión ou estean nalgunha situación de vulnerabilidade, de cara a mellorar a súa situación social, laboral e profesional, a través dos seguintes programas:

- a) Programa de fomento da conciliación da vida persoal, laboral e familiar (Programa de conciliación).
- b) Programa de prevención e tratamento integral da violencia de xénero (Programa de prevención da violencia de xénero).**
- c) Programa de apoio aos centros de información ás mulleres (Programa de apoio aos CIM)

Ao abeiro do Programa de prevención da violencia de xénero son subvencionables accións de prevención e tratamento integral da violencia de xénero, que poderán consistir nalgunha das seguintes medidas:

- a) Intervencións orientadas a mellorar a situación das mulleres vítimas de violencia de xénero, das súas fillas e fillos, así como coas persoas dependentes delas, e dirixidas a impulsar unha atención profesional de maior calidade: accións de atención, orientación e acompañamento para a mellora da situación persoal social e laboral, de asesoramento xurídico especializado, de atención directa a menores fillos e fillas de mulleres vítimas de violencia de xénero, todas elas na procura da recuperación da súa identidade e autonomía e da restauración dos seus proxectos vitais, e apoiándoas na súa orientación persoal, social e laboral.
- b) Actuacións dirixidas á loita contra a explotación sexual, en xeral, e a prostitución, en particular; encamiñadas a mellorar a situación persoal, social e laboral das mulleres que se atopan nesa situación, a través de accións de información, atención, orientación e

para a mellora da súa situación persoal, social e laboral, así como de asesoramento xurídico especializado.

Nos programas de prevención da violencia de xénero resultaron beneficiarias un total de 26 entidades locais:

ENTIDADE LOCAL	ACTUACIÓN
Concello da Guarda	Intervención integral a menores fillas/os de mulleres vítimas de violencia de xénero
Concello da Pobra do Caramiñal	Intervención e tratamento integral da violencia de xénero
Concello das Pontes de García Rodríguez	Proxecto Leac: Liderazgo emocional asistido con cabalos
Concello de Allariz	Atención a mulleres en situación de vulnerabilidade
Concello de Ames	Obradoiro de competencias emocionais e sociais para o benestar e inclusión social
Concello de Baiona	Programa de Nos a Nos
Concello de Cambados	Grupos de apoio psicolóxico a mulleres vítimas de violencia de xénero
Concello de Cambre	1-Terapia asistida con animais para vítimas de violencia de xénero. 2-Autoprotección, defensa persoal feminina, control. 3-Creación grupos de apoio e atención psicolóxica
Concello de Cangas	Valoración Inicial
Concello de Cerdedo-Cotobade	Talleres de autoestima
Concello de Coirós	1-Prevención da VX, acoso, promoción da igualdade. 2-Fomento da autoestima e coaching con menores. 3-Obradoiro de creatividade para menores
Concello de Cuntis	Obradoiro de prevención da violencia: muller e realización persoal
Concello de Curtis agrupado con Vilasantar e Sobrado	Varios cursos, taller e entrevista
Concello de Fene	1-Grupos de apoio emocional. 2-Asesoramento xurídico especializado
Concello de Guitiriz	Atención psicolóxica á vítimas de violencia de xénero
Concello de Marín	Punto de intercambio familiar
Concello de Meaño	1-identificación das emocións. 2-identidade e autoestima. 3-habilidades sociais. 4-resolución de problemas. 5-Estereotipos de xénero
Concello de Ortigueira	Espazo de apoio psicolóxico; corpo, mente, emocións
Concello de Ourense	1-Grupos de apoio. 2-Obradoiros grupais. 3-Apoio, atención e seguimento individualizado.
Concello de Ponteareas	Atención e acompañamento a mulleres
Concello de Redondela	Grupo de autoestima
Concello de Teo	1-A nosa autoestima 2-Autodefensa
Concello de Tomiño	Asesoramento xurídico especializado VVX e situación de vulnerabilidade

Concello de Vigo	Atención psicolóxica a fillos/as de mulleres vítimas de violencia de xénero
Mancomunidad de Municipios Comarca de Ordes	1-Sesión terapéuticas individuais para mulleres. 2-sesións terapéuticas individuais para menores. 3-Sesións grupais mulleres de competencias emocionais e sociais. 4-Sesións grupais para menores de competencias emocionais e sociais. 5-Sesión grupal de educación e recuperación afectivo-sexual
Mancomunidad Terra de Celanova	1-Recuperación persoal de vítimas de VX. 2-Integración Laboral. 3-Área de intervención conxunta con menores

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ **Convocatoria de subvencións destinadas** destinadas á realización de programas de interese xeral para fins de carácter social dirixidos á promoción da igualdade entre mulleres e homes e de prevención e loita contra a violencia de xénero, con cargo á asignación tributaria do 0,7% do Imposto sobre a Renda das Persoas Físicas

No Diario Oficial de Galicia do 24 de setembro de 2018 publicouse a Resolución do 12 de setembro de 201, da **Secretaría Xeral da Igualdade**, pola que se establecen as bases reguladoras e se convoca o procedemento para a concesión de subvencións destinadas á realización de programas de interese xeral para fins de carácter social dirixidos á promoción da igualdade entre mulleres e homes e de prevención e loita contra a violencia de xénero, con cargo á asignación tributaria do 0,7 % do imposto sobre a renda das persoas físicas, para o ano 2018 (Modificada mediante Resolución do 28 de setembro de 2018).

Estas subvencións están destinadas ao desenvolvemento de programas de interese xeral que teñan fins de carácter social, dirixidos á promoción da igualdade entre mulleres e homes e de prevención e loita contra a violencia de xénero. O contido dos programas deberá axustarse ás liñas de actuación sinaladas a continuación, segundo a tipoloxía de cada programa:

Liña 1. Actuacións no ámbito da promoción da igualdade entre mulleres e homes.

Liña 2. Accións de prevención e loita contra a violencia de xénero e apoio ás súas vítimas: programas que teñan por obxecto a prevención de todas as formas de violencia contra as mulleres, segundo o recollido na lei 11/2007, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, incluída a protección integral das súas vítimas e dos seus fillos e filas menores:

1. Programas de acollida e aloxamento que coadxuven na protección e seguridade das vítimas da violencia de xénero e das súas fillos e fillas.

2. Programas de apoio e tratamento dirixidos especificamente a mulleres vítimas da violencia de xénero con outras problemáticas asociadas, principalmente toxicomanías e/ou enfermidade mental, incluído o aloxamento.

3. Programas de apoio e tratamento integral dirixidos a grupos de mulleres vítimas da violencia de xénero especialmente vulnerables: mozas e adolescentes, mulleres con discapacidade, mulleres maiores, mulleres que residen no medio rural, mulleres inmigrantes, mulleres pertencentes a minorías étnicas, etc.

4. Programas que coadxuven na protección e seguridade das vítimas da violencia de xénero e dos seus fillos e fillas.

5. Programas de información, formación e sensibilización, dirixidos á prevención de calquera tipo de violencia contra as mulleres, especialmente entre a mocidade e no ámbito rural.

Na liña de de prevención e loita contra a violencia de xénero e apoio ás súas vítimas resultaron beneficiarias un total de **19 entidades** :

Entidades beneficiarias	Denominación do programa
Médicos do Mundo	Violencia contra as mulleres e atención
Radio ECCA Fundación Canaria	Muller, avanza. Violencia xénero.
Agrupación de Cáritas Diocesana de Santiago de Compostela, Lugo e Ourense	Programa Clepsidra
ACCEM	Programa centralizado destinado a prover e mellorar os servizos de atención e protección integral das vítimas de trata con fins de explotación sexual e/ou persoas prostituídas
Asociación Amicos	A discapacidade e o mal trato
ONG Ecos do Sur	Programa Matriuska
Asociación pola igualdade e a coeducación (APICO)	Difusión de riscos da violencia
Fundación Érquete-integración	Súmate
Asociación Faraxa pola abolición da prostitución	Iguala na diferenza en Galiza
Red española de entidades por el empleo, Red Araña	Hiedra
Fundación Matrix, investigación y desarrollo sostenible	Promuller
Asociación Xarela formación e animación	DEFI
Acadar Asociación de mulleres con discapacidade de Galicia	VI07 Ver para erradicar
Aliad Ulteira	Construíndo xuntos/as a igualdade
Centro sociocultural artístico e recreativo de Valladares	De nós para nós mesmas
Asociación de mujeres en igualdad de Burela (Bumei)	Enténdote, colle a miña man!
Asociación Mirabal	Atención integral e acompañamento

Asociación socio-educativa para la educación-ASEDUC	Prevención do amor romántico
Federación provincial de mulleres rurais de Ourense	Mundo en violeta

Fonte: Secretaría Xeral da Igualdade. Xunta de Galicia

❑ **Protocolo de actuación institucional sobre adopción de medidas de prevención, investigación e tratamento ás vítimas de trata con fins de explotación sexual.**

O artigo 41.3 do Texto refundido das disposicións legais da Comunidade Autónoma de Galicia en materia de igualdade, aprobado polo Decreto legislativo 2/2015, do 12 de febreiro, recolle a obriga da Xunta de Galicia na loita contra o tráfico de mulleres, nenas e nenos que teña como finalidade fundamental a súa explotación sexual no territorio da nosa comunidade autónoma, establecendo que esa loita deberá realizarse a través dunha intervención integral que permita a prevención, detección, atención e, se é o caso, integración das mulleres vítimas do tráfico de explotación sexual.

A Xunta de Galicia é pioneira na elaboración e aplicación de Protocolos de actuación no ámbito da trata de seres humanos con fins de explotación sexual, asinando xa no ano 2010 un Protocolo de actuación institucional sobre adopción de medidas de prevención, investigación e tratamento ás mulleres vítimas de trata con fins de explotación sexual, asinado en xaneiro, coa Fiscalía Superior de Galicia. Este Protocolo foi revalidado no ano 2012, dados os cambios legislativos operados pola reforma da Lei Orgánica de Estranxeiría e polo Código Penal, que fixeron procedente unha revisión e adaptación do citado Protocolo.

O Protocolo tenta axilizar a aplicación dos beneficios de protección recollidos na lexislación vixente, entre os que destaca a posibilidade de conceder permiso de residencia a aquelas mulleres que denuncien ás mafias que as explotan, para que manteñan o seu testemuño ata o fin do proceso penal, tentando facilitar a colaboración das vítimas de trata coa xustiza.

Por parte da Xunta de Galicia, a través da Secretaría xeral da Igualdade, ponse a disposición das vítimas, unha vez son identificadas, ben por vontade propia ou pola intervención policial nun local, como vítimas dun delito de trata de seres humanos, un aloxamento que garanta o exercicio do dereito ao período de reflexión, para elas e para as súas fillas e fillos menores de idade, así como asistencia psicolóxica, médica e xurídica gratuíta.

Na **Secretaría Xeral da Igualdade**, e no marco deste Protocolo, no ano 2018 continuouse coa colaboración con organizacións sen ánimo de lucro para o desenvolvemento das diversas

actuacións de prevención e asistencia ás vítimas de trata, así como a tarefa de coordinación de todos os servizos e programas dispoñibles para a atención das vítimas.

❑ ***Protocolo de derivación entre as Comunidades Autónomas para a Coordinación das súas Redes de Centros de Acollida para as Mulleres vítimas da violencia de xénero e dos seus fillos e fillas.***

Na Xunta de Galicia, xa dende a apertura do primeiro centro de acollida na Comunidade, véñense asinando cada ano convenios de colaboración con diversos concellos titulares dun recurso de acollida para a atención a mulleres vítimas de violencia de xénero, para o mantemento dos mesmos, en concreto cos **concellos da Coruña, Ferrol, Culleredo, Lugo e Ourense**. Todos os centros atópanse incluídos na rede autonómica de centros de atención a mulleres, e cumpren cos requisitos establecidos na Orde do 1 de abril de 1997, pola que se regulan os requisitos específicos dos centros de acollida para mulleres vítimas de malos tratos.

O obxecto deses convenios é a colaboración da Xunta de Galicia no financiamento dos gastos de persoal e gastos correntes de funcionamento dos centros de atención a mulleres vítimas de violencia de xénero, comprometéndose os concellos a manter os centros en funcionamento e a prestarlle ás mulleres vítimas un servizo integral de atención, emerxencia, apoio, acollida e recuperación. Establécese ademais a cooperación e colaboración coa Secretaría Xeral da Igualdade nas derivacións das mulleres vítimas de violencia de xénero e das súas fillas e fillos, procedentes doutras comunidades autónomas, de acordo cos protocolos e procedementos establecidos para estes efectos

Dado o carácter de recurso de protección que seguen mantendo os centros de acollida, non son infrecuentes as ocasións en que, maiormente por motivos de seguridade, pero tamén de carácter persoal ou profesional, este centros de acollida deben realizar **traslados fóra da Comunidade galega**, actuando tanto como receptores de vítimas ameazadas noutras partes do estado que son derivadas a Galicia como derivando a mulleres que residen nun centro en Galicia a outro centro fora da nosa comunidade autónoma. Neste sentido, a **coordinación institucional** amósase como unha ferramenta imprescindible para conseguir unha atención eficaz ás vítimas, evitando a dispersión de recursos, logrando unha maior efectividade dos mesmos e contribuíndo a garantir a seguridade das mulleres.

Neste sentido, a Secretaría Xeral da Igualdade da Xunta de Galicia, de cara a garantir os dereitos que a lexislación lles outorga ás vítimas da violencia de xénero, promove e impulsa a

prestación dos servizos establecidos na Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero e na Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, e considera prioritaria a atención ao funcionamento dos centros de acollida para as vítimas, funcionamento no que se debe incluír a colaboración interinstitucional e a cooperación entre **todos os servizos autonómicos das mesma natureza no Estado español**, de xeito que o traballo en rede e a articulación entre os distintos centros permita conseguir a seguridade das vítimas, e as apoie na súa recuperación psicolóxica social e laboral.

Así, as Comunidades Autónomas e Cidades de Ceuta e Melilla y o Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, acordaron na Conferencia Sectorial de Igualdade iniciar os traballos que permitiran poñer en rede os centros de acollida de todas as Comunidades Autónomas e Cidades de Ceuta e Melilla, a través da coordinación destes recursos en beneficio das vítimas da violencia de xénero e os menores ao seu cargo, co fin de mellorar a súa protección e seguridade, a posta en común dos recursos e a mellora dos procedementos, en todo o territorio nacional.

Froito de dito traballo, e como mostra do compromiso das Comunidades Autónomas asinantes por asumir e desenvolver este marco de colaboración, estas, incluída Galicia, e o Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, na xuntanza da Conferencia Sectorial de Igualdade do 21 de xuño de 2014, acordaron aprobar o **Protocolo de derivación entre as Comunidades Autónomas para a coordinación das súas redes de centros de acollida para as mulleres vítimas da violencia de xénero** y dos seus fillos e fillas, ao que se adheríu tamén a Xunta de Galicia

Este protocolo pretende cumprir **cos seguintes obxectivos**:

- Mellorar a coordinación das redes dos recursos de acollida para as mulleres vítimas da violencia de xénero e dos seus fillos e fillas.
- Determinar as causas que poden motivar a derivación dunha usuaria a un centro de acollida doutra Comunidade Autónoma.
- Establecer unha ltaxe común da documentación exixible para tramitar o ingreso nos centros de acollida.
- Desenvolver un modelo de comunicación directa entre os organismos competentes nesta materia para todo o relativo ao proceso de admisión, incluídas as causas para a motivación en caso de denegación.

■ Fixar uns criterios comúns sobre a asunción de gastos derivados de traslado ou os que se produzan como consecuencia das xestións derivadas da súa situación.

No marco deste protocolo no ano 2018 a Comunidade Autónoma de Galicia realizou unha derivación a outras comunidades autónomas e non recibiu solicitudes de traslado doutras comunidades autónomas a Galicia.

□ **Protocolo de acceso á Rede galega de acollemento para mulleres que sofren violencia de xénero**

O 25 de maio de 2016 a Secretaría Xeral da Igualdade, o Consorcio Galego de Servizos de Igualdade e Benestar e os concellos titulares dos centros da Rede Galega de Acollemento (Coruña, Culleredo, Ferrol, Lugo e Ourense) asinaron un protocolo co obxecto de establecer os procedementos de acceso das mulleres que sofren violencia de xénero e dos seus fillos e fillas, e outras persoas delas dependentes.

Os obxectivos do acordo asinado son mellorar a coordinación entre os centros que conforman a Rede Galega de Acollemento para as mulleres que sofren violencia de xénero, actuando o Centro de Recuperación Integral para Mulleres que Sofren Violencia de Xénero (CRI) de Santiago, como centro coordinador dos mesmos.

Ademais, o protocolo establece o procedemento para o primeiro acceso das mulleres que sofren violencia de xénero á Rede Galega de Acollemento, os mecanismos de derivación das persoas usuarias da rede entre os centros, e promove a homoxeneización da documentación necesaria para o acceso á rede.

Poden ser usuarias da Rede Galega de Acollemento, todas as mulleres que sofren violencia de xénero e as súas fillas e fillos menores que precisen dun aloxamento de seguridade en Galicia por mor desa situación de violencia, así como as persoas delas dependentes nas mesmas circunstancias.

A Rede Galega de Acollemento está composta pola Casa de acollida e pisos de transición á vida autónoma da Coruña, a Casa de acollida de Ferrol, a Vivenda tutelada de Culleredo, os Pisos de acollida de Lugo, a Casa de acollida de Ourense e o Centro de emerxencia de Vigo.

No protocolo establécese que son entidades derivantes cara á Rede Galega de Acollemento: os Centros de Información á Muller acreditados pola Xunta de Galicia, os servizos sociais comunitarios e servizos sociais especializados de Galicia, os centros adscritos ao Servizo Galego de Saúde (hospitais, centros de saúde) os Xulgados radicados en Galicia, que acreditaron a

situación de violencia de xénero, as Forzas e corpos de Seguridade do Estado radicados en Galicia, a Policía Autonómica e Policía Local de Galicia, así como outras entidades que teñan subscritos convenios de colaboración neste eido coa Xunta de Galicia ou coa entidade municipal titular do recurso de acollida.

Entre outros aspectos, o protocolo establece dous tipos de acceso á Rede Galega de Acollemento, un ordinario e un acceso urxente.

O acceso ordinario terá lugar cando calquera das entidades derivantes, en exercicio da súas funcións, detecte a necesidade dunha muller en situación de violencia de xénero, e dos seus fillos e fillas, ou persoas dela dependentes, se é o caso, de ser aloxadas nun recurso destas características, e non se trate dunha situación de urxencia. O Centro Coordinador realizará cantas xestións sexan precisas para, nun prazo máximo de 48 horas, facilitar á entidade derivante os datos do recurso de acollida dispoñible para aloxar á muller e as súas fillas e fillos e/ou persoas que a acompañen.

O acceso urxente terá lugar cando a seguridade da muller se vexa gravemente ameazada e por razón da súa protección, a entidade derivante determine unha situación de urxencia/emergencia. Centro Coordinador realizará cantas xestións sexan precisas para, nun prazo máximo de 8 horas, facilitar á entidade derivante os datos do recurso de acollida dispoñible para aloxar á muller e ás persoas que a acompañan.

No ano 2018 ao abeiro deste protocolo realizouse a derivación de 90 solicitudes a centros de acollida da Rede Galega de Acollemento, 3 delas foron entre os propios centros da RGA.

- 35 derivacións ao Centro de emerxencia de Vigo
- 22 derivacións á Casa de acollida municipal de Ourense
- 14 derivacións á Casa de acollida municipal da Coruña
- 10 derivación á Casa de acollida municipal de Ferrol
- 2 derivacións ás Vivendas tuteladas do concello de Lugo
- 6 derivacións á Vivenda tutelada do concello de Culleredo
- 1 derivación á Vivenda tutelada para mulleres con enfermidade mental

❑ ***Convenio de Colaboración entre a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza e a Universidade de Santiago de Compostela para a realización de prácticas externas curriculares ou extracurriculares, de alumnos grao en***

Pedagogía, grao en Educación Social e Máster Universitario en Igualdade, Xénero e Educación, na Secretaría xeral da Igualdade

A Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza e a Universidade de Santiago de Compostela teñen asinado un convenio de colaboración coa finalidade de establecer un programa para a realización de prácticas académicas para o alumnado dos **graos en Pedagogía, Educación Social e Máster Universitario en Igualdade, Xénero e Educación**, nas dependencias centrais da Secretaría Xeral da Igualdade en Santiago e no Centro de Recuperación Integral para Mulleres que sofren Violencia de Xénero, así como para aportar as persoas expertas na parte da docencia teórico-práctica especializada que fora precisa.

O acordo establece que se realizará, como mínimo, unha convocatoria de prácticas en cada curso académico e que estas poderán ser curriculares -contempladas nos plans de estudos-; extracurriculares ou conducentes á elaboración dos Traballos de Fin de Grao e Fin de Máster.

As prácticas externas curriculares teñen a duración que estableza o plan de estudos correspondente, mentres que as extracurriculares non poderán superar o 50 por cento do curso académico, é dicir, 750 horas ou 30 créditos europeos (ECTS).

Pode acceder a este tipo de prácticas o alumnado dos graos en Pedagogía, Educación Social e do Máster Universitario en Igualdade, Xénero e Educación

No ano 2018 dúas alumnas desenvolveron estas prácticas na Secretaría Xeral da Igualdade e no Centro de Recuperación Integral para Mulleres que sofren Violencia de Xénero

❑ Convenios de colaboración para o desenvolvemento de accións de prevención da violencia de xénero e atención ás súas vítimas

No ano 2018 a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza, a través da **Secretaría Xeral da Igualdade**, asinou convenios de colaboración con tres entidades que traballan na prevención e na atención e concienciación da violencia de xénero e no acompañamento ás mulleres que sofren esta violencia:

- **Rede de Mulleres contra os malos tratos de Vigo**
- **Federación de mulleres rurais de Ourense (Femuro)**
- **Federación de Asociacións de mulleres rurais de Galicia (Fademur).**

A súa finalidade foi o desenvolvemento, por unha banda de accións enmarcadas na campaña de loita contra a violencia de xénero, dirixidas a sensibilizar á poboación sobre esta lacra, e por

outra accións de apoio social e acompañamento con vítimas da violencia machista: información, apoio na realización de trámites legais, apoio no intercambio de menores, acompañamento a xuízos, etc.

A Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza, a través da Secretaría xeral da Igualdade comprometeuse a facilitar o material informativo e de sensibilización a prol da eliminación da violencia de xénero, así como a poñer á súa disposición persoal técnico especializado para a coordinación conxunta de actuacións de apoio ás vítimas da violencia de xénero.

Pola súa banda as entidades comprometéronse a desenvolver accións de sensibilización e prevención da violencia de xénero sempre en colaboración e coordinación cos servizos públicos (servizos sociais, centros de información ás mulleres, centro de recuperación integral para mulleres que sofren violencia de xénero, rede galega de acollemento, etc), correspondentes en cada caso.

❑ *Convenios de colaboración para o desenvolvemento de accións de información, prevención e sensibilización de violencia de xénero entre mulleres inmigrantes residentes na Comunidade Autónoma de Galicia*

A Rede galega contra a Trata, está formada por entidades con experiencia contrastada de moitos anos de traballo con mulleres inmigrantes vítimas de trata con fins de explotación sexual e/ou laboral, e que desenvolven en Galicia accións que teñen como fin promover a participación e integración activa destas vítimas na vida social, laboral, económica a través de programas específicos de atención integral de acollida, axuda psicolóxica, xurídica e asistencia directa.

No ano 2018 a Vicepresidencia e Consellería de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza, a través da Secretaría Xeral da Igualdade, asinou convenios de colaboración con oito entidades sen ánimo de lucro, pertencentes á Rede Galega contra a Trata, para o desenvolvemento de accións de sensibilización e prevención que contribúan á transmisión de valores igualitarios e á ruptura de estereotipos de xénero, fundamentalmente entre as mulleres inmigrantes, así como accións de información, a través de todas as vías que favorezan o coñecemento dos recursos e servizos existentes para a atención ás vítimas da violencia de xénero, realizando a máxima difusión dos mesmos entre a poboación inmigrante.

Disposición Adicional Terceira: Competencias en materia de violencia de xénero da Policía de Galicia

O 26 de outubro de 2015, asinouse, entre o Ministro de Interior e o Vicepresidente e Conselleiro de Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza, o **Protocolo en Materia de Violencia de Xénero para a coordinación de actuación e a cooperación entre a Xefatura Superior de Policía de Galicia e a Unidade do CNP Adscrita á Comunidade Autónoma.**

Como continuación ao anterior o 27 de xuño de 2016, tivo lugar a rúbrica coa Xefatura Superior de Policía da Acta resultante da primeira reunión da Comisión Delegada de Seguimento do Protocolo citado anteriormente, centrándose basicamente na colaboración e coordinación coas distintas Comisaría do CNP, tanto no ámbito da atención, coma no da protección das vítimas de violencia de xénero.

Conforme a este protocolo de colaboración entre a Xunta de Galicia e o Ministerio do Interior, a UPA faise cargo da seguinte porcentaxe de mulleres protexidas nas distintas cidades con presenza desta Unidade Adscrita:

- Santiago de Compostela: 20%-25%
- A Coruña: 18%-20%
- Lugo: 10%-15%
- Ourense, Pontevedra e Vigo: 15%-18%

Baixo a tutela do Centro de Actualización e Especialización da División de Formación da DGP, celebrouse o “XXXVII Curso de Unidades de Prevención, Asistencia y Protección Víctima de Violencia de Género” na localidade da Estrada. Unha vez superado o curso e as correspondentes prácticas nas Comisaría de Policía respectivas, créanse dentro da Unidade Adscrita á policía autonómica de Galicia, as **Unidades de Prevención, Asistencia e Protección ás vítimas de violencia de xénero (UPAP´S)**, con funcións idénticas ás das “Unidades de Familia y Mujer” (UFAM-Protección) das Comisaría.

A partires do mes de setembro de 2016 esta unidades comezaron a facerse cargo das mulleres protexidas asignadas desde as Comisaría de Policía Nacional de Santiago, A Coruña, Lugo, Ourense, Pontevedra e Vigo.

En cada ocasión que se ten coñecemento dalgún suceso relacionado con violencia de xénero, ponse en marcha a maquinaria policial, mediante a:

-Colaboración co CNP nas chamadas de episodios de violencia de xénero mediante o desprazamento de coches radiopatrullas uniformados ou a presenza de policía de paisano no lugar dos feitos.

-Atención singularizada á vítima.

-Información detallada (sobre procedementos legais, institucións de apoio e asesoramento, trámites, denuncia, medidas legais, etcétera.).

-De resultar agredidas, traslado ao centro Asistencial (se fora preciso).

-Traslado á Comisaría para a formulación da correspondente denuncia e a conseguinte valoración de risco.

-Recollida dos datos sobre o agresor e posta en marcha das medidas de seguridade oportunas.

- Adopción das medidas de protección establecidas nos correspondentes Protocolos e axeitadas ao nivel de risco da vítima.

O inicio da actuación pódese producir de oficio, a instancias da vítima ou a requirimento de terceiros, en calquera das sedes da Unidade do CNP Adscrita á Comunidade Autónoma. Habitualmente actúase á instancias do servizo de Emerxencias do 112, onde se centralizan a maioría das alarmas relacionadas con esta materia. Acto seguido, dende a Sala operativa da Xefatura de Santiago difúndese inmediatamente esta información ás correspondentes Xefaturas Provinciais e á local de Vigo.

Por outra banda, no mes de xullo de 2016, nas distintas sedes da Unidade Adscrita, activáronse os soportes informáticos, creándose os Grupos de UPAP, que contan actualmente con 13 Policía dedicados en exclusiva ás vítimas. Ademais, en apoio a estes Grupos, a Unidade conta con 8 Policía dedicados a labores de coordinación e 66 axentes uniformados en vehículos rotulados os cales prestan servizo a quendas, as 24 horas do día, durante os 365 días do ano.

Desta maneira o número de axentes e de medios dedicados á protección de mulleres, irase incrementando ao igual que aumenten as vítimas, para seguir proporcionándolles un nivel óptimo de atención e protección.

PERSOAL DEDICADO A VIOXÉN				
UPA	Equipos Vioxén	Persoal de apoio	Persoal de coordinación	Total
Santiago de Compostela	3	11	3	17

A Coruña	3	11	1	15
Lugo	2	11	1	14
Ourense	1	11	1	13
Pontevedra	2	11	1	14
Vigo	2	11	1	14
TOTAL	13	66	8	87*

Fonte: Unidade do CNP adscrita á Comunidade Autónoma de Galicia.

*O número de axentes dedicados a VIOXÉN irase incrementando a medida que se vaian asignando mais vítimas de violencia de xénero.

No que respecta aos datos estatísticos que se reflicten no cadro adxunto, durante o ano 2018 o número de vítimas que tiveron protección policial foron un total de 615, entre as que se manteñen activas no sistema de protección, as que se inactivaron por cese das circunstancias que motivaban o risco e as que foron trasladadas a outros corpos de seguridade por cambio de domicilio da vítima.

Durante o ano, o número de vítimas activas no sistema de protección variou desde as 240 que comezou xaneiro ata as 272 mulleres protexidas por esta unidade a 31 de decembro de 2018.

Faise necesario sinalar que pode darse o caso de que unha muller sexa vítima de varios agresores ou un só autor teña agredido a varias mulleres.

Nº de mulleres protexidas				
Sedes UPA	Activas no sistema de protección	Trasladadas a outros corpos de seguridade	Casos inactivos	Total
Santiago	31	9	14	54
A Coruña	91	7	37	135
Lugo	33	3	17	53
Ourense	30	4	16	50
Pontevedra	13	5	12	30
Vigo	74	29	190	293
Total	272	57	286	615

Fonte: Unidade do CNP adscrita á Comunidade Autónoma de Galicia.

ACTUACIÓNS POLICIAIS VIOXÉN 2018-UPA		
Contactos coa vítima		5.238
Controis do Entorno	Da vítima	32.445
	Do agresor	2.057
Informes de avaliación do risco da vítima		1.895

Notificacións Xulgado/Fiscalía	1.805
Detidos	30
Identificacións	907
Total de chamadas recibidas de violencia de xénero (VIOXÉN)	1.865

Fonte: Unidade do CNP adscrita á Comunidade Autónoma de Galicia.

Disposición Adicional Cuarta: Información ao Parlamento de Galicia

1. O presente informe da cumprido trámite á obriga legal establecida da Disposición Adicional Cuarta da Lei: "O Goberno da Xunta de Galicia remitiralle ao Parlamento de Galicia, con carácter anual, un informe sobre a situación da violencia de xénero en Galicia, que contará coas achegas de todos os departamentos implicados na prevención e no tratamento da violencia de xénero". O dito informe presentouse ante a Cámara galega nos anos 2008 a 2016, coa información correspondente ao desenvolvemento, por parte da Xunta de Galicia, das medidas contidas na Lei 11/2007, no ano inmediatamente anterior ao da súa presentación.

O presente informe da cumprimento a este mandato, como se ven facendo dende o ano 2008, logo da aprobación da Lei no exercicio 2007

2.- O punto segundo desta disposición, engadido na modificación operada pola Lei 12/2016, do 22 de xullo, pola que se modifica a Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, prevé que o departamento competente en materia de igualdade da Xunta de Galicia remitirá ao Parlamento galego un informe anual sobre a prestación periódica para as mulleres que sofren violencia de xénero. Dada a entrada en vigor da norma o 27 de xullo de 2016, procederase á remisión do informe sinalado no prazo establecido.

En breve procederase á presentación na Cámara galega do galego do informe anual (2017 e 2018) sobre a prestación periódica para as mulleres que sofren violencia de xénero, posta en marcha no exercicio 2006.

Disposición Adicional Quinta: Creación do Consello Galego das Mulleres

**Consello Galego
das Mulleres**

Creado a partir do Decreto 157/2012, do 5 de xullo de 2012, polo que se desenvolve a Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero no relativo aos órganos consultivos e de participación, o Consello Galego

das Mulleres quedou constituído o 7 de marzo de 2014. En maio de 2018 reuniuse o Pleno do Consello, e creouse a Comisión de traballo de Coeducación, así como un grupo de traballo de avaliación do VII Plan de Igualdade e do Plan de Conciliación e Corresponsabilidade.

Entre as finalidades do Consello Galego das Mulleres están a de ofrecer unha canle de participación efectiva ás mulleres, a través das asociacións e entidades representativas dos seus intereses no desenvolvemento e aplicación do dereito á igualdade entre mulleres e homes e a loita contra a discriminación, recollendo as súas reivindicacións e propostas, así como actuar como interlocutor ante a Administración autonómica e ante calquera institución ou entidade de carácter público ou privado, para o desenvolvemento de políticas públicas e medidas encamiñadas á consecución da igualdade efectiva entre mulleres e homes, e á erradicación da violencia de xénero.

Polo que para a consecución destes obxectivos, no Consello Galego das Mulleres deben estar representados os sectores máis relevantes que actúan no eido da igualdade, polo que o decreto 157/2012 establece directamente a participación e forma de designación dos/as vogais representativos/as das administracións públicas, autonómica e local de Galicia e das organizacións sindicais e empresariais.

Disposición Adicional Sexta: Creación do Observatorio Galego da Violencia de Xénero

A Lei 11/2007 para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero, na súa disposición adicional sexta, prevé a creación do Observatorio Galego da Violencia de Xénero como órgano colexiado e institucional de Galicia encargado do estudo, da avaliación e do seguimento das políticas contra a violencia de xénero que se desenvolvan en Galicia.

No DOG núm. 142 do 26 de xullo de 2012 publicouse o Decreto 157/2012, do 5 de xullo de 2012, polo que se desenvolve a Lei 11/2007, do 27 de xullo, galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero no relativo aos órganos consultivos e de participación.

A constitución do Observatorio Galego da Violencia de Xénero tivo lugar o 5 de maio de 2014, presidido polo Vicepresidente da Xunta de Galicia.

Ostentando a vicepresidencia do Observatorio a Secretaria xeral da Igualdade e a través das vogalías están representadas as seguintes institucións: o Tribunal Superior de Xustiza de Galicia, a Fiscalía superior da Comunidade Autónoma de Galicia, a Fegamp, as diferentes Consellerías da Xunta de Galicia, a CRTVG, a Unidade contra a Violencia de Xénero da Delegación do Goberno en Galicia, as Asociacións e Federacións de mulleres (con 3 representantes), as Organizacións

Empresariais (con tres vogais), e as Organizacións Sindicais presentes na Mesa Xeral de Negociación das Administracións Públicas.

O Observatorio actúa en Pleno e nas comisións de traballo específicas que estime necesario crear.

Un dos eixos fundamentais do traballo do Observatorio é a prevención de todo tipo de violencia machista. Por iso terá entre as súas encomendas analizar as medias que se están a levar a cabo na materia, propoñer iniciativas para mellorar a situación, reforzar a cooperación entre administracións e vixiar e denunciar que non haxa discriminación sexual na publicidade.

Nos seus inicios en 2014 constituíronse tres grupos de traballo designados no seo do Observatorio Galego da Violencia de Xénero

1.-O primeiro (GT1), encargado da Elaboración dun Protocolo de Coordinación e Cooperación Institucional fronte á violencia de xénero a nivel autonómico. O grupo rematou o seu traballo coa elaboración do citado Protocolo (véxase páxina 250)

2.-O segundo (GT2), “A voz das vítimas”, encargouse de escoitar as experiencias directas destas para extraer conclusións e directrices de mellora nas actuacións. Os seus traballos remataron, e del extraeuse un documento de recomendacións que integra en parte o Protocolo autonómico.

3.-O terceiro grupo (GT3), que segue activo na actualidade, traballa a abordaxe da violencia de xénero coa mocidade dende o ámbito educativo, determinando estratexias e propostas de traballo preventivo coa xente nova. O grupo está aínda operativo pendente de pechar os traballos.

En 2018 o Observatorio levou a cabo no mes de marzo a xuntanza anual do Pleno e o subgrupo técnico constituído non GT3, traballou ao longo de 2018 na elaboración de ferramentas e materiais para a abordaxe da violencia de xénero dende o ámbito educativo.

Disposición Adicional Sétima: Creación da Comisión Interdepartamental de Igualdade

Derogada polo Decreto legislativo 2/2015, do 12 de febreiro, polo que se aproba o texto refundido das disposicións legais da Comunidade Autónoma de Galicia en materia de igualdade e integrada no novo texto legislativo.

No seo da Comisión Interdepartamental de Igualdade do 23 de xaneiro de 2018, presidida polo vicepresidente da Xunta, acordouse a creación dun grupo de traballo para realizar un seguimento do cumprimento en Galicia das medidas incluídas no Pacto de Estado contra a violencia de xénero, aprobado polo Congreso no mes de setembro de 2017.

O obxectivo do grupo de traballo foi realizar un seguimento das medidas do Pacto de Estado que se impulsarán durante 2018. Trátase dun total de 27 actuacións, que abordan distintos eidos da loita e prevención da violencia de xénero.

Máis en concreto, as actuacións que se deberán desenvolver este ano 2018 no marco do Pacto de Estado están relacionadas coa sensibilización e prevención da violencia de xénero en todas as etapas educativas, reforzando as funcións da inspección educativa e a formación do profesorado; e coa mellora da resposta institucional, ampliando os mecanismos para acreditar situacións de violencia de xénero e a comunicación entre xulgados e administracións.

Tamén se priorizarán as medidas relacionadas coa asistencia e protección dos menores; a formación especializada dos profesionais da Administración de Xustiza e forzas e corpos de seguridade; a mellora do coñecemento e datos estatísticos sobre esta lacra; e a mellora da atención e visualización doutras formas de violencia de xénero, nomeadamente da violencia sexual.

O Pacto de Estado contra a Violencia de Xénero

O 15 de novembro de 2016, o Pleno do Congreso dos Deputados aprobou, por unanimidade, unha Proposición non de lei pola que se instaba ao Goberno a promover a subscripción dun Pacto de Estado en materia de Violencia de Xénero, polo Goberno da Nación, as Comunidades Autónomas e Cidades con Estatuto de Autonomía e a Federación Española de Municipios e Provincias, que siga impulsando políticas para a erradicación da violencia sobre a muller como unha verdadeira política de Estado. A Proposición non de lei establecía a creación, no seo da Comisión de Igualdade do Congreso, dunha Subcomisión que tiña como obxectivo elaborar un informe no que se identificaran e analizaran os problemas que impiden avanzar na erradicación das diferentes formas de violencia de xénero, e no que se incluían un conxunto de propostas de actuación, entre elas as principais reformas que deben acometerse para dar cumprimento efectivo a ese fin, así como ás recomendacións dos organismos internacionais. O Congreso, na súa sesión plenaria do 28 de setembro de 2017, aprobou o Informe da Subcomisión para un Pacto de Estado en materia de violencia de xénero.

Pola súa parte, a Comisión de Igualdade do Senado decidiu, o 21 de decembro de 2016, a creación dunha Ponencia que estudase e avaliasse, en materia de Violencia de xénero, os

aspectos de prevención, protección e reparación das vítimas, analízase a estratexia para alcanzar e implementar un Pacto de Estado contra a Violencia de xénero e examínase a Lei Orgánica 1/2004, de 28 de decembro. O 13 de setembro de 2017, o Pleno do Senado aprobou, por unanimidade, o Informe da Ponencia de Estudo para a elaboración de estratexias contra a violencia de xénero.

Ambos informes conteñen un conxunto de propostas para previr e combater a violencia contra a muller e para mellorar na resposta que, desde as Institucións, se proporciona ás mulleres vítimas e ás súas fillas e fillos menores e deron lugar ao documento refundido de Medidas do Pacto de Estado en materia de Violencia de Xénero, Pacto que foi aprobado por parte de todas as Comunidades Autónomas en decembro de 2017.

O Pacto de Estado en materia de Violencia de Xénero (Congreso+Senado), consta de 10 eixes de accións e un total de 292 medidas, competencia tanto da Administración Xeral do Estado, como das Comunidades Autónomas e das Entidades Locais.

En virtude da aprobación do Pacto de Estado contra a Violencia de Xénero, no BOE de 4 de agosto de 2018 publicouse a Resolución de 3 de agosto de 2018, da Secretaría de Estado de Igualdade, pola que se publica o Acordo do Consello de Ministros de 3 de agosto de 2018, que formaliza os criterios de distribución resultante para o exercicio 2018 do crédito de 100.000.000 euros para desenvolvemento polas Comunidades Autónomas e Cidades con Estatuto de Autonomía, do Pacto de Estado contra a violencia de xénero;

Da dita distribución resultou unha asignación orzamentaria á Comunidade Autónoma de Galicia no ano 2018 de 8.027.342,48 €, asignación que se prevé recibir por anualidades durante un período de 5 anos (2018-2022).

Na Resolución emitida en outubro 2018 pola Secretaria de Estado de Igualdade recóllese no punto terceiro que : *“A CCAA de Galicia destinará o crédito recibido aos proxectos ou programas que teñan como finalidade o desenvolvemento das medidas do Pacto de Estado contra a Violencia de Xénero, entre outras, os seguintes:*

- Realización de campañas de sensibilización e prevención de calquera forma de violencia contra as mulleres.*
- Elaboración e mellora dos instrumentos, protocolos de colaboración e coordinación e plans de actuación entre as administracións e institucións competentes na ordenación e mellora das actuacións dirixidas á prevención, asistencia, protección e recuperación das vítimas de calquera tipo de violencia contra as mulleres*

- Apoio e financiamento de proxectos de inserción socio-laboral das mulleres vítimas de calquera forma de violencia contra as mulleres

Disposición Adicional Oitava: Informes sobre o grao de desenvolvemento e repercusións económicas da Lei

Os informes sobre o grao de desenvolvemento e repercusións económicas da Lei que elaboran os diferentes departamentos da administración autonómica con competencias nalgún dos aspectos relacionados coa violencia de xénero atópanse integrados no presente informe.

Disposición Adicional Novena: Modificación da Lei 9/1991, do 2 de outubro, galega de medidas básicas para a inserción social

Modificación en vigor que dá cumprimento ao disposto no artigo 41 da Lei 11/2007: Procedemento abreviado para a percepción da Renda de Integración Social de Galicia (véxase páxina 172).

Disposición Adicional Décima: Dotación orzamentaria

Nos orzamentos anuais da Xunta de Galicia, presentados cada ano no Parlamento, figuran todas e cada unha das partidas destinadas ao desenvolvemento das medidas recollidas na Lei.

Disposición Derrogatoria única

Quedan derogadas cantas disposicións de igual ou inferior rango se opoñan ao disposto nesta Lei.